

Gemeentebegroting 2022-2025

Gemeente Enschede

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Leeswijzer.....	3
1. Beleidsbrief.....	5
2. Financieel middelenkader.....	7
2.1. Middelenkader 2022-2025	7
2.2. Mutaties ten opzichte van de Zomernota.....	9
2.3. Structureel saldo van het middelenkader	13
3. Programma's	15
3.1 Samenleving en bestuur	15
3.2 Duurzaam wonen, leven en werken	33
3.3 Vitaal en sociaal	66
3.4 Financiën en organisatie.....	101
4. Paragrafen	116
4.1. Lokale heffingen	117
4.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	126
4.3. Onderhoud kapitaalgoederen.....	136
4.4. Financiering.....	143
4.5. Bedrijfsvoering.....	148
4.6. Verbonden partijen	150
4.7. Grondbeleid.....	157
4.8. Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken	157
5. Financiële begroting	158
5.1. Grondslagen.....	158
5.2. Overzicht baten en lasten	159
5.3. Uiteenzetting financiële positie.....	164
5.4. Subsidies	169
6. Bijlagen.....	170
6.1. Incidentele baten en lasten	170
6.2. Staat van reserves.....	175
6.3. Staat van voorzieningen	177
6.4. Wat mag het kosten?.....	178
6.5. Staat van vervangingsinvesteringen.....	204
6.6. Ruimtelijke projecten	205
6.7. Subsidies	207
6.8. Meerjaren Prognose Parkeerbeheer	216
6.9. Aangenomen moties en amendementen.....	217
6.10. Overzicht dilemma's en externe effecten.....	218
6.11. Bezuinigingsmonitor	233

Leeswijzer

Voor u ligt de Gemeentebegroting 2022-2025. De gemeentebegroting is een belangrijk sturingsinstrument voor de raad en is het richtinggevend kader voor het college voor de ontwikkeling en uitvoering van beleid in het komende begrotingsjaar.

Opbouw Gemeentebegroting 2022-2025 van de gemeente Enschede

De gemeentebegroting bestaat uit een beleidsdeel en een financieel deel.

Beleidsbrief

De belangrijkste beleidsmatige en financiële ontwikkelingen voor de periode 2022-2025 zijn in de beleidsbrief weergegeven. Deze brief vormt hiermee een samenvatting en een startpunt voor de lezer/gebruiker.

Middelenkader

Het financieel middelenkader (hoofdstuk 2) is aan de raad voorgelegd bij de behandeling van de Zomernota 2021. In dit hoofdstuk wordt het financieel middelenkader nader toegelicht.

Programmabijdragen

De programmabijdrage (hoofdstuk 3) is opgebouwd uit vier inhoudelijke programma's. Dit is dezelfde indeling als de Gemeentebegroting 2020-2023. De structuur voor de inhoudelijke programma's is opgebouwd volgens de 3 W-vragen, te weten:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we ervoor doen?
- Wat mag het kosten?

Paragrafen

De paragrafen (hoofdstuk 4) bevatten de beleidslijnen over een aantal programma-overstijgende onderwerpen, zoals de lokale heffingen. Ze vormen een dwarsdoorsnede van de programma's. Met de onderwerpen die in de verschillende paragrafen aan bod komen, zijn vaak aanzienlijke bedragen gemoeid. Hiermee geven ze extra inzicht in de financiële positie van de gemeente Enschede.

Financiële begroting

De financiële begroting (hoofdstuk 5) bestaat uit het overzicht van baten en lasten, de uiteenzetting van de financiële positie en de subsidies. Het overzicht van baten en lasten geeft inzicht in de algemene dekkingsmiddelen, de gemeentelijke overhead, de incidentele baten en lasten en de taakvelden. In de uiteenzetting van de financiële positie komen de geprognosticeerde balans aan de orde, evenals de meerjarige berekening van het EMU-saldo, het verloopoverzicht van de reserves en voorzieningen, de investeringen en de arbeidsgerelateerde kosten.

De gemeentebegroting is opgesteld in duizendtallen. Als gevolg van afrondingen kan het voorkomen dat er kleine verschillen voorkomen in de tellingen van baten en lasten.

Bijlagen

De bijlagen (hoofdstuk 6) geven detailinformatie over onder andere de incidentele baten en lasten, reserves, voorzieningen en investeringen .

Overige info

Op basis van het coalitieakkoord 2018-2022 zijn in 2019 nieuwe indicatoren vastgesteld. Aan de hand van deze indicatoren meten we het effect van het gemeentelijke beleid. Een groot deel van deze indicatoren is vanaf 2019 nieuw opgenomen in de begroting. In de begroting 2022-2025 is daarom als volgt omgegaan met het presenteren van realisatie- en streefwaarden.

De realisatiewaarden 2020 worden weergegeven, voor zover deze bij de jaarrekening 2020 aanwezig waren. Daar waar geen realisatiewaarde over 2020 is gevuld, is deze ook niet aanwezig.

De streefwaarden voor 2025 zijn gelijk aan de streefwaarden voor 2024. Alleen daar waar de raad ervoor heeft gekozen het beleid te wijzigen door middel van het aannemen van een beleidsnota, zijn de streefwaarden voor 2025 hierop aangepast.

Leesbaarheid

In de gemeentebegroting 2022-2025 is gebruik gemaakt van een aantal grafische toepassingen om de leesbaarheid te vergroten. Ook is gebruik gemaakt van mouse-overs en hyperlinks. De mouse-overs zijn in de gemeentebegroting gebruikt om definities en toelichtingen op gebruikte termen toe te voegen. Een mouse-over is een webbased toepassing en werkt daarom alleen op het internet. In versies van de gemeentebegroting in Word of Adobe Acrobat Reader werken mouse-overs niet. Daarnaast zijn hyperlinks toegepast. Hyperlinks leiden de lezer door naar onderliggende stukken, behorend bij het onderwerp. Hyperlinks werken, in tegenstelling tot mouse-overs, wel in de versies van de gemeentebegroting in Word of Adobe Acrobat Reader.

Tot slot hebben raadsleden bij de gemeentebegroting 2022 de mogelijkheid om informatie of bevindingen over de gemeentebegroting onderling met elkaar te delen via de website. Ook is het mogelijk om informatie te delen via LinkedIn updates of binnen een door de gebruiker zelf gekozen (afgeschermd) gebruikersgroep.

1. Beleidsbrief

Gemeentebegroting 2022: Richten van geld op de toekomst van Enschede

In maart 2022 zijn de Gemeenteraadsverkiezingen. Daarmee is dit de laatste begroting van de coalitie 2018-2022 in Enschede. Raad en college kijken terug op (bijna) 4 jaar stadsbestuur. Een periode waarin veel is gebeurd en waarin we werden uitgedaagd om vorm te geven aan het onverwachte. De uitbraak en bestrijding van het Coronavirus was voor iedereen die woont, werkt en leeft in Enschede een intensieve periode. Die op elk van ons een eigen stempel drukt.

Het is tijd om te oogsten: de afgelopen jaren is er een succesvolle lobby geweest op het zorgdomein en de gemeentefinanciën. De stad is veiliger, socialer en groener geworden. We zijn onderling (intern en extern) meer verbonden. We hebben grote stappen gezet in het sociaal domein, de werkgelegenheid ontwikkelt zich goed en we komen veerkrachtig uit de coronacrisis. Daarnaast hebben we de afgelopen tijd veel subsidiegelden en fondsen binnen gehaald.

Verhouding tussen overheid en inwoners: een constante beweging

Terugkijkend op 4 jaar stadsbestuur is één van de constante factoren dat we blijven zoeken naar de optimale samenwerking tussen inwoners en (lokale) overheid. In de overdracht die we zullen maken voor de nieuwe coalitie, zal daarom ook aandacht zijn voor het opgavegericht werken en het (nog) meer samen optrekken met inwoners en partners in de stad.

Ook in de regio zijn we nadrukkelijk aan het kijken op welke manier we samen kunnen werken zodat onze hogere doelen (de opgaven voor Enschede én die voor de regio) het best gediend worden.

Bij oog hebben voor onze inwoners is het uitgangspunt we ruimte hebben en houden voor het hanteren van een menselijke maat in de uitvoering van beleid.

Nadruk op actie

Waar in het begin van deze coalitieperiode het accent lag op het vormgeven van beleid, staan we op dit moment vooral in de 'doe-stand'; we voeren uit wat we met de gemeenteraad hebben afgesproken, we versnellen waar mogelijk en voegen de daad bij het woord. Dat is deel van het oogsten: er zijn meer middelen beschikbaar. Dat is bijvoorbeeld terug te zien in de manier waarop we de groei naar 170.000 inwoners aanpakken: met een heldere programmatische koers, het creëren van banen, versnelling van de woningbouw en versterking van de toekomstbestendigheid van onze woonwijken. Dat doen we met een strategische investe-ringsagenda. Dat geeft ruimte om nieuwe plannen te ontwikkelen en bestaande plannen sneller uitvoeren. Denk daarbij aan de Spoorzone Hengelo-Enschede, de Kop, Centrum-kwadraat, Eschmarkerveld en Cromhoff. Deze plannen dragen bij aan het aantrekken en vasthouden van talent en doorstroming en betaalbaarheid op de woningmarkt.

Met deze begroting bieden we onszelf de mogelijkheid om de komende jaren onze middelen maximaal te (blijven) richten op de groei van de stad en de ambities die daarbij horen. Daarbij verliezen we hen die onze hulp echt nodig hebben uiteraard niet uit het oog. In het verleden moesten we in de begroting scherpe keuzes maken om tekorten af te dekken. Doordat er (rond jeugd) nu middelen bij komen, is het mogelijk om onder andere de investerings-agenda in te stellen. Dit zien we als een van de successen van deze coalitie. Daarnaast is er financiering geregeld voor amendementen en moties die zijn ingediend bij de Zomernota; bijvoorbeeld rond Volkspark en Eikenprocessierups. Daarnaast doen we in deze begroting

een investeringen (cyber)security. Omdat we het afgelopen jaar hebben gezien dat stilstand op dat vlak echt achteruitgang betekent.

Extra middelen voor Jeugdhulp: inzetten langs de lijn die het Rijk hanteert

In de Zomernota spraken we nog over 6 miljoen euro compensatie voor verschillende thema's. Ondanks de toenemende vergrijzing en toenemende vraag naar jeugdhulp komen de uitgaven voor maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp meer in evenwicht met het budget dat de gemeente hiervoor ontvangt van het Rijk. Daarnaast heeft het extra geld dat de gemeente de komende jaren van het Rijk ontvangt voor de jeugdhulp ook een positief effect op de begroting. Het geld dat gereserveerd was om de voorziene tekorten op de jeugdhulp te dekken, kan nu ingezet worden om extra investeringen in de stad mogelijk te maken..

Onzekerheid rond middelen

Voor de korte termijn constateren we dat het Rijk ons (incidenteel) goed gecompenseerd heeft voor de gemaakte kosten in de Coronapandemie. Dat biedt kansen om in december naar de Raad te kunnen komen met een aantal bestemmingsvoorstellen in dat kader. Voor de lange(re) termijn geldt dat er nog geen zicht is op een nieuw kabinet met bijbehorend akkoord. Daarmee geeft hetgeen, of in elk geval onvoldoende, duidelijkheid voor onze begroting voor wat betreft de financiële effecten. Dat is de reden dat we ons in de begroting vooral richten op de jaren 2022 en 2023. Daarbij is het essentieel dat voor 2022 de begroting sluitend is. Deze strategie geeft ruimte om voor de lange termijn 'te wachten' op het regeerakkoord, temeer omdat de verwachting is dat er meer middelen beschikbaar komen. Bovendien heeft de nieuwe coalitie in Enschede (na maart 2022) de kans om waar zij wil bij te sturen. Dit is in lijn met de eis van de toezichthouder dat er een sluitende begroting voor het eerste (2022) of laatste jaar (2025) dient te worden gepresenteerd. Door de septembercirculaire is nu zelfs 2025 sluitend. Wij kiezen ervoor om halverwege 2022 na te gaan of (de verwachting is dat) de risico's die in de deze begroting worden benoemd zich ook daadwerkelijk voordoen. Daarbij gaat het zowel om zowel positieve als negatieve risico's. Het is daarom raadzaam om een voorbehoud te maken bij het meerjarig kader. De nieuwe coalitie kan op basis van de informatie na maart 2022 overwegen bij te sturen.

2. Financieel middelenkader

In de Zomernota 2021 is een financieel kader opgenomen dat uitgangspunt vormt voor de Gemeentebegroting 2022-2025. Daarbij is destijds wel de disclaimer meegegeven dat zich nog grote onzekerheden voordoen in het meerjarenbeeld. Daar waar andere jaren de keuzes in de zomernota grotendeels een 1-op-1 vertaling naar de begroting waren, was deze Zomernota meer dan voorheen een echte perspectiefnota. Van diverse majeure ontwikkelingen blijft de impact op het middelenkader op dit moment nog altijd onduidelijk (denk bijvoorbeeld aan middelen voor klimaat, omgevingswet, invoering van het nieuwe verdeelmodel voor het gemeentefonds, wat er structureel gebeurt met de opschalingskorting, de impact voor gemeenten van een coalitieakkoord van het nieuwe kabinet, de middellange termijn impact van corona, etc.). Wel is inmiddels duidelijk hoe met extra middelen voor de Jeugdhulp omgegaan kan worden.

In paragraaf 2.1 is een samenvatting gegeven van het middelenkader. In paragraaf 2.2 wordt vervolgens stil gestaan bij de diverse mutaties die zich voorgedaan hebben sinds de zomernota. Voor de volledigheid is het overzicht van dilemma's uit de zomernota in bijlage 6.10 opgenomen. In paragraaf 2.3 wordt het structurele saldo weergegeven. Tot slot wordt in bijlage 6.11 stilgestaan bij de bezuinigingsmonitor.

2.1. Middelenkader 2022-2025

In deze paragraaf wordt het middelenkader gepresenteerd voor de periode 2022 t/m 2025. Onderstaande tabel geeft beknopt het financiële saldo weer. Het saldo van de zomernota 2022-2025 is door uw Raad bij de zomernota vastgesteld (een nadere toelichting op de onderwerpen in de zomernota is terug te vinden in bijlage 6.10). Na vaststelling van de zomernota hebben zich de mutaties 1 t/m 5 voorgedaan. Deze worden in paragraaf 2.2 nader toegelicht.

Middelenkader (afgerond en in miljoen euro)	2022	2023	2024	2025
Saldo Gemeentebegroting 2021-2024	-8,8	-6,8	-7,8	-7,8
Gemeentefonds (decembercircularre 2020)	0	0	0	-2,1
Ontwikkelingen lonen, prijzen, rente en ozb	1,3	1,7	1,7	1,0
Saldo dilemma's	-1,8	0,4	0,6	1,3
Saldo zomernota 2022-2025	-9,3	-4,7	-5,5	-7,6
1. Meicircularre (was niet verwerkt in Zomernota)	-1,7	-2,9	-4,0	-4,1
2. Septemercircularre	3,4	1,0	0,8	1,8
3. Saldo Moties en Amendementen	-0,5	-1,0	-1,0	-0,6
4. Saldo mutaties n.a.v. extra middelen Jeugdhulp	1,5	0,4	0,4	0,4
5. Saldo nieuwe onderwerpen na Zomernota	-5,0	-2,3	-1,6	-1,3
Saldo gemeentebegroting 2022-2025	-11,6	-9,5	-10,9	-11,4

Per saldo is het middelenkader verslechterd ten opzichte van de zomernota. Dit is enerzijds een gevolg van het opnemen van moties, optreden van enkele eerder genoemde risico's en een enkel nieuw onderwerp. Anderzijds komt dit ook door de sterk negatieve uitkomst van de meicircularre, die wel enigszins gedempt is door de positieve beweging in de septemercircularre. Het heeft in die zin wel rust gecreëerd dat besloten is maar op 1 moment bij te sturen op het gesaldeerde effect van de circularres.

Het college kiest ervoor niet bij te sturen in het saldo middelenkader. Het is niet wenselijk om de samenleving die net uit de coronacrisis komt met nieuwe bezuinigingen of lastenverzwaringen te confronteren. Dat zou averechts werken. Bijsturing is ook niet nodig gezien ons structurele saldo (zie paragraaf 2.3) nog steeds positief is.

Het college gaat wel voor de eerder gekozen lijn voor investeren om uit de crisis te komen. Onze reserves zijn goed op niveau door het spaarzame financiële beleid van de afgelopen jaren. Dat geeft ons nu de mogelijkheid om het overschot in die reserves in te zetten voor strategische investeringen. Al met al wordt 25,7 miljoen euro beschikbaar gemaakt voor 9 prioritaire projecten die in de zomernota reeds zijn benoemd. Stuk voor stuk projecten die bijdragen aan het realiseren van woningen, werk en verbeteren van de leefbaarheid in onze wijken.

Bij de zomernota was het uitgangspunt nog dat investeren slechts mogelijk was als het gat in onze meerjarenbegroting niet groter zou worden dan 7,8 miljoen euro. Dit omdat verder interen op onze reserves onverstandig werd geacht gezien de grote risico's die nog in de zomernota waren opgenomen. Inmiddels is dat risicobeeld sterk verbeterd. Het risico dat onverhoopt niet de vooruit ingeboekte extra rijksmiddelen beschikbaar zouden komen is vervallen door het vooruitzicht op extra jeugdmiddelen. Ook het risico op een negatieve uitkomst van het nieuwe verdeelmodel gemeentefonds is geschrapt gezien de recente berichten dat Enschede in het aangepaste voorstel een voordeelgemeente zou zijn. Verder is de coronabuffer die werd aangehouden om handelingsruimte te hebben om effecten van corona in de stad op te vangen gehalveerd. We zien dat corona steeds beter onder controle is en de impact op de samenleving en economie minder wordt. Daarnaast zijn gemeenten door het Rijk goed gecompenseerd voor financiële nadelen als gevolg van corona en is dit ook op nieuw voor 2021 door het Rijk toegezegd, Al met al maakt dit dat we minder reserves achter de hand moeten houden en er dus substantiële middelen voor de investeringsagenda beschikbaar zijn.

Investeringsagenda

In de zomernota 2021 zijn de eerste plannen en uitwerkingen voor een investeringsagenda opgenomen. De concrete uitwerking hiervan wordt via een separaat voorstel aan de raad voorgelegd. Hier is het wel goed te benoemen dat het college in deze begroting ervoor kiest het volledige benodigde bedrag voor de 9 prioritaire projecten beschikbaar te maken.

Bij de zomernota 2021 betrof het bedrag dat vanuit het weerstandsvermogen aan de investeringsagenda toegekend kon worden 4,2 miljoen euro. Doordat diverse risico's zijn komen te vervallen of kleiner zijn geworden is er extra ruimte voor financiering van de strategische investeringsagenda ontstaan. Het voorstel is nu om 8,8 miljoen euro uit het weerstandsvermogen te onttrekken en aan de investeringsagenda toe te kennen. De totale omvang van de investeringsagenda neemt door deze toevoeging toe van 21,1 miljoen euro tot 25,7 miljoen euro. De nadere toelichting hierop zit in het afzonderlijke raadsvoorstel omtrent de strategische investeringsagenda.

De weerstandsratio exclusief stille reserves blijft met deze mutaties ruim boven de door de raad gestelde ondergrens van 1,0. Alle effecten van bovenstaande mutaties op het weerstandsvermogen en de weerstandsratio worden in paragraaf 4.2 toegelicht.

2.2. Mutaties ten opzichte van de Zomernota

1. Meicirculaire

Ondanks het bevrozen van het accres van 2021 is sprake van een nadeel als gevolg van het naar beneden bijstellen van de hoeveelheden op een groot aantal maatstaven. Dit nadelige effect wordt nog deels gecompenseerd door ophoging van het zogenaamde plafond voor het BTW-compensatiefonds omdat alle gemeenten gezamenlijk over 2020 minder compensabele BTW hebben gedeclareerd dan waarmee rekening was gehouden.

De negatieve resultaten voor 2022 en verder hangen samen met de in mei aangekondigde negatieve accessen waardoor de gemeente trap af gaat. De rijksuitgaven daalden in mei nog als gevolg van toen voorziene lagere loon- en prijsontwikkeling bij het rijk. Ook is het accres vanaf 2023 neerwaarts bijgesteld als gevolg van lagere rentelasten en lagere EU-afdrachten.

Aanvullend zorgt de verlaging van een aantal maatstaven, en dan in het bijzonder de aanpassing van de hoeveelheid inwoners vanuit de nieuwe bevolkingsprognoses van het CBS, voor een nadeel. De daling van de aantallen inwoners is groter dan de verhoging van de uitkeringsfactor die hiermee correspondeert. Via de maatstaf inwoners wordt het grootste deel van het gemeentefonds verdeeld en zorgen de nieuwe bevolkingsprognoses, met een grotere groei inwoners in het westen van het land ten opzichte van het oosten, nu voor een nadeel in Enschede.

2. Septembercirculaire

De kortingen in de meicirculaire worden voor een deel gedempt door voordelen in de septembercirculaire. De resultaten van de septembercirculaire voor 2022 en verder hangen samen met de hogere accessen. De gemeenten gaan hierdoor trap op. Vooral het accres voor 2022 is fors hoger door de hogere rijksuitgaven op o.a. klimaatmaat en compensatie voor gedupeerden van de kinderopvangtoeslag. Ook stijgt de prijsindex bbp in 2022 ten opzichte van de eerdere ramingen. Daarnaast wordt over 2022 de opschalingskorting door het rijk teruggestort in het gemeentefonds.

Het resultaat uit deze circulaire is vanaf 2022 voorzichtig geraamd. De kans is namelijk groot dat de accessen vanaf de meicirculaire 2022 naar beneden worden bijgesteld. Enerzijds omdat we uit ervaring van voorgaande jaren weten dat het rijk er waarschijnlijk niet in slaagt om alle begrote uitgaven te doen, met een trap-af voor de gemeente als gevolg. Anderzijds omdat de loon- en prijsindexen ten opzichte van de meicirculaire 2021 nu hoger worden geraamd. Dit is het effect van de economie die weer aantrekt na de coronacrisis. Deze hogere indexen leiden uiteindelijk tot hogere kosten bij de gemeenten waarmee nu nog geen rekening is gehouden in deze gemeentebegroting.

Het is van belang te benadrukken dat de uiteindelijke ontwikkeling van het acres in 2022 en verder afhankelijk is van de keuzes die een nieuw kabinet maakt. Daartoe behoort ook de afweging op een nieuw verdeelmodel voor het gemeentefonds welke afhankelijk van de politieke besluitvorming op zijn vroegst vanaf 2023 in zal gaan. De tussenliggende uitkomsten van de herijking van het verdeelmodel waren zeer verschillend. Daarom heeft de toezichthouder ook niet toegestaan dat in de Gemeentebegroting 2022 al rekening wordt gehouden met de huidige voorlopige uitkomsten van de herverdeling.

3. Saldo moties en amendementen

Bij de zomernota zijn diverse moties en amendementen aangenomen met een financieel effect. Op dit moment wordt voor een deel van de moties nog onderzocht wat het financiële

effect is. De moties en amendementen waarvan op dit moment het financiële effect duidelijk is worden in het middelenkader van de begroting 2022-2025 meegenomen. Dit is in onderstaande tabel weergegeven. Voor de amendementen geldt dat er dekking is opgevoerd door een lagere dotatie aan de stelpost loon- en prijscompensatie.

Moties en Amendementen (x 1.000 euro)	2022	2023	2024	2025
Kansengelijkheid en LEA	0	-300	-300	-300
Speeltuinen	-360	-50	-50	-50
Op peil brengen onderhoudsniveau openbare ruimte	-100	-100	-100	-100
Minder dotatie aan stelpost loon- en prijscompensatie	0	0	0	450
Ondersteuning vernieuwing Volkspark	-50	-50	-50	-50
Geef de rups geen nieuwe kans	0	-500	-500	-500
Totaal	-510	-1.000	-1.000	-550

4. Saldo mutaties n.a.v. extra middelen Jeugdhulp

De arbitragecommissie Jeugd heeft geoordeeld dat er structureel vanaf 2028 voor 800 miljoen euro ophoging van budget moet komen. De jaren daarvoor ligt dat bedrag nog hoger (afhankelijk van de omvang en snelheid van invoering van een hervormingsagenda). Omdat er geen nieuw kabinet is wordt definitieve besluitvorming over dit onderwerp uitgesteld. Met de toezichthouders van de Nederlandse gemeenten is de afspraak gemaakt dat gemeenten vanaf 2023 75% van de middelen uit het oordeel van de arbitragecommissie in hun begrotingen mogen meenemen. Het effect voor Enschede is onderstaande tabel weergegeven (A.). Daarnaast wordt in de tabel weergegeven hoe de extra middelen voor Jeugdhulp worden ingezet.

Met het opnemen van deze uitkomst is het mogelijk om terug te keren naar het in het coalitieakkoord opgenomen uitgangspunt "het doen met de rijksmiddelen". Concreet betekent dit:

- We zetten de extra middelen voor Jeugd in voor het doel waarvoor ze beoogd zijn: het oplossen van de exploitatieproblematiek Jeugd en het zorgdragen voor investeringen in de hervormingsagenda (dit komt ook tegemoet aan de uitkomsten van de intensief gevoerde lobby);
- We verrekenen het nog openstaande structurele knelpunt rondom de invoering van het woonplaatsbeginsel Jeugd (D.);
- We storten de resterende bijdragen in de periode 2022-2025 in een "hervormingsreserve Jeugd"(E.):
 - Enerzijds omdat de extra middelen nodig zijn voor investeringen over meerdere jaren waarbij we weten dat het rendement in latere jaren valt;
 - Anderzijds omdat de financiële consequenties van de hervormingsagenda pas einde 2021/begin 2022 scherp zijn;
- We verrekenen de nog openstaande bijdrage uit de algemene middelen zodat we volledig terugkeren naar de lijn "het te doen met de rijksmiddelen" (F.).

	Mutaties n.a.v. extra middelen Jeugdhulp (x 1.000 euro)	2022	2023	2024	2025	Opmerking
A.	Extra middelen jeugdhulp (75% vanaf 2023)	15.853	13.156	12.351	11.336	
B.	Afboeking extra rijksmiddelen (300 miljoen euro)		-3.600	-3.600	-3.600	Middelen waren al structureel in onze begroting opgenomen. Kunnen nu definitief worden ingevuld.
C.	Afboeking extra rijksmiddelen Zomernota	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000	In de zomernota 2021 werd uitgegaan van extra rijksmiddelen. Deze kunnen nu definitief worden ingevuld.
D.	Invoeren woonplaatsbeginsel Jeugdhulp	400	-500	-500	-500	Betrof een risico bij de zomernota 2021. Op dit moment is duidelijk dat de invoering van het woonplaatsbeginsel structureel een nadeel oplevert.
E.	Hervormingsagenda Jeugdhulp	-8.796	-2.640	-1.835	-820	Beschikbare middelen om in te zetten voor de reserve hervormingsagenda Jeugd.
F.	Saldo mutaties n.a.v. extra middelen Jeugdhulp	1.457	416	416	416	Middelen komen beschikbaar voor het algemeen middelenkader. Jeugdhulp wordt daarmee uitgevoerd voor de middelen die door het Rijk beschikbaar worden gesteld.

5. Saldo nieuwe onderwerpen na Zomernota

In de zomernota zijn in de risicoparagraaf diverse onderwerpen opgenomen waarvan het op dat moment nog onduidelijk was of ze zich voor zouden doen en zo ja, in welke omvang. Over de onderwerpen in onderstaande tabel is hier inmiddels meer informatie over ontvangen. Het college stelt voor om deze onderwerpen in het middelenkader van de begroting op te nemen.

Daarnaast zijn enkele nieuwe onderwerpen opgenomen. Deze onderwerpen zijn naar het inzicht van het college noodzakelijk om alsnog aan het middelenkader toe te voegen.

	Nieuwe onderwerpen na Zomernota (x 1.000 euro)	2022	2023	2024	2025
A.	Aanbesteding hulpmiddelen	-400	-400	-400	-400
B.	Correctie VPB reclame openbare terreinen	200	0	0	0
C.	Bridge	-500	-500	-300	pm
D.	IT transitiefonds	-3.250	pm	pm	pm
E.	Oplaadpalen	-100	-500	0	0
F.	Security	-300	-300	-300	-300
G.	Afvoeren taakstelling scherpe keuzes sociaal domein	-600	-600	-600	-600
	Saldo nieuwe onderwerpen na zomernota	-4.950	-2.300	-1.600	-1.300

A. Aanbesteding hulpmiddelen

In de Zomernota was reeds het risico benoemd dat de aanbesteding voor hulpmiddelen duurder uit zou vallen. Eind september heeft de definitieve gunning plaatsgevonden. In het contract zijn tarieven opgenomen die zijn bepaald op grond van uitvoerig onderzoek naar de actuele markttarieven. Dit heeft geleid tot een structurele kostenstijging van 1,4 miljoen euro per jaar. 1 miljoen euro kan binnen het programma opgevangen worden. Hierdoor resteert een knelpunt van 400.000 euro voor het middelenkader.

B. Correctie VPB reclame openbare terreinen

Per abuis is in de zomernota in het middelenkader voor de VPB al vanaf 2022 200.000 euro opgenomen. Dit had 2023 moeten zijn, want vanuit een vorige Zomernota was al incidenteel geld toegekend voor 2021 en 2022. Dat wordt bij deze gecorrigeerd.

C. Bridge

Bridge is de naam van uitvoeringsprogramma voor het op orde brengen van het informatie- en archiefbeheer. Enschede scoort oranje op de archieffunctie bij het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) door de Provincie en dat noodzaakt het nemen van maatregelen. Daarnaast komt de Wet Open Overheid (WOO) op ons af. De impact analyse hiervan wordt op korte termijn afgerond. Met het IBT en de WOO in ons achterhoofd zijn in 2021 de "altijd goed" maatregelen al in gang gezet ten laste van het product Interne Dienstverlening. Voor realisatie van de doelstellingen is na 2021 in totaal 1,3 miljoen euro nodig, verdeeld over 3 jaren (2022-2024). Deze middelen dienen beschikbaar te komen via de in de Zomernota ingestelde bestemmingsreserve "implementatie wet- en regelgeving informatievoorziening" i.v.m. de onvoorspelbaarheid van de projectuitgaven in de tijd.

D. IT transitiefonds

We constateren een enorme druk op de IT-organisatie, waarbij het met huidige capaciteit een onmogelijke opgave is om aan alle, waaronder ook de wettelijke, opgaven en verwachtingen te voldoen. De toenemende vraag vanuit de organisatie, de eisen van de centrale overheid (wet- en regelgeving) en vanuit de markt maken het noodzakelijk om additionele middelen te alloceren. De middelen hebben betrekking op de volgende samenhangende onderwerpen:

1. Projecten portfolio management,
2. Cloud strategie,
3. Sturing en bemensing IT bedrijf,
4. Security.

Deze onderwerpen zijn niet nieuw en al eerder beschreven in het rapport Berenschot (2019). De dynamiek en razendsnelle ontwikkelingen vragen om een hoge mate van flexibiliteit op technologisch en organisatorisch vlak. Feit is dat er een nieuwe basis nodig is die op orde moet worden gebracht passend bij de huidige vraag en die flexibel mee kan schalen met wat er nog aan zit te komen. Uitvoering vindt plaats in de periode 2022- 2024. Het benodigde budget moet vanwege de onvoorspelbaarheid van het precieze moment van uitgaven in de tijd beschikbaar komen in de bestaande bestemmingsreserve van IT (investering externe activiteiten, te hernoemen naar transitiefonds IT). Met dit IT-transitiefonds komen we in een positie waarmee we per direct kunnen handelen en voldoende zicht kunnen creëren op de ontwikkeling van het structureel benodigde middelen kader.

De analyse van de gehele projecten portfolio laat zien dat de huidige capaciteit niet toereikend is om de belangrijkste categorie projecten – het borgen van continuïteit en voldoen aan wet- en regelgeving (bijv. WOO, omgevingswet) uit te voeren in combinatie met de technisch noodzakelijke projecten. Om meer te kunnen realiseren wordt ingezet op intensivering van capaciteit op projectmanagement en inhoudelijke/procesmatige kennis aan business en IT-zijde.

De druk om versneld werk te maken van het naar de Cloud brengen van onze applicaties (“versaasing”) is groot. Deze versaasing van applicaties is geen keuze meer: grote leveranciers als Centric willen migreren binnen nu en 2 jaar. Het hiertoe in juli 2021 door KPMG opgestelde adviesrapport moet vertaald worden in een uitvoeringsprogramma. De wijze en het tempo waarop we versaasen is bepalend voor de wijze waarop we het dan nog noodzakelijke resterende deel van het datacenter en activiteiten bij een externe partij wordt ondergebracht. Daarnaast moet het IT-bedrijf moderniseren en heeft een probleem qua kwantitatieve en kwalitatieve bemensing op sturings- en specialistische functies. De omvang, complexiteit en diversiteit aan ontwikkelingen maakt het onmogelijk om het IT-bedrijf in de huidige vorm aan te sturen door drie teamleiders en deeltijd eindverantwoordelijke (clustermanager). Tot slot hebben we te maken met een verhoogd en verschuivend dreigingsbeeld. De hacks bij Hof van Twente en de Provincie Gelderland zijn hiervan het bewijs. Het leert ons dat we zo georganiseerd willen zijn dat we risico's en dreigingen maximaal kunnen beheersen en daarom ook preventief maatregelen treffen, afhankelijk van wat op dat moment nodig is.

E. Oplaadpalen

Door nu te participeren in een aanbesteding op provinciaal niveau worden de kosten voor de gemeente lager. Daarnaast blijven laadkosten voor bewoners en gebruikers laag door deze aanbesteding. Meedoen is nodig omdat het aantal elektrische voertuigen sterk toeneemt, ook in Enschede. Tot slot wordt de gemeente ontzorgd bij de uitrol van de laadinfrastructuur.

F. Security

Enschede moet de meest kwetsbare punten binnen het netwerk beter beveiligen. De eerste maatregelen hiervoor zijn recent genomen en leiden tot een knelpunt van 300.000 euro. Dit na onder andere de hack in Hof van Twente, extern advies, actieve monitoring en het wijzigen van ons eigen landschap door meer hybride te werken (elk device is een aanvalsvlak). Het dreigingsniveau blijft, ook na de genomen maatregelen, onverminderd hoog.

Risicobeheersing is cruciaal en vraagt in de nabije toekomst mogelijk aanvullende maatregelen en financiering: 100% garantie is er niet maar de kans op en impact van wordt hiermee verkleind. Hier speelt ook mee dat werk voor derden (GBT, andere gemeenten) risico's en aansprakelijkheid met zich mee brengt.

G. Afvoeren taakstelling scherpe keuzes sociaal domein

Deze taakstelling is indertijd opgevoerd om de uitgaven in het sociale domein te beperken. Een verdere stijging van de uitgaven in het sociale domein zou namelijk de mogelijkheden beperken om te investeren in de fysiek-economische ontwikkeling van de stad. Inmiddels heeft het college echter geconstateerd dat de transformatie van het sociaal domein zijn vruchten afwerpt en dat daarnaast het rijk extra middelen voor het sociaal domein beschikbaar stelt. Dat maakt dat de bijdrage van de algemene middelen aan het sociaal domein flink is afgenomen en het college inmiddels ook een ambitieuze investeringsagenda kan neerzetten. Wel heeft het sociaal domein ook nog steeds enkele taakstellingen uit te voeren. De directe financiële noodzaak om daarbovenop de taakstelling scherpe keuzes nog in te vullen is komen te vervallen.

2.3. Structureel saldo van het middenkader

In het kader van het financieel toezicht op de gemeente door de provincie wordt gekeken naar of de begroting structureel sluitend is (het structureel saldo baten en lasten; ook wel de structurele exploitatieruimte). Dat houdt in dat de jaarlijks terugkerende lasten zijn gedekt door de jaarlijks terugkerende baten. Alle incidentele baten en lasten worden hierbij

dus buiten beschouwing gelaten. In onderstaande tabel wordt duidelijk dat de begroting van Enschede structureel sluitend is over de gehele periode 2022 tot en met 2025.

De provincie heeft in haar rol als toezichthouder aangegeven dat in eerste instantie gekeken wordt naar het eerstvolgende begrotingsjaar. Als de begroting in 2022 structureel en reëel sluitend is wordt op de gemeente in principe repressief toezicht toegepast. Enschede voldoet hier met het huidige middelenkader aan.

Structureel saldo (afgerond en in miljoen euro)	2022	2023	2024	2025
Structureel saldo	3,3	0,9	1,4	0,0

3. Programma's

3.1 Samenleving en bestuur

Doelenboom

Doel	Subdoel	Link
<u>1. Goed bestuur</u> <i>totale lasten (x 1.000 euro): 11.313,00</i>	<u>1.01 Integere en transparante organisatie en bestuur</u>	Indicatoren: 1 Aantal acties: 6
	<u>1.02 Tijdige en kwalitatief afdoende afhandeling van klachten, bezwaar en beroep</u>	Aantal acties: 2
<u>2. Versterking samenwerking bestuur/samenleving</u> <i>totale lasten (x 1.000 euro): 4.381,00</i>	<u>2.01 Consistent gebruik bestuursstijlen</u>	Indicatoren: 1 Aantal acties: 2
	<u>2.02 Faciliteren van bewonersinitiatieven</u>	Aantal acties: 2
<u>3. Versterking samenwerking bestuur/(regionale) partners</u> <i>totale lasten (x 1.000 euro): 211,00</i>	<u>3.01 Goede (Eu)regionale samenwerking</u>	Aantal acties: 3
	<u>3.02 Verbeterde sturing op maatschappelijk rendement samenwerkingspartners (door professioneler opdrachtgeverschap)</u>	Aantal acties: 2
<u>4. Professionele dienstverlening aan de samenleving</u> <i>totale lasten (x 1.000 euro): 5.432,00</i>	<u>4.01 Tevredenheid over de dienstverlening</u>	Indicatoren: 1 Aantal acties: 1
	<u>4.02 Toegankelijke dienstverlening</u>	Indicatoren: 2 Aantal acties: 3
<u>5. Openbare orde en veiligheid</u> <i>totale lasten (x 1.000 euro): 21.108,00</i>	<u>5.01 Bevorderen verbinding in samenleving (tegengaan polarisatie en radicalisering)</u>	Aantal acties: 1
	<u>5.02 Ervoor zorgen dat Enschede een ongunstig klimaat heeft voor ondermijnende activiteiten</u>	Indicatoren: 1 Aantal acties: 4
	<u>5.03 Versterken van de samenwerking tussen zorg en veiligheid</u>	Aantal acties: 4

Wat willen we bereiken?

De taken waarvoor we staan nemen toe en worden ingewikkelder. Om vooral de kwetsbare inwoner beter te kunnen ondersteunen, is meer aandacht nodig voor de uitvoerbaarheid van beleid en de menselijke maat bij het uitvoeren van beleid.

De maatschappelijke opgaven zijn uitdagend (duurzaamheidstransities, zorg, kansengelijkheid, e.d.). Zeker omdat we leven in een tijd die ingewikkeld, verwarrend, onrustig en veeleisend is. Maar paradoxaal genoeg maakt juist de onrustige, onzekere en ongemakkelijke tijd de noodzakelijke verandering mogelijk. Daarbij is de rol van onze gemeentelijke overheid onmisbaar. Goed bestuur doet er nu meer dan ooit toe. Met oog voor de korte en lange termijn, op basis van een concreet verhaal van en voor de stad.

Open en integer bestuur

Een goed, eerlijk en open gemeentebestuur is van groot belang voor Enschede en kan niet als vanzelfsprekend worden beschouwd. Met als basis vertrouwen. Daarom werken we verder aan onze openheid. Door openheid te geven over onze besluiten, resultaten en data. Maar ook door onze open

houding. We zijn een laagdrempelig, bereikbaar en betrouwbaar gemeentebestuur. Met oog en aandacht voor de mensen in onze gemeente. Het gaat er immers om dat onze inwoners met veel plezier kunnen wonen, werken, ondernemen en recreëren in onze gemeente.

Als gemeentebestuur dragen we verantwoordelijkheid voor de medewerkers in onze gemeentelijke organisatie. Als gemeente maken we onderdeel uit van de netwerksamenleving. Daarbij geldt dat medewerkers en bestuurders altijd hun onafhankelijkheid en integriteit moeten bewaken. Dat zijn waarden die onlosmakelijk zijn verbonden met het openbaar bestuur. Dat vraagt bewustwording en weerbaarheid van allen die opereren in die netwerken.

Procedurele rechtvaardigheid & menselijke maat

We vinden het belangrijk dat we zorgvuldige besluiten nemen. Voor het overgrote deel doen we dat door te kijken naar het wettelijk kader, het beleid en de (aan)vraag van een inwoner of ondernemer. Als omstandigheden van de vraag nog niet helder zijn, zoeken we het persoonlijke contact. Zowel in het primaire proces als in de bezwaarfase. Daarbij is het niet het belangrijkste om juridische procedures te voeren en te "winnen". We willen als gemeente weten wat de belangen achter de juridische standpunten zijn als iemand bezwaar maakt of een klacht indient. Dat kan alleen als we een goed gesprek voeren, luisteren, ons inleven in de ander. Waarbij we soms een bemiddelaar of mediator nodig hebben en inzetten. Daarbij hanteren wij de menselijke maat en bieden maatwerk waar dat nodig is.

Leren

Leren en verbeteren is de kern van ons handelen. Mede daarom maken we het indienen van klachten zo eenvoudig mogelijk. We geloven dat we van deze klachten kunnen leren hoe we ons werk beter kunnen doen. In het jaarverslag presenteren wij informatie over de hoeveelheid en aard van de binnengekomen klachten, beroepen en bezwaren.

Een sterke lokale democratie

Naast het streven naar Goed bestuur beweegt Enschede toe naar een sterkere lokale democratie, aansluitend bij de ontwikkelingen in de samenleving. Een democratie die inwoners, organisaties en gemeente samen vorm geven.

Netwerksamenleving & doekracht

We koesteren de bestaande sociale netwerken in de stad, geven ze ruimte en faciliteren waar nodig. We hebben met het stadsdeelgewijs werken een lange traditie van het aanboren van de kracht van Enschede. We gaan verder met de uitvoeringsprogramma's in onze wijken, zodat inwoners duidelijk kunnen terugzien hoe we werken aan de wijk en ook zien hoe ze zelf bij kunnen dragen aan de wijk. We hebben oog voor het belang van noaberschap en we signaleren de plekken in onze gemeente waar minder noaberschap en initiatief is en waar soms zelfs de polarisatie op de loer ligt. We gaan samen 'Stad maken' waarbij de gemeente een partner is en niet meer automatisch de trekker. Dat is een gezamenlijke zoektocht naar ieders rol, taak en verantwoordelijkheid.

Als inwoners ideeën hebben die hun buurt, wijk, dorp of stad mooier en prettiger maken, bieden we hier ruimte voor. Als we zelf initiatiefnemer zijn, nodigen we inwoners en andere belanghebbenden uit om mee te doen, waarbij we vooraf duidelijk maken wat we precies vragen en welke invloed zij hebben. Het woondebat is een mooi voorbeeld. We zetten ons verder in voor de uitvoering van ons participatiebeleid en betrekken bij ieder proces inwoners en partners op een zorgvuldige manier.

Samenwerking met andere overheden en partners

In de samenwerking met andere overheden en partners is het voor ons van belang dat dit toegevoegde waarde oplevert voor onze gemeente en de regio. We zetten in op gerichte samenwerking met (regionale) partners op basis van een gemeenschappelijke agenda. De inhoud staat daarbij centraal. Per opgave zoeken we een passende alliantie. Een adequaat financieel

arrangement is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Zeker als het gaat om van bovenaf opgelegde taakuitvoering.

Waar we onze publieke taken, zoals afvalinzameling en beheer openbare ruimte, op afstand hebben gezet, beschouwen we samen met die partners de opgave en bepalen we samen het gewenste maatschappelijke rendement.

We zijn een samenwerkingspartner maar ook een duidelijke opdrachtgever; college en raad samen. De dialoog als partner krijgt meer vorm, naast de verantwoordingsrelatie. Onder andere in ons vergadermodel.

Om te werken aan de strategische opgaven van de gemeente, zorgen we in nauwe samenwerking met onderwijs, onderzoek en ondernemers voor een krachtige sociaal economische positie van de gemeente Enschede en haar inwoners. We versterken de aantrekkingskracht van Enschede op ondernemers door onder meer aantrekkelijke vestigingslocaties te ontwikkelen, door te investeren in infrastructuur en voorzieningen en door samenwerkingen aan te gaan. Tegelijkertijd zorgen we ervoor dat Enschede toegankelijk en gastvrij is voor internationale bedrijven en internationaal talent. We zetten onze lobbykracht in voor onze opgaven. Daarbij zoeken we passende interbestuurlijke samenwerking. En spreken we Europese, landelijke en regionale fondsen aan.

Dienstverlening

De dienstverlening voor onze inwoners moet op orde zijn. Inwoners moeten het gevoel hebben serieus te worden genomen en ze moeten vertrouwen hebben. We blijven scherp op onszelf en investeren in onze communicatievaardigheden, in onze integriteit en open houding. Daarnaast zetten we digitalisering in om onze dienstverlening verder te verbeteren. We streven er naar om inwoners steeds meer aan het stuur van de dienstverlening te zetten en inzicht en overzicht te bieden over de gegevens en informatie die de gemeente van en over hen heeft. We ontwikkelen dienstverlening meer en meer vanuit de vraag van de inwoners en ondernemers en stellen daarbij niet onze eigen producten en diensten centraal. Daarnaast kijken we steeds naar de feedback van onze inwoners, en passen we onze dienstverlening hierop aan. En waar we investeren in digitale processen, investeren we gelijktijdig in het verbeteren van het persoonlijk contact met onze inwoners en leveren we maatwerk daar waar nodig. Een goed toegankelijke dienstverlening draagt ook bij aan de zelfredzaamheid van onze inwoners

Veilig Enschede

Enschede moet een veilige stad zijn voor onze inwoners en ondernemers. We hebben dan ook in brede zin aandacht voor veiligheid. We treden hard op tegen ondermijnende activiteiten in velden zoals vastgoed, subsidies, (zorg) PGB's etc. We investeren in een weerbare samenleving en een weerbaar bestuur. We zorgen voor juiste afstemming tussen medewerkers die zich bezighouden met (jeugd- en welzijns-)zorg, en die zich bezighouden met veiligheid, zodat we problemen integraal aanpakken. Een jaarlijks veiligheidsdebat houdt ons scherp.

Door Enschede goed te besturen, door samen te werken met partners en inwoners, door onze dienstverlening op orde te hebben en door Enschede veilig te houden dragen we bij aan een aantrekkelijke en kansrijke stad, waar we de komende jaren met trots en lef samen aan kunnen bouwen.

Wat gaan we doen?

1. Goed bestuur

We willen Enschede goed besturen. Dat kunnen we nooit alleen, maar alleen samen met de stad: onze partners, onze inwoners, onze ondernemers. We willen de stad meer betrekken bij het aanpakken van de maatschappelijke opgaven waar we als Enschede voor staan.

Goed bestuur wil ook zeggen dat we eerlijk besturen. Het bestuur en de gemeentelijke organisatie is integer, communiceert open, streeft naar een zo hoog mogelijke kwaliteit in de besluitvorming en leert van haar fouten. Inwoners moeten kunnen vertrouwen in de procedurele rechtvaardigheid van beslissingen. Daarom moeten we op tijd alle belangen meewegen.

1.01 Integere en transparante organisatie en bestuur

Onze medewerkers en bestuurders zijn integer en weten wat wel en niet kan. We zijn alert op risicovolle functies en ondersteunen onze medewerkers in de uitvoering hiervan.

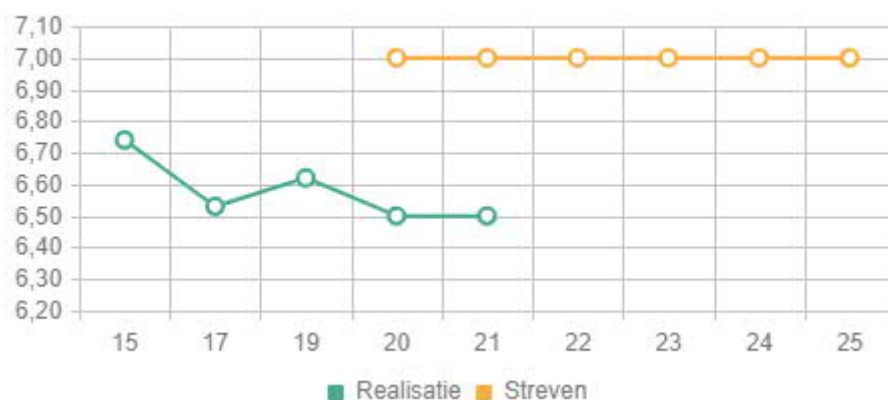
We zijn open en communiceren duidelijk over keuzes die gemaakt worden. Zowel deze keuzes als de informatie op basis waarvan deze keuzes worden gemaakt moeten voor inwoners toegankelijk zijn.

Openbaarheid van overheidsinformatie is een uitgangspunt. Daarom leggen we geheimhouding alleen op wanneer dit echt nodig is en zorgen we ervoor dat geheimhouding zo snel mogelijk wordt opgeheven.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 1

1.01 Goed bestuur - Rapportcijfer tevredenheid inwoners met communicatie

Toelichting

Deze grafiek laat zien hoe tevreden inwoners van Enschede zijn over communicatie, zoals gemeten in de burgerpeiling van [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl).

We streven er naar vanaf 2022 een 7 te scoren. Met de acties in dit hoofdstuk dragen we bij

aan een betere communicatie met de stad.

Acties 2022

Aantal acties: 6

01. We communiceren duidelijk

We houden vast aan onze doelstelling dat alle (standaard)teksten -brieven, beschikkingen, formulieren, mails, websiteteksten - voor inwoners vóór 1 januari 2023 op taalniveau B1-niveau zijn geschreven. Het gaat ons niet alleen om begrijpelijke teksten, het gaat vooral om doelgroepgericht communiceren. 80% van de bezoekers van onze gemeentelijke website komt voor concrete producten of diensten. Onze nieuwe website, die eerste kwartaal 2022 wordt gelanceerd, wordt dan ook vooral een dienstverleningssite: een compacte website zodat de bezoeker beter wordt geholpen, de kwaliteit van teksten en formulieren omhoog gaat en deze beter is te beheren. We zetten de eerste stappen om een persoonlijke MijnEnschede omgeving voor inwoners te realiseren, een persoonlijk, gemakkelijk en pro-actief digitaal dienstverleningskanaal.

02. We verbeteren de informatievoorziening aan raad en samenleving door onze open houding en toegankelijke informatie.

Op de gemeentelijke website plaatsen we de agenda's en besluiten van het college. De website is voorzien van een goede zoekfunctie zodat dossiers gemakkelijk kunnen worden gevonden door raadsleden en inwoners. Mede langs de richtlijnen van de Wet open overheid. Ook werken we aan kortere lijnen tussen onze organisatie, de (leden van de) gemeenteraad en de samenleving door ontmoetingen op het stadhuis en in de stad meer onderdeel te laten zijn van de gemeentelijke beleidsvoorbereiding en besluitvorming (vergadermodel).

03. We bereiden ons voor op een nieuwe bestuursperiode

In de voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen werken we aan een gedegen formatiedossier. Met inzicht in de langere termijn strategie, data, (gemeentelijke) opgaven en wensen van de stad. Tegelijkertijd updaten college en raad onze reglementen, verordeningen en (gedrags-)codes en ons vergadermodel. Zodat het duidelijk is voor college, raad en inwoners hoe we omgaan met informatievoorziening, participatie, integriteit, geheimhouding, vergaderorde enzovoort. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is consequenter opgabegericht werken en meer samen met de stad besturen.

04. Wij bevorderen onze bestuurlijke en ambtelijke integriteit

Op basis van ons in 2021 vastgesteld integriteitsbeleid, vinden ook in 2022 regelmatig gesprekken plaats over dilemma's op de afdelingen, in de concerndirectie, in het college en de raad. Trainingen worden gegeven aan nieuwe medewerkers. Een online tool houdt de bewustwording van de organisatie, meer continu, scherp. Verder helpen de instrumenten uit de nieuwe Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur en handige tips over de weerbare democratie van het ministerie van BZK ons. Zeker bij de werving en benoeming van nieuwe raadsleden en collegeleden. Denk hierbij onder andere aan de verplichte Verklaring Omtrent Gedrag voor bestuurders en de scherpere bepalingen over belangenverstrengeling. Concreet gaan we aan de slag met het screenen van nieuwe wethouders en passen we onze gedragscode integriteit politieke ambtsdragers aan, waarbij er een aparte code komt voor wethouders en een voor raadsleden. Verder zijn we transparant over de nevenfuncties en declaraties via publicatie op enschede.nl.

05. Wij verhogen onze weerbaarheid tegen intimidatie en bedreiging

Net zoals in 2021 zetten wij tools in voor afdelingen en collega's die direct contact hebben met inwoners, ondernemers en bezoekers. Zoals interventieteams en trainingen. In 2022 evalueren we bestaande kaders en tools, zoals onder andere agressieprotocol(len) en de uitvoering daarvan, mede in het licht van rijksprogramma Veilige Publieke Taak. Hierbij kijken we ook naar een passende omgang met veelschrijvers.

06. Wij implementeren, fasegewijs, de Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en treedt in 2022 in werking. Belangrijk verschil met de Wet openbaarheid van bestuur is dat elf informatie categorieën, op toegankelijke wijze, openbaar moeten worden gemaakt. Denk hierbij onder andere aan raadsstukken, collegestukken, convenanten, Wob/Woo-verzoeken, beschikkingen en

klachten. De afgelopen jaren hebben we al geïnvesteerd in transparantie, bijvoorbeeld door publicatie van alle collegebesluiten en achterliggende stukken op de gemeentelijke website. Maar de Wet open overheid gaat veel verder. Het vraagt veel van onze digitale informatiehuishouding en ook veel procedurele aandacht. De Wet open overheid past in onze gemeentelijke visie: open en transparant. We willen direct duidelijk communiceren en een betrouwbare en mensgerichte overheid zijn. Het gaat ons naast procedures en systemen vooral om houding en gedrag. We zijn al gestart en we gaan in 2022 aan de slag met het implementatieplan dat bestaat uit diverse deelprojecten. Belangrijk hierbij is dat we onze informatiehuishouding en archieven verder op peil brengen (project BRIDGE). Voor de uitvoering hiervan zijn incidentele middelen nodig die in deze gemeentebegroting worden gevraagd, zie hiervoor hoofdstuk 2 Middelenkader. Zonder deze aanvullende middelen kunnen we niet voldoen aan de wet- en regelgeving op dit gebied, met alle risico's van dien.

1.02 Tijdige en kwalitatief afdoende afhandeling van klachten, bezwaar en beroep

We zetten in op het tijdig en op een goede manier afhandelen van klachten, bezwaren en beroepen. We focussen op bemiddelen, zodat we onze inwoners en de gemeentelijke organisatie lange procedures kunnen besparen.

We willen onszelf als organisatie verbeteren. De signalen die we binnenkrijgen bij de klachtencommissaris, bezwarencommissie en andere toezichthouders helpen ons daarbij. We bundelen deze signalen en wanneer we patronen ontdekken voeren we verbeteringen door.

We zijn transparant over de aard, inhoud en afhandeling van klachten, bezwaar en beroep en maken dit jaarlijks inzichtelijk in het jaarverslag.

Acties 2022

Aantal acties: 2

01. We investeren in menselijk contact, menselijke maat, bij onze besluitvorming.

Voordat we besluiten nemen, investeren we in menselijk contact. Door te luisteren, zoeken we naar een goede aansluiting bij wat de inwoner echt nodig heeft. Dat is dienstverlenend en maakt ons werk leuker. Met deze houding voorkomen we ook voor een deel klachten of conflicten. En als wel klachten of bezwaren worden ingediend, lossen we ze op voordat ze escaleren en mogelijk tot juridische procedures leiden. Hiertoe blijven we onze medewerkers trainen, geven we ze mandaat en vertrouwen en faciliteren we intervisie. Lessen uit onze kwaliteitssystemen, klantreizen en van onze toezichthouders komen terug in onze werkinstructies en opleidingsstrategie.

02. We ronden een bezwaarschrift zoveel mogelijk af binnen de termijn op een procedureel rechtvaardige wijze.

We werken aan de verbetering van de processen en het digitaliseren ervan. Dit zal bijdragen aan meer tijdige beslissingen op bezwaren. Digitalisering brengt naast voortvarendheid ook tijd voor het menselijk contact, de menselijke maat. Waar gewenst zetten we bemiddeling in. En met onze juridische expertise vinden we de ruimte binnen de wetten en regels voor maatwerk, indien nodig. Zowel in het primaire proces als in het bezwaarproces. We investeren daarbij in de verbinding tussen de vakafdelingen onderling en de afdeling Juridische Zaken, zodat tijdig wordt meegedacht met rechtmatige en rechtvaardige besluiten.

2. Versterking samenwerking bestuur/samenleving

Met het sluiten van het Enschede Akkoord heeft de raad de duidelijke keus gemaakt om in te zetten op het versterken van de samenwerking tussen gemeente en samenleving. We willen de stad meer betrekken bij wat we doen. Bij het kiezen van thema's voor invloed van inwoners houden we rekening met de uitkomsten van de straatgesprekken van het Enschede

Akkoord en werken we samen met de raads werkgroep. De meest genoemde thema's tijdens deze gesprekken met inwoners waren (zwerf)afval, (verkeers)veiligheid en leefbaarheid.

Heldere communicatie is van groot belang om de belofte van het Enschede Akkoord te laten slagen. Daarom zijn we scherp op duidelijke communicatie. We zijn helder over de rol die bestuur en inwoner kunnen spelen in het bedenken van oplossingen en het maken van beleid, maar ook bij bijvoorbeeld het uitvoeren of controleren. We faciliteren en stimuleren het ontplooiën van bewonersinitiatieven.

We faciliteren ontmoetingen, zowel digitaal als fysiek. Vooral op het gebied van digitale ontmoeting kunnen we de komende periode grote slagen maken.

2.01 Consistent gebruik bestuursstijlen

We bepalen de rol van samenleving en bestuur in besluitvormingstrajecten, communiceren dit duidelijk en zijn rolvast. Op die manier versterken wij de samenwerking.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 1

2.01 Rapportcijfer tevredenheid inwoners voorlichting en samenwerking

Toelichting

Deze grafiek laat zien hoe tevreden inwoners van Enschede zijn over hun samenwerking met de gemeente, zoals gemeten in de burgerpeiling van [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl).

We streven er naar vanaf 2021 een 7 te scoren, zodat we bij de beste gemeenten van Nederland gaan horen op dit vlak.

Met de acties in dit hoofdstuk dragen we bij aan een betere samenwerking tussen inwoner en bestuur.

Acties 2022

Aantal acties: 2

01. We werken, naast wijk- en dorpsraden, aan andere vormen van vertegenwoordiging

In Enschede bestaan wijkraden. Een aantal zijn officieel erkend via de raad. Ook zijn er wijkorganen gestart die niet via een officiële erkenning bestaan. Beide zijn voor de gemeente belangrijk. Het zijn georganiseerde netwerken waar je gevraagd en ongevraagd advies van nodig hebt en krijgt. Er zijn ook een aantal wijken waar geen wijkraad of vertegenwoordiging is. Naast wijk- en dorpsraden willen we toewerken naar meerdere ingangen om mee te doen. Bijvoorbeeld op thema of via een buurtnetwerk en zo de verbinding met de stad en dorpen verbreden met nieuwe vormen van vertegenwoordiging. In 2022 geven we een advies hoe we hier invulling aan

kunnen geven.

02. We organiseren meer doekracht via een participatie-team

Wil je een participatietraject doorlopen dan kost dat tijd en capaciteit. Daarom willen we een participatie-team starten. Daarmee geven we een extra impuls aan samenlevingsgericht werken. We beginnen klein. Met twee of drie collega's. Dit team begeleidt hands-on. Ze kunnen de intake en verkenning doen van participatievraagstukken. Ze adviseren over de aanpak. Ze faciliteren bij de uitvoering van de aanpak en de inzet van middelen en (online) werkvormen. Ook evalueren ze hoe het traject is gegaan.

2.02 Faciliteren van bewonersinitiatieven

We stimuleren en faciliteren het ontplooiën van bewonersinitiatieven, door een zo breed mogelijke doelgroep aan te spreken en zowel online als offline op een eenvoudige manier de mogelijkheden te communiceren.

Acties 2022

Aantal acties: 2

01. We vertalen stedelijke opgaven naar uitvoeringsprogramma's op stadsdeelniveau

Jaarlijks vertalen wij de stedelijke opgaven naar een concreet uitvoeringsprogramma per stadsdeel. Zo wordt voor inwoners helder welke projecten er in de directe leefomgeving spelen en stimuleren we bewonersinitiatieven die bijdragen aan de strategische opgaven van de stad. Ook brengen we de initiatiefnemers meer met elkaar in verbinding. Op deze wijze werken we in waardevolle netwerken, met inwoners en samenwerkingspartners in een stadsdeel, aan onze omgeving.

02. We scherpen de strategische opgaven aan

In opmaat naar de verkiezingen en de nieuwe bestuursperiode scherpen we, in dialoog met de inwoners van onze gemeente, de vijf strategische opgaven aan van de stad Enschede en de dorpen Lonneker, Boekelo, Usselo en Glanerbrug. De uitkomst wordt weergegeven in een koersdocument over de toekomst van de gemeente. Dit koersdocument biedt input voor de nieuwe bestuursperiode. De motie 170.000+ inwoners wordt in dit proces meegenomen. Ook wordt aangesloten bij het proces herijken begrotingsindeling (doelenboom) (zie actie 03 onder 2.1 Financiën en Organisatie) en gesprekken in het kader van de Omgevingsvisie (zie actie 08 onder 2.2. DWLW).

3. Versterking samenwerking bestuur/(regionale) partners

In de samenwerking is het voor ons van belang dat deze bijdraagt aan de opgaven van onze stad en regio. We zetten in op gerichte samenwerking met (regionale) partners op basis van een gemeenschappelijke agenda. We zijn een duidelijke opdrachtgever voor verbonden partijen en andere samenwerkingspartners. We richten ons daarbij op waar we als Enschede voor staan en wat we willen bereiken.

Samenwerking is op inhoud noodzakelijk op tal van terreinen. Bijvoorbeeld bij het voeren van een lobby. We willen met lef vooruit om onze groeiende (inter)nationale positie te versterken. Dat geldt in het bijzonder voor onze Duitse burens, de MONT-regio en onze partnersteden Münster, Dalian en Palo Alto.

3.01 Goede (Eu)regionale samenwerking

Samenwerking met partners is gebaseerd op een gezamenlijke agenda en moet bijdragen aan het realiseren van onze maatschappelijke doelen.

Om goed geïnformeerd te blijven over belangrijke kansen voor de stad, kennis uit te wisselen en samen met anderen op te komen voor onze belangen, participeren we in

samenwerkingsverbanden op (eu)regionaal, landelijk en internationaal niveau.

Op basis van de grootste opgaven voor Enschede selecteren we een beperkt aantal dossiers waarop een actieve lobby wordt gevoerd.

Acties 2022
Aantal acties: 3
01. We werken met alle Twentse gemeenten aan de brede regionale samenwerking op basis van een bestuursovereenkomst Met de herinrichting van de Regio Twente zijn nieuwe verbonden partijen ingesteld, namelijk het recreatieschap Twente en de stichting Twente Board. Het openbaar lichaam Regio Twente is opgegaan in het openbaar lichaam Gezondheid. Overall Twentse bestuurlijke samenwerking en regie wordt geborgd via een bestuursovereenkomst. Met het nieuwe gemeentebestuur in 2022 wordt de bestuurlijke positionering bepaald. Ook wordt invulling gegeven aan een goede informatievoorziening in deze context richting de gemeenteraad.
02. We zetten in op de Agenda voor Twente voor onze regionale sociaal-economische structuurversterking Op basis van een evaluatie werken we samen met de Twente Board aan een nieuwe Agenda voor Twente in 2022. Daarbij wordt gewerkt aan een nieuwe regionale investeringsagenda. Gezamenlijke lobby, financiering en nieuwe regiodeals maken daarvan deel uit. Samenhang met onze eigen gemeentelijke investeringsagenda wordt optimaal gezocht.
03. We herijken onze strategie op internationale samenwerking (Euregio, Europa en stedenbanden) In 2022 evalueert de Euregio de eigen strategie. Dit biedt kansen voor Enschede om desgewenst accenten te leggen. Bijvoorbeeld de versterking van Enschede als grensstad. Die versterking draagt bij aan onze strategische opgaven zoals de bereikbaarheid van banen en talent. In het verlengde van de versterking van onze positie als grensstad, geven we in 2022 uitvoering aan de evaluatie van onze internationale stedenbanden. Tot slot werken we in 2022 samen met Hengelo aan een visie op Europa.
Bijdrage verbonden partij Euregio <u>Maatschappelijk rendement:</u> Wij werken samen binnen de Euregio om binnen Europa op lobby- en subsidiegebied onze kracht te kunnen bundelen. Daarnaast is één van de doelstellingen van de Euregio het wegnemen van grens gerelateerde barrières.
Bijdrage verbonden partij: Bestuursovereenkomst Twentse samenwerking <u>Maatschappelijke rendement:</u> Doel van deze samenwerking is het voeren van bestuurlijk overleg ten behoeve van het voorbereiden, het afstemmen en het terugkoppelen van de inbreng van de gemeenten in het bestuur van de Twente Board. Zodat gezamenlijk regie wordt gevoerd op de Twente Board. Daarnaast draagt dit bestuurlijk overleg bij aan (de afstemming van) het lobbyen van de gemeenten bij provincie, Rijk, de Europese Unie en andere (semi)overheden en haar organisaties ten behoeve van de sociaal economische structuurversterking en andere door het bestuurlijk overleg gekozen onderwerpen.

3.02 Verbeterde sturing op maatschappelijk rendement samenwerkingspartners (door professioneler opdrachtgeverschap)

Wij verstrekken heldere opdrachten aan onze samenwerkingspartners zoals o.a. de verbonden partijen, gesubsidieerde instellingen en inkooprelaties. Ook werken we constructief samen met andere samenwerkingspartners. Daarin is duidelijk wat onze gemeentelijke rol is, wie opdrachtgever is, wat onze gewenste maatschappelijk resultaten zijn, in welke tijd we deze resultaten willen behalen en tegen welke kosten.

Voor de Raad zorgen wij voor duidelijke informatie en een helder sturingskader. Op deze

manier zorgen we ervoor dat we niet verrast worden door (financiële) tegenvallers bij de samenwerkingspartners. Indien wij netwerkpartner zijn, respecteren wij de autonomie en kaders van onze partners.

Acties 2022

Aantal acties: 2

01. We geven uitvoering aan de Notitie Samenwerken en de beleidskaders gesubsidieerde instellingen en verbonden partijen

De beleidskaders worden geactualiseerd waarbij meer aandacht is voor het samenwerken met de partners aan maatschappelijk rendement. Steeds meer is duidelijk dat we een netwerkende overheid zijn. Dat vraagt om een andere houding dan alleen het houden van toezicht en grip. Dit vraagt in 2022 aandacht. Ambtelijk maar ook bestuurlijk.

02. We zetten in op onze lobbydossiers in samenhang met andere overheden

Het nieuwe Regeerakkoord biedt input voor het overdachtsdossier rondom de gemeenteraadsverkiezingen en wordt vertaald naar kansen en acties binnen de lobbystrategie van gemeente Enschede. Specifiek voor de langere termijn lobbydossiers. Voorbeelden daarvan zijn de herverdeling van het gemeentefonds en het dossier mobiliteit en bereikbaarheid.

4. Professionele dienstverlening aan de samenleving

Bij belangrijke momenten in het leven van onze inwoners, spelen wij een rol. Of het nou om een geboorte gaat of het halen van een rijbewijs. Een nieuw huis bouwen of een zaak beginnen. Als iemand zorg nodig heeft of net werkloos is geworden. Mensen herinneren zich de gemeente door onze dienstverlening. En niet wat we precies zeiden of deden, maar wel het gevoel dat ze erbij hadden. Dienstverlening is mensenwerk. Dagelijks werken we met hart en ziel voor onze inwoners. We zijn betrokken en betrouwbaar en maken daarmee het verschil. Dat doen we digitaal waar het kan, persoonlijk waar het moet. Samen zorgen we dat het klikt.

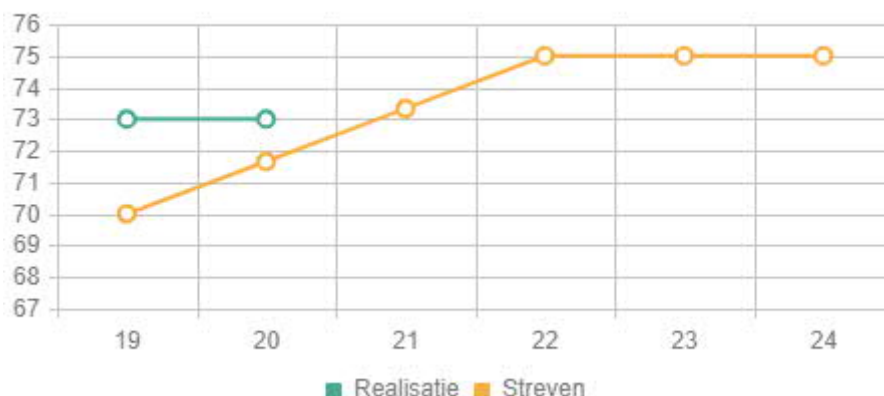
4.01 Tevredenheid over de dienstverlening

De gebruikers van onze dienstverlening zijn tevreden en worden steeds vaker positief verrast. Dat draagt bij aan een prettig contact, een beter imago en meer vertrouwen in de overheid.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 1

4.01 Percentage klanttevredenheid

Toelichting

In deze grafiek staat de score van de klanttevredenheid uitgedrukt in een percentage.

Na het bezoek bij de balies in het Stadskantoor, tijdens het bezoek op de website en na mailcontact kan de inwoner de ervaring met de dienstverlening doorgeven. Dit kan eenvoudig met smileys (groen, oranje, rood).

We streven er naar dat 75% van de inwoners tevreden zijn is met de dienstverlening. Met de acties in dit hoofdstuk dragen we bij aan een betere dienstverlening aan de inwoner.

Acties 2022

Aantal acties: 1

01. We geven uitvoering aan klanttevredenheidsonderzoeken

We voeren regelmatig verbeteringen door in onze dienstverlening gericht op bezoekers van het stadskantoor en de website. Op de algemene website, de digitale dienstverlening, met onze e-mail en in het stadskantoor werken we continu met de feedback van onze bezoekers. Deze feedback gebruiken we om sneller te kunnen insprijngen op de op- en aanmerkingen over onze dienstverlening.

Daarnaast zoeken we actief de verbinding met vrijwilligers en samenwerkingspartners die onze inwoners helpen met digitale dienstverlening met de overheid, zoals het Diaconaal Platform Enschede en het informatiepunt Digitale Overheid. Zodat we ook kunnen leren van hun ervaringen met onze digitale dienstverlening.

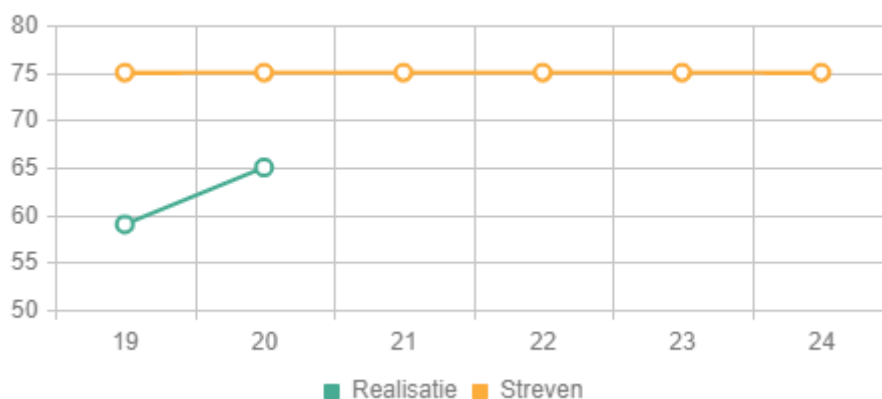
4.02 Toegankelijke dienstverlening

Er is gewerkt aan een vernieuwde visie op dienstverlening. Deze is aangeboden aan College en Raad als kader voor de komende jaren. "Enschede zorgt dat het klikt", is de titel van de visie op dienstverlening en zegt veel over waar Enschede voor staat. Meegaan in de digitale wereld en gelijktijdig contact maken en houden met onze inwoners. De menselijke maat zorgt dat er een klik is. Dat betekent dat we gastvrij en mensgericht zijn, klant-en-klare diensten leveren en duidelijk zijn in onze informatievoorziening en communicatie. We leveren gewoon goede dienstverlening; welk "kanaal" de inwoner ook kiest, overal krijgt men op een prettige manier hetzelfde goede en begrijpelijke antwoord.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 2

4.02a Percentage aantal totale aanvragen digitaal

Toelichting

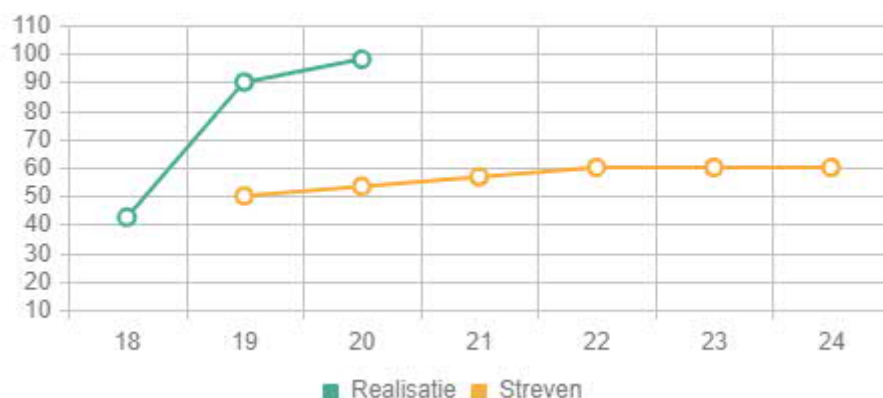
In deze grafiek wordt de ontwikkeling in een percentage weergegeven hoeveel producten

digitaal zijn aangevraagd. Het gaat om de top 10 producten van Publieksdienstverlening.

We streven er naar vanaf 2022 75% van de producten digitaal / worden aangevraagd. Een 100% score is niet het uitgangspunt omdat we de inwoner diverse kanalen blijven aanbieden (balie, telefonie, mail en sociale media).

Met de acties in dit hoofdstuk dragen we bij aan een betere dienstverlening aan de inwoner.

4.02b Percentage aantal digitaal aan te vragen producten voor burgers

Toelichting

In deze grafiek wordt de ontwikkeling in een percentage weergegeven van het aantal producten dat digitaal kan worden aangevraagd zonder tussenkomst van een medewerker. Het is niet mogelijk om alle producten digitaal aan te bieden. Dit komt door bijvoorbeeld de wetgeving. Van de 87 producten die aan zijn te vragen bij publieksdienstverlening zijn er 48 die we volledig digitaal kunnen aanbieden. Van deze 48 producten bieden we er 47 zonder tussenkomst van een medewerker aan.

Een voorbeeld hiervan is verhuizen: dit gaat nu zonder tussenkomst van een medewerker want de inwoner doet dit via de website met DigiD.

Door de snelle ontwikkeling van de digitalisering wordt er ver boven de door de raad vastgestelde streefwaarde vanaf 2022 gescoord. Een 100% score is niet het uitgangspunt. We blijven de inwoner via diverse kanalen faciliteren (balie, telefonie, mail en social media). Met de acties in dit hoofdstuk dragen we bij aan een betere dienstverlening aan de inwoner.

Acties 2022

Aantal acties: 3

01. We verbeteren de (digitale) dienstverlening en breiden deze uit

We geven invulling aan de visie op Dienstverlening 'Enschede zorgt dat het klikt'.

De leidende principes en inrichtingsprincipes zijn vertaald naar de uitvoeringsagenda stedelijke dienstverlening met daarin de 4 pijlers:

1. Doorontwikkeling van de digitale dienstverlening
2. Het betrekken van inwoners en luisteren naar inwoners
3. Eén gezicht naar buiten
4. Basis op orde

Concrete projecten hierin zijn de vernieuwing van de gemeentelijke website, reductie aantal websites, toegang sociaal domein, inwonerspanel, leren van meldingen, klachten en bezwaren, doorontwikkeling KCC, vervolg pilot automatische inkomstenverrekening in de bijstand, aanbesteding (in i-4-sociaal verband) voor een Open Inwoner Platform, deelname aan Gemeentelijke Basisprocessen Inkomen (GBI, onderdeel van VNG-realisatie), aansluiting op

Digitaal Stelsel Omgevingswet en we zetten de eerste stappen om een persoonlijke MijnEnschede omgeving voor inwoners te realiseren, een persoonlijk, gemakkelijk en pro-actief digitaal dienstverleningskanaal.

Naast digitale kanalen bieden we alternatieven zoals balie en telefoon, houden we rekening met laaggeletterdheid en mensen met een beperking. De inwoner wordt onafhankelijk van het kanaal altijd op dezelfde en goede manier geholpen (omnichannel). Door de communicatiekanalen bij elkaar te brengen, slimmer in te richten en goed op elkaar af te stemmen, komt alle benodigde informatie voor en over de klant beschikbaar. Daardoor wordt de kwaliteit van onze dienstverlening verbeterd en inclusie bevorderd.

02 . We denken mee over de mogelijke doorontwikkeling naar 1 overheidsloket bij gemeenten

Zowel vanuit het Rijk als door de VNG wordt gewerkt aan een voorstel voor diverse bestuurstafels om één overheidsloket bij gemeenten in te voeren. Een overheidsbreed loket betekent een verschuiving van taken, budgetten en bevoegdheden. En integraal werken vraagt om allerlei investeringen, op het gebied van huisvesting, personeel met de benodigde competenties, infrastructuur, experimenteerruimte en passende juridische kaders. In de kabinetsreactie op het rapport "Ongekend onrecht" over de kinderopvangtoeslag worden ook concrete voorstellen gedaan voor het verbeteren van (de randvoorwaarden voor) de uitvoering, inclusief een budgettair kader van 0,8 miljard structureel. Door het rijksprogramma (Wau) wordt geïnvesteerd in een duurzame overheidsdienstverlening in de volle breedte met een horizon van 10 jaar.

03. Wij bereiden ons voor op de nieuwe wetten voor veilige en betrouwbare toegang tot onze digitale dienstverlening

De hoeveelheid wetten die er aan komt is groot op het gebied van informatievoorziening. Deze actie is gericht op het voorbereiden en implementeren van de verschillende wetten. In 2022 bereiden we ons verder voor op de uitvoering van de Wet digitale overheid. Deze wet moet ervoor zorgen dat burgers en bedrijven veiliger digitaal zaken kunnen doen met de overheid. Ook gaan we verder met acties rondom Digoegankelijkheid van onze websites, waarbij we aansluiting zoeken bij de nieuwe koers van de gemeentelijk website Enschede.nl. Met de VNG bereiden we ons voor op de invoering eind 2022 van de Single Digitale Gateweay; Europese regeling die het mogelijk moet maken om eenvoudiger overheidszaken te regelen binnen Europa. Onder andere met één landelijk digitaal portaal met informatie in het Engels. De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer verkeert ook in de voorbereidings- en implementatiefase in 2022. De wet regelt het recht voor burgers om digitaal zaken te doen met de overheid. Voor deze wet moeten verschillende dienstverleningprocessen worden aangepast naar standaard vereisten voor inwoners en ondernemers.

5. Openbare orde en veiligheid

We willen dat Enschede een aantrekkelijke stad is om te wonen, te werken, te ondernemen en te recreëren. Een gevoel van veiligheid draagt hieraan bij. Dat blijkt ook uit het feit dat veel inwoners veiligheid als één van de belangrijkste thema's hebben benoemd bij de straatgesprekken die de raad heeft gehouden in het kader van het Enschede Akkoord. We hebben dan ook in de volle breedte aandacht voor veiligheid. Van de meer zorg gerelateerde onderwerpen als woonoverlast en overlast van personen met verward gedrag tot georganiseerde en ondermijnende criminaliteit.

Om de stad veilig te houden, is het belangrijk dat we weten wat er gebeurt. Een goede informatiepositie is belangrijk. We hebben hier de afgelopen tijd veel in geïnvesteerd. Interne en externe data is gebruikt om meer inzicht te krijgen en om patronen te ontdekken. We willen de komende periode op een slimmere manier gebruik maken van deze informatie. Als gemeente hebben we een aantal taken en bevoegdheden die belangrijk zijn voor de aanpak van criminaliteit. Door deze bevoegdheden gericht en effectief in te zetten, maken we Enschede minder aantrekkelijk voor mensen met slechte bedoelingen. We pakken georganiseerde criminaliteit hard aan, in samenwerking met onze partners.

Belangrijk is dat we een evenwicht vinden tussen repressie, preventie en zorg. Veiligheid is een verantwoordelijkheid van ons allemaal; die verantwoordelijkheid pakken we dan ook samen op.

5.01 Bevorderen verbinding in samenleving (tegengaan polarisatie en radicalisering)

In een stad met veel verschillende nationaliteiten is het van belang dat we begrip hebben voor elkaars achtergronden, dat we elkaar respecteren en met elkaar in gesprek blijven. Als gemeente onderhouden we een relevant netwerk. We hebben contact met mensen met grote maatschappelijke status binnen verschillende bevolkingsgroepen. Dit doen we bijvoorbeeld via de "Tafel van Vrede". We willen een rol spelen in het verbinden van groepen met verschillende achtergronden en overtuigingen.

Acties 2022

Aantal acties: 1

01. De onderwerpen radicalisering en polarisatie blijven onze aandacht houden, met focus op spanningen in de samenleving

Om openbare orde problemen te voorkomen volgen we signalen van onrust en sentimenten in de samenleving. Door vroegtijdig in gesprek te gaan met diverse partijen is tijdig ingrijpen mogelijk. Denk hierbij onder andere aan gesprekken met initiatiefnemers van demonstraties. Enschede moet een stad zijn waarin iedereen zich betrokken en geaccepteerd voelt en waarin respectvol met elkaar wordt omgegaan. Een stad waar het niet wordt getolereerd dat mensen elkaar discrimineren, intimideren of bedreigen. We investeren in het vormen van netwerken binnen "gesloten culturen/gezinsverbanden".

5.02 Ervoor zorgen dat Enschede een ongunstig klimaat heeft voor ondermijnende activiteiten

Ondermijning is een verzamelnaam voor verschillende vormen van criminaliteit die vaak verborgen blijft. Het gaat dan bijvoorbeeld om illegale hennepcultuur, drugshandel, witwassen, mensenhandel, bedreiging en intimidatie, en vastgoedfraude.

Om hun criminele activiteiten uit te kunnen voeren, maken criminelen gebruik van allerlei legale diensten en voorzieningen. Hierdoor ontstaat een vermenging tussen 'onderwereld' en 'bovenwereld', waardoor onschuldige mensen en bedrijven onbedoeld in aanraking kunnen komen met criminelen.

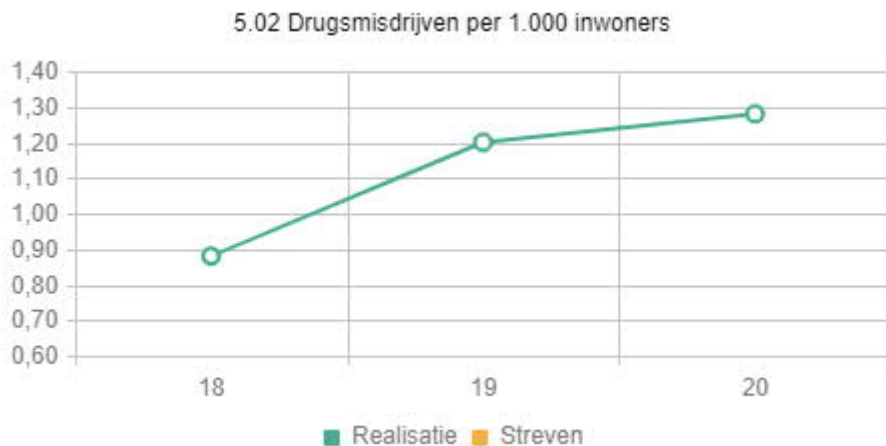
Daarnaast zorgt ondermijning voor een oneerlijke samenleving (denk aan misbruik van overheidsmiddelen, oneerlijke concurrentie voor ondernemers), en tast ondermijning de leefbaarheid en veiligheid aan en zorgt het voor overlast.

Enschede is aantrekkelijk voor criminele organisaties; enerzijds vanwege onze ligging aan de grens, anderzijds vanwege de aanwezigheid van kwetsbare doelgroepen in wijken met een zwakkere sociaaleconomische positie. De aanwezigheid van ondermijnende criminaliteit laat zich steeds duidelijker zien in Enschede. Zo zijn er het afgelopen jaar verschillende geweldsincidenten geweest, die hun oorsprong vinden in het drugscircuit.

In ons integraal veiligheidsbeleid hebben we dan ook aandacht voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Landelijk, regionaal en lokaal groeit het besef dat ondermijning steeds meer een gevaar vormt voor onze maatschappij. Voor de komende regeerperiode is geld vrijgemaakt voor de aanpak van ondermijning. In ons Integraal Veiligheidsbeleid 2017-2020 is de aanpak van georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit dan ook als prioriteit benoemd.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 1

Toelichting

In deze grafiek staat het aantal drugsmisdrijven per 1.000 inwoners.

Het gaat hier om telen, bereiden, bewerken, verkopen, verwerken, verstrekken, vervoeren, vervaardigen en aanwezig hebben van harddrugs (Opiumwet art. 2) en softdrugs (Opiumwet art. 3).

Voor deze indicator is er geen streefwaarde vastgesteld omdat wijzigingen in beleid van invloed zijn op het cijfer. Tevens zegt een streefcijfer iets over het aantal incidenten en niets over de ernst van de incidenten. Men kan dus niet uit een streefwaarde opmaken of het nu goed of slecht gaat, omdat het een verzameling is van meerdere zaken waarvoor een nadere duiding nodig is. Het beleid van nu en de toekomst is erop gericht om zowel het aantal incidenten als ook de ernst ervan te reduceren tot een minimum.

Acties 2022

Aantal acties: 4

01. We gaan door met de integrale aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit en leggen hierbij de focus op drugscriminaliteit, zorgfraude, cybercrime, weerbare overheid en weerbare maatschappij

We zetten hierbij in op een integrale casuïstiekaanpak met partners als het Regionaal informatie- en expertisecentrum ondermijning (RIEC), de Belastingdienst, de politie en het OM: iedere partner benut zijn eigen bevoegdheden en instrumenten om casussen van ondermijnende criminaliteit aan te pakken. Hierbij vergroten we onze informatiepositie door informatie van verschillende afdelingen en partners beter te verbinden.

02. We verstevigen de aanpak van drugscriminaliteit

Drugscriminaliteit wordt aangepakt door een duurzame persoonsgerichte aanpak op de doelgroep, het sluiten van drugspannen, het opleggen van dwangsommen, opstellen beleid m.b.t. wietontwikkelwinkels en een intensieve samenwerking met betrekking tot het oprollen van hennepkwekerijen waarbij aandacht is voor bewustwording bij inwoners. De verbindingsambtenaar veiligheid wordt ingezet om overlast en criminaliteit veroorzaakt door de doelgroep in wijken tegen te gaan. Dit in nauwe verbinding met zorg en welzijnspartijen, woningcorporaties, politie, etc.

03. We maken de problematiek rondom cybercrime inzichtelijk en maken onze inwoners bewust, weerbaar en veerkrachtig

Bij cybercrime willen we meer inzicht krijgen in de aard, omvang, doelgroepen en governance, en daarnaast handelingsperspectieven bepalen en inzetten op voorlichting. Hierbij wordt de samenwerking gezocht met Twentse gemeenten, politie, OM, Veiligheidsregio, gemeenten,

Saxion Hogeschool, Ministerie J&V, bedrijfsleven, onderwijs, maatschappelijke organisaties en inwoners.

04. We gaan de weerbaarheid van de gemeente vergroten

We onderzoeken op welke manieren de gemeente kwetsbaar is voor het onbedoeld faciliteren van criminaliteit en daarop acteren we. Verder professionaliseren we de werkwijze en informatiepositie met betrekking tot Bibob. We voeren de aanbevelingen uit de weerbaarheidsscan (RIEC) uit. Denk daarbij onder andere (actualisatie) van Bibob beleid en een adequate uitvoering van de Wet Bibob.

5.03 Versterken van de samenwerking tussen zorg en veiligheid

Bij complexe casuïstiek spelen vaak zorg- en veiligheidsvraagstukken. Door een verbeterde samenwerking tussen de betrokkenen vanuit zorg- en veiligheidshoek wordt bijgedragen aan de algemene veiligheid, het verbeteren van de persoonlijke situatie en het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, criminaliteit en/of maatschappelijke uitval. Het Veiligheidshuis speelt hierin een belangrijke rol. Situaties waarin goede samenwerking van groot belang is zijn bijvoorbeeld woonoverlast, overlast veroorzaakt door personen met verward gedrag, jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit.

Acties 2022

Aantal acties: 4

01. We geven een extra impuls aan de aanpak van straatintimidatie en geweld in de openbare ruimte

In het kader van het programma veilige steden wordt straatintimidatie aangepakt, met bewustwordingcampagnes, door het vergroten van de meldingsbereidheden het opzetten van een breed netwerk waar kennis en kunde wordt uitgewisseld en samen oplossingen worden bedacht. In afwachting van landelijke wetgeving op dit gebied wordt de APV aangepast.

02. We zetten in op het voorkomen dat mensen slachtoffers worden van mensenhandel en loverboys

Samen met het kenniscentrum mensenhandel Twente wordt een regionale aanpak opgesteld en uitgevoerd. Hierbij wordt ingezet op preventie, signalering en ondersteuning van slachtoffers, verdachten en daders. Deze actie moet in samenhang gezien worden met de actie "We zetten in op het voorkomen en aanpakken van huiselijk geweld & kindermishandeling, mensenhandel en prostitutie" uit het programma Vitaal en Sociaal.

03. We gaan intensiever samenwerken aan concrete veiligheidsvraagstukken m.b.t. verwarde en kwetsbare personen, woonoverlast, huiselijk geweld en andere zware casuïstiek

De procesmanagers zorg en veiligheid pakken hierbij een stevige regie waarbij ruimte is voor maatwerk en out of de box oplossingen. De stedelijke aanpak woonoverlast wordt doorontwikkeld en hierbij is aandacht voor de stedelijke uitrol van buurtbemiddeling.

04. We intensiveren de huidige groepsaanpak op jeugd om meer aan de voorkant te komen

In ieder stadsdeel is een weegtafel met gemeente, jeugdagenten, jongerenwerkers en wijkcoaches. We blijven gebruik maken van elkaars mogelijkheden op het gebied van zorg, drang en dwang. Hierbij valt te denken aan de inzet van het justitieel overleg risicojeugd. We nemen deel aan het project Rising Stars, gericht op (beginnende) jeugdcriminaliteit.

Wettelijk verplichte indicatoren

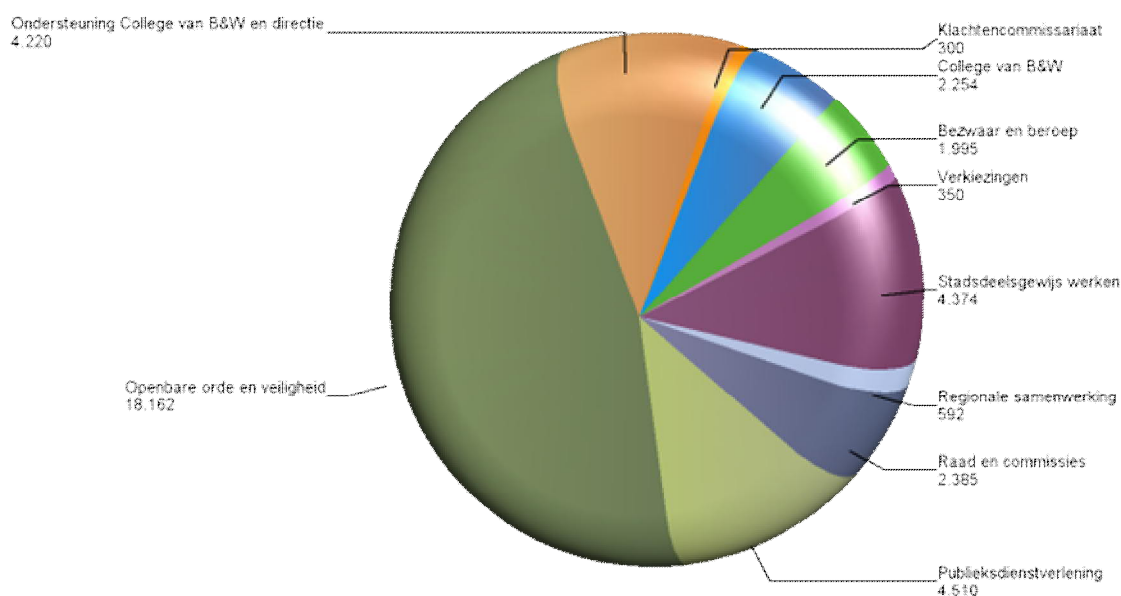
Op grond van het Besluit begroting en verantwoording zijn onderstaande indicatoren opgenomen. De indicatoren gelden voor iedere gemeente en zijn bedoeld om gemeenten met elkaar te kunnen vergelijken. Dit is mogelijk via www.waarstaatjegemeente.nl.

	Beleidsveld	Naam indicator	Eenheid	Jaar	Score	Bron
6.	1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2020	110	Bureau Halt
8.	1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2020	3,6	CBS
9.	1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2020	4,9	CBS
10.	1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2020	2,7	CBS
11.	1. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2020	8,4	CBS

Wat mag het kosten?

Om de gestelde doelen te bereiken zijn per doel lasten begroot voor 2022. Deze bedragen worden ingezet voor het realiseren van de acties (onder 'Wat gaan we doen') maar ook voor het realiseren van de reguliere werkzaamheden. Onderstaande grafiek geeft per product inzicht in de beschikbaar gestelde budgetten.

Samenleving en bestuur: Lasten per product in 1.000 euro

Onderstaande tabel geeft inzicht in de meerjarige ontwikkeling van de lasten, baten en reserve mutaties.

Samenleving en bestuur Bedragen x 1.000 euro	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Lasten	42.446	39.141	38.999	40.437	40.370
Baten	8.228	4.880	4.739	6.353	6.353
Saldo van baten en lasten	34.218	34.261	34.260	34.084	34.017
Storting reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	740	0	0	0	0
Resultaat	33.479	34.261	34.260	34.084	34.017

Toelichting

Zowel de baten als de lasten nemen in 2022 af met circa 3,3 miljoen euro.

- In 2021 heeft het Rijk incidenteel budget beschikbaar gesteld (3,1 miljoen euro) aan het RIEC voor de aanpak van ondermijnende activiteiten. Voor 2022 heeft het RIEC hier (vooralnog) geen middelen begroot.
- Het budget Verkiezingen was in 2021 incidenteel opgehoogd (0,4 miljoen euro) voor de aanvullende bekostiging van de Tweede Kamer verkiezingen en om gemeenten in staat te stellen deze Coronaproof te organiseren. Voor 2022 is (vooralnog) geen sprake van deze extra bijdrage.
- Het budget van het product Ondersteuning College van B&W en Directie neemt af vanwege krimp in het directieleden (0,2 miljoen euro).
- Vanwege de transitie van de Regio Twente naar de drie verschillende verbonden partijen (Twenteboard, Gezondheidszorg en Recreatieve voorzieningen) is uitvoeringsbudget overgeheveld naar het programma Samenleving & Bestuur (-0,4 miljoen euro).

De budgetten voor baten en lasten van de overige producten blijven in 2022 nagenoeg gelijk aan 2021.

Een opvallende meerjarige trendbreuk is dat er vanaf 2024 meer reisdocumenten zijn begroot. Hierdoor stijgen de lasten en baten van het product publieksdienstverlening vanaf 2024. Dit komt door het 10 jaren termijn van reisdocumenten waardoor er rond 2024 veel reisdocumenten verlopen en opnieuw moeten worden aangevraagd.

Meer info	Klik hier voor meer informatie over reguliere werkzaamheden en beleidsnota's .
Portefeuillehouders	Onno van Veldhuizen, Arjan Kampman, Niels van den Berg, June Nods
Concerndirecteuren	Kees Meijer

3.2 Duurzaam wonen, leven en werken

Doelenboom

Doel	Subdoel	Link
<u>1. De bereikbaarheid van banen wordt vergroot</u> <i>totale lasten (x 1.000 euro):</i> <u>16.684,00</u>	1.01 Enschede is meer verbonden met aanliggende economische centra (agglomeratiekracht)	Indicatoren: 2 Aantal acties: 4
	1.02 In Enschede groeien de banen op de toplocaties	Indicatoren: 3 Aantal acties: 4
	1.03 In Enschede kunnen bestaande en nieuwe bedrijven groeien en innoveren	Indicatoren: 2 Aantal acties: 6
<u>2. Talent wordt aangetrokken en vastgehouden</u> <i>totale lasten (x 1.000 euro):</i> <u>159.402,00</u>	2.01 De stedelijke voorzieningen zijn attractief voor inwoners en bezoekers (nationaal en internationaal)	Indicatoren: 2 Aantal acties: 3
	2.02 Het woningaanbod en de leefomgeving zijn attractief, veilig en toekomstbestendig	Indicatoren: 5 Aantal acties: 22
	2.03 Wij werken effectiever samen met de kennisinstellingen (UT, Saxion, Aki, ROC) en het bedrijfsleven op de opgave "aantrekken en vasthouden van talent"	Indicatoren: 2 Aantal acties: 2
	2.04 De (inter)nationale branding van Enschede wordt versterkt	Indicatoren: 2 Aantal acties: 1
<u>3. Enschede is een duurzame en klimaatbestendige stad</u> <i>totale lasten (x 1.000 euro):</i> <u>510,00</u>	3.01 Transitie naar duurzame energiebronnen en energietransitie	Indicatoren: 5 Aantal acties: 7
	3.02 Naar een klimaatadaptief Enschede	Aantal acties: 8
	3.03 Optimaal hergebruik van producten en grondstoffen (circulaire economie)	Indicatoren: 2 Aantal acties: 3

Wat willen we bereiken?

Sterker, groener en inclusiever uit de crisis

In 2022 blijven we volop investeren in wonen, werken en leven in Enschede. We willen als stad groeien, kwantitatief en kwalitatief, en daarbij harder dan andere steden. Daarmee versterken we tegelijkertijd het fundament onder de opgaven in het sociaal domein. Immers: als onze inwoners op een fijne, duurzame, groene en betaalbare plek wonen én aan het werk zijn, is ook minder ondersteuning nodig.

De gevolgen van de coronacrisis zijn voor de komende jaren nog ongewis. We zien veel kansen om sterker uit de coronacrisis te komen in 2022 door 'met lef' en anticyclisch te investeren in onze stad.

Duurzaam wonen

We pakken grote uitdagingen aan, zoals betaalbaar wonen en groei richting 170.000 inwoners. Met als uitgangspunt groei van de brede welvaart van onze inwoners. We brengen de randvoorwaarden daarvoor op orde: een heldere programmatische koers, versnelling van de woningbouw en versterking van de toekomstbestendigheid van onze woonwijken. Dat doen we met een strategische investeringsagenda inclusief versterking van

de organisatie. Daarmee kunnen we nieuwe plannen ontwikkelen en bestaande plannen sneller richting uitvoering brengen. Denk daarbij onder meer aan de Spoorzone Hengelo-Enschede, de Kop, Centrumkwadraat, Eschmarkerveld en Cromhoff. Deze plannen dragen bij aan het aantrekken en vasthouden van talent en de doorstroming op de woningmarkt. Bij de vernieuwing en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad zetten we stevig in op samenwerking met zowel de provincie als het Rijk. We werken daarnaast samen met corporaties en zorgpartijen aan de huisvesting voor (en daarmee de doorstroming van) spoedzoekers en mensen die een steuntje in de rug nodig hebben. Het instrument Stedelijke InvesteringsAfweging (SIA) gebruiken we om met andere partners in enkele buurten en wijken over de volle breedte aan de slag te gaan. Wij verwachten dat dit ook positieve effecten heeft op de leefbaarheid en veiligheid in deze wijken.

Duurzaam leven

We werken aan een klimaatrobuust en groen Enschede dat bestand is tegen de effecten van hitte, natte en droogte. Het belang van water en groen voor een aantrekkelijke en leefbare stad met een prachtig landelijk gebied staat daarbij centraal. Daarmee kunnen we beter het hoofd bieden aan de klimaatverandering en de gevolgen van een verstoord natuurlijk evenwicht. In 2022 gaan we hierin samen met bewoners, ondernemers en instellingen verschillende stappen zetten. We gaan water beter vasthouden of juist versneld afvoeren waar nodig. In 2022 zetten we samen met bewoners in op het weghalen van verharding en bieden we meer ruimte aan water en groen in tuinen. En we werken aan het herstel van het natuurlijk evenwicht in de stad. Daarmee beperken we de overlast van bijvoorbeeld de Eikenprocessierups.

Onze openbare ruimte blijft schoon, heel en veilig. Met extra aandacht voor een gezonde en toegankelijke leefomgeving die uit daagt tot sporten, bewegen en recreëren. Daarnaast werken we aan een gezonde en goede bodem en ondergrond.

Op het gebied van mobiliteit hebben we aandacht voor alle vervoersvormen: lopen, fietsen, openbaar vervoer, auto en logistiek. Ons uitgangspunt is dat we ons binnen Enschede zoveel mogelijk lopend of met de fiets verplaatsen. Dit sluit aan bij onze inzet het verkeers- en vervoersgedrag te verduurzamen. Zo maken we tegelijkertijd ruimte voor inwoners die niet zonder de auto kunnen.

Energie- en warmtetransitie

Enschede wil een aantrekkelijke en leefbare gemeente zijn voor iedereen die er woont, werkt of op bezoek komt. Nu en in de toekomst. Daarom maken we ons sterk voor maatregelen waarmee we onze bijdrage leveren aan het verminderen van uitstoot van broeikasgassen om de opwarming van de aarde te beperken.

Deze energietransitie is niet alleen noodzakelijk om de opwarming van de aarde te beperken, zij biedt ook allerlei kansen. Denk daarbij aan verbetering van de luchtkwaliteit, meer comfortabele en energiezuinigere woningen, meer werkgelegenheid en meer kansen voor onze bedrijven. De energietransitie en de warmtetransitie vormen één van de grootste naoorlogse opgaven. Er ligt vanuit het coalitieakkoord een hoge ambitie. We werken de beleidskaders nader uit in een uitvoeringsprogramma en we maken op verschillende onderdelen de slag naar uitvoering. Dit doen we bijvoorbeeld door te onderzoeken hoe we ons eigen vastgoed energieneutraal kunnen krijgen in 2040. Naast onze eigen opgave zijn wij voor een belangrijk deel afhankelijk van de initiatieven van derden. Wij willen onze inwoners, industrie en bedrijven ondersteunen bij de energietransitie. Daarbij spannen we ons in om de noodzakelijke randvoorwaarden op orde te brengen vanuit de gebiedsgerichte aanpak (participatie) en de netcapaciteit.

In 2022 werken we, op basis van de transitievisie warmte en landelijke ontwikkelingen, verder uit hoe we de warmtetransitie aanpakken en gaan we onder andere door met de

voorbereidingen in Twekkelerveld en Enschede Zuid. Daarbij gaat het om de overgang van het gebruik van aardgas naar duurzame alternatieven. We bezien welke kansen er zijn voor individuele complexen en woningen, maar ook voor de wijk of buurt als geheel. Dit doen we zoveel mogelijk in combinatie met andere werkzaamheden. Tevens werken we uit hoe we mensen verder kunnen ontzorgen in de stappen richting een aardgasvrij(e) woning of bedrijf.

Duurzaam werken

Voor onze inzet op de bereikbaarheid van banen is groen herstel na de coronacrisis leidend. We richten ons daarbij allereerst op de binnenstad. We leggen het accent op vergroening en bevordering van ontmoeting. De coronacrisis heeft een fors effect gehad op de culturele sector. Veel inwoners hebben het ontbreken van cultureel aanbod en evenementen gemist. Ook is nogmaals duidelijk geworden dat cultuur en evenementen een belangrijke vestigingsfactor zijn voor onze stad. Tegelijk zijn onze partners in de stad creatief en weerbaar gebleken. In 2022 willen we inzetten op het versterken van de goede dingen die we al hebben, aansluiten bij de ideeën van een nieuw kabinet op het gebied van cultuur en de positieve regionale samenwerking verder brengen. Daarnaast willen we meer aandacht besteden aan de makers en creatief talent in onze stad. Ook de verbindende factor die cultuur kan zijn bij sociale vragen willen we verder versterken. Beide lijnen van talent en sociaal komen samen in de nieuwe Huiskamer van de stad. Met evenementen gaan we nog meer inzetten op de bijdrage die evenementen leveren op de citymarketingvisie en de doelen van de stad.

We koersen er op dat er in 2022 weer sprake kan zijn van een volwaardig evenementenseizoen. Onze ambitie blijft om als evenementenstad verder te groeien en daarmee meer bezoekers van buiten de regio te trekken.

We richten ons op het toekomstbestendig maken van de bestaande bedrijventerreinen. Daar zijn immers de meeste banen en is sprake van een hoog energieverbruik. Vergroenen, verduurzamen en vergroten van de aantrekkelijkheid staan hier voorop. Ook werken we aan de voorwaarden om voldoende ruimte te bieden aan groei van bedrijven en bedrijvigheid in onze stad. We verbinden ons met de kennis en het talent rond de kennisinstellingen, gericht op groen herstel en het aanjagen van innovaties. Daarbij gaat het om nieuwe toepassingen die onze stad én de wereld in staat stellen om antwoorden te vinden op de grote maatschappelijke opgaven. Daarmee groeien ook andere sectoren en banen op alle niveaus. Onze focus ligt daarbij op de topwerklocaties Kennispark, Binnenstad/spoorzone en Technology Base. We bouwen verder aan strategische samenwerking (lokaal, nationaal, euregionaal en internationaal) voor de lobby voor de (groene herstel)fondsen (zoals het Europese green deal-fonds).

Op het gebied van bereikbaarheid van banen blijven we aandacht vragen op onder andere rijks- en provinciaal niveau voor het doortrekken van het spoor vanuit Zwolle via Enschede naar Münster. Daarmee vergroten we de kansen op verdubbeling van de spoorlijn naar Zwolle. Met als gewenst effect dat de reistijd per spoor naar de noordelijke Randstad, via Zwolle, met een half uur afneemt.

Al deze inspanningen moeten leiden tot een groei van de werkgelegenheid in onze stad met 10.000 banen tot en met 2030.

Voorwaardenscheppend: een nieuwe Omgevingsvisie

Door de gewenste stedelijke groei en de inzet op klimaatadaptatie en energietransitie neemt de druk op de ruimte toe, zowel onder- als bovengronds. Dit biedt kansen én vraagt om zorgvuldige keuzes. Een ruimtelijke visie op de toekomstige ontwikkeling van de stad is daarvoor het vertrekpunt. Die keuzes maken we in de omgevingsvisie. We werken aan deze strategische visie in het kader van de invoering van de Omgevingswet (OW). De omgevingsvisie is enerzijds een visie op hoofdlijnen op de ruimtelijke ontwikkeling van

Enschede, inclusief een vertaling in ruimtelijke ingrepen. We maken hierbij gebruik van allerlei bestaande en in ontwikkeling zijnde beleidsproducten. Anderzijds beschrijven we in de omgevingsvisie hoe we dat vergezicht willen bereiken. Dit koppelen we aan hoe we vervolgens moeten handelen, inclusief een sturingsfilosofie. Zo maken we helder wat we van anderen verwachten en wanneer we zelf 'aan de lat staan'.

Voorwaardenscheppend: actualisatie en implementatie van nieuwe wet- en regelgeving
Het Rijk heeft de inwerkingtreding van de OW met een half jaar uitgesteld naar 1 juli 2022. Deze wet heeft ten doel te komen tot een veilige en gezonde fysieke leefomgeving, een goede omgevingskwaliteit en doelmatig beheer, gebruik en ontwikkeling ervan. De rol van de gemeente verschuift: van een hiërarchische verhouding naar steeds meer samen met burgers en ondernemers. Wij zijn daar op 1 juli 2022 klaar voor.

Het Rijk heeft de aan OW gekoppelde Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) eveneens uitgesteld tot 1 juli 2022. Doel van deze wet is de kwaliteit van bouwwerken en de positie van de bouwconsument verbeteren. Onderdeel daarvan is overheveling van taken: de technische toets van het gemeentelijke bouw- en woningtoezicht gaat naar private partijen. We werken eraan ook hiervoor op tijd klaar te zijn voor de invoeringsdatum.

De komst van de OW en de Wkb zorgt ervoor dat we minder taken (bestemmen, vergunningverlening, handhaving en toezicht) kunnen verrekenen in de leges. We willen voorkomen dat daardoor (wettelijke) taken onder druk komen te staan.

Voorwaardenscheppend: handhavingsinzet op niveau brengen
Onze stad moet veilig en leefbaar zijn. Bewoners, ondernemers en bezoekers hebben daar in eerste instantie een belangrijke taak in. Maar ook de gemeente heeft een belangrijke rol. Voor het behoud van de leefbaarheid en veiligheid van onze stad is handhaving van groot belang. De maatschappelijke vraag naar handhaving voor een veilige openbare ruimte neemt steeds verder toe. Tegelijkertijd is er sprake van verschuiving van taken van politie naar gemeente.

In 2022 zijn bijzondere opsporingsambtenaren (BOA's) meer zichtbaar in de wijken door de nieuwe aanpak van wijkgericht werken. De structurele extra middelen voor handhaving stellen ons in staat om de benodigde capaciteit van BOA's verder op niveau te brengen, zowel qua capaciteit als uitrusting.

Wat gaan we doen?

1. De bereikbaarheid van banen wordt vergroot

We willen Enschede economisch versterken. Op deze manier kunnen we kwalitatief groeien, baanmogelijkheden bieden voor iedereen en daardoor ook sociale problemen beter het hoofd bieden. Eerste prioriteit om dit voor elkaar te krijgen is het vergroten van de bereikbaarheid van banen. We willen de agglomeratiekracht van onze stad versterken. Dit doen we op verschillende manieren: kortere reistijden naar aanliggende gebieden met banen, een betere interne bereikbaarheid, een sterkere verwevenheid/relatie met naastliggende economische centra en meer banen in de stad zelf.

Dit hoofddoel hangt heel sterk samen met de hoofddoelen "aantrekken en vasthouden van talent" en "inwoners zijn financieel zelfstandig".

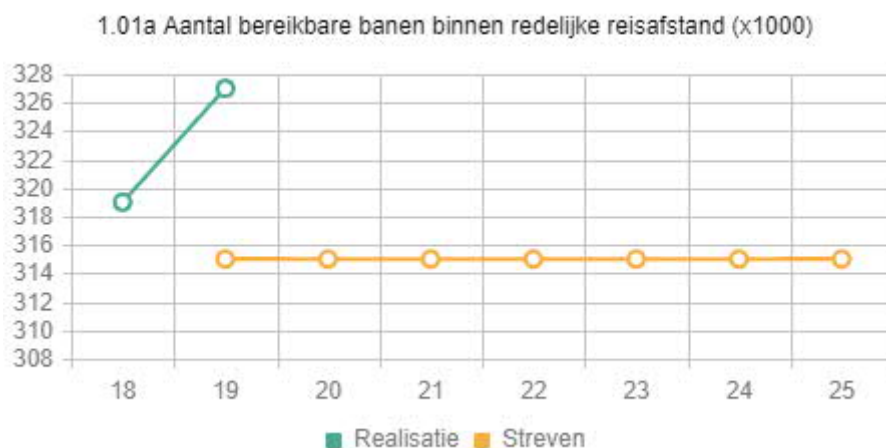
1.01 Enschede is meer verbonden met aanliggende economische centra (agglomeratiekracht)

Agglomeratiekracht is de massa en dichtheid in een gebied in de vorm van lokale concentraties van bedrijven, kennis, human capital en een goede bereikbaarheid, internationale connectiviteit en kwaliteit van leven. De aanwezigheid hiervan kan leiden tot agglomeratievoordelen. Dit zijn voordelen die bedrijven en instellingen ondervinden door ruimtelijke en organisatorische nabijheid. Versterking van agglomeratievoordelen leidt tot een toename van agglomeratiekracht (Raspe et al, 2012).

Het beter verbinden van Enschede met aanliggende economische centra is van belang om de agglomeratiekracht te versterken. Er komen meer banen beschikbaar binnen een redelijke reisafstand. Hierdoor kunnen meer mensen aan het werk en kan HBO en universitair opgeleid talent in Enschede blijven wonen. Dit gaan we bereiken door een betere externe bereikbaarheid (lobby op kortere reistijden), een betere interne bereikbaarheid (denk hierbij bijvoorbeeld aan een zo kort mogelijk voor- en natransport naar de OV knooppunten en werklocaties) en door verdere verweving met onze burens in Duitsland via de Duitslandagenda (vergroting van het daily urban system).

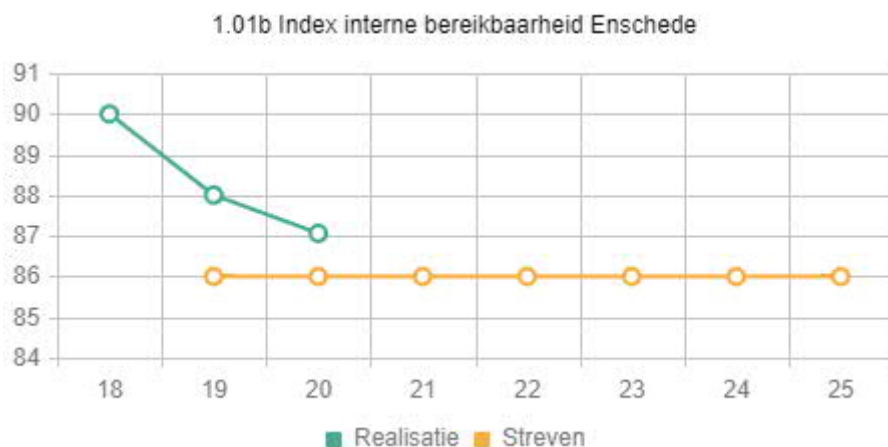
Indicatoren

Aantal indicatoren: 2

Toelichting

In deze grafiek is te zien hoeveel banen binnen een redelijke reisafstand bereikbaar zijn voor een gemiddelde inwoner van Enschede. Hierbij is geen rekening gehouden met filedruk en ook de banen in Duitsland worden niet meegeteld. De bereikbare banen zijn een maatstaf voor de externe bereikbaarheid van onze gemeente. Het streven is dat dit aantal bereikbare banen toe gaat nemen op de langere termijn.

Toelichting

De bereikbaarheidsindicator is in 2011 gestart als een indexcijfer van de reistijden over een aantal invalswegen naar het centrum van Enschede. Een lagere waarde betekent dat de reistijd ten opzichte van 2011 verbeterd is.

We streven er naar dat het indexcijfer niet boven de 86% komt.

Bron: Gemeentelijke reistijdmonitoringssysteem

Acties 2022

Aantal acties: 4

01. We stellen een masterplan voor het Station Enschede op in het kader van de ontwikkeling van de Spoorzone

De spoorzone Hengelo-Kennispark/UT-Enschede moet doorgroeien als centrum van de integrale ontwikkelas Zwolle-Twente-Münster. Daarbij moet een vestigingsmilieu ontstaan van vernieuwende combinaties van duurzaam wonen, werken, ondernemen en studeren. Binnen het project spoorzone Hengelo-Enschede en Centrumkwadraat gaan we als stad grootschalig ontwikkelen rond het station van Enschede: de belangrijkste entree van de stad. In 2022 zullen wij samen met onze partners een masterplan opleveren voor het station van de toekomst.

02. We verbeteren de ontsluiting van de N35 via de Oostweg

Conform mobiliteitsvisie en coalitieakkoord is in 2021 onderzoek gedaan naar een betere auto ontsluiting van Enschede Oost en Glanerbrug naar de N35. Vanaf 2022 realiseren we de eerste maatregelen. Met deze maatregelen wordt de route over de N35 sneller dan de route over de Singel. Dit draagt bij aan een leefbare, aantrekkelijke en bereikbare stad.

03. We realiseren de eerste mobipunten

In 2022 zullen de eerste mobipunten gerealiseerd worden in de stad. Op deze plekken zijn diverse vormen van deelmobiliteit beschikbaar voor de inwoners en bezoekers van de stad. Met het realiseren van deze punten maken we mobiliteit voor iedereen beschikbaar en zal het autobezit gaan afnemen waardoor er ruimte ontstaat om de leefbaarheid in de wijken te verbeteren. Hiermee verbeteren we ook de verbinding tussen werklocaties en woonlocaties.

04. We versterken het fietsklimaat

We werken aan het uitvoeren van de ambities uit de Fietsvisie 2030 door zoveel mogelijk mensen te laten fietsen. Zo houden we ruimte voor het verkeer dan van verder komt. We starten met de realisatie van de deeltrace's van de fietssnelweg F35 tussen het station en de Lambertus Buddestraat, waaronder 2 fietsbruggen, en verbeteren de fietspaden langs de Haaksbergerstraat.

Bijdrage verbonden partij: EuregioMaatschappelijk rendement:

De Euregio zet zich in voor een grensoverschrijdende samenwerking. De Euregio adviseert gemeenten, burgers, ondernemers en organisaties bij grensoverschrijdende vragen.

Bijdrage verbonden partij: Twente BoardMaatschappelijk rendement:

Een goede bereikbaarheid is van invloed op het economisch functioneren van de stad en de regio. Een verbeterde bereikbaarheid leidt tot een vergroting van de aantrekkelijkheid van het vestigingsklimaat en een versterking van het ruimtelijk economisch functioneren. Twente Board coördineert de lobby op de bereikbaarheid van banen.

1.02 In Enschede groeien de banen op de toplocaties

Op de toplocaties Kennispark, binnenstad/stadscampus en Technology Base faciliteren wij de vestiging van bedrijven en de groei van banen. In de binnenstad groeien de banen in met name de horeca en detailhandel. De stadscampus, Kennispark en Technology Base gaan zorgen voor een internationaal aantrekkelijk profiel van onze stad en regio, bieden een nieuwe inspirerende werkomgeving en dragen daarmee ook bij aan het aantrekken en vasthouden van talent.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 3

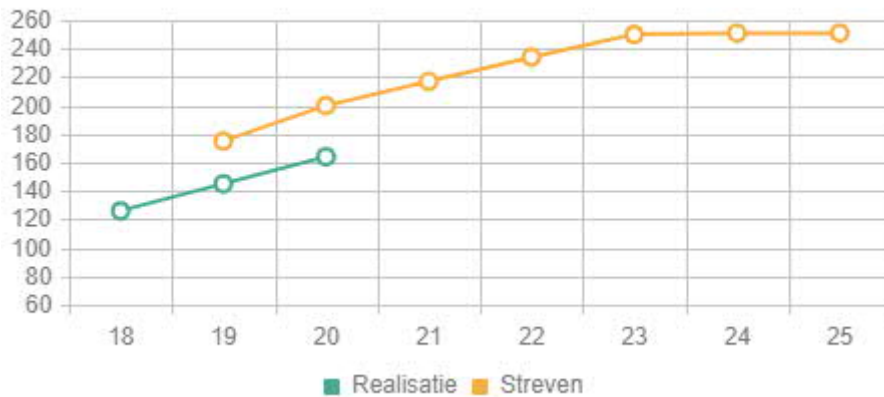
Toelichting

In deze grafiek zien we de ontwikkeling van het aantal banen op Kennispark. Kennispark bestaat uit de gebieden: UT, Business and Science Park en Twente Village.

Het streven van de banenontwikkeling is gebaseerd op een groei met 300 banen per jaar tot 2022. Dit hangt samen met verwachte ontwikkelingen, nieuwbouw en nieuwe vestigers in dit gebied.

Bron: Vestigingenregistratie Enschede

1.02b Aantal banen op de voormalige Luchthaven

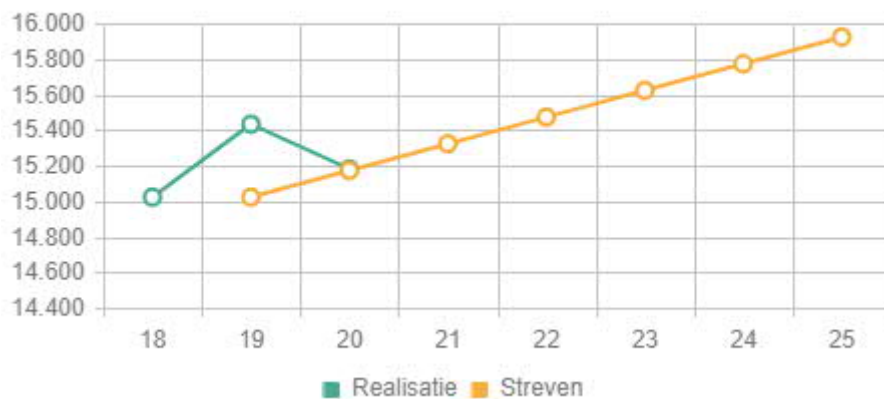

Toelichting

In deze grafiek is de ontwikkeling van het aantal banen op de toplocatie "luchthaven" te zien. Het betreft de banen op de werklocaties van de voormalige luchthaven (Technology Base, Deventer Poort en de werkparken van Van Eck).

Streven: met de ontwikkelingen die spelen binnen het cluster Maintenance, Repair en Operations is de verwachting dat 50 extra banen worden gecreëerd in drie jaar (2021-2023).

1.02c Aantal banen binnenstad/stadcampus

Toelichting

In deze grafiek staan het aantal banen van drie belangrijke binnenstadsgebieden: het kernwinkelgebied, de kantoorlocatie Stationsomgeving en de kantoorlocatie Stadsweide (inclusief het voormalige MST aan het Ariënsplein).

De streefwaarde (een groei met 150 banen per jaar) is gebaseerd op de sterker wordende functie van de binnenstad in de Euregio (voorzieningen, komst bioscoop, vernieuwing van winkels en horeca) en de ontwikkeling van de stadscampus met woon/werkfuncties, onderwijs, bedrijvigheid, diensten etc.

Bron: VR beheer gemeente Enschede

Acties 2022

Aantal acties: 4

01. We voeren de gebiedsstrategie Kennispark uit

In 2022 werken we verder aan het tot uitvoering brengen van de gebiedsstrategie Kennispark en het stedenbouwkundig plan Business & Sciencepark. We voltooien het aanpassen van ons ruimtelijk instrumentarium. We leggen daartoe een nieuwe bestemmingsplan voor dit gebied voor aan de raad. Dit bestemmingsplan vloeit voort uit het stedenbouwkundig plan dat de raad in 2021 heeft vastgesteld. Hiermee creëren we belangrijke randvoorwaarden voor realisatie van de doelstelling van de structuurvisie om een innovatiecampus te ontwikkelen waarin ontmoeten en verbinden centraal staat.

02. We dragen bij aan de versterking van de regionale topwerklocaties

In het kader van de omgevingsagenda Oost werken we aan het versterken van agglomeratiekracht door ontwikkeling van wonen en werken in de samenhangende stationsgebieden Hengelo-Kennispark-Enschede (de Innovatiedriehoek). Specifiek gaat het om het ontwikkelen van een nieuw (hoog)stedelijk vestigingsmilieu rond de stations, in relatie tot de bereikbaarheid van de topwerklocaties.

03. We ronden de evaluatie af van de Gemeenschappelijke Regeling Technology Base en komen met voorstellen over het vervolg van deze GR

In 2021 besloten de colleges van GS van Overijssel en B&W van Enschede de voorgenomen evaluatie van de GR Technology Base te vervroegen. Dit vanwege de tegenvallende resultaten in 2020 en 2021. Deze evaluatie is eind maart 2022 gereed. Vervolgens komen we met voorstellen voor de toekomst van deze GR.

04. Uitvoering actieplan 'Groen herstel binnenstad'

Samen met onze partners geven we in 2022 uitvoering aan het actieprogramma voor de binnenstad dat we in het najaar van 2021 hebben opgesteld. Dit actieprogramma is gericht op groen herstel van de binnenstad. Het vormt tegelijkertijd de onderlegger om een beroep te kunnen doen op de subsidie impulsaanpak binnensteden (waarvoor landelijk 100 miljoen euro beschikbaar is). Met dit actieplan geven we ook uitvoering aan de raadsnotie over herstel na corona. We onderkennen dat we voor de realisatie van dit actieplan in hoge mate afhankelijk zijn van private investeerders.

Bijdrage verbonden partij: stichting Gebiedsorganisatie Kennispark

Maatschappelijk rendement:

De stichting Gebiedsorganisatie Kennispark is een 'triple-helix'-samenwerking tussen de Universiteit Twente, ondernemers en vastgoedeigenaren en de gemeente Enschede. De stichting heeft de opgave het ontplooiën van activiteiten binnen het innovatie-ecosysteem van Kennispark, zodat deze innovatiecampus een aantrekkelijke vestigingsplaats is en blijft voor zowel innovatieve bedrijven als het talent passend bij het profiel van het gebied.

Bijdrage verbonden partij: Technology Base

Maatschappelijk rendement:

Technology Base/Area Development Twente (ADT) heeft de opgave het gebied van de voormalige militaire luchthaven Twente integraal te ontwikkelen tot een impuls en aanjager voor een economisch sterker en duurzamer Twente.

Bijdrage verbonden partij: XL Businesspark Twente/Regionaal Bedrijventerrein RBT

Maatschappelijk rendement:

De ontwikkeling en uitgifte van XL Businesspark draagt bij aan de regionale groei van bedrijven en het creëren van nieuwe banen. Een deel van deze banen kan door Enschedeërs worden ingevuld. Ook worden indirect banen gecreëerd door het versterken van de logistieke sector Twente.

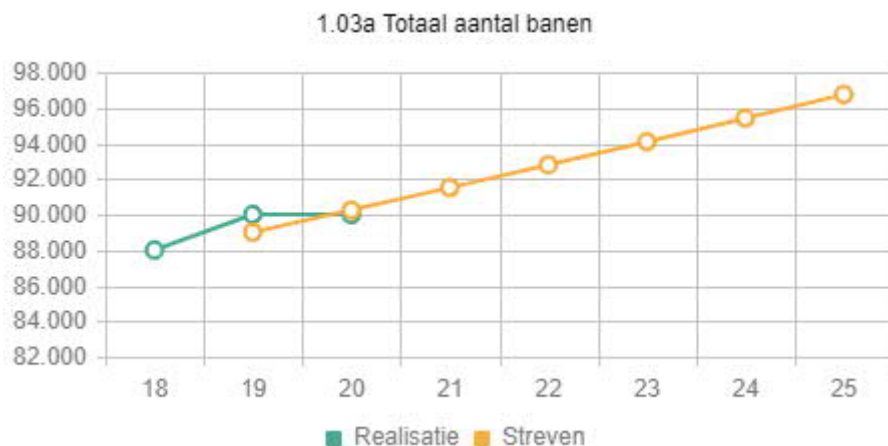
1.03 In Enschede kunnen bestaande en nieuwe bedrijven groeien en innoveren

De basis van onze economie zijn onze bestaande bedrijven. Op regionaal niveau vindt acquisitie plaats in de sectoren High Tech Systems en Materials (HTSM) en logistiek. Daarnaast acquireren we zelf op enkele voor Enschede specifieke sectoren: zakelijke dienstverlening, ICT en winkels voor de binnenstad. Acquisitie gebeurt heel gericht en is

afgestemd op het profiel van onze regio en stad. Voor alle bedrijven (bestaand en nieuw) gaan we een goede dienstverlening bieden, zorgen we voor digitale bereikbaarheid, bieden we ondersteuning van netwerken voor starters, start ups en scale ups en innovatie (Novel-T), bevorderen we internationalisering, hebben we aandacht voor het arbeidsmarktbeleid en voor een aantrekkelijke werkomgeving.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 2

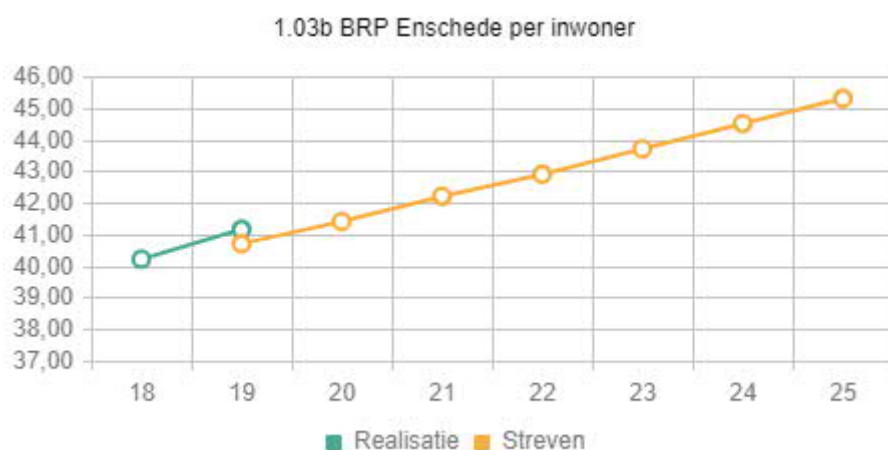

Toelichting

In deze grafiek is de ontwikkeling te zien van het totaal aantal banen in Enschede. De banengroei is een resultaat van inzet op bereikbaarheid van banen en van aantrekken en vasthouden van talent.

Het streefgetal is gebaseerd op de landelijke verwachtingen in banengroei (1,4% groei per jaar vanaf 2019).

Bron: Vestigingenregistratie Enschede (realisatie) en CBS/UWV (voor het streven)

Toelichting

In deze grafiek is de ontwikkeling van het bruto regionaal product (BRP) van Enschede te zien. Het BRP zegt iets over de samenstelling van de economische sectoren in een gemeente en de toegevoegde waarde per baan. Het BRP wordt berekend met behulp van

gegevens van het CBS (nationale rekeningen) en werkgelegenheidsgegevens (LISA). In 2019 blijkt dat het CBS de realisatiecijfers met terugwerkende kracht heeft aangepast. De aangepaste realisatiecijfers liggen iets hoger dan vorig jaar werd aangegeven door het CBS. Dit is nu verwerkt in bovenstaande grafiek. Het streven is hierop ook aangepast (met het nieuwe cijfer voor 2018 als uitgangspunt).

Het streven is het BRP harder te laten stijgen dan de landelijke prognose (een stijging van 1,8% per jaar vanaf 2018, bron: CPB). We hopen met ontwikkelingen op de toplocaties, ondersteuning van innovatie en inzet op goede voorzieningen een sterkere samenstelling in sectoren te krijgen en meer toegevoegde waarde per baan.

Acties 2022
Aantal acties: 6
01. We gaan een locatie-onderzoek doen naar strategische uitbreidingsruimte voor bedrijven In 2021 hebben we de zoekopgave en het programma van eisen voor een nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein vastgesteld. In 2022 geven we dat een vervolg met een planologisch locatie-onderzoek naar concrete en kansrijke locaties.
02. We stimuleren de toekomstbestendigheid van bedrijfsterreinen In 2021 hebben we samen met ondernemersverenigingen op vijf bedrijventerreinen gebiedsgerichte agenda's opgesteld voor het bereiken van toekomstbestendige en duurzame bedrijventerreinen. In 2022 beginnen we met de uitvoering van deze agenda's. De inspanningen in deze agenda's zijn gericht op verbeteringen op zowel ruimtelijk-fysiek, duurzaamheids-, gezondheids- als sociaal-economisch gebied. Dit doen we samen met de ondernemers en vastgoedeigenaren op de terreinen en waar mogelijk haken we aan bij het investeringsbudget voor toekomstbestendige bedrijventerreinen van de provincie
03. We ronden een nieuwe kantorenvisie af In navolging op de kantorenanalyse leggen we in 2022 een nieuwe kantorenvisie voor aan de gemeenteraad. Daarbij ligt de nadruk op transformatie/herontwikkeling van incurante panden en het toevoegen van een kwalitatief goede en duurzaam kantorenaanbod.
04. Wij dragen bij aan de ontwikkeling van innovatieve ecosystemen We dragen ook in 2022 bij aan een sterk en innovatief ecosysteem door inzet op kennisvalorisatie. Dit doen we enerzijds via ondersteuning van innovatieclusters zoals het medtechcluster en Space53 (onbemande systemen). Anderzijds dragen we bij via het verbinden van kennisinstellingen met de maatschappelijke opgaven. Dat doen wij samen met partners in het Netwerk Kennisstedes Nederland, via CityDeals en met partners als Novel-T.
05. We onderzoeken de ontwikkelingskansen voor verouderde bedrijventerreinen We ontwikkelen in 2022 een gebiedsvisie voor de herontwikkeling van het verouderde bedrijventerrein Kop Westerval.
06. We ontwikkelen de Oostkrans van de Usseler Es In het kader van de uitvoeringsagenda voor de visie werklocaties gaan we de Oostkrans van de Usseler Es ontwikkelen.
Bijdrage verbonden partij: Technology Base <u>Maatschappelijk rendement:</u> Technology Base/Area Development Twente (ADT) heeft de opgave het gebied van de voormalige militaire luchthaven Twente integraal te ontwikkelen tot een impuls en aanjager voor een economisch sterker en duurzamer Twente.
Bijdrage verbonden partij: XL Businesspark Twente/Regionaal Bedrijventerrein RBT <u>Maatschappelijk rendement:</u> De ontwikkeling en uitgifte van XL Businesspark draagt bij aan de regionale groei van bedrijven en het creëren van nieuwe banen. Een deel van deze banen kan door Enschedeërs worden ingevuld. Ook worden indirect banen gecreëerd door het versterken van de logistieke sector in Twente.

2. Talent wordt aangetrokken en vastgehouden

De aantrekkelijkheid van een stad wordt in eerste instantie bepaald door de inwoners: het aandeel HBO en universitair opgeleiden en het aandeel creatieve klasse bepaalt de aantrekkelijkheid van de stad voor bedrijven en de economische groei. Economische groei is nodig om iedereen aan het werk te houden. Enschede heeft een relatief laag aandeel HBO en universitair opgeleiden. Dit beperkt de economische kansen van onze stad. Om hier verandering in aan te brengen, gaan wij meer inzetten op het aantrekken en vasthouden van HBO en universitair opgeleid talent. Hiervoor is het belangrijk dat de voorzieningen (wonen, cultuur, profilering) goed op orde zijn. We willen kwalitatief groeien om als stad sterker te worden.

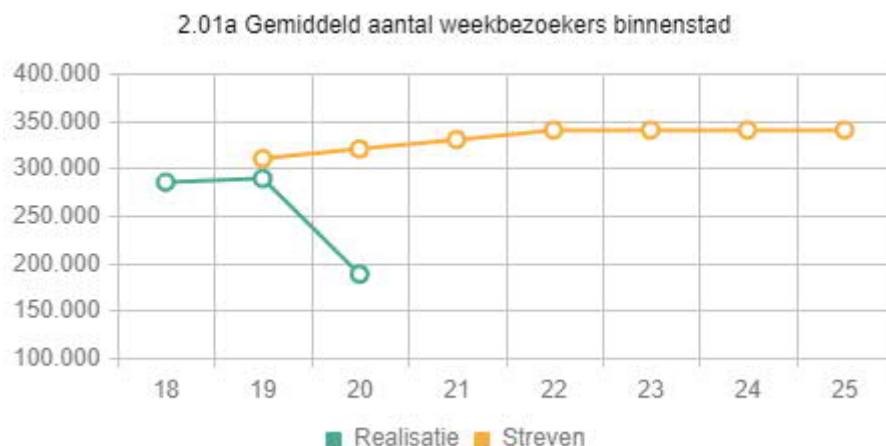
Deze doelstelling hangt sterk samen met "de bereikbaarheid van banen wordt vergroot", "inwoners zijn gezond en actief" en "inwoners zijn financieel zelfstandig".

2.01 De stedelijke voorzieningen zijn attractief voor inwoners en bezoekers (nationaal en internationaal)

Een aantrekkelijke stad heeft een bruisende binnenstad, goede culturele voorzieningen, evenementen en voorzieningen als een internationale school. En dit is afgestemd op de wens tot het vasthouden van meer HBO en universitair opgeleiden.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 2

Toelichting

In deze grafiek staat het gemiddeld aantal weekbezoekers in de binnenstad. Dit gemiddelde aantal is tot en met 2017 gemeten op basis van handmatige tellingen. Deze tellingen vonden eens per jaar en tijdens winkeltijden plaats. Vanaf 2018 tellen we alle dagen, via wifisensoren en 24 uur per dag. Dit levert een trendbreuk op in de cijfers (omdat we nu 24 uur per dag tellen). Het getal van 2018 is het gemiddeld aantal weekbezoekers in de eerste helft van het jaar gebaseerd op wifitellingen.

Het streven is gebaseerd op een verwachte toename van bezoekers door realisatie van nieuwbouwprojecten rondom de binnenstad, ontwikkeling van de stadscampus en verdere versterking van de positie van de binnenstad in de Euregio.

Bron: Locatus (2015-2017) en City Traffic (vanaf 2018)

2.01b Bezoekers van de grote gesubsidieerde culturele instellingen

Toelichting

Cultuur en evenementen zijn belangrijke factoren voor een aantrekkelijke stad en goede stedelijke voorzieningen. Doel is dat dit totaal aantal stijgt. Indirect effect zijn meer bestedingen (o.a. restaurantbezoek) in de stad. De streefwaarden zijn het aantal bezoekers per jaar.

Acties 2022

Aantal acties: 3

01. We leggen het overkoepelend evenementenbeleid voor aan de raad

In 2020 is het evenementenbeleid geëvalueerd. Uitkomst is dat het belangrijk is om een overkoepelend evenementenbeleid op te stellen vanuit de verschillende domeinen (cultuur, sociaal en economie). Hiermee kan het evenementenbeleid een bijdrage leveren aan de uitvoering van de citymarketingvisie. Op basis van het overkoepelende beleid wordt gekeken welke instrumenten ingezet kunnen worden om de doelen binnen het beleid te realiseren. Denk aan het verstrekken van subsidie, evenementvergunningen en een evenementenkalender. Vooruitlopend op dit overkoepelende beleid is in 2021 een subsidiekader evenementen en verordening opgesteld als overgangsregeling voor 2023 en 2024.

02. We leggen een nota van uitgangspunten voor een nieuwe cultuurnota voor aan de raad

De meest recente cultuurnota dateert uit 2013: Enschede culturele hotspot van het Oosten. In 2021 is de subsidieverordening Tijdelijke Subsidieverordening Ondersteuning culturele sector uitgevoerd. Binnen deze regeling is geëxperimenteerd met verschillende methodieken om subsidies te verstrekken. Daarbij is een proces ingericht om potentiële aanvragers te ondersteunen. Deze regeling wordt in 2022 geëvalueerd. De ervaringen en leerpunten vormen onderdeel van de nota van uitgangspunten die in aan de raad wordt voorgelegd en worden meegenomen in het proces voor de nieuwe cultuurnota die in 2022 wordt opgestart.

03. We stellen een uitvoeringsprogramma op ter versterking van de cultuurregio Twente

In 2018 is samen met de 14 Twentse gemeenten en het culturele veld het cultuurprofiel "Ruimte voor verbeelding" opgesteld. In dit cultuurprofiel zijn gezamenlijke doelen en acties geformuleerd. De afgelopen jaren is door de regio geïnvesteerd in verschillende initiatieven via de regeling Creatieve Broedplaatsen en de proeftuin Maakplaatsen en Generators. In het cultuurprofiel is de focus gelegd op de verbinding tussen kunst, cultuur en technologie met als verbindende factor het (ambachtelijke) maakklimaat in Twente. Deze focus en het werken vanuit Twente helpt om landelijk cultuur beter te positioneren in de gesprekken met het Rijk en de landelijke fondsen. De volgende stap is om op basis van het cultuurprofiel een uitvoeringsprogramma op te stellen.

Bijdrage verbonden partij: Twentse Schouwburg

Maatschappelijk rendement:

De Twentse Schouwburg N.V. (Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede) vormt een

belangrijke culturele voorziening voor de gemeente Enschede en omgeving. De onderneming exploiteert vier gebouwen met samen zes podia in het centrum van Enschede, te weten: het Wilminktheater, het Muziekcentrum, de Grote Kerk en De Kleine Willem. Op jaarbasis biedt de organisatie momenteel circa 350 – 380 voorstellingen en concerten aan met circa 135.000 bezoekers per jaar. Daarnaast is er meer aandacht voor de verbindende rol van Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede binnen de Twentse samenleving, verbinding tussen publiek en podia en ook tussen de Twentse podia onderling.

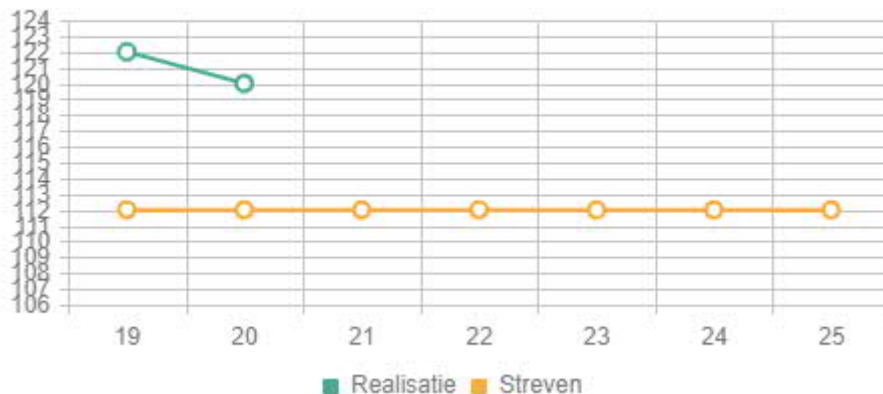
2.02 Het woningaanbod en de leefomgeving zijn attractief, veilig en toekomstbestendig

Als we meer HBO en universitair opgeleiden vast willen houden, dan moet het woningaanbod hier bij aansluiten. De kwalitatieve samenstelling van het woningaanbod is een aandachtspunt en we moeten kijken of we passende woningen hebben voor net afgestudeerden, expats en gezinnen. Als grootste stad van het oosten kunnen wij een grootstedelijk woonmilieu bieden. Het verdichten in het centrum hoort bij dit doel, evenals een aantrekkelijke leefomgeving en buitengebied.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 5

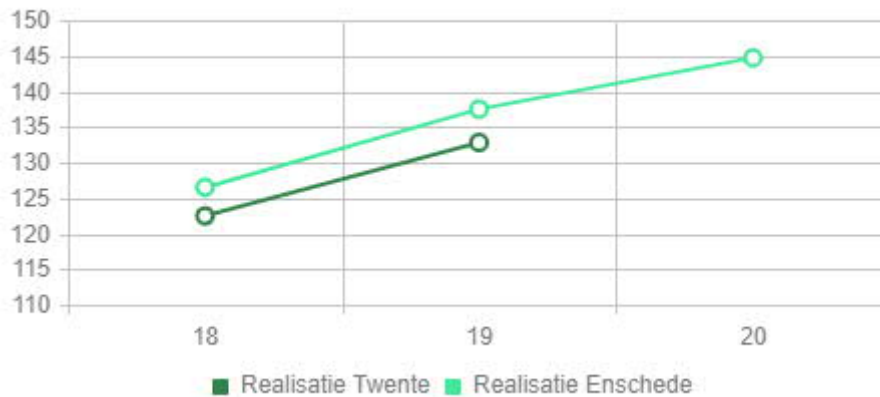
2.02a Waardering woonomgeving door inwoners

Toelichting

Dit cijfer is samengesteld uit verschillende waarderingsaspecten van de aantrekkelijkheid van de woonomgeving. De keuze is gebaseerd op studies van het Ministerie en de atlas voor Nederlandse gemeenten. Het gaat daarbij bijvoorbeeld over de mate van contact tussen burens, de hoeveelheid groen en water in de wijk, het percentage koopwoningen en het culturele aanbod.

2.02b Ontwikkeling gemiddelde verkoopprijs

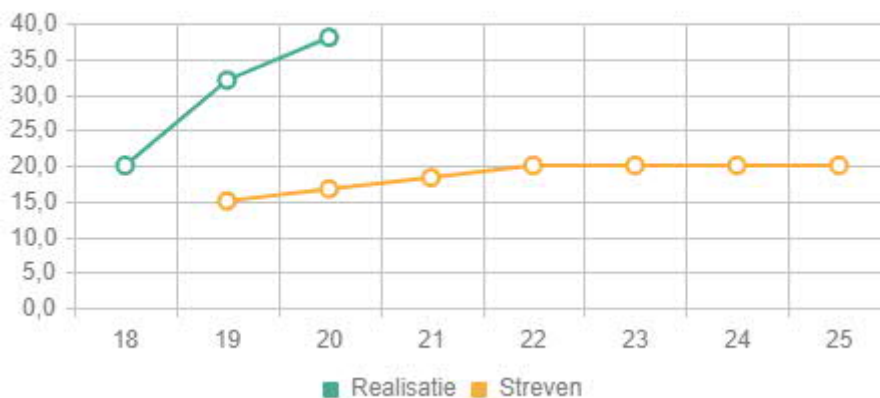

Toelichting

Het indexcijfer van de gemiddelde verkoopprijsontwikkeling bestaande woningen geeft informatie over de aantrekkelijkheid van Enschede in relatie tot Twente als geheel. Er is geen concreet streefcijfer aangegeven omdat een stijging van de gemiddelde verkoopprijs geen doel op zich is. Wel is een doel dat de ontwikkeling van de gemiddelde verkoopprijs bestaande woningen in Enschede boven het Twents gemiddelde ligt. Dit is namelijk een indicatie dat de aantrekkelijkheid van Enschede zich positief ontwikkelt ten opzichte van de omliggende gemeenten.

Bron: vastgoedrapportage Twente / Kennispunt.

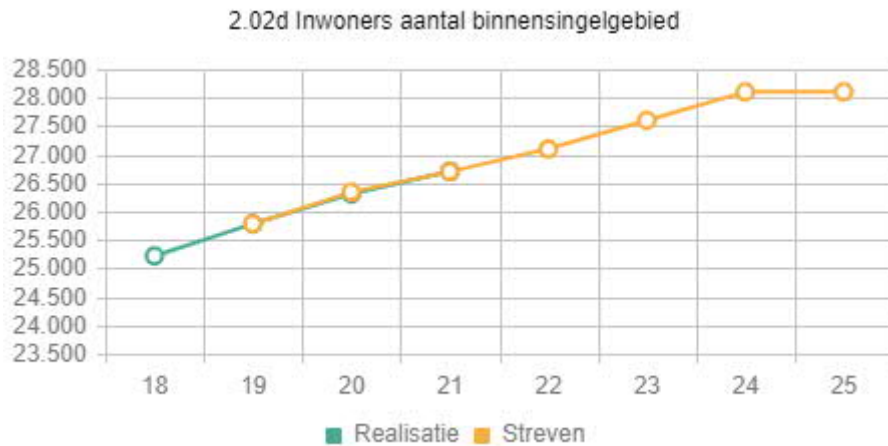
2.02c Aandeel toegevoegde woningen met een WOZ waarde vanaf 320.000

Toelichting

Als wij willen werken aan een evenwichtiger samenstelling van onze bevolking, dan moet onder andere de verhouding tussen de verschillende prijssegmenten van woningen veranderen (relatief minder goedkoop en meer duur). Bij nieuwbouw streven we naar een relatief groter aandeel in het duurdere segment. Dit zorgt ook voor doorstroming op de woningmarkt en daardoor ook voor aanbod voor starters op de woningmarkt.

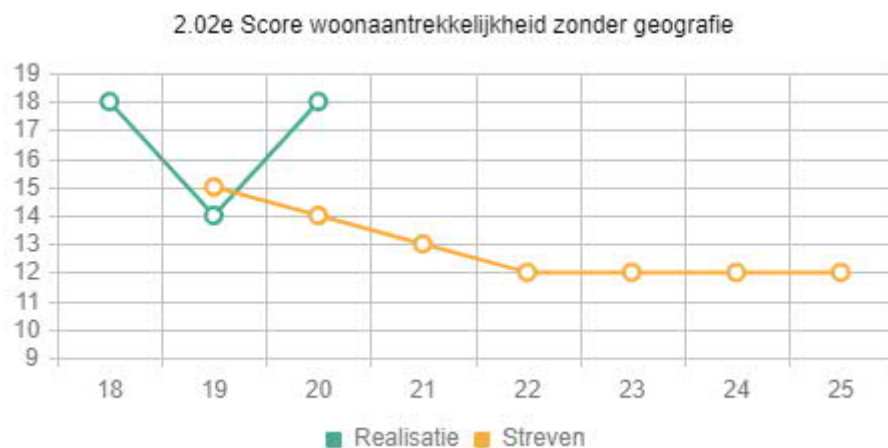
Bron: GBTwente

Toelichting

In het kader van de trek naar de stad, groeien vanuit het hart, het unieke hoog stedelijke woonmilieu dat Enschede kan bieden in en rondom de binnenstad om talenten vast te houden en aan te trekken, wordt gekeken of de inwonersaantallen in dit gebied ook stijgen. De streefgetallen zijn gebaseerd op basis van de voorgenomen harde (vastgestelde) en als haalbaar ingeschatte zachte woningbouwplannen in de periode 2021-2024. Eenpersoons woningen zijn in de prognose gesteld op bezetting door 1 persoon, meerpersoons woningen op een bezetting van 1,4.

Bron: CBS/Kennispunt.

Toelichting

De score woonaantrekkelijkheid is een jaarlijkse (relatieve) score van onze stad in de Atlas voor Gemeenten. We laten hier de score zien zonder geografie omdat geografische factoren erg bepalend zijn voor onze eindscore (bereikbaarheid van banen, nabijheid natuurgebieden als de Veluwe en de zee). Aan onze geografische ligging kunnen we niet zoveel veranderen. De andere factoren die deze score bepalen zijn: cultureel aanbod, veiligheid, percentage koopwoningen, culinair aanbod, aanwezigheid universiteit en percentage vooroorlogse woningen. Hoe lager de score, hoe beter we scoren op de ranglijst. Bron: Atlas voor Gemeenten.

Streven: het streven is om weer op het niveau van 2017 te komen (12e van de ranglijst: een

plek die past bij de omvang van onze gemeente).

Acties 2022

Aantal acties: 22

01. We leggen het bestemmingsplan De Kop ter besluitvorming voor aan de raad

In 2022 wordt het ontwerp-bestemmingsplan voor de gebiedsontwikkeling van De Kop ter besluitvorming voorgelegd aan de raad in nauw overleg met de ontwikkelende partijen. De samenwerkingsovereenkomst en het ontwikkelingsplan worden daartoe nu herijkt. Deze gebiedsontwikkeling versterkt het vestigingsklimaat door het creëren van een hoogwaardig en gemêleerd woningaanbod voor diverse doelgroepen in een hoogstedelijke woonomgeving. Het project zal leiden tot een radicale transformatie die zorgt voor versterking van de stadskern, functionele vernieuwing, hoogwaardige architectuur en ruimtelijke kwaliteit. Het zorgt voor een hogere belevingswaarde van de stad en verbetering van de verkeersinfrastructuur. De herinrichting van de openbare ruimte is de afgelopen twee jaar voor een groot gedeelte voltooid met o.a. de aanpak van de Ripperdastraat en delen van de Haaksbergerstraat. Het rijk (3 miljoen vanuit de Woningbouwimpuls) en de provincie dragen beide financieel bij aan de ontwikkeling van de Kop. In 2022 zal het SLO pand worden gesloopt. De verdere inrichting van de openbare ruimte zal afgestemd worden op de nog te realiseren vastgoedontwikkeling en zal daarom later plaatsvinden.

02. We werken verder aan de ontwikkeling van het Centrumkwadraat

Centrumkwadraat is de belangrijkste gebiedsontwikkeling waarmee we talent willen aantrekken en vasthouden, banengroei stimuleren en een duurzame en concurrerende economie stimuleren als onderdeel van de gebiedsagenda Oost.

Met de 1^e fase Centrumkwadraat maken we ruimte voor talenten in de sociale huur (waaronder studentenhuisvesting), (betaalbare) koop, middenhuur en dure huur. Een functiemix wordt gerealiseerd direct aan het station waardoor een levendig gebied de komende jaren gaat ontstaan. Dit is een milieu dat we in Enschede nog niet kunnen bieden, waar andere steden de laatste jaren veel van dit soort projecten hebben gerealiseerd. Ook vraagt het project om aanpassing van de openbare ruimte (Stationsplein) en mobiliteitsonderdelen zoals de herinrichting van het busstation en een parkeergarage.

Een ambitie die past bij de schaal en de huidige staat van de stad. Hiermee wordt ook een herontwikkeling mogelijk van de bestaande en verouderde panden aan het Stationsplein. Het Rijk (Woningbouwimpuls) en de provincie dragen beide financieel bij aan fase 1 van Centrumkwadraat.

Nu de grondexploitatie CK Molenstraat zuidzijde is en het ontwerp bestemmingsplan voor de drie deelgebieden aan de Molenstraat zuidzijde ter visie is gelegd, wordt in 2022 het bestemmingsplan ter vaststelling voorgelegd aan de raad. Om het deelgebied Pakhuiskwartier in de markt te zetten wordt in overleg met de Stichting Jongeren Huisvesting Twente een tender georganiseerd.

Ook voor de private ontwikkelingen aan het Stationsplein en Performance Factory wordt een bestemmingsplan ter vaststelling voorgelegd aan de raad.

In de 2^e fase van Centrumkwadraat ligt de Driehoek Noord. Onderzocht wordt of voor dit gebied een samenwerkingsovereenkomst met marktpartijen kan worden afgesloten voor gebiedsontwikkeling.

03. We gaan door met de uitvoering van de diverse deelprojecten van de Dynamische Uitvoeringsagenda Tweekelerveld

Voor Tweekelerveld is in het kader van de dynamische investeringsagenda gewerkt aan een integrale uitvoeringsagenda voor de komende 5-10 jaar. Door bundeling van activiteiten ontstaat synergie en worden middelen efficiënt ingezet. In het wijkontwikkelplan zijn verschillende acties opgenomen waarvan de eerste uitvoering van start is gegaan in 2020. Met het plan werken wij samen met bewoners en woningcorporaties het komend jaar verder aan een mooiere, betere en toekomstbestendige leefomgeving in de wijk Tweekelerveld. Dit is niet alleen een fysieke, maar ook een sociale opgave.

Komend jaar start de renovatie van 176 appartementen in de Maanstraat, voeren wij de planologische procedures voor de ROC-locatie en de Assinkhof en leveren wij een eerste

concept plan op voor het Huis van de wijk. De aanpak van wateroverlast, hittestress en droogte worden komend jaar verder uitgevoerd. De voorbereidingen voor het ondergronds brengen van hoogspanningskabels worden komend jaar opgestart. Samen met bewoners werken wij aan plannen voor energiebesparing en de vervanging van aardgas. Hiervoor is eind 2021 een visiedocument vastgesteld met een eindbeeld en een fasering. De plannen voor de eerste fase worden in 2022 verder uitgewerkt; de eerste voorbereidende werkzaamheden worden opgestart.

04. We leggen het bestemmingsplan Cromhoff ter vaststelling voor aan de raad

Op basis van het ontwikkelplan (kadernota) starten we in 2022 met de procedure voor het bestemmingsplan. Voor het noordelijk deel hebben we de intentie om een samenwerkovereenkomst te sluiten (SOK) met Cromhoffpark B.V. Afhankelijk van de hieruit voorkomende realisatiestrategie openen we een grondexploitatie. Met Cromhoff gaan we een uniek stuk stad maken gebruikmakend van de bestaande kwaliteiten en bijzondere ligging van het gebied: "Reuring" rondom het industrieel erfgoed & "Rust" rondom de natuur in het groene hart van het gebied. Cromhoff heeft het in zich om een mooie gevarieerde wijk te worden met een groot aanbod aan verschillende woningtypologieën aansluitend bij adaptief programmeren. Het gebied rondom de drukpershal en de Janninkhallen wordt een gebied met een meer gemixt programma, een gebied met "rauw randje", reuring en ontmoeting. De eerste activiteiten in de programmering (placemaking) starten in 2022.

05. We leggen de voortgangsrapportage Woonvisie voor aan de raad

Jaarlijks voert de raad een woondebat over de voortgang van de Woonvisie. Ter voorbereiding op dit woondebat wordt een voortgangsrapportage Woonvisie opgesteld. Hierin beschrijven we wat de ontwikkeling is op de hoofdthema's van de woonvisie (aantrekken van talent, duurzame stad, inclusieve stad, programmering en goed bestuur – waaronder de afspraken met de corporaties) en op de beleidsuitspraken die binnen die thema's zijn opgesteld.

06. We leggen het bestemmingsplan Eschmarkerveld voor aan de raad

Eind oktober 2021 is de kadernotitie van het Eschmarkerveld vastgesteld door de raad. De plannen voor een woonwijk voor ongeveer 500 tot 600 woningen worden in 2022 verder uitgewerkt. Op basis van die uitwerking stellen we een grondexploitatie en bestemmingsplan/omgevingsplan op om voor te leggen aan de raad.

07. We maken de Leuriks bouwrijp

Leuriks wordt een woonwijk met een groen woonmilieu waar 74 kavels voor vrijstaande woningen in particulier opdrachtgeverschap worden uitgeven. We stimuleren hiermee de doorstroming op de woningmarkt en het vasthouden van talent. In 2021 is het bestemmingsplan vastgesteld. Ook zijn we gestart met het bouwrijp maken van het terrein. Na afronding van het bouw- en woonrijp maken hopen we in 2022 te starten met de uitgifte van bouw kavels.

08. We informeren de raad over de ontwerp Omgevingsvisie en Omgevingseffectrapportage

De Omgevingsvisie vormt een stabiel raamwerk voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. Beleidsnota's die recent zijn opgesteld of in besluitvorming zijn passen binnen de denkwijze van de Omgevingswet. De visie zal geen statisch document worden. Al naar gelang zich nieuwe ontwikkelingen voordoen en ambities wijzigen zal de omgevingsvisie periodiek worden geactualiseerd. De Omgevingsvisie gaat ook in op de sturingsfilosofie van de gemeente in het domein van de fysieke leefomgeving en daarmee op de eigen rol in de realisatie van de visie, wat van andere stakeholders wordt verwacht en hoe de gemeente met stakeholders en hun initiatieven omgaat.

De (voorlopige) invoeringsdatum van de Omgevingswet is 1 juli 2022. Dit betekent niet dat de Omgevingsvisie dan ook klaar moet zijn. Wettelijk gezien ligt hiervoor een termijn vast van drie jaar na inwerkingtreding van de wet. In Enschede werken we in 2022 aan een ontwerp Omgevingsvisie. De verwachting is dat deze begin 2023 gereed is voor besluitvorming.

09. We richten onze nieuwe applicaties in en oefenen daarmee

Onze nieuwe applicaties zijn verbonden met de Landelijke Voorziening van het Digitaal Stelsel Omgevingswet. We richten de applicaties verder in, zodat onze processen van wijzigen van het omgevingsplan, vergunnen, melden, toezicht en sanctionering goed worden ondersteund. We nemen de tijd om te oefenen en kinderziektes op te lossen.

10. We ontwikkelen het Omgevingsplan

In het omgevingsplan worden onze huidige bestemmingsplannen, regels uit onze verordeningen

die relevant zijn voor de fysieke leefomgeving en een groot aantal huidige rijksregels (ook wel de “bruidsschat”) tot één plan gebundeld. Voor het omgevingsplan geldt een overgangstermijn tot 2030. Naast deze omvangrijke integratie van plannen en regels vertalen we ook de omgevingsvisie in het omgevingsplan, en we harmoniseren de regels uit de huidige rond 120 bestemmingsplannen. In het nieuwe stelsel wordt de huidige Verklaring van geen bedenkingen vervangen door een bindend adviesrecht van de raad voor buitenplanse omgevingsplanactiviteiten. We komen in afstemming met de raad tot een voorstel voor categorieën van gevallen waarvoor het advies van de raad van belang is. Dat geldt ook voor de vaststelling van omgevingsvergunningen waarvoor de gemeenteraad participatie verplicht wil stellen. Als laatste wordt er een nieuw delegatiebesluit voorbereid voor (categorieën van) gevallen tot wijzigen van het omgevingsplan die de raad aan het college overlaat.

11. We zijn gestart met het project brandveiligheid kamerverhuurpanden

Indien een woning kamergewijs wordt verhuurd is er (meestal) een melding brandveilig gebruik vereist. Niet alle kamerverhuurpanden hebben deze melding ingediend. De (circa 300) panden die deze melding niet hebben ingediend zijn (nog) in overtreding. In 2022 zullen wij, in samenwerking met de Brandweer Twente, een start maken om eigenaren van deze panden te bewegen alsnog een melding in te dienen en deze meldingen beoordelen.

12. We zijn klaar voor de inwerkingtreding van de Wet Kwaliteitsborging (Wkb)

De Wkb treed per 1 juli 2022 in werking. Met de Wkb start het Rijk een proces op van overheveling van taken: de technische toets van het gemeentelijke bouw- en woningtoezicht gaat naar de markt, naar private partijen. We willen klaar zijn voor deze stelselwijziging en de consequenties in kaart hebben gebracht voor ons BVTH beleid, de werkprocessen en de capaciteit, inclusief de daaruit voortvloeiende financiële consequenties. Dit betekent o.a. dat we halverwege het jaar een aanpassing in de legesverordening gaan voorbereiden en voorleggen aan de raad en dat we via het ambassadeursnetwerk blijven oefenen met proefprojecten.

13. We bereiden een voorstel voor een duurzame financiering van de BVTH-taken voor

Met de komst van de omgevingswet en de Wkb per 1 juli 2022 valt voor een deel de legesinkomsten weg. We willen voorkomen dat (wettelijke) taken op het gebied van BVTH door het wegvallen van de legesfinanciering onder druk komen te staan. We bereiden daarom een voorstel voor, voor een duurzame financiering van de BVTH-taken.

14. We herijken en actualiseren de productie-diensten catalogus

Onder de Omgevingswet verdwijnt het begrip 'inrichting' uit de Wet milieubeheer (Wm). Het wordt vervangen door een regulering per milieubelastende activiteit. Dit betekent dat de bestaande Producten-Diensten-Catalogus (PDC) waar binnen de OD Twente mee wordt gewerkt moet worden herijkt en geactualiseerd. In de PDC staat aangegeven hoeveel tijd wordt besteed aan een bepaald product of dienst. Aan de hand van de PDC worden de uitvoeringsprogramma's van de deelnemers opgesteld en weet iedere deelnemer welke producten en welke diensten tegen welke kosten worden afgenomen.

15. We verminderen het aantal overlast-hotspots door beter gebruik te maken van informatie gestuurd handhaven.

We gebruiken informatie en data uit onze systemen (o.a.. citycontrol) voor gerichte handhaving op overlast in de openbare ruimte. Daarnaast verbeteren we de samenwerking met onze handhavingpartners door verbetering van de AVG- en WPG-proof uitwisseling van gegevens.

16. We werken verder aan de uitbreiding en professionalisering van de inzet van de BOA's en brengen deze in lijn met de benchmark.

De maatschappelijke vraag naar de inzet van onze BOA's groeit. Het aantal BOA's is het afgelopen jaar uitgebreid en zal ook het aankomende jaar verder groeien. In deze veranderende formatie en verschuiving in taken is het noodzakelijk een professionalisatieslag te maken en de huidige manier van werken te herijken. Een voorbeeld hiervan is dat de BOA's aan de slag gaan met wijkgericht werken met als doel om meer zichtbaar te zijn in de buurt.

17. We gaan een pilot doen met bodycams voor BOA's

De uitrusting van onze BOA's zal als pilot worden uitgebreid met bodycams. Hierbij wordt uitvoering gegeven aan een aangenomen motie van de raad. De bodycam moet bijdragen aan de veiligheid en het veiligheidsgevoel van zowel de opsporingsambtenaar als onze inwoners, bezoekers en ondernemers. Ook zal het gebruik van de bodycam onze transparantie verhogen.

Bij een positief resultaat van de pilot zal de bodycam definitief in gebruik worden genomen.

18. We stellen participatiebeleid op

De Omgevingswet stelt een participatiebeleid verplicht. Dit beleid wordt uitgewerkt binnen de kaders van onze nieuwe participatieverordening (in voorbereiding) en geeft richting aan de participatie in de totstandkoming van de kerninstrumenten van de Omgevingswet, daaronder de wijze waarop externe initiatiefnemers worden ondersteund in hun participatie.

19. We hebben illegale kamerverhuurpanden inzichtelijk gemaakt en zijn actief gestart met handhavingprocedures gericht op het beëindigen van deze illegale situaties.

We hebben inmiddels een (dynamische) overzichtskaart van alle legale kamerverhuurpanden in Enschede. De status van een aantal kamerverhuurpanden zijn nog in onderzoek. In 2022 zal duidelijk worden welke panden illegaal gebruikt worden voor kamergewijze verhuur. Tegen illegale situaties zullen wij in 2022 e.v. (gefaseerd en per stadsdeel) een handhavingprocedure starten.

20. We gaan - samen met ODT -verder uitvoering geven aan de routekaart Outputfinanciering

Vanaf 2022 wordt gefaseerd de outputfinanciering ingevoerd. Hiervoor is een routekaart Outputfinanciering opgesteld aan de hand waarvan de implementatie wordt gerealiseerd. De routekaart kent een zestal "bouwblokken" waar de spelregels van outputfinanciering verder in worden vastgelegd. Concreet worden afspraken gemaakt over het standaardpakket dat wordt afgenomen, kengetallen en kosten per product die worden gehanteerd, herverdelingseffecten en de borging van vrije ruimte voor OD Twente (ontwikkelruimte) en haar deelnemers (bijsturing). Daarnaast wordt een negental verbeterpunten opgepakt die wenselijk zijn om de "basis goed op orde te hebben": bijvoorbeeld de tijdregistratie gelijk trekken aan de overige systemen, doorontwikkeling van de datakwaliteit, verbeteren van het inrichtingenbestand, verbeteren digitale uitwisseling dossiers tussen OD Twente en deelnemers..

21. We zetten stappen naar een zero emissie stadslogistiek

De raad heeft in 2021 besloten per 2025 naar een zero emissie stadslogistiek voor het stadserf te willen gaan. In 2022 gaan we aan de slag met het uitvoeren van het bijbehorende flankerend beleid, samen met onze partners. Ook blijven we ons inzetten voor het realiseren van externe financiering hiervoor.

22. We stellen een Natuur- en Landschapsplan op

In 2022 treedt een nieuw op te stellen Natuur- & Landschapsplan in werking met uitgangspunten en kaders voor aanleg en beheer van de 'groene' opgaven: van kwaliteitseisen tot financiering en samenwerking.

Bijdrage verbonden partij: GR Recreatieschap Twente

De GR Recreatieschap Twente is een organisatie die namens de 14 Twentse gemeenten tot doel heeft het bevorderen van totstandkoming en instandhouding van publieke recreatieve/toeristische infrastructuur in Twente. Het gaat dan om het routenetwerk voor wandelen, fietsen, paardrijden en mountainbiken en de drie recreatieplassen het Rutbeek, het Hulsbeek en het Lageveld. Daarnaast zorgen zij voor de aanleg, onderhoud en beheer van publieke recreatieve/toeristische voorzieningen die hetzij op zichzelf, hetzij in routeverband, hetzij door opname in arrangementen, een bovenlokaal karakter hebben.

Bijdrage verbonden partij: Omgevingsdienst Twente

Maatschappelijk rendement:

Zorgt voor het toezicht en handhaving van 'complexe' omgevingsvergunningen, het voorbereiden van besluiten met betrekking tot (milieu) inrichtingen en de handhaving bij (complexe) milieubelastende bedrijven. Daarmee draagt ze bij aan de realisatie van een gezonde en veilige leefomgeving. Is overigens een wettelijke verplichting.

Bijdrage verbonden partij: Onderhoud Enschede

Maatschappelijk rendement:

Zij zorgt voor de uitvoering van het onderhoud van de openbare ruimte. Daarmee draagt zij bij aan de realisatie van de doelen voor de openbare ruimte, zoals behalen van het gewenste kwaliteitsniveau en het woon- en vestigingsklimaat van de stad. Daarnaast levert zij een belangrijke bijdrage aan de arbeidsmarktdoelstellingen, doordat 55%-60% van het personeel van Onderhoud Enschede BV bestaat uit mensen uit de arbeidsmarktdoelgroep. De kwaliteit van de

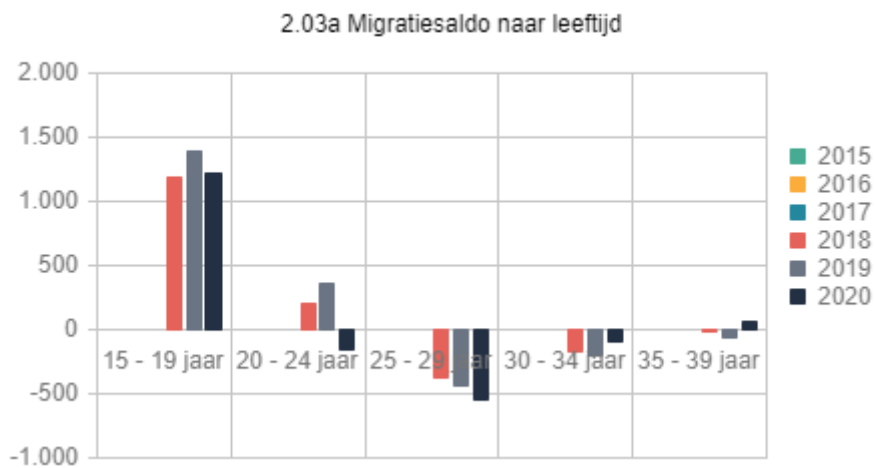
werkzaamheden wordt gemonitord en vastgelegd in rapportages.

2.03 Wij werken effectiever samen met de kennisinstellingen (UT, Saxion, Aki, ROC) en het bedrijfsleven op de opgave "aantrekken en vasthouden van talent"

Het aantrekken en vasthouden van talent is een opgave die we niet alleen kunnen trekken. We werken hierin nauw samen met de kennisinstellingen en het bedrijfsleven. Met de kennisinstellingen hebben we een strategische samenwerkingsagenda Smart Enschede opgesteld. Het samenwerken met de bedrijven is hier een onderdeel van.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 2

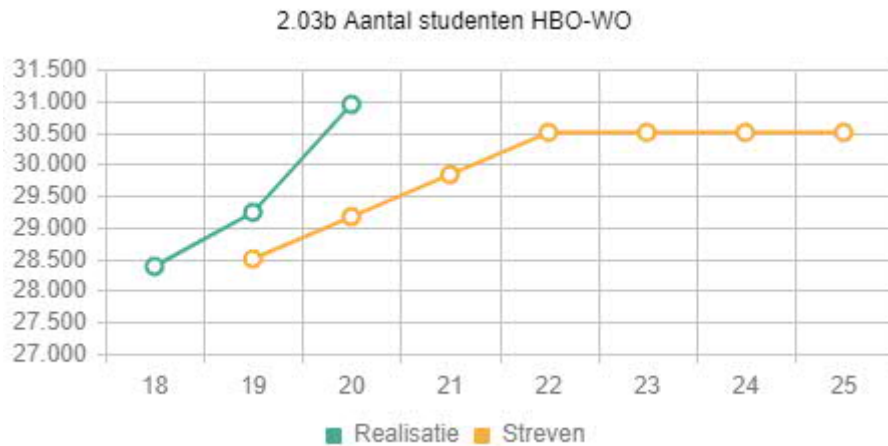

Toelichting

In deze grafiek is het migratiesaldo te zien per leeftijdsgroep. Om de grafiek leesbaar te houden is gekozen voor de leeftijdsgroepen tussen 15 en 40 jaar. Dit zijn ook de groepen waar we ons vooral op inzetten bij de doelstelling "aantrekken en vasthouden van talent". De migratie in de leeftijdsgroep 15-19 hangt sterk samen met het aantal jongeren dat in onze stad komt studeren.

Streven: we streven er naar om meer jongeren te trekken in de leeftijdsgroep 15-19 jaar en in de leeftijdsgroepen 20-40 hopen we dat er per saldo meer mensen blijven dan dat ze vertrekken uit onze stad.

Bron: Basis Registratie Personen, bewerkt door Kennispunt Twente

Toelichting

In deze grafiek ziet u het aantal studenten op de UT, Artez en Saxion (vestiging Enschede).

Streven: Saxion verwacht de komende jaren een lichte toename in het aantal studenten. De UT verwacht een iets sterkere groei in studentenaantallen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een toename in internationale studenten.

Bron realisatie: DUO, bewerkt door Kennispunt Twente

Bron streven: UT, Saxion en Artez (inschattingen)

Acties 2022

Aantal acties: 2

01. Wij maken in 2022 nieuwe samenwerkingsafspraken met de kennisinstellingen en voeren deze uit

We dagen studenten en talenten uit om samen met ons te werken aan vernieuwende oplossingen voor maatschappelijke opgaven. Op basis van de evaluatie in 2021 van het convenant met de kennisinstellingen maken we in 2022 nieuwe afspraken. In 2022 geven wij uitvoering aan die afspraken. De kennisinstellingen gaan hun bijdragen intensiveren aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken, via het onderwijs en onderzoek. Dit is van positieve invloed op een innovatief ecosysteem.

02. Samen met de kennisinstellingen, het bedrijfsleven en andere instanties zetten we meer regie op de regionale talentopgave

We blijven in 2022 onze krachten bundelen om op een eenduidige manier talent te kunnen aantrekken en behouden voor Enschede/Twente. De Twenteboard neemt daarbij in 2022 een stevige regierol op het gebied van de regionale talentopgave. Dit moet zorgen voor een stevigere bundeling van de inzet van mensen en middelen in de regio op dit thema. Ook dit versterkt het innovatie-ecosysteem.

2.04 De (inter)nationale branding van Enschede wordt versterkt

Om onze stad neer te zetten als aantrekkelijk voor talent is veel inzet nodig op positionering en profilering. We willen onze stad neerzetten als grensverleggend, innovatief, hip en slim. Daarnaast willen we ook een welcoming city zijn voor de toenemende stroom van buitenlandse studenten en kenniswerkers.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 2

2.04a Aandeel HBO en WO opgeleiden in de werkzame beroepsbevolking

Toelichting

In deze grafiek zie je het percentage hoger opgeleiden in Enschede (hoger opgeleid is: HBO en WO). Enschede heeft een relatief laag aandeel hoger opgeleiden. Universiteitssteden hebben gemiddeld een aandeel van 45% hoger opgeleiden, Enschede heeft 33% hoger opgeleiden als aandeel in de beroepsbevolking.

Streven: hoger opgeleiden zijn een belangrijke factor voor groei van economie en een aantrekkelijke stad. Als we meer talent weten aan te trekken en vast te houden, gaat dit aandeel stijgen. Streven is daarom om het aandeel hoger opgeleiden hoger te krijgen.

Bron: CBS

2.04b Beroepsbevolking Enschede

Toelichting

De beroepsbevolking (alle mensen tussen 15 en 74 jaar die werken of beschikbaar zijn voor werk) stijgt in de grote steden door de trek naar de stad, maar daalt al een paar jaar in Enschede. Door maatregelen op het gebied van bereikbaarheid van banen en het vasthouden van talent hopen we op termijn de dalende tendens van de beroepsbevolking iets te keren. Een groeiende beroepsbevolking (met een hoog opleidingsniveau) is een belangrijke vestigingsfactor voor bedrijven.

We streven er naar om qua beroepsbevolking weer op het niveau van 2015 te komen.

Bron: CBS

Acties 2022

Aantal acties: 1

01. We werken het welcoming city beleid uit op het onderdeel internationale communicatie

Ten behoeve van het internationaal talent zetten we in 2022 verder in op de internationale kant van de citymarketing visie. We gebruiken hiervoor de communicatiekanalen van onze internationale partners, zoals o.a. het Nederlandse ambassadenetwerk, het Eurocities netwerk en zustersteden.

3. Enschede is een duurzame en klimaatbestendige stad

Wereldwijd is er een opgave voor energietransitie, klimaatadaptatie en hergebruik van grondstoffen. Enschede moet hier ook een bijdrage in leveren.

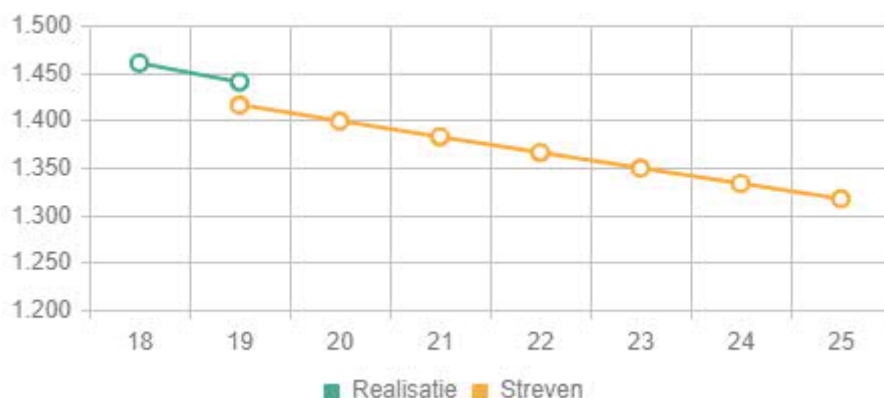
3.01 Transitie naar duurzame energiebronnen en energietransitie

Wij streven naar verduurzaming van woningen, bedrijven, duurzame energievoorziening en het afkoppelen van panden van gas.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 5

3.01a Gemiddeld gasverbruik per wooneenheid - koop in m3

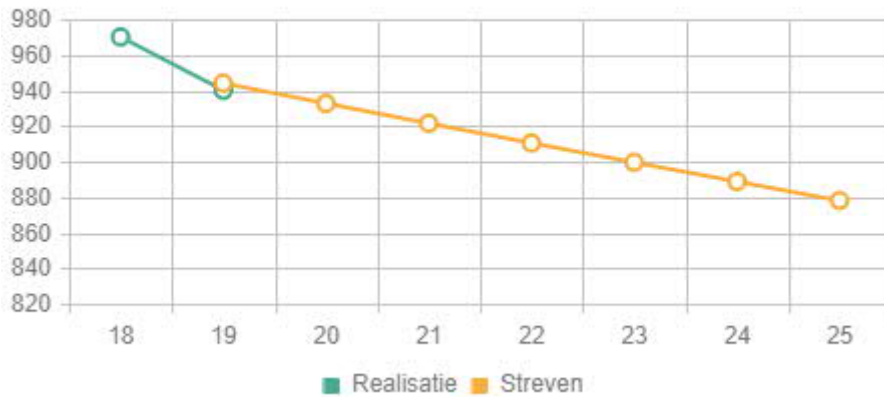
Toelichting

Deze grafiek laat het gemiddelde gasverbruik per wooneenheid (koop) zien. Een afname in het gemiddelde gasverbruik is hierbij een signaal dat woningen steeds energiezuiniger worden.

Streven: het streefgetal is gebaseerd op een daling van het verbruik van 1,2% per jaar (zoals vastgesteld in het inmiddels afgelopen actieplan duurzaamheid).

Bron: klimaatmonitor

3.01b Gemiddeld gasverbruik per wooneenheid - huur in m3

Toelichting

Deze grafiek laat het gemiddelde gasverbruik per wooneenheid (huur) zien. Een afname in het gemiddelde gasverbruik is hierbij een signaal dat woningen steeds energiezuiniger worden.

Streven: het streefgetal is gebaseerd op een daling van het verbruik van 1,2% per jaar (zoals vastgesteld in het inmiddels afgelopen actieplan duurzaamheid).

Bron: klimaatmonitor.

3.01c Gemiddeld elektriciteitsverbruik per wooneenheid - koop in kWh

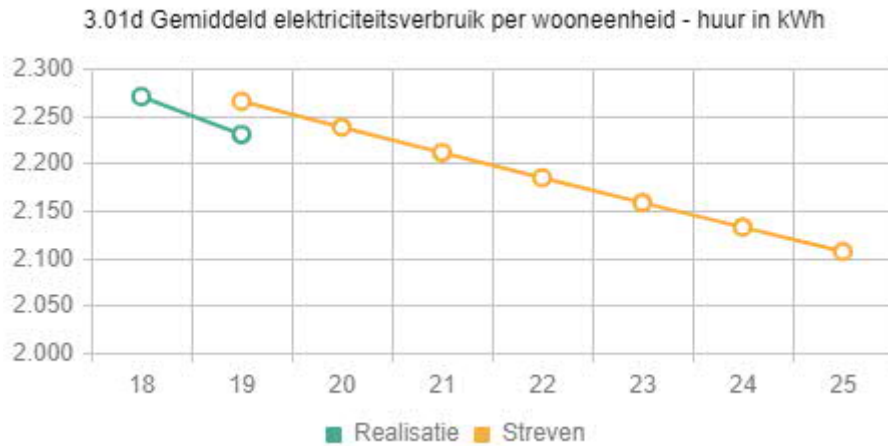

Toelichting

Deze grafiek laat het gemiddelde elektriciteitsverbruik per wooneenheid (koop) zien. Een afname in het gemiddelde verbruik van elektriciteit is hierbij een signaal dat installaties en apparatuur in woningen steeds energiezuiniger worden.

Streven: het streefgetal is gebaseerd op een daling van het verbruik 1,2% per jaar (zoals vastgesteld in het inmiddels afgelopen actieplan duurzaamheid).

Bron: klimaatmonitor.

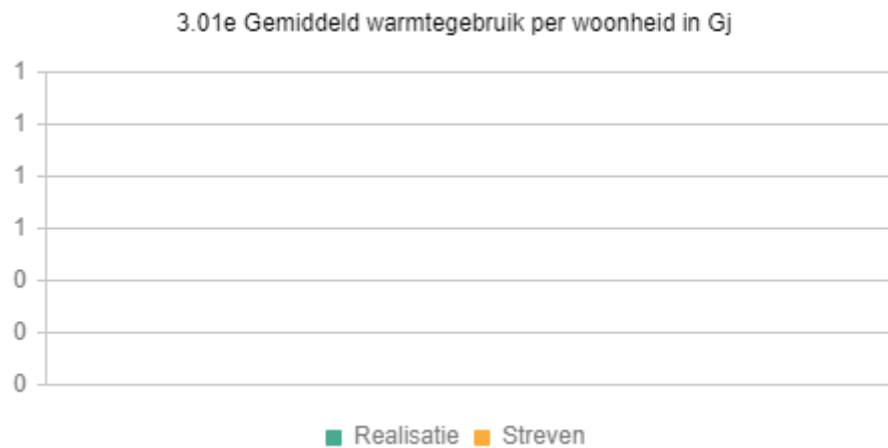

Toelichting

Deze grafiek laat het gemiddelde elektriciteitsverbruik per wooneenheid (huur) zien. Een afname in het gemiddelde verbruik van elektriciteit is hierbij een signaal dat installaties en apparatuur in woningen steeds energiezuiniger worden.

Streven: het streefgetal is gebaseerd op een daling van het verbruik van 1,2% per jaar (zoals vastgesteld in het inmiddels afgelopen actieplan duurzaamheid).

Bron: klimaatmonitor.

Toelichting

Deze indicator is in ontwikkeling. Op dit moment is niet alle benodigde informatie voorhanden om de gemiddelde warmtelevering aan woningen in beeld te brengen. Voor de nieuwe coalitieperiode kijken we naar een indicator die inzicht biedt in de opgave en de ontwikkelingen.

Acties 2022

Aantal acties: 7

01. We spannen ons in om de vastgestelde kaders van de energievisie en de transitievisie warmte te vertalen naar daadwerkelijke acties

In 2022 gaan we aan de slag met uitvoeringsprogramma's en het in beeld brengen van hetgeen nodig is om van beleid naar uitvoering te komen. Daarbij faciliteren we inwoners en maatschappelijke organisaties zoals wijkraden om te komen tot uitwerking en concretisering van de opgave.

02. We activeren inwoners en ondernemers voor "zon op dak"

Omdat we de toepassing en uitvoering van windenergie voorlopig uitstellen, zetten we des te meer in op zonne-energie. In de zomernota is deze prioriteit (financieel) gesteund. We zoeken naar mogelijkheden om onze inwoners te informeren en stimuleren o.a. via de mogelijkheden van het energieloket en daarmee te stimuleren voor "zon op dak". En daarbij faciliteren en ondersteunen we ondernemers om hun dakoppervlak te benutten waar mogelijk. En benutten we zoveel mogelijk onze parkeerplaatsen om door dubbel grondgebruik zonnevelden daarboven te realiseren. Ook gaan we in 2022 verder met resultaten van de inventarisatie voor de Duurzaamheidsroute A35. En bekijken we welke stappen en mogelijkheden er nog meer zijn om tot nog meer versnelling op de energieopgave te komen.

03. We onderzoeken samen met strategische partners en buurgemeenten de mogelijkheden voor een regionaal warmtenet

Een eerste verkenning heeft opgeleverd dat de restwarmte van Twence een substantiële bijdrage kan leveren aan de warmtetransitie. Daartoe worden de mogelijkheden onderzocht voor een regionaal warmtenet. Samen met Twence en de gemeenten Hengelo en Borne wordt in 2022 de haalbaarheid en de ontwikkelrichting onderzocht.

04. We gaan van RES 1.0 naar RES 2.0

In de RES Twente ontwikkelen we in onderlinge afstemming plannen voor het opwekken van zonne- en windenergie. Ook wordt op regionale schaal de vraag en het aanbod van (duurzame) warmte afgestemd. Na de totstandkoming van de RES 1.0 in 2021, wordt deze verder uitgewerkt en geconcretiseerd naar de RES Twente 2.0.

05. We kiezen voor interactie met de samenleving (o.a. gebiedsgerichte aanpak) om de ambitie vorm te geven

Ieder participatieproces is maatwerk. Dat betekent dat we samen met inwoners naar een passende aanpak zoeken om de opgave vorm te geven. Het betekent ook dat we van tevoren goed moeten afbakenen waarover ze kunnen meepraten en dat we transparant zijn over wat met de opbrengst gebeurt. Daarnaast moet van tevoren duidelijk zijn welke doelen uit de Energievisie we moeten behalen. In 2022 ontwikkelen we een aanpak hiervoor. Uiteraard staan hierbij de uitgangspunten voor goed bestuur centraal: we zijn duidelijk, open, eerlijk en makkelijk te benaderen.

06. We brengen de consequenties van ons beleid in beeld voor het elektriciteitsnet

De huidige netcapaciteit is (nog) niet berekend op de verwachte groei in het aanbod en de vraag naar elektriciteit. Enexis laat zich bij haar investeringen bij voorkeur leiden door ontwikkelingen die concreet en zeker zijn. Die onzekerheid over de aansluitmogelijkheden kan tot terughoudendheid in de markt leiden. Door de consequenties van onze beleidskeuzes in beeld te brengen faciliteren we om te anticiperen op de toekomstige vraag.

07. We ontwikkelen een 'ontzorgingspakket' voor particulieren om hen te ondersteunen bij de warmtetransitie

We willen inwoners ondersteunen bij de warmtetransitie. Daarbij zijn we mede afhankelijk van regelgeving en financiële hulp en instrumenten van het Rijk. In 2022 gaan we aansluitend op deze mogelijkheden organiseren hoe we inwoners kunnen helpen en ontzorgen zodat zoveel mogelijk mensen op voor hen logische momenten verduurzamingsmaatregelen kunnen nemen.

3.02 Naar een klimaatadaptief Enschede

De aanpak van hittestress en wateroverlast zijn de belangrijkste onderdelen van deze doelstelling. Er moet meer kwalitatief groen in de stad komen, meer wateropvang (aan het

oppervlak en grondwater), biodiversiteit en smart sustainability.

Acties 2022

Aantal acties: 8

01. We borgen weer een basisinzet rond het biodivers en groen maken van Enschede samen met bewoners, ondernemers en instellingen

Nadat de eerdere uitvoeringmiddelen gestopt waren ([discussienota duurzaamheid](#)) is bij de zomernota 2021 weer structureel 300.000 euro per jaar beschikbaar gesteld voor een basisinzet op vergroten van biodiversiteit en het werken aan het herstel van het natuurlijk evenwicht in Enschede. Deze basisinzet geven we samen met bewoners, ondernemers en instellingen vorm. Denk daarbij aan acties als "Zo groen" met de aanleg van geveltuien, ondersteunen van de Groene loper Enschede en het faciliteren van groene schoolpleinen. Ook gaat het om uitvoeringsmiddelen voor kleinere acties die bijdragen aan het herstel van het natuurlijk evenwicht in de stad, zoals kleine noodzakelijke lange termijnacties rond de eikenprocessierups, bescherming van bijzondere soorten en aanpak van invasieve exoten. In paragraaf 4.3 "onderhoud kapitaalgoederen" is dit nader toegelicht.

02. We geven uitvoering aan het groenambitieplan

We geven uitwerking aan de door de gemeenteraad vastgestelde vergroeningsambities voor Enschede vanuit het Groenambitieplan Enschede. Hiermee vergroenen we Enschede kwalitatief en kwantitatief. We vertalen daarbij de gekozen ambities in concrete acties en uitvoeringsprogramma's, zoals een Natuur voor Elkaar Gemeenteplan in samenwerking met de provincie Overijssel.

03. We leggen een groenblauwe structuur aan in Twekkelerveld

In de wijk Twekkelerveld is het risico op wateroverlast tijdens hevige regenval te groot. Daarom leggen we een groenblauwe structuur aan om het water uit de wijk af te voeren. Naast het aanleggen van deze beek wordt een grote berging gerealiseerd. Uiteindelijk wordt het water afgevoerd naar het Twentekanaal. Naast de bestrijding van wateroverlast zetten we met deze maatregelen ook in op vergroenen en op het vergroten van de biodiversiteit.

04. We leggen de Zuiderspoorbeek aan

In het centrum van Enschede en op de Haaksbergerstraat is het risico op wateroverlast tijdens hevige regenval te groot. Daarom leggen we een nieuwe beek aan vanaf de rotonde bij de Haaksbergerstraat tot aan de Usselerstroom. Omdat deze beek deels overeenkomt met het oude spoortracé, noemen we deze de "Zuiderspoorbeek". De beek stroomt ook langs het Volkspark, waar een grote waterberging wordt gerealiseerd in geval de beek al het water niet meer aan kan.

05. We pakken de wateroverlast langs de Kuipersdijk aan

In de omgeving van de Kuipersdijk en de Wethouder Beverstraat is het risico op wateroverlast tijdens hevige regenval te groot. Om de wateroverlast te bestrijden leggen we een grote berging aan (groene wadi) in combinatie met een groenblauwe ader en nieuwe hemelwaterriolen. Zo dragen we tevens bij aan extra vergroenen en aan het vergroten van de biodiversiteit.

06. We stimuleren klimaatadaptatie op particulier terrein

Om klimaatadaptatieve maatregelen op particulier terrein te stimuleren hebben we een bijdrageregeling opgesteld. Hiermee kunnen mensen een financiële tegemoetkoming krijgen als zij maatregelen op hun eigen terrein treffen. We willen mensen bewust maken van de klimaatverandering, de toename van extreem weer die hierdoor ontstaat, en de toename van wateroverlast, hitte-stress en droogte. Hiertoe stellen we een communicatiestrategie op en voeren we acties uit om dit te stimuleren.

07. We stellen een regenwaterstructuurplan op

Naast aanleg van de Roombeek, de Stadsbeek en de aan te leggen Zuiderspoorbeek, moeten we ook op andere plekken in Enschede een deel van onze oude bekenstructuur terugbrengen. Om zo terug te keren naar een meer natuurlijke situatie, waarin we de sponswerking van de bodem vergroten en extra afvoer capaciteit realiseren. Hiertoe gaan we voor de hele stad een regenwaterstructuurplan opstellen. Een eerste aanzet hiervoor is opgenomen in het Water- en klimaatadaptatieplan.

08. We leggen het Werkprogramma bodem en ondergrond voor aan de raad

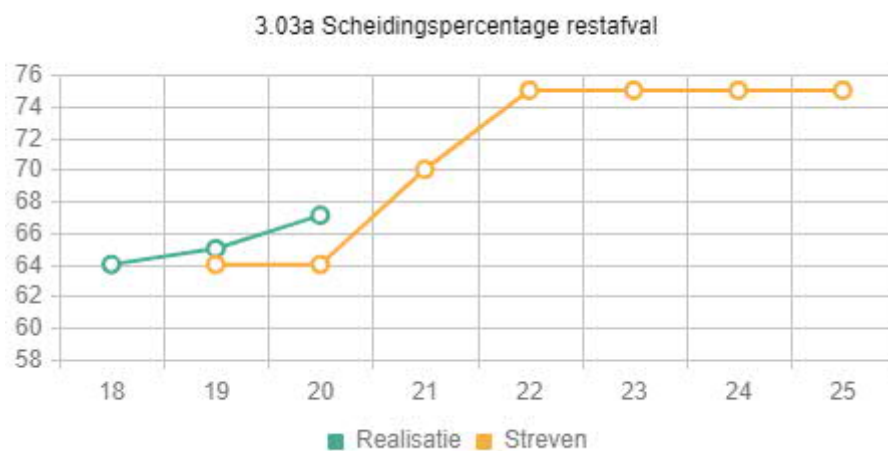
Met dit werkprogramma geven we uitvoering aan de Visie bodem en ondergrond Enschede. Evenals met de Visie bodem en ondergrond, werken we, waar mogelijk, samen met Hengelo en Almelo bij het opzetten en uitvoeren van het Werkprogramma. Bij de onderwerpen waarbij dat relevant is betrekken we ook andere partners in de regio, zoals het Waterschap en Omgevingsdienst Twente. Enkele speerpunten die in ieder geval in het Werkprogramma worden opgenomen: implementatie Basisregistratie Ondergrond, datagedreven werken, ontsluiting van informatie voor derden, locatie onderzoek en beleidsontwikkeling PFAS/Zeer Zorgwekkende Stoffen en de implementatie van de Omgevingswet.

3.03 Optimaal hergebruik van producten en grondstoffen (circulaire economie)

Afval wordt steeds beter gescheiden en draagt daarmee bij aan optimaal hergebruik.

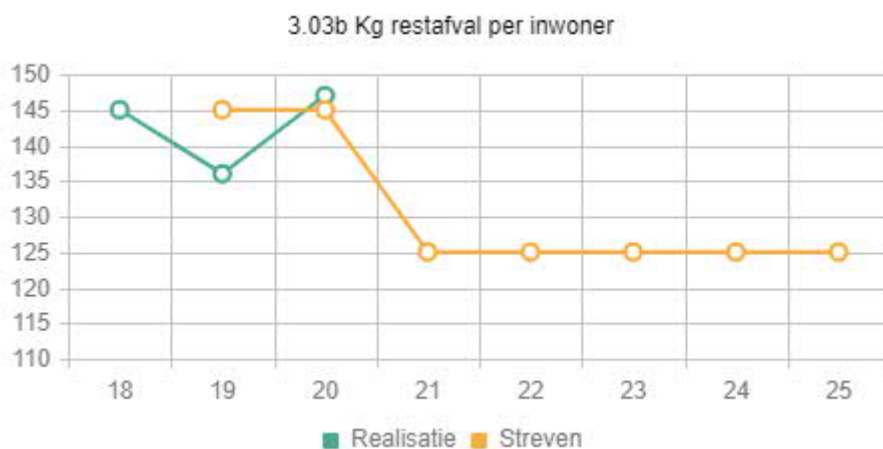
Indicatoren

Aantal indicatoren: 2

Toelichting

“Realisatie” en “Streven” komen voort uit de Afvalbeleidsvisie en de Grondstoffenvisie die in 2011 respectievelijk 2015 door de raad zijn vastgesteld. Gemeente Enschede volgt hiermee de landelijke doelstellingen op het gebied van afvalinzameling en verwerking. Hoe beter het huishoudelijk afval wordt gescheiden, hoe meer er ingezet kan worden op hergebruik, recycling en terugwinning van grondstoffen.

Toelichting

“Realisatie” en “Streven” komen voort uit de afvalvisie en de grondstoffenvisie die in 2011 respectievelijk 2015 door de Raad zijn vastgesteld met als stip aan de horizon: 50 kg restafval per inwoner per jaar in 2030. Hoe beter het huishoudelijk afval wordt gescheiden, hoe minder restafval vrijkomt en er meer ingezet kan worden op hergebruik, recycling en terugwinning van grondstoffen. Door de invoering van de tariefdifferentiatie op restafval (diftar) is de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar in 2019 verder gedaald naar circa 136 kg per jaar. In het najaar van 2019 heeft de Raad besloten een keuzemodel afval in te voeren bij laagbouw en de gescheiden inzameling van GFE bij hoogbouw. Op basis van deze besluiten wordt verwacht dat de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar in 2021 zal dalen naar rond de 125 kg per inwoners per jaar.

Acties 2022

Aantal acties: 3

01. We starten met de Ja-Ja-sticker met het doel ongeadresseerd drukwerk te verminderen

We voeren de Ja-Ja-sticker (opt-in systeem) in als één van de mogelijke maatregelen om de hoeveelheid huishoudelijk afval te verminderen. Bij een opt-in systeem mag ongeadresseerd reclaimedrukwerk uitsluitend worden bezorgd bij inwoners die actief aangeven hier prijs op te stellen. Het opt-in systeem is een vorm van afvalpreventie: het vermindert de hoeveelheid papier die wordt verspreid en daarmee ook de hoeveelheid papierafval en restafval.

02. We blijven gescheiden inzamelen stimuleren en streven naar meer kwaliteit van de ingezamelde stromen

Op basis van onder andere monitoringsgegevens en sorteeranalyses zetten we in op een wijkgerichte aanpak waarbij we gerichte communicatie in samenhang met gedragsinzichten toepassen. Waar nodig komen we met verbetervoorstellen.

03. We gaan verder met de optimalisatie van ondergrondse verzamelcontainers en milieupleintjes

Bijdrage verbonden partij: Twence

Maatschappelijk rendement:

Draagt bij aan de taak van de gemeente om te voorzien in een doelmatig beheer van afvalstoffen door de verbranding van restafval. Met het vergisten van GFT-afval, de productie van duurzame energie en het terugwinnen van grondstoffen draagt Twence ook bij aan de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen.

Bijdrage verbonden partij: Twente Milieu

Maatschappelijk rendement:

Draagt bij aan de ambitie van de gemeente op het gebied van afvalloos Twente. Dit doet Twente Milieu door de inzameling van de door ons afgesproken afvalstoffen.

Wettelijk verplichte indicatoren

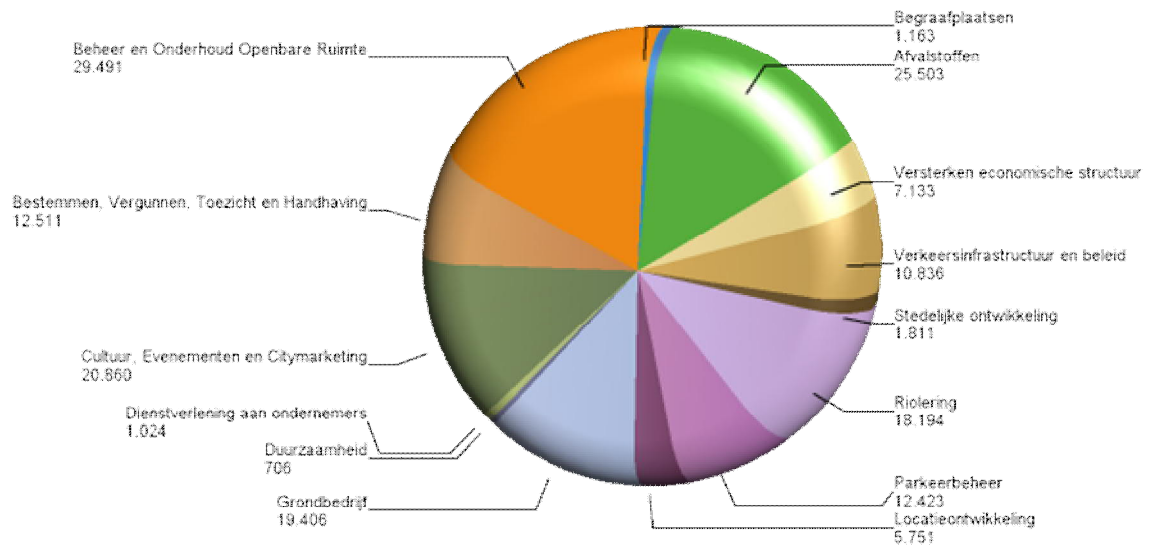
Op grond van het Besluit begroting en verantwoording zijn onderstaande indicatoren opgenomen. De indicatoren gelden voor iedere gemeente en zijn bedoeld om gemeenten met elkaar te kunnen vergelijken. Dit is mogelijk via www.waarstaatjegemeente.nl.

	Beleidsveld	Naam indicator	Eenheid	Jaar	Score	Bron
14.	3. Economie	Funciemenging	%	2020	54,4	LISA
16.	3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar	2020	108,1	LISA
21.	6. Sociaal domein	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	2020	833,3	LISA
24.	6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2020	63,1	CBS
26.	6. Sociaal domein	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2019	2	CBS
27.	6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2020	766,6	CBS
28.	6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	2020	233	CBS
33.	7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2019	121,1	CBS
34.	7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	2019	4,6	RWS

Wat mag het kosten?

Om de gestelde doelen te bereiken zijn per doel lasten begroot voor 2022. Deze bedragen worden ingezet voor het realiseren van de acties (onder 'Wat gaan we doen') maar ook voor het realiseren van de reguliere werkzaamheden. Onderstaande grafiek geeft per product inzicht in de beschikbaar gestelde budgetten.

Duurzaam wonen, leven en werken: Lasten per product in 1.000 euro

Onderstaande tabel geeft inzicht in de meerjarige ontwikkeling van de lasten, baten en reserve mutaties.

Duurzaam wonen, leven en werken Bedragen x 1.000 euro	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Lasten	176.595	166.811	147.999	145.488	147.229
Baten	102.128	87.336	74.579	73.832	76.252
Saldo van baten en lasten	74.467	79.475	73.420	71.656	70.977
Storting reserves	6.006	7.761	2.692	2.353	2.353
Onttrekking reserves	6.092	11.635	2.910	1.366	1.160
Resultaat	74.381	75.601	73.202	72.643	72.170

Toelichting

De begrote lasten in 2022 dalen met bijna 10 miljoen euro ten opzichte van de lasten in de begroting 2021. De belangrijkste oorzaken zijn:

- lagere lasten Cultuur door het vervallen van de middelen Wendbaar & weerbaar, en lagere raming kosten Creatieve broedplaatsen.
- hogere lasten Bestemmen, Vergunnen, Toezicht en Handhaving door hoger lastenbudget leges (997K), extra lastenbudget implementatie Omgevingswet, onzelfstandige bewoning (205K), omzetten incidenteel budget in structureel budget uitbreiding BOA's (191K) en het vervallen van incidenteel ODT budget (327K).
- lagere lasten Stedelijke ontwikkeling door middelen opgaven en instrumenten Visie Landelijk Gebied (350.000 euro), en het vervallen van de kosten energietransitie en proceskosten integrale wijkaanpak warmtetransitie (600.000 euro).

- hogere lasten Locatieontwikkeling door opname plankosten AD Gefinancierde Organisatie en Kerntaken, waarvan 950.000 euro, opname 1,6 miljoen euro kapitaalslasten ten behoeve van de investeringsagenda, 500.000 euro lagere lasten als gevolg van het aflopen van de verplichting tot bijdragen aan het RBT.
- hogere lasten Verkeersinfrastructuur en beleid door ophoging budget kapitaallasten (1.551.000 euro), hogere onttrekking reserve mobiliteit (793.000 euro).
- hogere lasten Versterken economische structuur door budget 200.000 euro impuls groen herstel, 100.000 euro impuls groen herstel bedrijven, 223.000 euro extra kosten vertrouwenspersoon en cockpit;
- lagere lasten Grondbedrijf veroorzaakt door een verlaging van de toekomstige te verwachten kosten (hier tegenover staat ook een verlaging van de baten);

Daarnaast zijn er een aantal minder grote wijzigingen die tot mutaties leiden in de lasten:

- hogere lasten door loon- en prijscompensatie;
- vervallen extra middelen in kader van omgevingswet, DSO, ICT 450.000 euro;
- vervallen uitgaven gerelateerd aan incidentele subsidies;
- vervallen extra middelen wijkaanpak warmtetransitie 600.000 euro;
- vervallen extra middelen niet haalbare taakstelling 350.000 euro;
- extra middelen areaaluitbreiding 81.000 euro.

De begrote baten dalen in 2022 met ruim 14 miljoen ten opzichte van de begroting 2021. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- lagere baten Grondbedrijf van 14 miljoen euro (hier tegenover staan ook lagere lasten);
- hogere baten Bestemmen, Vergunnen, Toezicht en Handhaving hogere baten door meer begrote leges 2022 (997.000 euro);
- lagere baten Stedelijke ontwikkeling door vervallen subsidie Regeling Reductie Energiegebruik van bijna 1,9 miljoen.

Meer info	Klik hier voor meer informatie over reguliere werkzaamheden en beleidsnota's.
Portefeuillehouders	Niels van den Berg, Jurgen van Houdt, Jeroen Diepemaat, Arjan Kampman, June Nods-Koster en Onno van Veldhuizen.
Concerndirecteuren	Alwin Oortgiesen en Djoerd de Vos-Koelink

3.3 Vitaal en sociaal

Doelenboom

Doel	Subdoel	Link
<u>1. Jeugd groeit veilig op en ontwikkelt talenten</u> <i>totale lasten (x 1.000 euro):</i> <u>90.446,00</u>	<u>1.01 De jeugd is gezond en actief</u>	Indicatoren: 2 Aantal acties: 3
	<u>1.02 De jeugd groeit thuis op en doet dat in een veilige thuissituatie</u>	Indicatoren: 3 Aantal acties: 4
	<u>1.03 Kinderen hebben geen taalachterstand</u>	Indicatoren: 1 Aantal acties: 4
	<u>1.04 De jeugd heeft zo min mogelijk tweedelijns jeugdhulp nodig</u>	Indicatoren: 2 Aantal acties: 4
	<u>1.05 Kinderen groeien niet op in armoede</u>	Indicatoren: 1 Aantal acties: 1
	<u>1.06 De jeugd heeft een passende opleiding (bij de potentie van de jeugdige)</u>	Indicatoren: 1 Aantal acties: 2
	<u>1.07 De jeugd heeft een startkwalificatie</u>	Indicatoren: 1 Aantal acties: 1
<u>2. Inwoners wonen langer zelfstandig</u> <i>totale lasten (x 1.000 euro):</i> <u>109.243,00</u>	<u>2.01 De inwoners zijn gezond en actief</u>	Indicatoren: 2 Aantal acties: 5
	<u>2.02 De inwoners hebben een sterk persoonlijk netwerk</u>	Indicatoren: 1 Aantal acties: 3
	<u>2.03 De inwoners hebben zo min mogelijk tweedelijns zorg nodig</u>	Indicatoren: 3 Aantal acties: 8
<u>3. Inwoners zijn financieel zelfstandig</u> <i>totale lasten (x 1.000 euro):</i> <u>135.717,00</u>	<u>3.01 De huishoudens zijn niet afhankelijk van een bijstandsuitkering</u>	Indicatoren: 1 Aantal acties: 2
	<u>3.02 De huishoudens doen zo min mogelijk een beroep op inkomensondersteuning</u>	Indicatoren: 3 Aantal acties: 1
	<u>3.03 De inwoners met een laag inkomen zitten zo min mogelijk in een schuldhulpverleningstraject</u>	Indicatoren: 2 Aantal acties: 1
<u>4. Inwoners participeren in de samenleving</u> <i>totale lasten (x 1.000 euro):</i> <u>91.062,00</u>	<u>4.01 De inwoners werken betaald naar vermogen</u>	Indicatoren: 1 Aantal acties: 3
	<u>4.02 De inwoners doen actief mee in de samenleving via vrijwilligerswerk, mantelzorg, lidmaatschap verenigingen e.d.</u>	Indicatoren: 3 Aantal acties: 4

Wat willen we bereiken?

Enschede wil een aantrekkelijke stad zijn waar je prettig op kunt groeien en waardig oud kunt worden. Waar mensen naar elkaar omkijken. Waarin mogelijkheden, talenten en eigen regie centraal staan, in plaats van problemen, beperkingen en overheidsbemoeienis. Waar je de ondersteuning krijgt die nodig is.

Onze belangrijkste opdracht (missie) is dat iedere inwoner van de gemeente Enschede een zo zelfstandig, gelukkig en gezond mogelijk leven kan leiden. Onze overtuiging hierbij is dat:

- inwoners het beste uit zichzelf willen halen en ertoe willen doen;
- inwoners zelf regie willen houden en verantwoordelijk willen zijn;
- de gemeente toevoegt waar inwoners en instellingen en bedrijven het (nog) niet kunnen;
- gemeenschapsgeld aan de goede dingen wordt besteed;
- de meeste mensen deugen;

- we vertrouwen hebben in professionals;
- Enschede inclusief is.

De sleutel om een zelfstandig, gelukkig en gezond leven te kunnen leiden, ligt in het hebben van perspectief, iets wat we in ons handelen als gemeente als uitgangspunt hanteren. We werken in Enschede aan een duurzaam, solide en betaalbaar sociaal stelsel, met als strategische opgave dat inwoners van Enschede naar vermogen kunnen deelnemen in een inclusieve samenleving.

De kern van dit stelsel is de menselijke maat, waarbij inwoners zelf aan zet zijn en de overheid achtervang is voor ondersteuning als mensen hun behoefte aan ondersteuning niet zelf en met hun omgeving kunnen invullen. We zorgen voor een goede kwaliteit, spreiding en bereikbaarheid van voorzieningen op alle voor inwoners belangrijke terreinen: onderwijs, werk, vrijetijd, zorg en ondersteuning, armoede, schuldhulpverlening, veiligheid en leefbaarheid.

We zullen met elkaar de zorg en ondersteuning anders vorm en inhoud moeten geven, om bovenstaande te bereiken. We noemen dit de transformatie in het Sociaal Domein.

De transformatieopgave is vertaald in drie leidende principes voor ons handelen:

1. De bedoeling van ons handelen in het sociaal domein is inwoners te helpen duurzaam perspectief voor zichzelf te ontwikkelen en zo hun zelf- en samenredzaamheid vergroten. Daarbij stemmen we ons handelen af op de mate waarin inwoners hun eigen verantwoordelijkheid (kunnen) nemen. We zorgen ook dat misbruik en oneigenlijk gebruik niet loont.
2. Waar onze 'standaard instrumenten' niet voldoende gaan we over op een aanpak op maat, waarbij we een bewuste afweging maken tussen de rechtmatigheid, de kosten en de eigen inzet van de inwoner. Dit betekent dat we bij aanpak op maat zoeken naar de ruimte binnen regelgeving en, waar die ruimte er niet is maar wel nodig, zoeken naar alternatieven om te doen wat nodig is.
3. We werken vanuit de denk- en leefwereld van de inwoners. Om dit te bereiken bedenken we oplossingen samen met inwoners. En werken we samen: intern als één organisatie en extern met andere organisaties.

Bijzonder jaar

Het jaar 2022 is het laatste jaar van de begrotingscyclus 2019-2022. De afgelopen drie jaar was een periode:

- waarin er bij de transformatie veel is bereikt, de werkwijze van de transformatie is geïntegreerd en we blijven ontwikkelen,
- waarin heel veel mensen de zorg en ondersteuning kregen die ze nodig hebben, ondanks obstakels die de coronacrisis opwierp,
- met de focus op jeugd & gezin, kansengelijkheid en de lobby voor een hogere rijksbijdrage voor de jeugdzorg,
- met een vernieuwende aanpak voor de Enschedese Arbeidsmarktaanpak en Rondkomen met je inkomen,
- met een (blijvende) regionale aanpak voor beschermd wonen ondanks de decentralisatie en een Twentebrede samenwerking bij de vrouwenopvang,
- met een succesvolle aanpak voor de inburgering;
- met een aanpak voor de clustering van sportparken.

Het jaar 2022 is ook een verkiezingsjaar, het jaar waarin de politieke speerpunten voor de periode 2022-2026 worden bepaald. Daarnaast zal dan de uitwerking van het regeerakkoord van het nieuwe Kabinet gaan landen in de gemeenten en zijn de resultaten van allerlei

onderzoeken in het sociaal domein bekend. Dit zal zeker leiden tot nieuwe en bijgestelde uitgangspunten, doelen en keuzes. Vanuit het sociaal domein zijn daarbij fundamentele vragen te beantwoorden, zoals 'waar zijn wij als gemeente voor, is de gemeente de achtervang of is de samenleving dat primair?', 'wat betekenen de conclusies en aanbevelingen van de Commissie Menselijke Maat voor de werkwijze in het sociaal domein?', 'welke essentiële keuzes maken we politiek?'.

Herstel na de coronacrisis

Het is koffiedik kijken als het gaat om het inschatten van de effecten van de coronacrisis op 2022. We verwachten een toenemend beroep op ondersteuning, omdat de groep kwetsbare mensen harder is geraakt. Daarentegen doet op de arbeidsmarkt de verwachte crisis (werkloosheid) zich niet voor. En hoe werken de onderwijsvertragingen en de ontwikkeling van de geestelijke gezondheid van jongeren uit? De herstelwerkzaamheden zijn in 2022 ook nog gaande, de extra middelen die het Rijk hiervoor heeft gegeven en nog niet zijn ingezet, zijn ook in 2022 nog nodig. Daarom stellen we voor een coronareserve sociaal domein in te stellen.

Strategische opgave

De strategische opgave 'Inclusieve samenleving' is vertaald in een viertal doelen, die in de paragraaf 'Wat gaan we doen?' nader zijn beschreven, met daaraan gekoppeld de acties voor 2022. De transformatiedoelen lopen hier als satéprikkers doorheen, hetgeen betekent dat een actie niet alleen bijdraagt aan de vier doelen van de strategische opgave, maar ook een de transformatiedoelen (nadere beschrijving van de actie: zie 'Wat gaan we doen?'):

- Versterken samenleving en voorliggend veld: het toegankelijk maken van algemene voorzieningen
Acties 2022: implementatie van de vernieuwde Wijkwijzers, doorontwikkelen van de sociale basis, opstellen van een integraal ambitiedocument 'Gezond, gelukkig en vitaal Enschede', de toekomst van de speeltuinen, de kracht van verenigingen, doorontwikkelen van het vrijwilligerswerk en mantelzorg, tegengaan van eenzaamheid, clusteren van sportparken en de topsportcampus Diekman;
- Focus op jeugd en gezin: de jongere nog eerder in beeld krijgen, passende ondersteuning bieden en mogelijke generatieproblematiek kunnen doorbreken
Acties 2022: de investeringsagenda jeugdhulp, de Hervormingsagenda Jeugd, doorontwikkelen van toegang tot en samenwerking binnen de specialistische jeugdhulp, de pilot kansrijke start, versterken van de jeugdgezondheidszorg, uitrollen van de JOGG-methodiek, de pilot Onderwijs-JeugdArrangementen (OJA), wegwerken van onderwijsvertragingen, versterken van het leesplezier bij kinderen, de zomerschool, de LEA en de Twentse Belofte;
- Preventie en vroegsignalering: eerder problemen bij onze inwoners herkennen en voorkomen
Acties 2022: de strategie kansengelijkheid;
- Duurzaam perspectief van de inwoner steeds meer centraal in ons handelen (leidende principes)
Acties 2022: versterken van de publieke gezondheid, doorontwikkelen van de ondersteuning huishouden; de maatwerkroute; uitvoeren van het beleidskader 'Rondkomen met je inkomen', van het Uitvoeringsplan Laaggeletterdheid, van de EAA en van Nieuw beschut; de aanpak tegengaan dakloosheid; de implementatie regeling beschermd wonen en nieuwe Wet inburgering; de opdracht voor nieuwe locaties beschermd wonen en een toekomstbestendig en financieel duurzame maatschappelijke opvang; opstellen van beleid voor antidiscriminatie; de aanpak mensenhandel en huiselijk geweld;

- Kwaliteit integrale dienstverlening: samenwerkingsverbanden leggen over domeinen heen
Acties 2022: doorontwikkelen van de sociale basis; meer wonen, minder zorg;
- Versterken van de ketensamenwerking: steeds meer partners, betere doorverwijzing en soepel onderling overleg
Acties 2022: de werkagenda Menzis, uitvoeren beleidskader 'Kwaliteit en toezicht jeugdhulp en Wmo';
- Betaalbaar en duurzaam stelsel: voldoende Rijksmiddelen voor de uitvoering van de wetten binnen het Sociaal Domein
Acties 2022: lobby.

Financiën

Financieel gezien zijn we de laatste paar jaar uitgekomen met de in de begroting beschikbare middelen. Op basis van de uitspraken van de arbitragecommissie zijn er voor de jeugdhulp extra middelen beschikbaar gesteld voor 2021 en 2022. Voor de jaren erna zal het nieuwe kabinet een besluit moeten nemen. Deze extra middelen zijn deels voor het dichten van het tekort en deels voor het uitvoeren van de landelijke hervormingsagenda jeugdhulp. Echter: de Rijksmiddelen zijn -ondanks de succesvolle lobby bij de jeugdhulp- nog steeds niet in overeenstemming met de noodzakelijke uitgaven in het sociaal domein. De opgaven in het sociaal domein kunnen alleen in gezamenlijke verantwoordelijkheid tussen Rijk en gemeenten worden gerealiseerd, waarbij goede interbestuurlijke en gezonde financiële verhoudingen uitgangspunt zijn. We voeren hiervoor een lobby (zowel op financiën als op inhoud), veelal met onze partners of platforms (zoals de VNG, G40 en NDSD), in de samenwerking in Twente en in gelegenheidscoalities.

Wat gaan we doen?

1. Jeugd groeit veilig op en ontwikkelt talenten

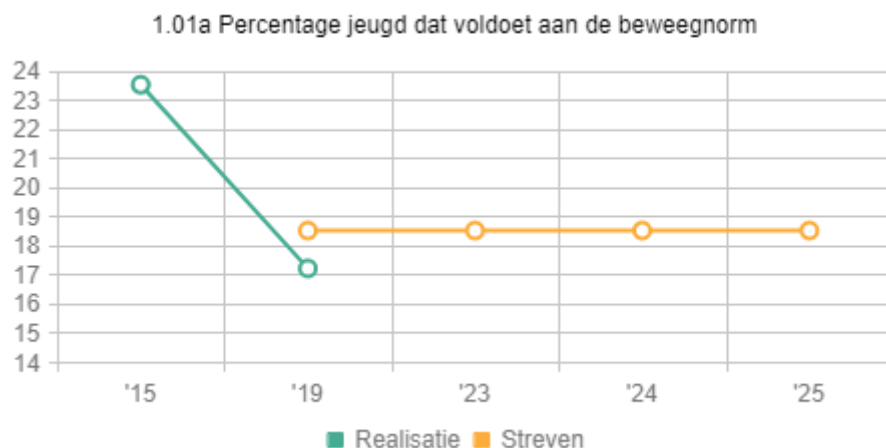
Iedere jeugdige groeit gezond en veilig op, kan zijn/haar talenten ontwikkelen en naar vermogen meedoen. Hij/zij groeit op in een gezin; speelt en neemt deel aan sport en cultuur; gaat naar school en behaalt diploma's en een startkwalificatie en krijgt passende ondersteuning waar nodig. Zo krijgt hij/zij de kans een (sociaal-economisch) zelfredzame, sociaal vaardige en gezonde inwoner te worden die zoveel als mogelijk zelfstandig kan wonen en leven en een goed perspectief heeft op de arbeidsmarkt.

1.01 De jeugd is gezond en actief

Jeugdigen die gezond leven (eet- en beweeggedrag) zijn minder vaak ziek, kunnen zich beter concentreren en zitten lekkerder in hun vel. Via de jeugdgezondheidszorg (met de focus op preventie, vroegsignalering en lichte ondersteuning) en sport willen we een gezonde leefstijl bij de jeugd bevorderen.

Indicatoren

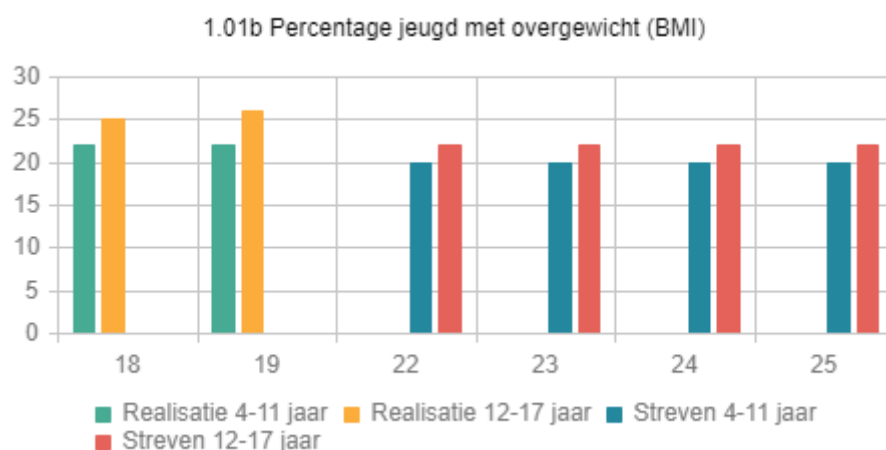
Aantal indicatoren: 2

Een foutmarge is bij deze indicator niet van toepassing.

Toelichting

De beweegnorm staat voor de Nederlandse Norm Gezond Bewegen / Beweegrichtlijnen voor jeugd (4-17 jaar). Oftewel minstens elke dag een uur matig intensieve inspanning. Langer, vaker en/of intensiever bewegen. Bewegen is goed voor de gezondheid. Bij kinderen verlaagt bewegen eveneens het risico op depressieve symptomen, verbetert het de insulinegevoeligheid en botkwaliteit en verlaagt het bij kinderen met overgewicht en obesitas de BMI en vetmassa. Verder verbetert bewegen de fitheid en spierkracht. Deze indicator wordt vierjaarlijks gemeten. Het percentage was in Enschede in 2015 hoger dan in Twente. Streven is minimaal het Twents gemiddelde. Bron: Gezondheidsmonitor jeugd GGD-GHOR (Twentse gezondheidsverkenning, meting klas 2 en 4 VO).

Toelichting

De Body Mass Index (BMI) is een index voor het gewicht in verhouding tot lichaamslengte. Bij een waarde < 18,5 is sprake van ondergewicht, waarde 18,5-25: normaal gewicht, waarde >25: overgewicht en waarde >30: ernstig overgewicht (obesitas). De indicator geeft het percentage jeugd (0-17 jaar) met overgewicht en obesitas aan.

Enschede scoort niet alleen hoger dan het landelijk gemiddelde, maar ook hoger dan het Twents gemiddelde. De trend is gelijk aan het landelijk gemiddelde. Uit onderzoek blijkt bij bevolkingsgroepen met een lage

sociaal-economische score (ses) vaker sprake is van overgewicht dat bij andere groepen. Enschede heeft relatief veel mensen met een lage ses. Streven is om bij kinderen in het basisonderwijs terug te gaan naar het percentage van 2015 en bij de jongeren in het voortgezet onderwijs naar het percentage van 2016. Bron: Gezondheidsmonitor jeugd GGD-GHOR.

Acties 2022

Aantal acties: 3

01. We versterken de jeugdgezondheidszorg

Uit onderzoek van Verwey & Jonker blijkt dat een versterking van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) noodzakelijk is. De JGZ ziet bijna alle kinderen en volgt ze in hun ontwikkeling en biedt een goede infrastructuur om kinderen en ouders te bereiken. Deze combinatie van kenmerken maakt dat de JGZ veel potentie heeft om een centrale positie te spelen in de preventieketen en in het vroegtijdig signaleren van problemen. Dit geldt zowel voor de relatie naar de curatieve zorg als naar de jeugdhulp en het bredere sociale domein. In het ambitiedocument *Gezond, gelukkig en vitaal in Enschede* wordt dit nader uitgewerkt (zie doel 2.01 actie 01).

Regionaal wordt in 2022 ingezet op toerusten (voor)scholen bij schoolgezondheidsbeleid, data voor lokaal beleid, bijdrage aan transitie van schoolverzuim naar schoolaanwezigheid en inzet JGZ bij toelaatbaarheidsverklaring speciaal onderwijs.

02. We benutten de maatschappelijke waarde van de speeltuinen.

We ondersteunen de Stichting Enschedese Speeltuinen (SES) bij het uitwerken van zijn toekomstvisie, waarin onder andere de maatschappelijke waarde van de individuele speeltuinen worden ingezet bij het aanbieden van algemene voorzieningen voor de wijkbewoners en de toekomstbestendigheid van de speeltuinen wordt verbeterd. Voor de zeventien speeltuinen zijn de plannen gereed.

We gaan bekijken welke rol de speeltuinen gaan spelen in de sociale basis (zie actie 01 subdoel 2.02). Daarbij kijken we ook naar nut en noodzaak van de panden bij de speeltuinen.

03. We gaan de JOGG-methodiek uitrollen onder de Enschedese jeugd.

Onze leefomgeving is de afgelopen decennia aanzienlijk veranderd. Overal om ons heen worden we voortdurend verleid tot veel en ongezonde voeding, we bewegen steeds minder, hebben veel stress en slapen onvoldoende. Dit wordt versterkt door het intensieve gebruik van smartphones en tablets. Voor kinderen, jongeren en hun ouders/verzorgers is het in deze omgeving moeilijk om gezonde keuzes te maken. Bovendien maken sociaaleconomische factoren in het gezin zoals armoede, werkloosheid of scheiding dat een gezonde leefstijl geen prioriteit krijgt. Het gevolg is een enorme groei van welvaartsziekten. Mensen met overgewicht lopen meer fysieke gezondheidsrisico's, daarnaast hebben zij vaak ook mentale problemen. De gevolgen van overgewicht en obesitas zijn niet alleen belastend voor het individu, maar ook voor de samenleving. De aanpak JOGG heeft als doel dat alle kinderen en jongeren in Nederland opgroeien in een gezonde leefomgeving met aandacht voor gezonde voeding, voldoende bewegen, ontspanning en slaap.

Enschede doet ook mee aan JOGG en we gaan samen met partners (uit onder andere het onderwijs, vrijetijdsorganisaties zoals sportverenigingen, scouting en speeltuinen), welzijn, buurt- en wijkorganisaties) een plan van aanpak opstellen en uitvoeren.

Bijdrage verbonden partij: Openbaar Lichaam Gezondheid

Maatschappelijk rendement:

Het Openbaar Lichaam Gezondheid is een samenwerkingsverband van de veertien Twentse gemeenten. Het voert taken uit op het gebied van volksgezondheid, jeugdhulp & maatschappelijke ondersteuning. Het omvat de onderdelen Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD), Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp (OZJT) en Veilig Thuis Twente (VTT).

- GGD voert taken uit in het kader van de Wet Publieke gezondheid, zoals jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau, opvoedondersteuning, rijksvaccinatieprogramma, inspecties kinderopvang), voorkomen en beheersen van infectieziekten, geven van reisadvies en inentingen, voorlichting over gezondheid en verzorgen van medisch spreekuur dak- en thuislozen.
- OZJT regelt de inkoop van tweedelijns jeugdhulp en Wmo –maatwerk voor de regio Twente en voert het contractmanagement voor de gesloten contracten met zorgaanbieders en doet dit voor die onderdelen waar we verplicht regionaal op moeten samenwerken.

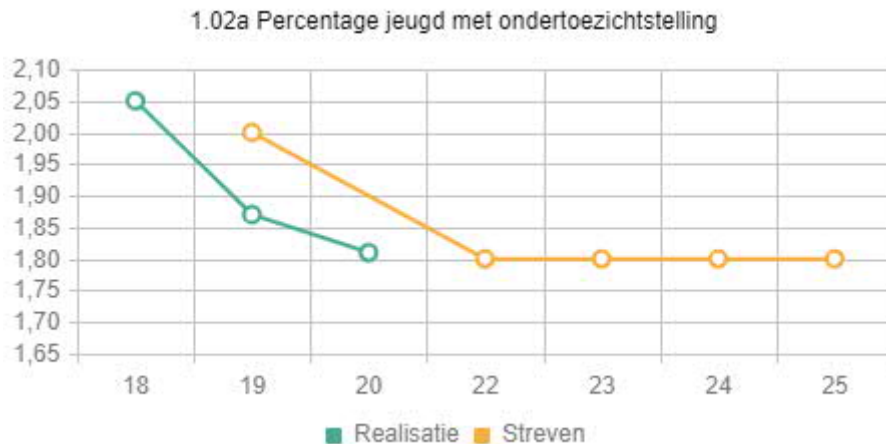
- VTT voert de wettelijke taak uit van advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling.

1.02 De jeugd groeit thuis op en doet dat in een veilige thuissituatie

Jeugd heeft een goede opvoeding en een stabiele en veilige omgeving nodig om zich goed te kunnen ontwikkelen. Het liefst door en bij de ouder(s).

Indicatoren

Aantal indicatoren: 3

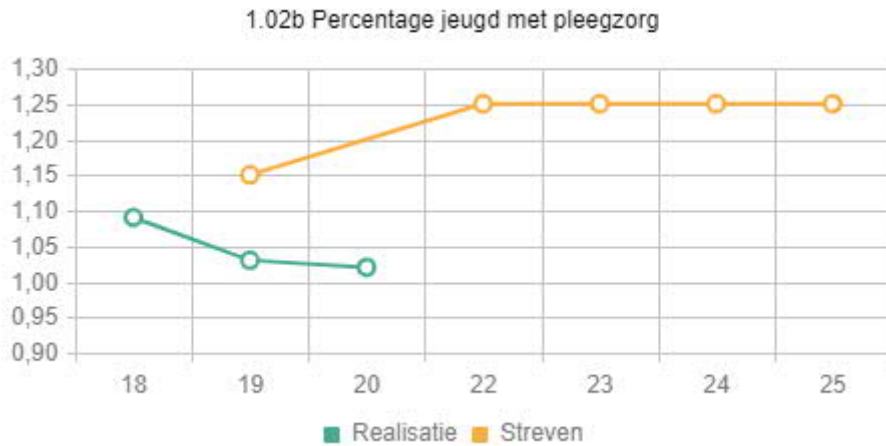

Toelichting

De kinderrechtster kan jeugdigen onder toezicht stellen wanneer zij opgroeien in een situatie waarin hun welzijn of gezondheid bedreigd wordt. Het gezin krijgt te maken met een gezinsvoogd en krijgt hulp aangeboden. Ouders blijven zo veel mogelijk zelf verantwoordelijk voor de opvoeding en verzorging van hun kinderen. De hulp is vooral gericht op het vergroten van de mogelijkheden van ouders om deze verantwoordelijkheid te dragen. De hulp kan ook gericht zijn op het vergroten van de zelfstandigheid van een jeugdige. De indicator betreft jeugdigen van 0 t/m 17 jaar.

Corona heeft geen duidelijke invloed gehad op de omvang van de ondertoezichtstellingen. De zorg voor kwetsbaren is altijd doorgegaan. Onduidelijk is wat de nasleep zal zijn van de corona maatregelen. We kiezen er daarom voor om de streefwaarde voor 2025 niet te wijzigen ten opzichte van de voorgaande periode. Er staan echter grote veranderingen op stapel voor de Jeugdbescherming met het toekomstscenario Jeugd- en gezinsbescherming, zoals het regionaal vorm geven van een veiligheidsteam en het (nog) sterker positioneren van het lokale team in deze keten. Volgend jaar wordt duidelijk of dit traject daadwerkelijk landelijk in gang wordt gezet. Dat zou dan kunnen leiden tot het bijstellen van het ambitieniveau door het aantal ondertoezichtstellingen te verlagen.

Bron: Kennispunt Twente en Gidso Regie (registratiesysteem Wijkteams).

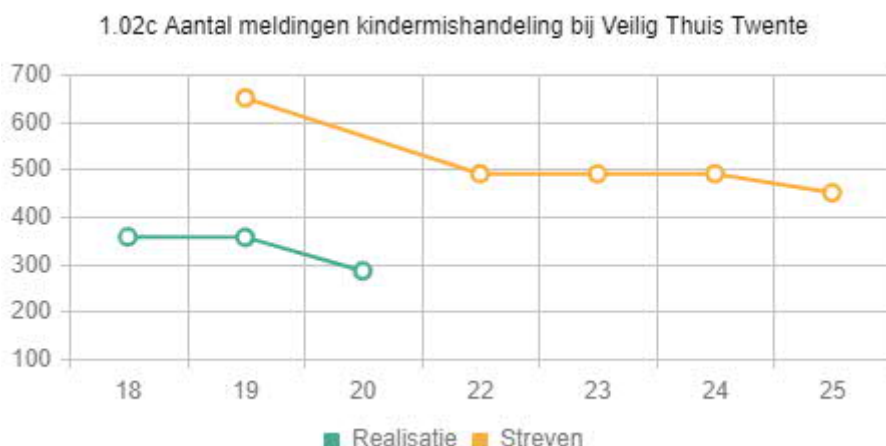

Toelichting

Pleegzorg is zorg voor jeugdigen die door omstandigheden niet thuis kunnen wonen. Het is een vorm van hulp waarbij een jeugdige tijdelijk in een ander gezin gaat wonen. Zeven dagen per week of af en toe een weekend of vakantie. Sinds 2018 hebben gemeenten ook de plicht om pleegzorg aan te bieden na de leeftijd van 18 (tot 21) jaar. Deze groep maakt geen onderdeel uit van de indicator om een vergelijkbare trendlijn van 2016 t/m 2022 mogelijk te maken.

De score op deze indicator is al een aantal jaar stabiel en beweegt niet dichtertoe naar de streefwaarde. De vraag is daarmee of de streefwaarde dan ook niet bijgesteld moet worden. Het expertisecentrum duurzame gezinsvormen (waaronder pleegzorg) start dit jaar. Deze zou voor (toekomstige) pleegouders het makkelijker moeten maken om de juiste hulp te krijgen bij eventuele vragen die ze hebben, zoals vragen met betrekking tot pleegzorgvergoedingen. Uit onderzoek is duidelijk dat pleegouders afhaken omdat ze niet goed weten waar ze terecht kunnen. Door het expertisecentrum in Twente wordt dit tegengegaan. Dit kan leiden tot een positieve ontwikkeling om meer ouders te behouden of te werven voor het opvangen van pleegkinderen. Daarom passen we de streefwaarde niet aan. In de toekomst is het zinnvoller om deze indicator uit te breiden met de opvang in gezinshuizen. Beide vormen van opvang bieden immers uithuisgeplaatste kinderen een gezinssetting.

Bron: Kennispunt Twente en Gidso Regie (registratiesysteem Wijkteams).

Toelichting

Kindermishandeling is elke vorm van mishandeling die voor een kind bedreigend of gewelddadig is. Dus niet alleen lichamelijk geweld, maar ook bijvoorbeeld emotionele mishandeling of verwaarlozing vallen eronder. Veilig Thuis Twente (VTT) is het advies- & meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling in Twente. VTT is

verantwoordelijk voor het herstel van de directe veiligheid van betrokkenen en voor het doorgeleiden naar adequate hulp. De indicator betreft jeugd van 0 t/m 17 jaar.

Door betere signalering en registratie is de verwachting dat het aantal meldingen van kindermishandeling in de nabije toekomst zal stijgen. We streven daarna naar een afname en vervolgens stabilisatie. Dit is een kwestie van voortdurende inzet van iedereen die zich met deze problematiek bezighoudt en vraagt een lange adem en lef. Voor 2025 ambiëren we daarom een streefwaarde die lager ligt.

De scores over 2019 en 2020 zijn beschikbaar gekomen. Het lijkt alsof het aantal meldingen kindermishandeling door de jaren heen is afgenomen maar dat is de vraag. Er worden namelijk voor steeds meer verschillende soorten huiselijk geweld (oudermishandeling, partnergeweld, ouderenmishandeling, kindermishandeling) aantallen bijgehouden. Zo is er bij relationeel geweld waar kinderen bij zijn, ook sprake van kindermishandeling maar dat komt niet altijd zo in de telling (administratie) terecht. In 2020 hadden we daarnaast te maken met maatregelen rond COVID-19. De impact daarvan is nog niet zichtbaar en duidelijk. Verder heeft Veilig Thuis Twente in 2020 een flinke wachtlijst weggewerkt en is gestart met een nieuw dashboard om ontwikkelingen en cijfers beter in beeld te brengen. Het zou een completer beeld geven van Huiselijk Geweld en Kindermishandeling als de indicator niet alleen gaat over het aantal meldingen kindermishandeling, maar over andere soorten geweld. Hier wordt volgend jaar rekening mee gehouden bij de ontwikkeling van de indicatoren voor een nieuwe college- en raadsperiode.

Bron: registratiesysteem Veilig Thuis Twente.

Acties 2022

Aantal acties: 4

01. We voeren de inhoudelijke investeringsagenda jeugdhulp uit om het stelsel duurzaam te maken.

Om het stelsel van de jeugdhulp voor de toekomst kwaliteitsvol, efficiënt, geordend en stuurbaar en daarmee duurzaam te maken, zijn er investeringen nodig ten aanzien van:

- aanpakken van de acute problematiek jeugdhulp, waaronder de wachttijden en de concrete knelpunten in het zorglandschap (wonen & verblijf en jeugdigen met complexe problematiek),
- doorontwikkelen van het lokale en regionale jeugdhulpbeleid, met aandacht voor preventie, relatie onderwijs-jeugdhulp en samenwerking met de eerstelijnszorg,
- uitvoeren van de door het Rijk en de VNG opgedragen nieuwe beleidsspeerpunten (jeugdbescherming, continuïteitszorg),
- aanpassen van de gemeentelijke organisatie van de inzet van mensen, middelen en instrumenten.

02. We voeren de landelijke Hervormingsagenda Jeugd uit, in relatie met de Regiovisie jeugdhulp.

De landelijke Hervormingsagenda van Rijk en VNG omvat afspraken die raken aan de uitvoering binnen het huidige stelsel en afspraken die vragen om aanpassing in wet- en regelgeving, met onderwerpen zoals “voorkomen en verkorten residentiële zorg”, “versterking bestaanszekerheid”, “brede invoering POH” etc. Gemeenten hebben zich, via de VNG, gecommitteerd aan deze hervormingsagenda.

De Regiovisie jeugdhulp bevat uitgangspunten voor regionale samenwerking ten behoeve van het Twentse zorglandschap. De thema's van de hervormingsagenda vragen soms om lokale, soms om (boven)regionale uitwerking. Daar waar mogelijk zijn verbindingen gelegd tussen beide trajecten en krijgen thema's een plek in de regiovisie.

In 2022 voeren we deze regiovisie, die eind 2021 wordt vastgesteld, uit.

03. We zetten in op het voorkomen en aanpakken van huiselijk geweld & kindermishandeling, mensenhandel en prostitutie.

In 2022 stellen we een nieuwe Regiovisie 'Aanpak Huiselijk Geweld & Kindermishandeling Twente' vast, waarin zoveel mogelijk de opbrengsten van het Landelijk Actieprogramma 'Geweld hoort nergens thuis', dat eind 2021 wordt afgerond, geborgd is. We ontwikkelen het aanbod selectieve preventie huiselijk geweld door, zodat de begeleiding en ondersteuning van slachtoffers kindermishandeling en kinderen in andere stressvolle thuissituaties beter en meer thuisnabij toegankelijk wordt.

We stellen in 2022 de Regiovisie 'Aanpak Mensenhandel' vast met als doel een effectieve en zo eenduidig mogelijke aanpak van mensenhandel in Twente. En we maken daarin een verbinding met het Kenniscentrum Mensenhandel Twente.

We inventariseren wat er in Enschede nu al gebeurt om schadelijke traditionele praktijken, zoals vrouwenbesnijdenis, kindhuwelijken, huwelijksdwang, gedwongen achterlating en eer-gerelateerd geweld te

voorkomen en aan te pakken.

04. We doen mee aan het landelijk actieprogramma 'Kansrijke start'.

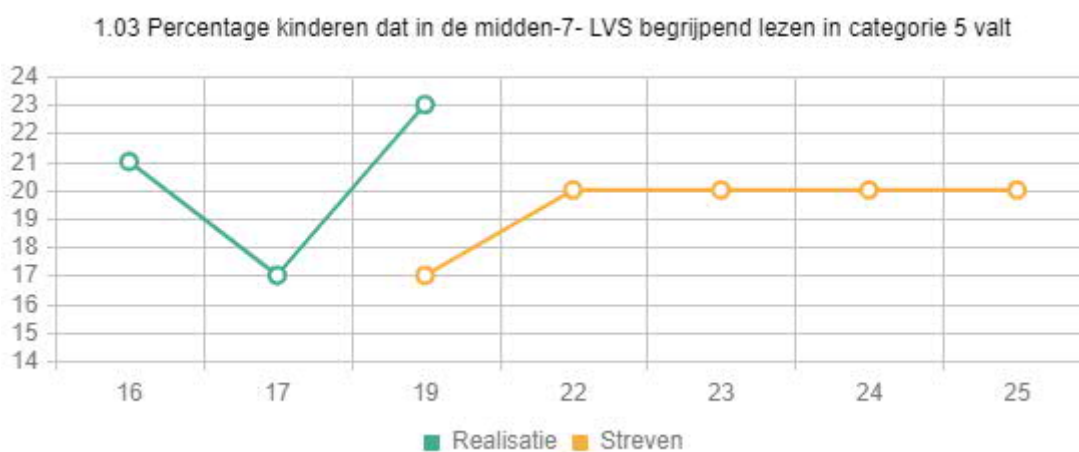
In 2020 is, op basis van onderzoek van het Erasmus MC 'Healthy Pregnancy 4All' (HP4All), een transitieagenda opgesteld met een analyse van de huidige lokale aanpak rondom het thema Kansrijke Start. Daarnaast bevat het een toekomstbeeld van onze gezamenlijke ambities op dit vlak (zowel vanuit het medische als het sociale domein). In 2022 voeren we, samen met de lokale coalitie, de concrete acties uit. Dit is een versnellingsproject in het kader van de Transitieagenda sociaal domein.

1.03 Kinderen hebben geen taalachterstand

Een goede taalontwikkeling is essentieel voor een kansrijke toekomst van kinderen. We willen alle kinderen hierin gelijke kansen bieden. Het grootste effect bereiken we door vooral vroegtijdig, bij kinderen op jonge leeftijd, te investeren.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 1

Toelichting

Jaarlijks worden in het primair onderwijs mediatoetsen van het CITO LOVS (waaronder Begrijpend Lezen) afgenomen, waardoor we inzicht verkrijgen in de stedelijke taal- en rekenprestaties van basisschoolleerlingen. Bij deze indicator zoomen we in op de leerlingen in groep 7. Het vaststellen van de vaardigheidsscores berust op percentielen: vijf gelijke groepen van elk 20%. Als de score van categorie 5 lager is dan 20% is dat een indicatie dat de score in Enschede gelijk of beter is dan het landelijk gemiddelde.

Bij de streefwaarden sluiten we aan bij de trend van de afgelopen periode: voor 2017 hoger dan landelijk (2014 24%, 2016 21%) en in 2017 zelfs onder het landelijk gemiddelde. In 2018 is een nieuwe toetsmethodiek ingevoerd. De score in 2019 (schooljaar 2018/2019) ligt iets hoger dan de streefwaarde. Doordat in 2020 de cito-toetsen door de coronacrisis niet zijn afgenomen, kunnen we nog niet beoordelen of de stijging van 2019 een uitschieter was of de start van een trend. Als streven blijven we ook in 2025 uitgaan van het landelijk gemiddelde.

Bron: Rapport Oberon, "Enschedeese Taal- en Rekenprestaties".

Acties 2022

Aantal acties: 4

01. We investeren met schoolbesturen in het wegwerken van onderwijsvertragingen.

Scholen en gemeenten krijgen van het Rijk middelen om onderwijsvertragingen als gevolg van corona zoveel mogelijk weer in te lopen. Samen met de onderwijsbesturen, kinderopvangorganisaties en andere relevante partijen werken we plannen uit en geven we daaraan uitvoering met de middelen die daarvoor beschikbaar worden gesteld.

02. We investeren in het versterken van het leesplezier bij kinderen.

Onder de titel 'Ga voor Taal' investeren we in het versterken van Leesplezier. We verbeteren de informatievoorziening voor ouders over voorschoolse educatie en het stimuleren van de taalontwikkeling bij een kind. De uitvoering van trainingen aan leerkrachten in het basisonderwijs starten we in 2021, maar lopen grotendeels door in 2022. Datzelfde geldt voor de uitrol van 'De Bibliotheek Op School'.

03. We investeren in zomerscholen.

De afgelopen twee jaren hebben op vier locaties in Enschede zomerscholen plaatsgevonden, tot nu toe telkens in de bijzondere context van corona. In 2022 hopen we onder 'normale' omstandigheden uitvoering te kunnen geven aan zomerscholen. Aansluitend voeren we een evaluatie uit om de ervaringen van drie jaar zomerscholen in beeld te hebben en een lijn voor de toekomst te bepalen.

04. We geven uitvoering aan het Uitvoeringsplan Laaggeletterdheid.

Een grote groep Nederlanders kan slecht lezen en schrijven. Dat belemmert hen om goed mee te kunnen doen in de maatschappij. Zowel degenen die in de praktijkproblemen van laaggeletterdheid ervaren, als de hele Enschedese samenleving, zijn gebaat bij een structurele aanpak van de laaggeletterdheid in Enschede. In 2022 leveren we een eerste monitor op aan de raad.

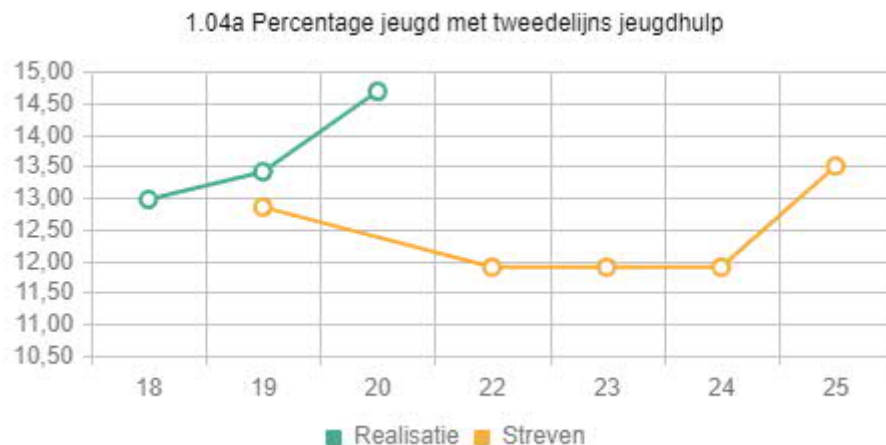
Deze actie draagt ook bij aan de subdoelen 1.06, 1.07, 3.02, 3.03, 4.01 en 4.02.

1.04 De jeugd heeft zo min mogelijk tweedelijns jeugdhulp nodig

Primair wordt ingezet op het oplossen van problemen op eigen kracht en/of binnen hun eigen sociale omgeving (het gezin, de buurt, de vereniging, kinderopvang en school). We zetten daarbij in op preventie en op collectieve, algemene voorzieningen dichtbij huis of school. Alleen waar het echt niet anders kan, wordt tweedelijns jeugdhulp ingezet.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 2

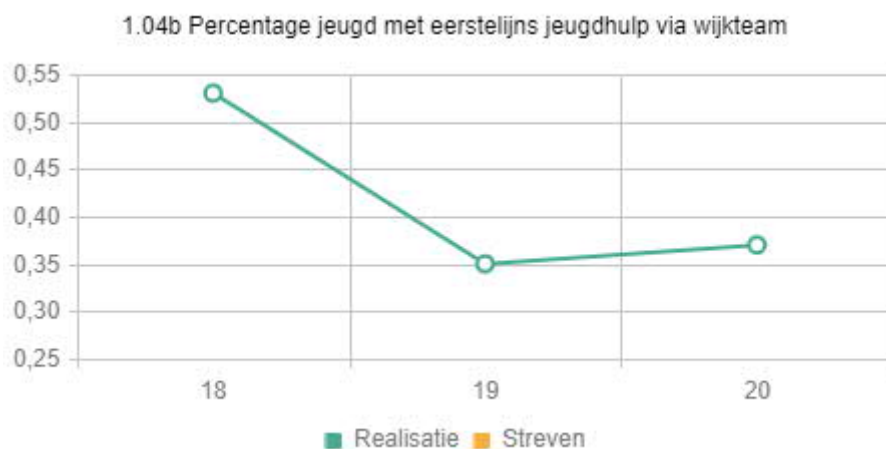

Toelichting

Tweedelijns Jeugdhulp is hulp voor jeugd van 0 t/m 17 jaar van een (specialistische) hulpverlener waarvoor je een verwijzing nodig hebt. Naast de gemeente kan ook de huisarts, jeugdarts, medisch specialist of een gecertificeerde instelling een verwijzing afgeven.

Het beleid is er op gericht tweedelijns Jeugdhulp effectiever in te zetten. Dat betekent op jonge leeftijd als kind en ouders beter in staat zijn evenwicht te vinden in het dagelijkse functioneren. We streven ook naar beperking van de specialistische behandelperiode (episode) en we willen bewerkstelligen dat meer specialistische ambulante interventies plaatsvinden om zo het volume van intramurale zorg terug te dringen. Dit vergt ook nauwe afstemming van de specialistische Jeugdhulp met het voorveld. Deze zorgfilosofie mikt niet zo zeer op het beperken van het aantal kinderen met een specialistisch zorgtraject, maar richt zich op het beperken van het totaalvolume van tweedelijns Jeugdhulp voor de Enschedese inwoners tot 18 jaar. We

blijven aldus zorg van voldoende kwaliteit leveren en verwachten dat de kosten beheersbaar blijven.
Bron: Kennispunt Twente en Gidso Regie (registratiesysteem Wijkteams).

Toelichting

Eerstelijns Jeugdhulp is Jeugdhulp (0-17 jaar) waarvan iedereen zonder verwijzing gebruik kan maken. De indicator richt zich op de hulp die een wijkcoach geeft. Naast preventie en ondersteuning biedt de wijkcoach ook lichte hulp naast of in plaats van gespecialiseerde tweedelijns- Jeugdhulp.

Vanaf 2021 wordt de hulp die door een wijkcoach wordt gegeven niet meer geregistreerd. Eerdere inspanningen om hier invulling aan te geven hebben niet het juiste effect gehad. De definiëring en wijze van registreren is te complex gebleken en vroegen daardoor een administratieve inspanning die niet in verhouding stond tot het doel van registratie. Met dit gegeven wordt volgend jaar rekening gehouden bij de ontwikkeling van de indicatoren voor een nieuwe college- en Raadsperiode. Voor de huidige begrotingsperiode betekent dit dat de streefwaarden leeg zijn gelaten.

Bron: Kennispunt Twente en Gidso Regie (registratiesysteem Wijkteams).

Acties 2022

Aantal acties: 4

01. We zetten in op het doorontwikkelen van de toegang tot en de samenwerking met de specialistische jeugdhulp.

We zetten in op het empoweren van de toegang en op verdere versterking van de samenwerking tussen de wijkteams en de gespecialiseerde jeugdzorg teneinde het gebruik van tweedelijnszorg te verminderen en het ontstaan van acute problematiek te voorkomen. Dit doen we aan de hand van de volgende taakstellingen:

- de doorontwikkeling zorg POH Jeugd via mobiele jeugd GGZ consultatie aan huisartsen en POH Jeugd die we ook beschikbaar stellen aan wijkcoaches;
- ook de wijkcoaches moeten beter worden benut voor het beschikbaar stellen van consultatie aan de POH Jeugd. De wijkcoaches zijn immers goed bekend met voorliggende voorzieningen en de sociale kaart in de wijk;
- het intensiveren van de samenwerking tussen POH en wijkcoaches: protocolontwikkeling, informatieoverdracht, toetsing op aanwezigheid van problematiek op andere terreinen, zoals verslaving, schulden;
- meer consultatie, deskundigheidsbevordering en triage in het voorveld aanbieden door de (specialistische) jeugdhulp;
- het organiseren van meer gezamenlijke aandacht door de specialistische jeugdhulp en de wijkcoaches gericht op kinderen met lichtere psychische en psycho-sociale problematiek die op wachtlijst staan en waarbij we willen voorkomen dat de problematiek verergert;
- het ontwikkelen van een geschakeerd preventief groepsaanbod voor jongeren met lichte psychische problematiek zoals somberheidsklachten. Dit gebeurt in samenwerking tussen Mediant, de wijkteams en zo mogelijk het onderwijs;
- het bevorderen van uitstroom uit specialistische jeugdhulp door het stimuleren van ambulante functies dicht bij huis. Hiertoe moeten de jeugdhulp en de toegang afspraken maken over een gezamenlijke aanpak van de

caseload;

- wijkgerichte samenwerking tussen wijkteams en huisartsen die hun patiëntenbestand naar verwachting steeds meer op wijkniveau gaan ordenen. Daarnaast het verstevigen van de afstemming met jeugdartsen en met medisch specialismen die zich met name richten op kinderen en jeugdigen.

02. We voeren de pilot Onderwijs-Jeugdhulp-Arrangement (OJA) uit om te komen tot een toekomstbestendige aanpak.

In september 2018 is de pilot OJA gestart voor de duur van vijf schooljaren. Op veel fronten zijn de voordelen al merkbaar en alle partijen zijn overtuigd dat we met deze aanpak op de goede weg zitten. In de pilot OJA ontwikkelen we werkenderwijs en daar waar nodig hebben we bijgestuurd.

In het schooljaar (sept 2021- aug 2022), het vierde jaar van de pilot, willen we besluiten nemen over de voortgang en inrichting van OJA om te komen tot een toekomstbestendige aanpak. Hierbij betrekken we naast de opgedane ervaringen met onze partners de uitkomst van de Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) en de financiële analyses van voorgaande jaren.

Zoals bekend heeft het college een incidentele subsidie toegekend aan de pilot OJA voor de maximale duur van vier jaar. Het vijfde pilotjaar kan met een begrotingssubsidie worden gefinancierd (zie hoofdstuk 6).

03. We voeren het beleidskader 'Kwaliteit en toezicht jeugdhulp en Wmo' uit.

Toezicht en handhaving op zorg en ondersteuning (jeugdhulp en Wmo) behoort tot het reguliere werk. In het beleidskader voor 2022-2025 zetten we in op:

- het pro-actief toezicht op kwaliteit van de uitvoering Jeugdwet en Wmo door aanbieders
- het verbeteren van de integrale samenwerking op kwaliteit
- het ontwikkelen van risicogestuurd toezicht op de voorzieningen van de Jeugdwet en de Wmo.

Dit betekent dat we in 2022 inzetten op het verder vormgeven van het toezichtskader, een data analyse in samenwerking met Annual Insights en inzet op communicatie en zichtbaarheid van team Toezicht.

Deze actie draagt ook bij aan subdoel 2.03.

04. We zetten verder in op de kracht van verenigingen.

Dit project richt zich op het benutten en versterken van de maatschappelijke functie van (sport) verenigingen. Met de Kracht van Verenigingen heeft het college de beweging ingezet om laagdrempelige ondersteuning in nabijheid mogelijk te maken, waar mogelijk in eigen wijk of buurt. Op vier plekken in de stad is bij een sportvereniging een algemene voorziening gerealiseerd voor kinderen (3x) en volwassenen (1x) met een lichte ondersteuningsvraag. Deelnemende verenigingen zijn drie of vijf dagen in de week geopend en bieden een activiteitenprogramma die is gericht op meedoen en persoonlijke ontwikkeling. Het gevolg is dat er minder een beroep wordt gedaan op zwaardere zorg en ondersteuning. Op basis van de tussentijdse resultaten en de doorontwikkeling van de sociale basis (zie doel 2.02-actie 02) gaan we in 2022 uitwerken of en op welke wijze deze aanpak verder kan worden uitgerold in de stad.

Deze actie draagt ook bij aan de subdoelen 4.01 en 4.02.

1.05 Kinderen groeien niet op in armoede

Alle jeugd moet kunnen meedoen, ook jeugdigen die opgroeien in een gezin met een laag inkomen. Sport, schoolreisjes, muziek – het hoort bij de vorming en opvoeding van iedere jeugdige. Nu investeren in het kunnen meedoen van jeugd voorkomt problemen op latere leeftijd. Met de inzet van het Kindpakket bevorderen we de participatie van jeugdigen. Het Kindpakket maakt onderdeel uit van het brede palet aan inkomensondersteunende voorzieningen van de gemeente Enschede.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 1

1.05 Percentage kinderen dat gebruik maakt van Stichting Leergeld Enschede

Toelichting

De Stichting Leergeld Enschede zet zich -naast andere partijen- in om te voorkomen dat kinderen die in armoede leven in een sociaal isolement terechtkomen. Voorbeelden van ondersteuning zijn het betalen van de kosten van lidmaatschap van sportclubs, zwemblessen, dansles en kleding voor sport en fietsen. Vanuit het Kindpakket ontvangt zij hiervoor gemeentelijke subsidie. Deze indicator geeft het percentage kinderen in de leeftijd 4 t/m 18 jaar weer, waarvan de ouders een inkomen hebben van maximaal 120% van de bijstandsnorm (circa 4.450 kinderen) en een aanvraag door Stichting Leergeld is gehonoreerd. De aantallen zijn inclusief de gehonoreerde aanvragen op basis van het Jeugdcultuurfonds en het Jeugdsportfonds. We hebben in 2020 een daling gezien van het aantal aanvragen door de coronacrisis, ook in de eerste helft van 2021 zien we dat effect. We hebben toegezegd dat we in het totaal aan effectmetingen van het beleid en het bereik zoals beschreven in de kadernota Rondkomen met je Inkomen ook de ontwikkelingen rondom het Kindpakket meenemen. In afwachting van de uitkomsten handhaven we vooralsnog het streven van 2024 ook in 2025.

Bron: Stichting Leergeld.

Acties 2022

Aantal acties: 1

01. We voeren de nota Rondkomen met je inkomen, onderdeel kindpakket verder uit.

Eind 2020 is de nota 'Rondkomen met je inkomen' vastgesteld. In deze nota is het beleid rondom het Kindpakket geformuleerd. In 2022 voeren we de aangegeven acties uit, zoals onder andere het uitvoeren van de verordening 'Kinderen in hun kracht' (empowerment) en samen met vertegenwoordigers speciaal onderwijs, kindcentra en voorgezet onderwijs het signaleren en bespreekbaar maken van armoede.

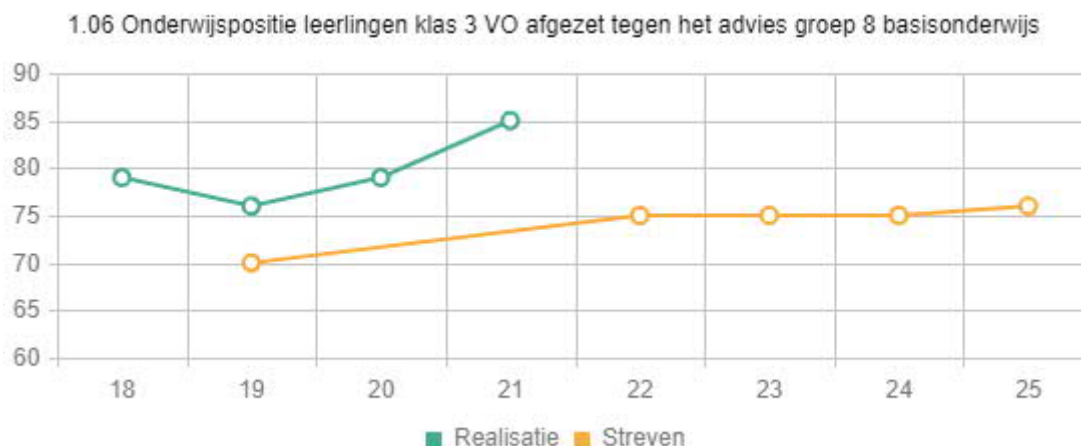
Daarnaast blijven we op basis van de actualiteit werken aan doorontwikkeling en het bereik van het Kindpakket.

1.06 De jeugd heeft een passende opleiding (bij de potentie van de jeugdige)

Het is belangrijk dat jongeren een goede keuze weten te maken als het gaat om een opleiding. Niet alleen moet een opleiding aansluiten bij hun talenten, maar er moet uiteindelijk ook een passende baan mee te vinden zijn.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 1

Toelichting

In groep 8 van het basisonderwijs krijgen de leerlingen een advies voor de vervolgopleiding op het voortgezet onderwijs (VO: vwo, havo, vmbo, praktijkonderwijs). Jaarlijks (per schooljaar) wordt door onderzoeksbureau Babeliowski in opdracht van de gemeente Enschede nagegaan in hoeverre deze leerlingen in klas 3 van het VO het schooltype volgen dat ze is geadviseerd in groep 8. Per schooladvies is aangegeven naar welk schooltype leerlingen in klas 3 zijn doorgestroomd. Er zijn dan drie mogelijkheden:

- de leerling zit in het schooltype dat hem/haar is geadviseerd: doorstroom
- de leerling zit in een hoger schooltype dan geadviseerd: opstroom
- de leerling zit in een lager schooltype dan hem/haar is geadviseerd: afstroom.

De indicator geeft de doorstroom weer.

De behaalde onderwijspositie in het derde leerjaar VO in Enschede laat zien dat de advisering in groep 8 en de doorstroom in de eerste twee leerjaren van het VO op het niveau van het landelijk gemiddelde is. Hier hebben de gezamenlijke onderwijspartners in Enschede de laatste jaren meer aandacht aan besteed en de effecten daarvan zien we terug. Effect van de coronacrisis is nog moeilijk te duiden, ook landelijk zien we een afwijking in de trend. Omdat de realisatie de afgelopen paar jaar hoger was dan het streven, gaan we in 2025 uit van een iets hogere streefwaarde.

Bron: Rapport Babeliowsky, tabel 'Door- af- en opstroom voor Enschede en Nederland'.

Acties 2022

Aantal acties: 2

01. We geven uitvoering aan de nota 'Strategie Kansengelijkheid'.

In 2020 is de nota 'Strategie Kansengelijkheid' vastgesteld. De hoofdthema's zijn daarin onderwijs, armoedebeleid en gezond opgroeien. In 2022 geven we uitvoering aan deze strategie en kunnen we een verdieping aanbrengen met de extra middelen die voor ambtelijke capaciteit en uitvoering ter beschikking worden gesteld. Deze actie draagt ook bij aan de subdoelen 1.02, 1.03, 1.07 en 3.02.

02. We voeren de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) uit.

Samen met het onderwijs geven we invulling aan de ambities van de LEA 2019-2022:

- klaar voor de samenleving: we ondersteunen maatschappelijke stages en jongerenberaad;
- goed voorbereid op werk: we ondersteunen initiatieven op het gebied van creatieve technologie, vakmanschap, makerschap en Duits;
- gelijke kansen voor alle jeugdigen: we zetten onderwijsvouchers in en breiden de [VVE](#) uit.

In 2022 stellen we, samen met het onderwijs en andere relevante partijen een nieuwe LEA op voor de komende vier jaar (2022-2026).

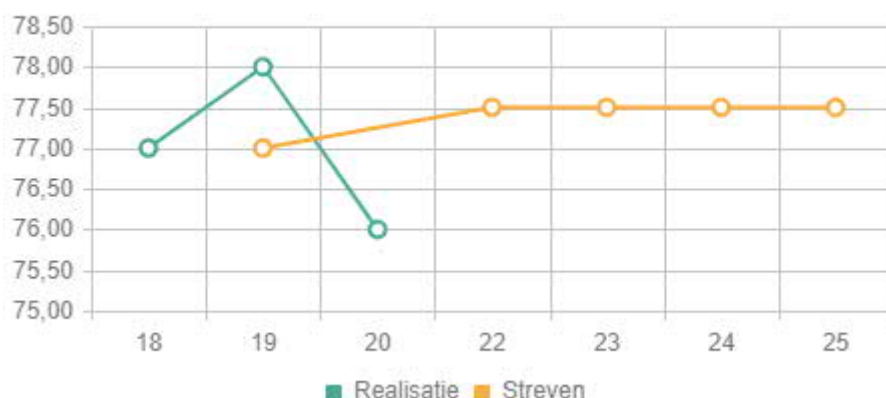
1.07 De jeugd heeft een startkwalificatie

Het hebben van een startkwalificatie is belangrijk voor een goede start in het arbeidzame leven. Jeugd zonder diploma loopt een verhoogd risico op maatschappelijke uitval. Een startkwalificatie is het minimale onderwijsniveau dat nodig is om serieus kans te maken op duurzaam geschoold werk. Het gaat dan om een of MBO-(niveau 2, 3 of 4), Havo- of VWO-diploma.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 1

1.07 Percentage beroepsbevolking met een opleidingsniveau MBO2 en hoger

Toelichting

In deze grafiek wordt het aandeel Enschedese beroepsbevolking met MBO en HBO/WO opleiding getoond. Hoe hoger de opleidingsgraad, hoe groter de kans dat iemand aan de slag is (participatiegraad). Jeugd met opleidingsniveau MBO 2 en lager zijn nu oververtegenwoordigd in ons bijstandsbestand.

Driekwart van de Enschedese beroepsbevolking heeft een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt en kan daarmee (in principe) participeren via betaald werk. Ondanks de eenmalige hogere score in 2019 blijven we inzetten op een lichte stijging.

Bron: CBS - MBO 2 en hoger biedt een zogenaamde 'startkwalificatie' voor de arbeidsmarkt.

Acties 2022

Aantal acties: 1

01. We geven uitvoering aan het regionaal programma De Twentse Belofte 2020-2024.

We ontwikkelen een lange termijn programma voor kansarme leerlingen in po en vo, samen met de onderwijspartners, om te beginnen op één cumulatieplek.

We geven uitvoering aan de regionale aanpak voor thuiszitters.

We geven uitvoering aan het lokaal plan van aanpak voor de jongeren die zonder startkwalificatie: van school gaan (belofte 3), aan het werk zijn (belofte 4) of bij wie school of werk al langer dan een jaar niet lukt (belofte 5). Voor de jongeren met multiproblematiek zetten we jongerencoaches in.

2. Inwoners wonen langer zelfstandig

Zelfredzaamheid betekent dat je zelf bepaalt hoe je je leven wilt inrichten: hoe je wilt wonen, leren, werken, recreëren, je kinderen wilt opvoeden of je van a naar b wilt verplaatsen. Het is goed als mensen daar de ruimte voor krijgen en daar in eerste instantie ook zelf verantwoordelijk voor zijn. Als mensen daar alleen of met hulp van burens, vrienden en familie niet in slagen, kan de overheid ondersteunen. Het liefst op zo'n manier dat mensen ook dan zelf hun hulp kunnen organiseren en zeggenschap behouden. De ambitie is te investeren in tijdige, lichte ondersteuning en preventie, om daarmee onnodig zware zorg te kunnen voorkomen. Normaliseren in plaats van medicaliseren en ondersteuning dichtbij de leefwereld van de inwoner.

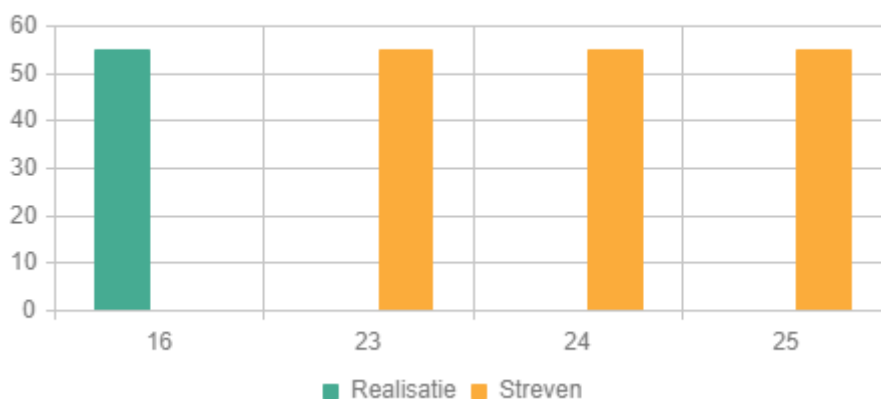
2.01 De inwoners zijn gezond en actief

Mensen die voldoende bewegen en gezond eten voelen zich prettiger, zijn in staat zich aan te passen aan en zelf de regie te voeren over de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. We willen dat zoveel mogelijk Enschedeërs een gezonde leefstijl hebben en zetten in op het preventief bevorderen van de gezondheid en meer (sportief) bewegen.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 2

2.01a Percentage, inwoners dat voldoet aan de beweegnorm

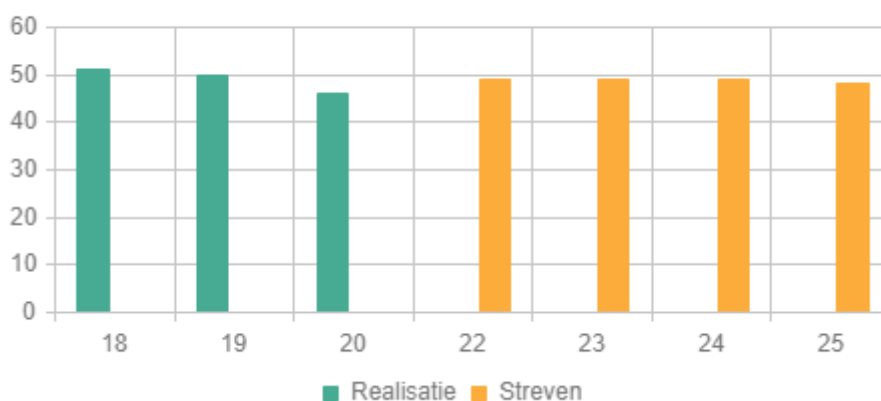
Toelichting

De beweegnorm staat voor de Nederlandse Norm Gezond Bewegen / Beweegrichtlijnen voor volwassenen (19 jaar en ouder). Oftewel minstens 150 minuten per week aan matig intensieve inspanning, zoals wandelen en fietsen, verspreid over diverse dagen. Langer, vaker en/of intensiever bewegen. Bewegen is goed voor de gezondheid. Bij volwassenen en ouderen verlaagt bewegen het risico op hart- en vaatziekten, diabetes en depressieve symptomen. Verder hangt veel bewegen samen met een lager risico op borst- en darmkanker en vroegtijdig overlijden. Bij ouderen verlaagt bewegen het risico op botbreuken en verbetert het de spierkracht en de loopsnelheid. Ook hangt veel bewegen bij deze groep samen met een lager risico op lichamelijke beperkingen, cognitieve achteruitgang en dementie.

Deze indicator wordt vierjaarlijks gemeten, in het najaar van 2021 worden de nieuwe resultaten van de meting verwacht. Het percentage was in Enschede in 2016 hoger dan in Nederland. Streven is minimaal het landelijk gemiddelde, inzet is het niveau 2016 te handhaven.

Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen, GGD-GHOR.

2.01b Percentage inwoners met overgewicht (BMI)

Toelichting

De Body Mass Index (BMI) is een index voor het gewicht in verhouding tot lichaamslengte. Bij een waarde < 18,5 is sprake van ondergewicht, bij waarde 18,5-25: normaal gewicht, bij waarde >25: overgewicht en bij waarde >30: ernstig overgewicht (obesitas). Deze indicator geeft het percentage inwoners met overgewicht en obesitas aan.

De score in Enschede was tot en met 2019 stabiel, net iets hoger dan het landelijk gemiddelde, maar iets lager dan het Twents gemiddelde. In 2020 zien we een daling in Enschede, terwijl in Nederland en Twente sprake is van een stijging. De meting in 2021 moet uitwijzen of de daling eenmalig is of zich doorzet. Het streven is gebaseerd op het landelijk gemiddelde in 2017. Dat hebben we in 2021 gerealiseerd. Voor 2025 zetten we daarom in op een daling ten opzichte van het streven tot op heden.

Bron: Stadspanel Enschede.

Acties 2022

Aantal acties: 5

01. We versterken de publieke gezondheid

Uit diverse rapporten en uit de lessen rondom corona komt naar voren dat een forse versterking van gezondheidsbescherming en -preventie noodzakelijk is. Zowel op landelijk, regionaal als lokaal niveau. Dit is nodig om beter voorbereid te zijn op toekomstige gezondheids crises en om te zorgen voor een gezonde en weerbare samenleving. Daarbij gaat het over versterking van de (publieke) gezondheidsinfrastructuur en een 'integraal gezondheidsbeleid' c.q. de publieke gezondheid in alle beleidsterreinen te verankeren. In het ambitiedocument "*Gezond, gelukkig en vitaal Enschede*" werken we dit beleid uit. We formuleren voor de langere termijn doelen en beleidskaders met als thema's: sporten, gezonde jeugd, leven lang gezond & fit en gezonde leefomgeving & infrastructuur. Dit document gaan we vervolgens uitwerken in uitvoeringsprogramma's. Deze actie draagt ook bij aan subdoel 1.01.

02. We stellen een integraal ambitiedocument 'Gezond, gelukkig en vitaal' op.

Er speelt veel op het gebied van gezondheid, vitaliteit, sport, bewegen en spelen in de openbare ruimte. De Sportnota en de Speelnota zijn toe aan vernieuwing, er is momenteel geen actuele gezondheidsnota. Vanuit het beleid rondom de openbare ruimte liggen er kansen door onder andere de Omgevingswet te verbinden aan de opgaven rondom gezondheid, er wordt gewerkt aan een Groen Ambitieplan. Er zijn landelijke ontwikkelingen op het gebied van gezondheidsbeleid, preventie, sport en bewegen en de omgevingswet, die vertaald moeten worden in het lokaal beleid. En samen met partners in de stad zijn het 'Lokaal sport-, beweeg- en leefstijlakkkoord' en het 'Preventieakkkoord' opgesteld. Dit biedt kansen om te komen tot een integrale aanpak met als thema's: sporten, gezonde jeugd, positieve gezondheid, leven lang gezond en fit en gezonde leefomgeving & infrastructuur. Daarom stellen we in 2022 een ambitiedocument op, dat we vervolgens uitwerken in uitvoeringsprogramma's en in een actualisatie van de subsidieverordening Sport 2017.

In 2022 voeren we samen met de partners het laatste jaar van het Sport, beweeg- en leefstijlakkkoord en het Preventieakkkoord uit.

Deze actie draagt ook bij aan subdoel 1.01 en 4.02.

03. We actualiseren de subsidieverordening 'Brede impuls combinatiefuncties'.

Deze verordening dateert van 2015. Door wijzigingen in de regelgeving en veranderingen in beleid heeft deze verordening een actualisering.

Deze actie draagt ook bij aan subdoel 1.01 en 4.02.

04. We voeren de clusteringsopgave sportparken uit.

In 2021 is besloten op in het kader van de clusteringsopgave sportparken in te zetten op drie kansrijke clusters. In 2022 realiseren we de clustering van breedtesportvoorzieningen op sportpark Diekman-Oost. We bereiden in 2022 de bouw van een multifunctionele sportaccommodatie op sportpark Enschede-Zuid voor.

Ten aanzien van het cluster Glanerbrug/ Enschede Oost pakken we met de betrokken voetbalverenigingen en met de overige deelnemende verenigingen in Noabersport in 2022 het proces weer op om de clustering verder vorm te geven. Daarnaast hebben we oog voor overige sportverenigingen die komen met initiatieven tot clustering, waarbij we voorrang geven aan initiatieven die de meeste kans op snelle realisatie hebben.

05. We werken de plannen voor de Top sportcampus Diekman verder uit.

We onderzoeken met de beoogde partners of de plannen haalbaar zijn, waar het gaat daarbij om de ruimtelijke inpassing, de financiële en de juridische aspecten.

Bijdrage verbonden partij: Sportaal

Maatschappelijk rendement:

Sportaal heeft de taak om uitvoering te geven aan de ambities uit het vastgestelde sportbeleid. Zo wordt ingezet op het bevorderen van een gezonde leefstijl, het uitbouwen van de maatschappelijke functie van sport, het ontdekken en ontwikkelen van talenten en het versterken van de verenigingskracht.

Dat gebeurt onder andere door sportactiviteiten te organiseren, voor veilige en schone sportaccommodaties te zorgen en sporten voor iedereen bereikbaar te maken. Hiermee draagt Sportaal bij aan de doelstellingen binnen het begrotingsprogramma Vitaal en Sociaal. Door middel van een overeenkomst, opdracht en indicatoren zijn de afspraken met Sportaal vastgelegd en verstreken we aan hen een exploitatiebijdrage.

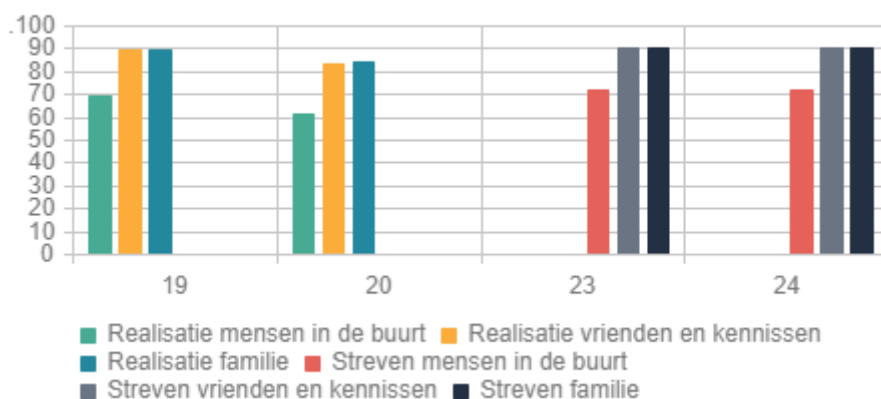
2.02 De inwoners hebben een sterk persoonlijk netwerk

Het hebben van een sociaal netwerk is belangrijk voor inwoners die ouder worden en/of die zorg nodig hebben om zelfstandig te kunnen blijven wonen. Daarbij gaat het om familie, vrienden, kennissen, burens, collega's, maar ook om sociale contacten bij de club, de kerk enzovoort.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 1

2.02a Percentage inwoners dat voldoende sociale steun ervaart

Toelichting

Sociale steun staat voor de mate waarin mensen kunnen terugvallen op vanzelfsprekende verbanden, zoals familierelaties, vrienden/kennissen en relaties in de buurt.

Streven is het landelijk gemiddelde. Landelijk wordt dat tweejaarlijks gemeten. In 2019 is de score in Enschede bij familie en vrienden/kennissen nagenoeg gelijk aan het landelijke gemiddelde, maar blijft bij mensen in de buurt achter. Vermoeden dat de daling in 2020 het effect is van de coronamaatregelen.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl.

Acties 2022

Aantal acties: 3

01. We implementeren de vernieuwde Wijkwijzers.

Gemeente Enschede wil dat iedereen in de samenleving kan meedoen. Wij denken dit te kunnen bereiken door één brede toegang: de (vernieuwde) Wijkwijzer. Uit onderzoek en uit gesprekken blijkt dat steun begint bij 'gewoon binnenlopen'. De raad heeft daarom op 31 mei 2021 besloten om het aantal wijkwijzerlocaties in de komende twee jaar uit te breiden van negen naar tien en de manier van werken aan te passen. Waarbij we vijf van de tien locaties ontwikkelen tot XL-vestigingen. Om een goede functie in de buurt te kunnen vervullen moet de Wijkwijzer op 'natuurlijke ontmoetingsplekken' zitten waar inwoners en professionals samenkomen, zoals scholen en wijkcentra. Het moet ook een plek zijn waar inwoners met eigen initiatieven terecht kunnen. Je kunt er dus ook je hulp aanbieden. Een plek waar mensen komen om elkaar te ontmoeten, als deelnemer of vrijwilliger, aangevuld met een professional die het overzicht bewaakt en/of ondersteuning biedt.

Afhankelijk van de vraag en de mogelijkheden in de wijk brengen we verschillende partijen in de wijk bij elkaar en vormen ze met elkaar de Wijkwijzer.
Deze actie draagt ook bij aan de subdoelen 1.04, 2.03, 3.02 en 3.03. Dit is een versnellingsproject in het kader van de Transformatieagenda.

02. We ontwikkelen de sociale basis in wijken en buurten verder door.

De meeste mensen in Enschede redden zich prima zelf. Maar dat geldt niet voor iedereen. Als gemeente helpen we dan. We kijken goed naar wat iemand nodig heeft. De één kan verder met een duwtje in de rug, een ander heeft meer ondersteuning nodig.

Vaak liggen oplossingen bij zorg- en ondersteuningsvragen in de eigen woonomgeving. Daarom is het belangrijk dat we netwerken en voorzieningen in buurten en wijken versterken en met elkaar verbinden. Zo krijgen inwoners sneller informatie, advies en ondersteuning bij hun hulpvraag en zijn ze eerder op de juiste plek. Door voorzieningen in de wijken te versterken hebben inwoners met een ondersteuningsbehoefte minder vaak een indicatie nodig. Als het nodig is worden ze doorverwezen naar de wijkteams. We gaan de stads- en wijkvoorzieningen zo inrichten dat zoveel mogelijk inwoners kunnen meedoen. Daarnaast blijven we professionele ondersteuning, waar mogelijk, organiseren als algemene voorziening, aansluitend bij de leefwereld en stads- en wijkvoorzieningen. De doorontwikkeling van de Wijkwijzers speelt hierin een prominente rol.

In 2022 brengen we de voorzieningen per stadsdeel in kaart en onderzoeken we welke voorzieningen ontbreken, welke moeten worden vernieuwd of geclusterd en welke afgeschaald kunnen worden.

Deze actie draagt ook bij aan de subdoelen 1.04 en 2.03.

03. Samen met partners blijven we inzetten op het tegengaan van eenzaamheid.

Het gemeentelijk sociaal beleid is gericht op inclusie en daarmee ook op het tegengaan van eenzaamheid. Zo dragen armoedebeleid, toeleiding naar (vrijwilligers)werk, Wmo-ondersteuning, welzijn en jeugdbeleid allemaal bij aan meedoen in de samenleving en daarmee aan het bestrijden van eenzaamheid. In alle stadsdelen in Enschede zijn er activiteiten en algemene voorzieningen die bijdragen aan ontmoeting en het verminderen van sociaal isolement. Eén van de instrumenten die bijdraagt aan meer inclusiviteit is het bieden van ondersteuning door middel van algemene voorzieningen. In de aanpak van eenzaamheid zoeken we binnen de gemeente zoveel mogelijk naar aansluiting bij bestaand beleid en lopende projecten, onder andere als lid van de stuurgroep van de lokale coalitie 'Eén tegen eenzaamheid'.

2.03 De inwoners hebben zo min mogelijk tweedelijns zorg nodig

Primair wordt ingezet op het oplossen van problemen van een inwoner op eigen kracht en/of binnen de eigen sociale omgeving (het gezin, de buurt, het werk, de vereniging). We zetten daarbij in op preventie en op collectieve, algemene voorzieningen dichtbij huis. Alleen waar het echt niet anders kan, wordt tweedelijns hulp ingezet.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 3

2.03a Percentage inwoners dat gebruik maakt van een Wmo-maatwerkvoorziening

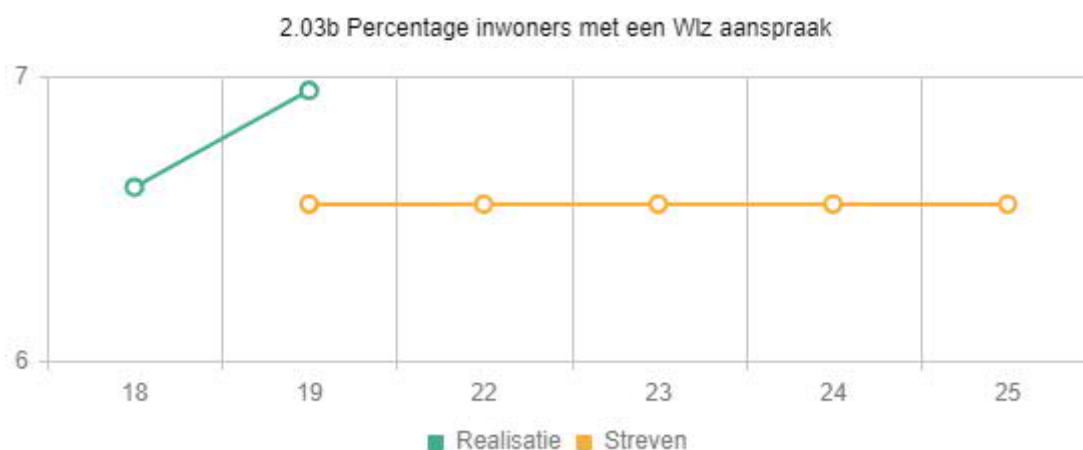

Toelichting

Een Wmo-maatwerkvoorziening is ondersteuning afgestemd op de individuele situatie. Voorbeelden daarvan

zijn ondersteuning in het huishouden, individuele of groepsbegeleiding (dagbesteding), vervoersdiensten, hulpmiddelen en woningaanpassing. Deze voorziening is alleen toegankelijk na indicatie van de gemeente, beoordeeld en afgegeven door het Wijkteam. In de indicator zijn beschermd wonen en maatschappelijke opvang niet meegenomen, aangezien dit taken van de centrum gemeente zijn.

De verwachting is dat de ingezette daling zal gaan afvlakken door de komst van het abonnementstarief in 2019. Vanaf dat moment is de hoogte van de eigen bijdrage niet meer afhankelijk van het inkomen, en mag het inkomen niet meer worden meegewogen bij het verstrekken van een Wmo-maatwerkvoorziening. Inwoners die gehuwd zijn of een partner hebben, en minimaal één van de partners is jonger dan de AOW leeftijd zijn door de Rijksoverheid zelfs helemaal vrijgesteld van het betalen van de eigen bijdrage. Hierdoor is het voor veel inwoners aantrekkelijker geworden om een voorziening via de gemeente te hebben, dan om zelf in een oplossing te voorzien. De gemeente is vanwege wet- en regelgeving niet in staat om hier op te handhaven. De ingezette ontwikkeling van meer collectieve en algemene voorzieningen wordt verder voortgezet voor die groepen waar dit een passend alternatief kan bieden. Dat gaat met name om activiteiten gericht op begeleiding en dagbesteding. Er bestaat een mogelijkheid dat een nieuw kabinet andere beslissingen neemt met betrekking tot de eigen bijdrage, waardoor prognoses op langere termijn bijgesteld moeten worden. Helderheid hierover wordt in de volgende regeerperiode verwacht. Tenslotte moet worden opgemerkt dat door de dubbele vergrijzing (meer mensen zijn ouder en mensen leven langer) het percentage van inwoners wat een beroep doet op de Wmo naar verwachting de komende jaren verder zal stijgen. Bron: Kennispunt Twente en Gidso Regie (registratiesysteem Wijkteams).

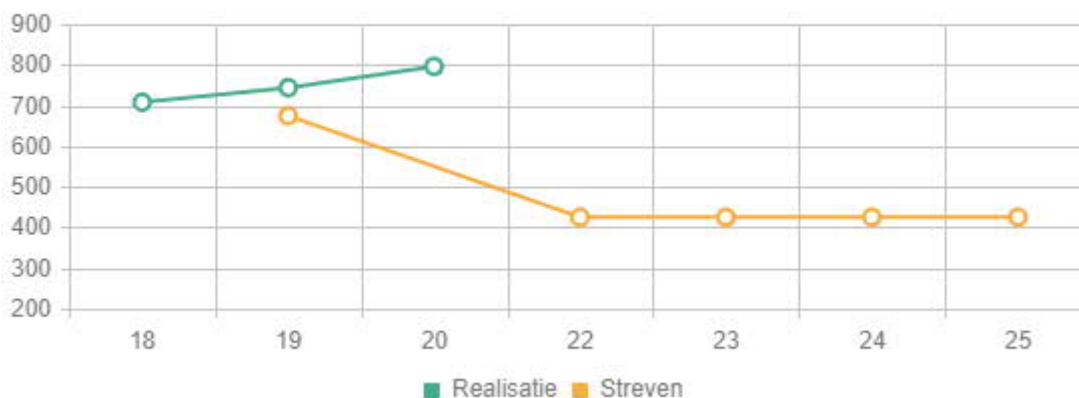
Toelichting

De Wet langdurige zorg (Wlz) regelt zware, intensieve zorg voor kwetsbare ouderen, mensen met een handicap en mensen met een psychische aandoening die behoefte hebben aan permanent toezicht. Vanuit deze wet kunnen inwoners geïndiceerd worden voor zorg en ondersteuning met verblijf in een zorginstelling (intramurale zorg), waarbij thuis blijven wonen niet (langer) een optie is. Het betreft de groep inwoners van 65 jaar en ouder.

Door een wijziging in de online databank van het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) is het al langere tijd niet meer mogelijk om het aantal aanspraken van inwoners boven de 65 jaar te bepalen. Deze functionaliteit zou vanaf het tweede kwartaal 2021 weer worden ingebouwd, maar was nog niet beschikbaar bij het opmaken van de gemeentebegroting 2021. Daarnaast is er een dusdanige achterstand in de beoordeling van aanvragen voor de Wet Langdurige Zorg (Wlz), dat de VNG aan alle gemeenten heeft gevraagd de indicaties (Wmo-maatwerk) te verlengen tot tenminste het einde van dit jaar voor cliënten die een Wlz aanvraag hebben gedaan. Het is daardoor dus ook onduidelijk hoe groot de actuele cliënten stroom is in de Wlz om daar een aangepast streefcijfer op te baseren. Daarom ambiëren wij voor 2025 geen afwijkende streefwaarde ten opzichte van de periode 2022-2024.

Bron: CIZ Databank.

2.03c Aantal mensen dat gebruik maakt van beschermd wonen in de centrumgemeente Enschede

Toelichting

Beschermd wonen is wonen in een accommodatie van een instelling met daarbij behorende toezicht en begeleiding, gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie, het psychisch en psychosociaal functioneren, stabilisatie van een psychiatrisch ziektebeeld, het voorkomen van verwaarlozing of maatschappelijke overlast of het afwenden van gevaar voor de cliënt of anderen. Beschermd wonen is bestemd voor personen met psychische of psychosociale problemen, die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving (zoals gedefinieerd in de Wmo). De indicator betreft het totaal aantal unieke cliënten in het gehele centrumgemeentegebied Enschede, bestaande uit: Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser en Oldenzaal. De aantallen zijn zonder wachtlijst. Door de openstelling van de Wet Langdurige zorg per 1 januari 2021 voor mensen met een psychische grondslag, is het aantal cliënten dat gebruik maakt van Beschermd wonen (zoals verwacht) gedaald. Het definitieve cijfer zal zichtbaar worden gemaakt in de Gemeenterekening over 2021. Kijkend naar de huidige minder grote cliëntenpopulatie en het doorgaans vrij stabiele patroon van bezetting in het Beschermd wonen, is een nieuwe langjarige streefwaarde (periode 2022-2025) van 425 cliënten voor het Beschermd wonen reëel.

Bron: VIS2 registratiesysteem Beschermd wonen.

Acties 2022

Aantal acties: 8

01. We voeren het plan van aanpak van de transformatie Ondersteuning Huishouden uit.

Het college heeft in het voorjaar van 2021 een besluit genomen en legt dit voorstel in het najaar van 2021 voor aan de raad. Indien de raad akkoord is met het voorstel zal een ontwikkel- en aanbestedingstraject starten. Het doel is dat per 1 januari 2023 gestart kan worden met de nieuwe werkwijze. Dit maakt onderdeel uit van de versnellingsopgave in het kader van de Transformatieagenda Sociaal Domein.

Dit is een versnellingsopgave in het kader van de Transformatieagenda Sociaal Domein.

02. We onderzoeken de mogelijkheden van 'Meer wonen, minder zorg'.

Op vier locaties wordt flexwonen mogelijk gemaakt voor circa 40-50 jongeren/jongvolwassenen die nog een steuntje in de rug nodig hebben. Gekoppeld hieraan werken we samen met partners (o.a. corporaties en zorg- en welzijnspartners) aan een meer uniforme toeleiding voor deze jongeren in Enschede en aan de uitstroom naar toekomstige zelfstandige huisvesting. Essentieel is een goede onderlinge (keten)samenwerking met de betrokken partners in de stad.

De opgedane ervaringen rondom de jongerenhuisvesting gaan we toepassen in het zoeken naar meer huisvestingsmogelijkheden voor andere doelgroepen. Ook daarvoor gaan we met partners kijken naar de mogelijkheden van te transformeren vastgoed in Enschede (en zo mogelijk ook in de regio).

We gaan de Kamer-Raad Enschede herhuisvesten, omdat de huidige locatie vervalt.

03. We voeren de brede integrale aanpak 'Tegengaan dakloosheid' uit.

Deze integrale aanpak richt zich op de thema's: 1. preventie, 2. vernieuwing in de opvang en 3. wonen met

begeleiding. In 2022 gaan we de resultaten en ervaringen borgen in de reguliere werkwijze. De motie "Concrete resultaten voor daklozen in Enschede" nemen we hierin mee. In de loop van 2022 rapporteren we over de voortgang.

04. We werken in 2022 de opdracht voor een toekomstbestendig en financieel duurzaam maatschappelijke opvang uit.

We zien dat de afgelopen jaren het takenpakket van de organisaties in de Maatschappelijke Opvang (MO) is toegenomen, maar de financiële middelen niet. We werken samen met de betrokken organisaties aan de opdracht om te komen tot duurzame oplossingen. 2022 dient als overbruggingsjaar om de oplossingsrichtingen uit te werken.

05. We starten met de nieuwe centrumgemeenteregeling beschermd wonen.

In 2021 is met de regiogemeenten een dienstverleningsovereenkomst en centrumgemeenteregeling bestuurlijk vastgesteld, met afspraken over de governance, de financiering van de zorg en de bovenlokale toegang tot beschermd wonen. In 2022 gaan we werken aan de hand van de afgesloten dienstverleningsovereenkomst en in 2023 treedt de centrumgemeenteregeling in werking.

06. We werken verder aan het terugdringen van de wachtlijst beschermd wonen.

Dit doen we door samen met aanbieders en regiogemeenten woonvoorzieningen en woonplekken te realiseren. In 2022 verwachten we in ieder geval plekken te hebben gerealiseerd in Haaksbergen, Hengelo en Oldenzaal.

07. We evalueren en rollen de methodiek van de Maatwerkroute: Toekomstplan uit

In 2019-2021 hebben we samen met Menzis het project de Maatwerkroute: Toekomstplan uitgevoerd. De daarin ontwikkelde doorbraakmethodiek richt zich op huishoudens met financiële, sociaal maatschappelijke en gezondheidsproblemen, die elkaar versterken of in stand houden. Met een op maat gemaakt plan worden deze huishoudens op een meer effectieve en efficiëntere manier ondersteund in het herstellen van regie. In 2022 evalueren we het project en komen we met een voorstel voor het vervolg.

08. We voeren de lokale werkagenda Menzis-gemeente Enschede 2020-2024 uit

De missie van de lokale werkagenda 'Gezond meedoen' is: "een betere gezondheid voor zoveel mogelijk inwoners van Enschede met een zo effectief mogelijke inzet van middelen. Daarvoor zetten de gemeente Enschede en Menzis zich in". Thema's daarbij zijn inclusieve samenleving, preventie, ouderenzorg en GGZ. In 2022 start de pilot Glie in Tweekelerveld en Wesselerbrink. Met de inzet van een beweegmakelaar wordt gekeken naar het verhaal achter gezondheidsproblemen.

3. Inwoners zijn financieel zelfstandig

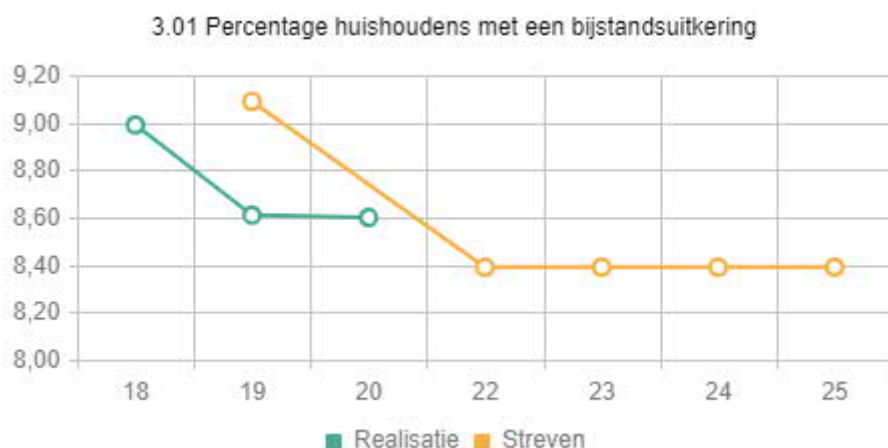
Mensen die financieel zelfstandig zijn, hebben de ruimte om zich te kunnen ontwikkelen en te kunnen meedoen op alle leefdomeinen. De stress van het hebben van een beperkt budget en/of schulden leidt ertoe dat mensen, m.n. met een laag inkomen, minder goed in staat zijn om verstandige keuzes te maken. Daarom streven we ernaar om armoede zoveel mogelijk te voorkomen.

3.01 De huishoudens zijn niet afhankelijk van een bijstandsuitkering

Het kunnen voorzien in het eigen levensonderhoud door werk is het beste medicijn tegen vele klachten. Bovendien zijn werkende ouders een belangrijk voorbeeld voor kinderen. Een plek vinden op de arbeidsmarkt is echter niet voor iedereen eenvoudig, daarom ondersteunt de gemeente bij het vinden van geschikt werk. Daarnaast zorgt de gemeente voor een uitkering (Algemene bijstand levensonderhoud) voor inwoners die niet genoeg geld hebben om in hun levensonderhoud te voorzien. Met een bijstandsuitkering kunnen zij de periode overbruggen totdat zij weer betaald werk vinden.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 1

Toelichting

De gemeente verstrekt een bijstandsuitkering aan inwoners van 18 jaar tot de AOW-leeftijd die niet genoeg geld hebben om in hun levensonderhoud te voorzien en ook niet in aanmerking komen voor een andere uitkering. In deze indicator zijn uitkeringen van Bijstand Levensonderhoud, IOAW (Wet inkomensvoorziening oudere werklozen), IOAZ (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen) en de regeling BBZ (Besluit bijstandsverlening zelfstandigen) opgenomen op huishoudensniveau. De peildatum voor het aantal huishoudens met een uitkering is de laatste dag van het jaar.

De coronacrisis vertaalt zich halverwege 2021 nog niet in een groei van het aantal bijstandsuitkeringen; de trend is zelfs licht dalend. De economische vooruitzichten van het CPB gaan uit van een economische groei van 3% in 2021 en 2022 en het aantal vacatures stijgt op dit moment. Het aflopen van de steunmaatregelen per oktober 2021 kan echter leiden tot een, korte, stijging van het aantal werklozen met een kwalitatieve mismatch op de arbeidsmarkt. Het effect op korte termijn op de bijstandspopulatie is daarom onzeker. Op basis van deze vooruitzichten houden we ook voor 2025 vast aan de eerder opgenomen streefwaarden voor de lange termijn. Het streven daarbij blijft dat we uit willen komen met het BUIG budget.

Bron: Kennispunt Twente en SSD (registratiesysteem afd. Werk & Inkomen).

Acties 2022

Aantal acties: 2

01. We realiseren het Uitvoeringsplan 2022 van het regionale Werkplein Twente (werkgeversservicepunt).

Met het regionale Werkplein Twente (werkgeversservicepunt) hebben de veertien Twentse gemeenten en het [UWV](#) zich gecommitteerd aan het samenbrengen van vraag en aanbod voor heel Twente. Samen zetten we ons in voor het realiseren van het Uitvoeringsplan 2022 met als hoofddoel het plaatsen van werkzoekenden op vacatures.

02. We faciliteren het Regionaal Mobiliteitsteam.

Er zijn extra middelen en opdrachten vertrekt aan de arbeidsmarktregio's om de verwachte extra instroom van werkzoekenden als gevolg van de coronacrisis op te vangen. Als gevolg van de nieuwste economische prognoses die een ander beeld laten zien, worden de plannen momenteel herijkt. Enschede heeft als centrumgemeente de rol om hierin te faciliteren.

3.02 De huishoudens doen zo min mogelijk een beroep op inkomensondersteuning

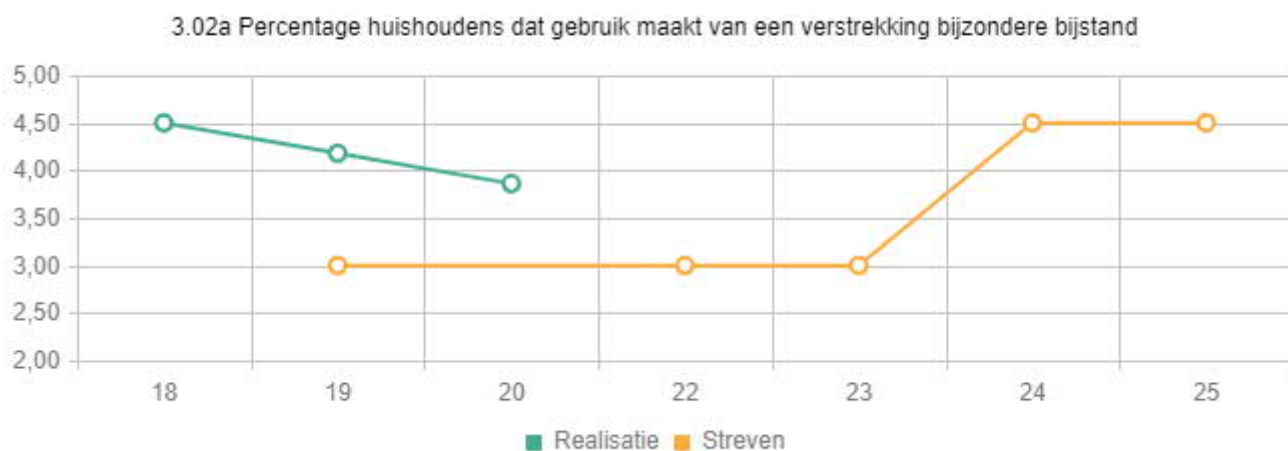
We streven ernaar dat zoveel mogelijk mensen in hun eigen inkomen kunnen voorzien en niet afhankelijk zijn van gemeentelijke inkomensondersteunende voorzieningen.

Voor hen die dat niet kunnen kent de gemeente Enschede een gedegen aanbod van voorzieningen, waarmee de gevolgen van armoede voor inwoners kunnen worden gedempt. Dit aanbod bestaat uit gemeentelijke minimaregelingen en de ondersteuning van maatschappelijke initiatieven. We blijven o.a. met deze inzet een

actief armoedebeleid uitvoeren en baseren ons daarbij op de schaarste-theorie.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 3

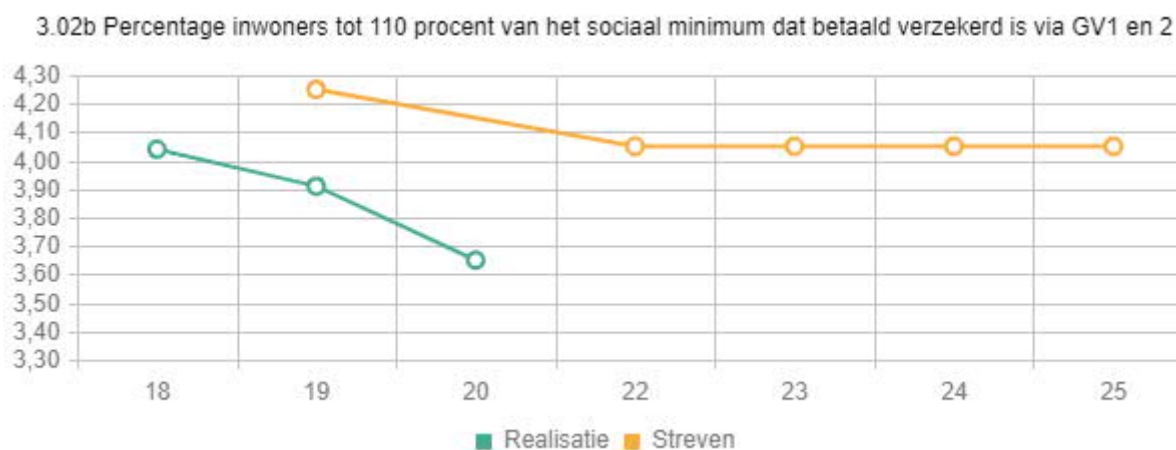

Toelichting

Bijzondere bijstand kan door de gemeente worden verstrekt aan inwoners met een laag inkomen (110% van het sociaal minimum) voor onvoorziene en noodzakelijke kosten of kosten door bijzondere of dringende omstandigheden. Bijvoorbeeld kosten voor rechtsbijstand, een kapotte wasmachine of noodzakelijke woninginrichting. Ook de individuele inkomenstoelage (IIT) valt hieronder. Deze indicator toont het percentage huishoudens dat een of meer aanvragen voor bijzondere bijstand toegekend heeft gekregen, met uitzondering van de kosten voor bewindvoering (zie hiervoor indicator 3.3b 'percentage inwoners met bijzondere bijstand voor bewindvoering').

Naar aanleiding van de nota 'Rondkomen met je inkomen' (vastgesteld in 2020) is het streven vanaf 2024 verhoogd naar 4,5%. Het is voorsnog onduidelijk welk effect de coronacrisis precies heeft op de aanvragen Bijzondere Bijstand, daarom handhaven we de ambitie 2024 ook in 2025.

Bron: Kennispunt Twente en SSD (registratiesysteem afd. Werk & Inkomen).

Toelichting

De gemeente Enschede heeft met Menzis Zorgverzekeraar een collectieve zorgverzekering afgesloten: het Garant Verzorgd (GV) pakket. Alle inwoners met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum kunnen zich voor het collectieve GV1 of GV2 pakket aanmelden. Inwoners die hiervan gebruik maken, betalen een lagere premie en krijgen dan een gratis uitbreiding van het aanvullende verzekeringspakket voor ziektekosten.

Daarnaast geeft deze uitbreiding voor bepaalde zorg hogere vergoedingen zonder extra kosten, afhankelijk van het gekozen pakket.

Het is voorsnog onduidelijk welk effect de coronacrisis precies heeft op aantal inwoners dat betaald verzekerd is via een Menzis Garant Verzorgd pakket, daarom zijn met deze eventuele effecten op dit moment nog geen rekening gehouden. De cijfers van het lopende jaar laten in ieder geval geen grote schommelingen ten opzichte van de voorgaande jaren zien. Verder loopt op dit moment een onderzoek naar de collectieve zorgverzekering. De resultaten hiervan willen we afwachten en op basis hiervan mogelijk nieuwe streefwaarden bepalen. We streven er op dit moment daarom naar, om voor het begrotingsjaar 2025 geen gewijzigde streefwaarde op te nemen.

Bron: Kennispunt Twente en Menzis.

3.02c Percentage inwoners tot 120 procent van het sociaal minimum dat betaald verzekerd is via Menzis GV3

Toelichting

Voor een toelichting van deze indicator zie indicator 3.02b 'Percentage inwoners tot 110 procent van het sociaal minimum dat betaald verzekerd is via Menzis GV3'. Alle inwoners met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum kunnen zich voor het collectieve GV 3 pakket aanmelden. Bij dit pakket wordt ook het eigen risico van de inwoners verzekerd.

Het is voorsnog onduidelijk welk effect de coronacrisis precies heeft op aantal inwoners dat betaald verzekerd is via een Menzis Garant Verzorgd pakket, daarom zijn met deze eventuele effecten op dit moment nog geen rekening gehouden. De cijfers van het lopende jaar laten in ieder geval geen grote schommelingen ten opzichte van de voorgaande jaren zien. Verder loopt op dit moment een onderzoek naar de collectieve zorgverzekering. De resultaten hiervan willen we afwachten en op basis hiervan mogelijk nieuwe streefwaarden bepalen. We streven er op dit moment daarom naar, om voor het begrotingsjaar 2025 geen gewijzigde streefwaarde op te nemen.

Bron: Kennispunt Twente en Menzis.

Acties 2022

Aantal acties: 1

01. We voeren de nota 'Rondkomen met je inkomen', onderdeel inkomensondersteuning verder uit.

Eind 2020 is de nota 'Rondkomen met je inkomen' vastgesteld. In 2022 voeren we deze verder uit. Zo implementeren we per 2022 de vernieuwing van de kwijtschelding van Participatiewet schulden. En zetten we de pilot 'Budget Veilig' voort, gericht op het inhouden en doorbetalen van vaste lasten met het werven van een kleine groep inwoners.

Eind 2021 is het dashboard armoedebeleid gereed en komt de Nibud-minima-effectrapportage 2021 uit. Dit vormt de basis voor het meetbaar maken van de effectiviteit van het armoedebeleid, waar de raad via een amendement opdracht toe heeft gegeven. In 2022 gaan we samen met de raad hier invulling aan geven.

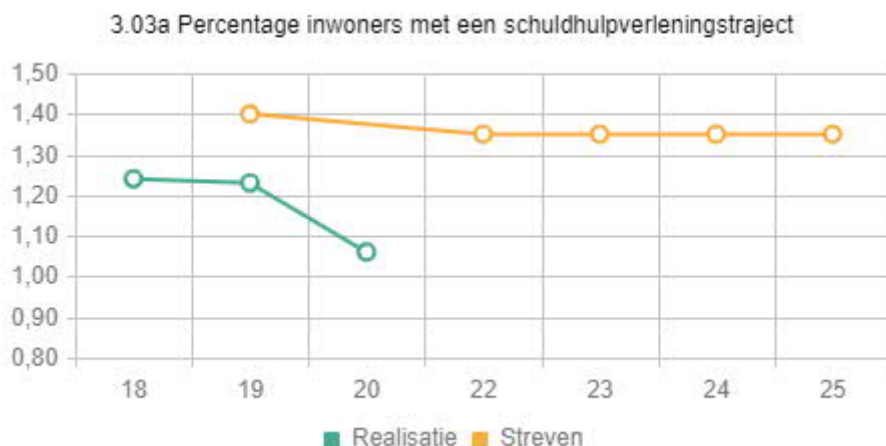
Daarnaast blijven we op basis van de actualiteit werken aan doorontwikkeling van het beleid. Zo ondersteunen we het initiatief van partners voor een haalbaarheidsonderzoek voor gezamenlijke huisvesting.

3.03 De inwoners met een laag inkomen zitten zo min mogelijk in een schuldhulpverleningstraject

We handelen preventief, voordat iemand in de schulden terechtkomt. Daar waar mensen toch in de schulden zijn gekomen en waar ze die niet kunnen oplossen, ondersteunt de gemeente Enschede deze inwoners. Dit doen we samen met diverse maatschappelijke organisaties (zoals bijvoorbeeld het Diaconaal Platform Enschede, Humanitas thuisadministratie, Alifa) en de Stadsbank Oost-Nederland. Ook de Wijkteams Enschede spelen hierbij een belangrijke rol.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 2

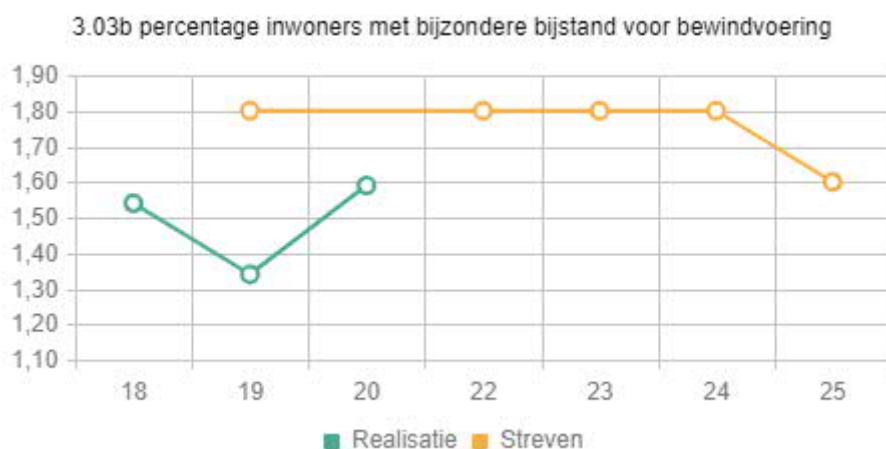

Toelichting

De Stadsbank Oost Nederland voert voor de gemeente Enschede taken in het kader van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening uit. Elke inwoner met problematische schulden kan een beroep doen op de Stadsbank Oost Nederland.

Mogelijk kan er in de nabije toekomst nog sprake zijn van een “boeggolf” aan inwoners met schulden als gevolg van Covid 19. Verder verwachten we de komende jaren geen significante beleids- of wetswijzigingen die van invloed kunnen zijn op de aantallen inwoners met schuldhulpverlening. Voor de langere termijn stellen we daarom voor om het streefcijfer van 2024 door te trekken naar 2025.

Bron: Kennispunt Twente en Stadsbank Oost Nederland

Toelichting

Als iemand wegens omstandigheden niet goed voor zijn eigen financiën kan zorgen, kan de kantonrechter op

verzoek een beschermingsmaatregel nemen. Als zo'n maatregel alleen over het beheer van de financiën gaat, is sprake van bewind. Deze indicator heeft alleen betrekking op inwoners die bijzondere bijstand krijgen voor de kosten voor bewindvoering.

De scores laten over de jaren heen een vrij constante lijn van rond de 1,6% zien. We verwachten de komende jaren geen significante beleids- of wetwijzigingen die van invloed kunnen zijn op de aantallen bewindvoeringen. Het ligt daarmee voor de hand om het streefcijfer per 2025 op het niveau van 1,6% bij te stellen.

Bron: Kennispunt Twente en SSD (registratiesysteem afd. Werk & Inkomen).

Acties 2022

Aantal acties: 1

01. We voeren de nota 'Rondkomen met je inkomen', onderdeel schuldhulp verder uit.

Eind 2020 is de nota 'Rondkomen met je inkomen' vastgesteld. In 2022 voeren we deze verder uit, onder andere:

- Op basis van de evaluatie van Vroeg Eropaf in samenhang met de brede aanpak vroegsignalering gaan we de wijze van uitvoering van de wettelijke taak op vroegsignalisering structureel inbedden.
- We gaan samen met de Stadsbank Oost Nederland en de schuldeisers collectief schulden regelen. Dit houdt in dat de minnelijke schuldhulpverlening wordt versneld door vooraf om akkoord te vragen aan de schuldeisers voor een schuldregeling en dan collectief de schuld af te handelen. Dit heeft grote voordelen voor de inwoners. Er komt sneller een schuldregeling tot stand en ze weten eerder waar ze aan toe zijn. Dit geeft minder "schuldenstress".
- Daarnaast blijven we op basis van de actualiteit werken aan doorontwikkeling van het beleid.

Bijdrage verbonden partij: Stadsbank Oost Nederland

Maatschappelijk rendement:

De Stadsbank Oost Nederland voert voor de gemeentelijke taken in het kader van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) uit. Elke burger met problematische schulden kan een beroep doen op de Stadsbank.

4. Inwoners participeren in de samenleving

In een inclusieve samenleving is iedereen naar vermogen zelf verantwoordelijk voor zijn eigen leven en doet naar vermogen mee. Dat kan zijn via betaald werk danwel als vrijwilliger, mantelzorger, actief lid van een vereniging en/of andere non-profit-organisatie in Enschede en dergelijke.

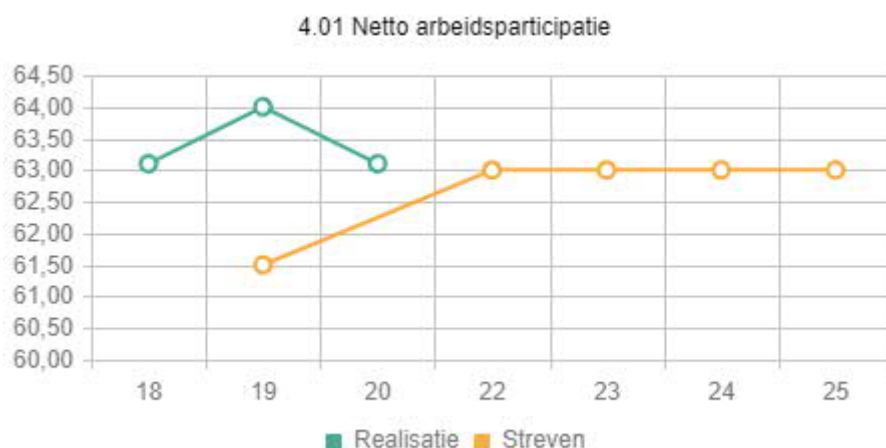
4.01 De inwoners werken betaald naar vermogen

Het welbevinden van mensen wordt mede bepaald door het gevoel 'er toe doen'. Het hebben van betaald werk is daar een belangrijke factor bij, ieder naar eigen capaciteiten.

Het aandeel werkende Enschedeërs, de 'arbeidsmarktparticipatie', neemt toe en groeit richting het niveau van andere G40 steden.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 1

Toelichting

De netto-arbeidsparticipatie is dat deel van de mensen in de leeftijdsgroep van 15 tot 75 jaar (de potentiële beroepsbevolking) dat daadwerkelijk aan het werk is. Hoe hoger dit percentage, hoe kleiner het deel niet-werkenden wordt. Niet-werkenden zijn aan de ene kant scholieren, studenten, renteniers en aan de andere kant de werkloze beroepsbevolking. Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Het streven is om op lange termijn minimaal de waarde van de netto arbeidsparticipatie in het jaar 2015 te behalen (62,7%). Deze waarde is een 'gemiddeld' niveau, zonder economisch hoog- of laagtij.

Bron: CBS Statline.

Acties 2022

Aantal acties: 3

01. We voeren het beleidskader EAA uit aan de hand van het uitvoeringsprogramma 2022.

In 2019 is het Beleidskader 'Enschedese Arbeidsmarkt Aanpak' (EAA) vastgesteld. Jaarlijks vertalen we dit kader in een uitvoeringsprogramma, nu voor 2022.

Belangrijke accenten in het beleidskader die in 2022 worden doorgezet zijn:

- de intensivering van ondersteuning van werkzoekenden;
- het versterken van de keten van dagbesteding naar werk (waarbinnen ook de uitwerking van de motie 'Duurzame maatschappelijke banen' een plek krijgt) ;
- het investeren in de leercultuur onder werkenden en werkzoekenden.

02. In 2022 vullen we in het kader van de regeling Nieuw Beschut 105 banen in.

Nieuw Beschut is bedoeld voor mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking. Mensen die alleen kunnen werken in een 'beschutte' omgeving, onder aangepaste omstandigheden. Zij hebben meer begeleiding en aanpassing van hun werkplek nodig dan van een reguliere werkgever is te verwachten.

Daarnaast bieden we in 2022 de praktijkdiagnose, die bij Nieuw Beschut bij de intake wordt gehanteerd, ook aan andere doelgroepen in de bijstand aan. In de praktijkdiagnose wordt vastgesteld wat mensen kunnen en welke begeleiding nodig is om (weer) te kunnen gaan werken.

03. We analyseren nut en noodzaak van de inzet van SWPE voor Nieuw Beschut-banen.

Stichting Werkgeverstaken Participatiewet Enschede (SWPE) voert voor de gemeente de werkgeverstaken uit ten aanzien van Nieuw Beschut. In 2021 is een nieuwe landelijke CAO voor de participatiewet afgesproken, die gevolgen kan hebben voor de functie van de SWPE. Deze gevolgen inventariseren we en we analyseren of de inzet van SWPE nog nodig is.

Bijdrage verbonden partij: Stichting Werkgeverstaken Participatiewet Enschede (SWPE)

Maatschappelijk rendement:

De gemeenten hebben met ingang van 1-1-2017 van het Rijk een taakstelling gekregen om beschutte banen in te

vullen. Voor het uitvoeren van het werkgeverschap van deze banen is in 2017 de SWPE opgericht om de formele werkgeverstaken uit te voeren. Omdat de CAO WSW niet van toepassing is voor de werknemers die een baan krijgen bij de DCW, hebben raad en college het arbeidsvoorwaardenpakket voor de "nieuw beschutte banen" vastgesteld. De DCW wordt ingezet als uitvoeringsorganisatie. Er wordt gebruik gemaakt van de infrastructuur gebouw, machines, werkaanbod, maar ook de aanwezige en goed toegeruste personele en loonadministratie en werkbegeleidingscapaciteit.

Op 1 juni 2021 is de nieuwe landelijke cao voor de participatiewet in werking getreden. Mogelijk heeft dit ook gevolgen voor de functie van de SWPE.

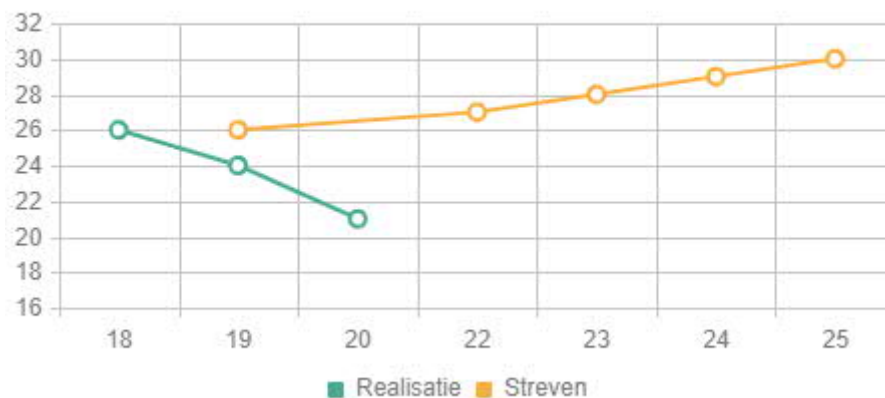
4.02 De inwoners doen actief mee in de samenleving via vrijwilligerswerk, mantelzorg, lidmaatschap verenigingen e.d.

Meedoen in de samenleving kan naast een betaalde baan op diverse manieren. Via vrijwilligerswerk en/of mantelzorg: werk dat onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen of (de kwaliteit van) de samenleving. En/of via een actief lidmaatschap van een vereniging of non-profit-organisatie danwel actief meedoen aan activiteiten die in de stad of eigen wijk worden georganiseerd bij en/of door verenigingen en non-profit-organisaties.

Indicatoren

Aantal indicatoren: 3

4.02a Percentage inwoners dat als vrijwilliger actief is

Toelichting

Vrijwilligerswerk is werk dat in georganiseerd verband onbetaald wordt uitgevoerd, bij een sportvereniging, hobbyvereniging, cultuurvereniging, kerkgenootschap of andere religieuze vereniging, natuur- en milieuvereniging, school, wijkraad/activiteiten, buurtcommissie/buurthuis, bewonerscommissie, vakvereniging, ouderenbond, vrouwenvereniging, migrantenorganisatie, politieke partij, jongerenorganisatie, gehandicaptenorganisatie, zorg- of hulpverleningsorganisatie, mantelzorgondersteuning, andere vereniging of club. We meten hier het vrijwilligerswerk met structureel karakter.

Enschede scoort op deze indicator hetzelfde als landelijk. Het beleid is gericht op een hogere vrijwillige inzet van de inwoners, daarom streven we naar geleidelijke toename. Daarbij zien we momenteel een lichte krimp doordat de ledentallen van de organisaties afnemen en ook de bereidheid tot structureel vrijwilligerswerk daalt. Voor incidentele klussen speelt dit niet, in de coronacrisis nam dit zelfs toe.

Bron: Stadspanel.

4.02b Percentage inwoners die mantelzorgen

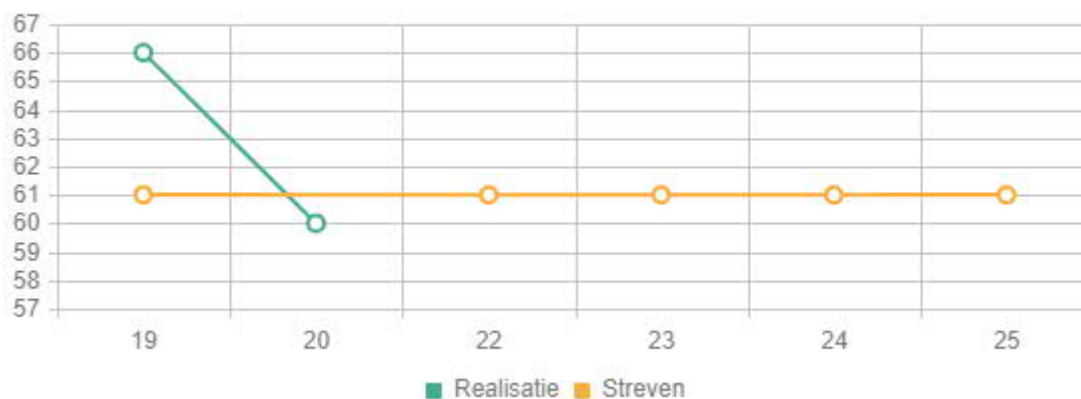
Toelichting

Mantelzorg is de zorg voor chronisch zieken, gehandicapten en hulpbehoevenden door naasten: partner, familieleden, vrienden, kennissen en burens. Kenmerkend is de al bestaande persoonlijke band tussen de mantelzorgers en zijn of haar naaste. Daarnaast gaat het om een langdurige zorg die onbetaald is en meer is dan in een persoonlijke relatie gebruikelijk is. De mantelzorg kan intensief (16,8% in 2019) of incidenteel (31% in 2019) zijn.

Het beleid is gericht op minder professionele zorg en meer zorg vanuit de samenleving zelf. We streven naar een groei van het aantal mantelzorgers naar 50%, met name op incidentele mantelzorg en zorgvrijwilligers om zo de lasten over meer mensen te verdelen. De ontwikkeling in Enschede volgt de landelijke trend en we scoren iets hoger dan vergelijkbare gemeenten. In de meting 2021 verwachten we een effect van de coronacrisis te zien.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl, de meting is tweejaarlijks.

4.02c Percentage inwoners dat actief lid is van een vereniging of non-profit organisatie in Enschede

Toelichting

Deze indicator betreft inwoners die lid zijn van een Enschedese vereniging of organisatie op het gebied van sport, hobby, cultuur, religie, natuur- en milieu, vakbond, jongeren, ouderen, vrouwen, gehandicapten, migranten, wijkraad, buurtcommissie, bewonerscommissie, politiek, zorg- of hulpverlening en dergelijke en actief deelnemen aan de activiteiten van de club.

Er is al jarenlang een constante lijn, variërend tussen 59% en 63%, met een eenmalige kleine uitschieter in 2019 (66%). Dit komt overeen met de landelijke trend. We willen deze lijn handhaven.

Bron: Stadspanel Enschede.

Acties 2022

Aantal acties: 4

01. We ontwikkelen het beleid ten aanzien van vrijwilligerswerk en mantelzorg door.

We doen dit binnen het traject van de sociale basis (zie actie 01 bij subdoel 2.02). Uitgangspunt daarbij is ondersteuning van vrijwilligerswerk en mantelzorg een goede plek te geven in de sociale basis en toekomstbestendig te maken.

02. We voeren het uitvoeringsprogramma nieuwe Wet Inburgering uit.

De nieuwe Wet Inburgering treedt per 1 januari 2022 in werking. Daarin krijgen de gemeenten de verantwoordelijkheid voor de inburgering van nieuwkomers. We hebben hiervoor in eind 2021 een uitvoeringsprogramma opgesteld, dat we onder regie van de gemeente gaan uitvoeren.

03. We onderzoeken de mogelijkheden van een Landelijke Voorziening Vreemdelingen (LVV) in Enschede.

Een LVV is een voorziening voor de opvang van uitgeprocedeerde asielzoekers. Het Ministerie van Justitie & Veiligheid voert een landelijke pilot uit, waarbij het wil komen tot een landelijke dekking. Enschede denkt met het ministerie mee over een eventuele vestiging van een LVV in Enschede. De pilot loopt tot medio 2022. In afwachting van de uitkomsten houden we in 2022 de Bed-Bad-Brood-voorziening in stand.

04. We stellen beleid voor antidiscriminatie op.

Dit beleid richt zich op het terugdringen en voorkomen van uitsluiting en het stimuleren van inclusie en acceptatie van alle inwoners van Enschede.

Deze actie draagt ook bij aan de subdoelen 2.01 en 2.02.

Wettelijk verplichte indicatoren

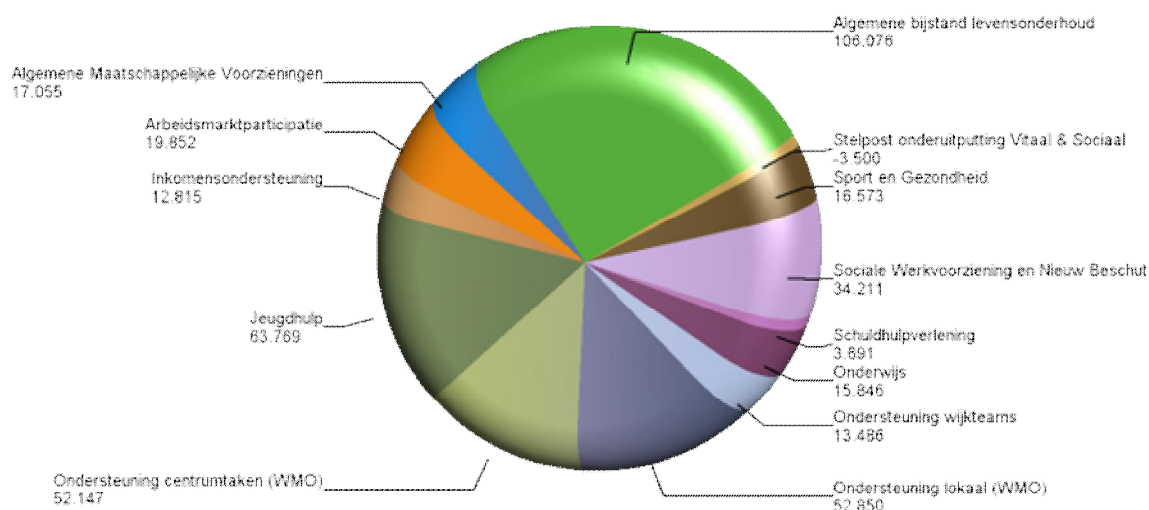
Op grond van het Besluit begroting en verantwoording zijn onderstaande indicatoren opgenomen. De indicatoren gelden voor iedere gemeente en zijn bedoeld om gemeenten met elkaar te kunnen vergelijken. Dit is mogelijk via www.waarstaatjegemeente.nl.

	Beleidsveld	Naam indicator	Eenheid	Jaar	Score	Bron
17.	4. Onderwijs	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2019	0,7	DUO/Ingrado
18.	4. Onderwijs	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2019	18	DUO/Ingrado
19.	4. Onderwijs	Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers (12 - 23 jaar) aan het VO en MBO onderwijs	2019	2,5	DUO/Ingrado
20.	5. Sport, cultuur en recreatie	Niet-sporters	%	2016	47,7	Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen (GGD, CBS, RIVM)
22.	6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12- t/m 21-jarigen	2019	1	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
23.	6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2019	10	CBS
29.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2020	12,8	CBS
30.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2020	1,8	CBS
31.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2020	0,6	CBS
32.	6. Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	2020	1.020	CBS

Wat mag het kosten?

Om de gestelde doelen te bereiken zijn per doel lasten begroot voor 2022. Deze bedragen worden ingezet voor het realiseren van de acties (onder 'Wat gaan we doen') maar ook voor het realiseren van de reguliere werkzaamheden. Onderstaande grafiek geeft per product inzicht in de beschikbaar gestelde budgetten.

Vitaal en sociaal: Lasten per product in 1.000 euro

Onderstaande tabel geeft inzicht in de meerjarige ontwikkeling van de lasten, baten en reserve mutaties.

Vitaal en sociaal Bedragen x 1.000 euro	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Lasten	426.468	404.871	387.992	385.380	383.416
Baten	135.808	125.534	116.831	115.752	115.062
Saldo van baten en lasten	290.659	279.337	271.161	269.629	268.355
Storting reserves	451	8.848	2.641	1.836	821
Onttrekking reserves	2.781	4.206	378	278	250
Resultaat	288.329	283.979	273.423	271.186	268.926

Toelichting

De lasten in de begroting 2022 dalen met bijna 22 miljoen euro ten opzichte van de lasten in de begroting 2021. De belangrijkste oorzaken zijn:

- lagere lasten bij de Algemene bijstand voor levensonderhoud (9,6 miljoen euro). Dit komt met name door het stoppen van de steunpakketten voor coronamaatregelen voor ondernemers, de zogenoemde TOZO (8,8 miljoen euro) en de uitwerking van de bijsturingmaatregelen uit de Zomernota 2019 (0,9 miljoen euro);

- lagere lasten bij Arbeidsmarktparticipatie (6,0 miljoen euro) vooral door het stoppen van de tijdelijke rijksbijdragen voor coronamaatregelen (4,4 miljoen euro), lagere uitgaven voor het Twents Fonds voor Vakmanschap (0,9 miljoen euro) en lagere lasten door een bijdrage aan het gemeentelijk middelenkader, conform Zomernota 2021 (0,5 miljoen euro);
- hogere lasten bij Jeugdhulp (5,9 miljoen euro) als gevolg van invoering van het woonplaatsbeginsel (4,4 miljoen euro), compensatie voor een niet te realiseren taakstelling en hogere zorgvolume (3,5 miljoen euro), de lasten voor het uitvoeren van de hervormingsagenda (2,0 miljoen euro) en overige posten waaronder het herstel van indexering subsidie aan de SMD (2,0 miljoen euro). Een neerwaarts effect op de lasten is gevolg van het vervallen van de incidentele rijksmiddelen in 2021 voor de Jeugdhulp (6,0 miljoen euro);
- lagere lasten bij de Ondersteuning centrumtaken Wmo (4,9 miljoen euro) als gevolg van de overgang van een groot deel van de cliënten van beschermd wonen naar de Wet Langdurige Zorg. De rijksbijdrage gaat daarom omlaag en de kosten van deze cliënten komen niet meer ten laste van beschermd wonen;
- lagere lasten bij Inkomensondersteuning (3,5 miljoen euro) met name door het aflopen van de rijksmiddelen voor Tijdelijke Ondersteuning voor Noodzakelijke Kosten (TONK);
- lagere lasten door het instellen van de stelpost onderuitputting Vitaal & Sociaal zoals opgenomen in het middelenkader van de Zomernota 2021 (3,5 miljoen euro);
- lagere lasten bij de Sociale werkvoorziening (1,9 miljoen euro) door lagere loonkosten vanwege een volumedaling van SW-personeel;
- hogere lasten bij Algemeen maatschappelijke voorzieningen (1,7 miljoen euro). Dit komt vooral door onttrekking aan de transformatiereserve voor het uitvoeren van projecten (0,8 miljoen euro), hogere lasten voor de bekostiging van activiteiten die voortvloeien uit de nieuwe wet inburgering (0,7 miljoen euro);

De baten dalen in 2022 met ruim 10 miljoen euro ten opzichte van de begroting 2021. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- een daling bij Algemene bijstand levensonderhoud (9,3 miljoen euro) door het wegvallen van de rijksbijdrage voor de TOZO en vrijval van de voorziening TOZO;
- een stijging van de baten bij Onderwijs (1,2 miljoen euro) hoofdzakelijk door extra rijksmiddelen vanuit het Nationaal Onderwijs Programma;
- een daling van de baten bij Arbeidsmarktparticipatie (0,8 miljoen euro) die vooral samenhangt met het Twents Fonds voor Vakmanschap waar een deel van de subsidie wegvalt;
- een daling van de baten bij de Sociale Werkvoorziening (0,7 miljoen euro) vanwege een volumedaling bij SW-personeel en een daarmee gepaard gaande verlaging van de omzet.
- een daling van de baten Sport & gezondheid (0,3 miljoen euro) in verband met het aflopen van tijdelijke rijksbijdragen.

Het verschil ten opzichte van de begroting 2021 bij de storting in reserves wordt veroorzaakt door een storting in de nieuw te vormen reserve "Hervormingsagenda en exploitatieontwikkeling Jeugdhulp" (8,8 miljoen euro) die gevoed wordt met de extra middelen vanuit het rijk.

Het verschil in de onttrekking aan reserves wordt vooral veroorzaakt door een hogere onttrekking aan de bovengenoemde reserve bij Jeugdhulp (2,0 miljoen euro) en aan de reserve Transformatie (0,9 miljoen euro) en lagere onttrekkingen bij Arbeidsmarktparticipatie (1,0 miljoen euro) en de nieuw te vormen reserve TOZO in 2021 (0,45 miljoen euro) naar aanleiding van bevindingen van de accountant bij de jaarrekening 2020.

Meer info	Klik hier voor meer informatie over reguliere werkzaamheden en beleidsnota's .
Portefeuillehouders	Niels van den Berg, Jurgen van Houdt, Arjan Kampman, June Nods
Concerndirecteur	Djoerd de Vos Koelink

3.4 Financiën en organisatie

Doelenboom

Doel	Subdoel	Link
<p><u>1. Optimaal faciliteren van gemeentelijke taken passend bij het primaire proces</u></p> <p><i>totale lasten (x 1.000 euro):</i> <u>98.871,00</u></p>	<u>1.01 Uitvoering (strategie op) vastgoed</u>	<u>Aantal acties: 3</u>
	<u>1.02 Doelmatige, efficiënte en duurzame inzet huisvesting en accommodaties</u>	<u>Aantal acties: 1</u>
	<u>1.03 Voldoen aan de wettelijke zorgplicht voor adequate onderwijsgebouwen</u>	<u>Aantal acties: 1</u>
	<u>1.04 Wendbare flexibele organisatie gericht op organisatievraagstukken</u>	<u>Aantal acties: 3</u>
	<u>1.05 Optimale inzet van beschikbare data op ontwikkelingen in de stad</u>	<u>Aantal acties: 1</u>
	<u>1.06 Continu voldoen aan wet- en regelgeving rondom informatievoorziening</u>	<u>Aantal acties: 2</u>
	<u>1.07 Optimaal gedigitaliseerde bedrijfsvoeringsprocessen</u>	<u>Aantal acties: 2</u>
	<u>1.08 Optimaal applicatielandschap en slimme informatie infrastructuur</u>	<u>Aantal acties: 3</u>
	<u>1.09 Strategische heroverweging diensten voor externe organisaties</u>	<u>Aantal acties: 0</u>
	<u>1.10 Optimale bedrijfsvoering (link paragraaf bedrijfsvoering)</u>	<u>Aantal acties: 1</u>
<p><u>2. Een betrouwbare en voor lange termijn houdbare financiële huishouding</u></p> <p><i>totale lasten (x 1.000 euro):</i> <u>15.981,00</u></p>	<u>2.1 De gemeente Enschede is een gezonde financiële organisatie en daarmee goed toegerust op de ondersteuning van uitvoering en beleid.</u>	<u>Aantal acties: 4</u>

Wat willen we bereiken?

De samenleving verandert snel. En daarmee ook onze rol en taken als gemeentelijke organisatie. De wijzigingen zijn ingrijpend en volgen elkaar in hoog tempo op. Het vraagt van onze organisatie om continue alert te zijn en aanpassingsvermogen aan te wenden. De druk op de systemen en medewerkers, waarbij we met elkaar continu werken aan de nieuwe normaal. Dat vraagt veel van de medewerkers in de organisatie en zorgt ook voor spanning tussen de acties die nodig zijn voor het 'open houden van de winkel' versus het 'vernieuwen van de winkel' en daarin het meenemen en aansluiten bij de behoefte van de samenleving en met oog voor de risico's (bijvoorbeeld cybersecurity & privacy bij de digitale transitie en ontwikkeling als kennisorganisatie) die zich voor doen bij bijna elke ontwikkeling. Meer over deze effecten en de maatregelen in de bedrijfsvoeringsparagraaf.

Van de periode 2011 tot nu is een duidelijke rode draad te herkennen in de gewenste koers van de organisatie om de samenleving en haar opgaven meer centraal te stellen:

- we zijn eigenaar van vastgoed dat in de markt niet verkrijgbaar of te duur is. Het is een hulpmiddel om maatschappelijke doelen te bereiken;
- we benutten kennis in de uitvoering, bij beleidontwikkeling en bij de (be)sturing op de opgaven van de stad conform wetgeving en met moreel besef;
- we zorgen voor doelmatige, efficiënte en duurzame inzet van huisvesting en accommodaties ten behoeve van de ambtelijke organisatie;
- we voldoen aan de wettelijke zorgplicht voor adequate onderwijsgebouwen;
- we vergroten de wendbaarheid en flexibiliteit van de organisatie en haar professionals;
- we zorgen voor een stabiele en flexibele basis van onze gehele IT infrastructuur om ruimte te bieden aan inzet van innovatieve toepassingen in onze dienstverlening met oog voor de publieke waarden (denk aan inclusiviteit, autonomie, privacy, democratie, transparantie, discriminatie, etc.);
- we zorgen voor een betrouwbare en een houdbare financiële huishouding op lange termijn;
- we zetten de inwoner centraal in de ontwikkeling van de dienstverlening met duidelijk oog voor de menselijk maat;

Voor bedrijfsvoering geldt dat we de komende jaren verder gaan inzetten op de drie volgende lijnen (zie paragraaf 4.5 bedrijfsvoering);

1. Organisatieontwikkeling: lerende, flexibele en talentvolle organisatie;
2. Digitale transitie, kennisorganisatie & wetgeving;
3. Veranderende sturing en verantwoording.

Ad 1. Organisatieontwikkeling: lerende, flexibele en talentvolle organisatie

Nieuwe technologie vereist een voortdurende vernieuwing van vaardigheden en kennis van medewerkers. Daarvoor hebben we nieuwe leersystemen nodig, maar ook een aantrekkelijke werkomgeving waarin je daadwerkelijk naar de huidige technologische en digitale maatstaven kunt werken. Het vraagt ook om een instelling van voortdurend veranderen en leren. Een mooie, maar ook pittige uitdaging voor medewerkers en gemeenten in deze tijd van krapte in de arbeidsmarkt. Hoe ben en blijf je een aantrekkelijke werkgever én werknemer?

Om die duurzame flexibele en wendbare organisatie te zijn, die goed toegerust is voor de opgaven van onze eigen stad, hebben we getalenteerde medewerkers nodig.

We weten dat in de komende jaren een aanzienlijk deel van onze organisatie uitstroomt door natuurlijk verloop. We weten ook dat de krapte op de arbeidsmarkt verder toeneemt. We zijn bezig onze personele behoefte voor de komende jaren concreet inzichtelijk te maken (strategisch personeelsmanagement) en een passende arbeidsmarktstrategie te ontwikkelen. Dit vergt veel begeleiding en een uniforme aanpak gefaciliteerd door P&O.

Een wendbare, flexibele organisatie vraagt om medewerkers die vanuit eigenaarschap werken, in staat zijn opgavegericht te werken en gericht zijn op blijvend leren en continu verbeteren. Om onze medewerkers hiervoor goed toe te rusten, investeren we in het neerzetten van een goed leerklimaat, voldoende ondersteuning in individuele ontwikkeling en een cultuur van continu verbeteren. Medewerkers worden hierin ondersteund door passend leiderschap.

De instrumenten strategisch personeelsmanagement en arbeidsmarktcommunicatie hebben een nauwe samenhang: weten wat je nodig hebt en zorgen dat je het in huis hebt of krijgt. Maar ook: zorgen dat we daadwerkelijk aantrekkelijk zijn voor ons huidige talent en het talent

dat we willen aantrekken! “Be good and tell it!”, of beter nog: “be good and let others tell it!” Om de boot niet te missen, moeten we nú investeren. Enerzijds op nieuwe leersystemen en de gewenste adaptieve werkcultuur. Anderzijds in onze aantrekkelijkheid als werkgever en het uitdragen daarvan. De investering hierop wordt aangewend voor het bouwen van ons employer-brand waarbij we gebruik maken van nieuwe technieken en social media. Werkgevers werken hard aan hun werkgeversmerk in de strijd om het talent. We moeten ons in die strijd succesvol onderscheiden om in de nabije en verdere toekomst voldoende getalenteerde medewerkers in huis te hebben om in onze opgaven te kunnen voorzien. Deze voorinvesteringen maken dat we toe kunnen werken naar een toekomstbestendige, hoogwaardige organisatie.

De werkomgeving van onze medewerkers heeft door COVID een impuls gekregen richting digitaal thuiswerken. In 2022 trekken we die impuls onder de term 'hybride werken' verder. Door het goed faciliteren van de mix van werken thuis en op kantoor, waarbij we ook de kansen pakken om meer en meer op locaties bij samenwerkingspartners te werken (samenlevingsgericht werken).

Ad 2. Digitale transitie, kennisorganisatie & wetgeving

Gemeenten krijgen de komende jaren te maken met veel veranderingen op het gebied van wet- en regelgeving (Wet Open Overheid, Wet Digitale Overheid, Wet Modernisering Electronisch Bestuurlijk Verkeer, etc.) in de informatievoorziening, maar ook met nieuwe technologische ontwikkelingen die zich steeds sneller voordoen. Deze beide ontwikkelingen bieden kansen om dienstverlening anders vorm te geven richting inwoners en instellingen met het borgen van publieke waarden. De snelle ontwikkeling van de technologie en de toepassing daarvan in onze processen maakt het relevant om te sturen op waarden bij de digitalisering waar inwoners ons als gemeente ook kunnen aanspreken.

De strategische opgaven van onze stad zijn leidend voor de doelenboom en het inrichten van de gemeentebegroting. Het werken aan deze opgaven en het monitoren waar we staan is een continu proces. Dat geldt ook voor de ontwikkeling van het beleid, wat mede ten grondslag ligt aan de realisatie van de strategische opgaven. Wij omarmen de integrale visie op de toekomst als kennisorganisatie en sturen daarop zowel op strategisch, tactisch als operationeel niveau. Dat vraagt om:

- de basis op orde voor eigen data en processen;
- bewustwording in de organisatie op mogelijkheden en risico's van het gebruik van data en digitale tools;
- andere type expertise en rollen (zoals data-analist, data-scientist) en kennis in de organisatie op het gebied van informatie-architectuur en informatiebeveiliging;
- optimaliseren en automatiseren van primaire processen en (digitale) kanalen;
- doorgroei van reactief naar adaptief beleid;
- de verbinding en samenwerking met kennisinstellingen en partners in de stad op dit vlak te intensiveren;
- ruimte om te experimenteren en samen te leren van de uitkomsten;
- centrale regie op het projectportfolio, integrale afweging op kwaliteit en capaciteiten leidend op dit gebied;
- borging van de informatieveiligheid en privacy in termen van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid aan de hand van de actueel geldende normenkaders;
- het samen optrekken en organiseren met andere gemeenten om herbruikbare componenten landelijk op te schalen voor hergebruik en zelf ook veel te hergebruiken”;

- borging van publieke waarde in ons handelen als organisatie en gemeentebestuur.

Ad 3. Veranderende sturing en verantwoording

Samenwerking met (lokale) bedrijven, kennisinstellingen, professionals, gebruikers, burgerinitiatieven, inwoners en/of maatschappelijke organisaties is noodzakelijk. En om lokale oplossingen op te schalen, is samenwerking nodig met andere gemeenten, met regionale en nationale overheden, en soms ook met andere Europese overheden.

De planning & control-functie in onze organisatie wordt steeds meer in de positie gezet om aan de organisatie, het bestuur aan te geven of onze organisatie integraal in control is en blijft. Dit vraagt om een blik vooruit, het oppakken van de rol van sparringpartner voor bestuur en management, een focus op het beter laten renderen van de organisatie en maximaliseren van beleidseffecten en meer betrokkenheid aan de voorkant van vraagstukken. Daarnaast maakt de organisatie de beweging naar een netwerkmodel en opgabegericht werken vanuit gezamenlijke eindverantwoordelijkheid. Sturing richt zich steeds meer op multidisciplinair samenwerken aan strategische opgaven. Met de gemeentebegroting 2019 – 2022 is een eerste goede stap gezet in het opzetten van de begroting vanuit opgaven. De sturing en verantwoording gaan we daarop verder inrichten. Daarnaast gaan we op basis van geactualiseerde sturingsprincipes en concernkaders onze planning & controlprocessen verder professionaliseren. Hierbij zal ook ingezet worden op het gebruik van data van onze keten- en samenwerkingspartners en onze eigen data voor de verdere ontwikkeling van databedreven werken.

Onze financieel administratieve processen vragen veel handmatig en tijdrovend werk. Er gaat veel capaciteit vanuit de financiële kolom zitten in het uitvoeren van operationele financiële werkzaamheden, mede door de huidige inrichting van de applicaties. Hierdoor is er onvoldoende ruimte en tijd voor meer tactische en strategische control- en advies werkzaamheden. We hebben onze financieel administratieve processen geïnventariseerd en doorgelicht op de verdere mogelijkheden voor vereenvoudiging, uniformering en digitalisering. Op basis van deze doorlichting zijn de eerste processen aangepast, daar gaan we verder mee door.

Bij deze doorontwikkeling zal ook ingezet worden op verdere digitalisering, dashboarding en het gebruik van data van onze keten- en samenwerkingspartners en onze eigen data voor de verdere ontwikkeling van databedreven werken (datavaardigheden).

Wat gaan we doen?

1. Optimaal faciliteren van gemeentelijke taken passend bij het primaire proces

Met de beschikbaar gestelde middelen doen wij dit aan de hand van professioneel opdrachtgever-/opdrachtnemerschap, een maximale inzet van (beschikbare en nog te ontwikkelen) IT en strakke kostenbeheersing.

1.01 Uitvoering (strategie op) vastgoed

De uitvoering van de strategie op vastgoed gebeurt door middel van het door de Raad vastgestelde beleidskader.

We zijn eigenaar van vastgoed dat in de markt niet te verkrijgen of te duur is. Het is een

hulpmiddel om maatschappelijke doelen te bereiken. Sturing op de portefeuille geschiedt vanuit beleidsinhoudelijke argumenten. Daarbij kijken we ook nadrukkelijk naar het huisvesten van gesubsidieerde instellingen. We zijn er ons van bewust dat het gemeentelijk vastgoed een voortrekkersrol heeft op het gebied van verduurzaming en zijn dan ook bezig met plannen om te komen tot energie neutrale gebouwen.

Acties 2022

Aantal acties: 3

01. We geven vervolg aan de uitvoering van strategie op vastgoed door te sturen op de vastgoedportefeuille middels het beleidskader

Ons huidige beleid is erop gericht om vastgoed af te stoten tenzij het gaat om een maatschappelijke functie waarin de markt niet voorziet of die duurder is en waarvoor een beleidsreden is. Het beleid en de bijbehorende spelregels zijn/worden in 2020-2021 door een extern bureau in nauwe samenspraak met de betrokken interne (beleids)afdelingen en de belangrijkste externe stakeholders geëvalueerd. Vaststelling van het nieuwe beleid, met ook aandacht voor verduurzaming, vindt naar verwachting eind 2021 door de raad plaats. Het beleid wordt dan in 2022 geïmplementeerd. Ook wordt bekeken of de kostprijsdekkende systematiek en de bijbehorende financiële systemen nog voldoende aansluiten op de praktijk en op toekomstige ontwikkelingen. Eventuele aanpassingen binnen het financiële systeem zullen in 2022 doorgevoerd worden.

02. We zetten in op een verdere verduurzaming van onze vastgoedportefeuille

Op basis van het coalitieakkoord moet de gehele gemeentelijke vastgoedportefeuille, met respect voor onze monumentale panden, in 2040 energieneutraal zijn. Momenteel berekenen wij wat de verduurzaming van de gehele portefeuille ons gaat kosten. Een eerste berekening op basis van kengetallen wordt omgezet naar meer maatwerk berekeningen. Voor 2022 bekijken we hoe we de begrote €5 miljoen verantwoord in kunnen zetten voor de verduurzaming van onderstaande objecten. Deze objecten zijn geselecteerd op basis van het zogenaamde stoplichtmodel waarbij we rekening houden met de energieopwekking & -besparing, de contractperiode, huurderswensen en het meerjaren onderhoudsplan.

1. Noord esmarkerrondweg 405/407 (Ontvangs Oosterbegraafplaats)
2. J.J. van Deinselaan 22 (Sporthal Diekmanhal)
3. Schipholtstraat 45 (Sporthal De Brug)
4. Veilingstraat 20 (Sporthal Pathmoshal)

Los van bovenstaande objecten combineren we reguliere onderhouds- of vervangingswerkzaamheden zoveel mogelijk met duurzame maatregelen. Bijvoorbeeld door isolatie van daken en spouwmuren, enkelglas vervangen door isolatieglas, het plaatsen van ledverlichting en de installatie van gasloze of energiezuinigere verwarmingsinstallaties. Bij onderhoudswerkzaamheden zullen wij met de huurder(s) overleggen over de mogelijkheden voor vergroening van het terrein, gevels of dak. Ook zien wij, door technologische ontwikkelingen en lichtere constructies van zonnepanelen, meer mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen. Wij zullen de gehele vastgoedportefeuille onderzoeken op plaatsingsmogelijkheden en waar mogelijk zo snel mogelijk uitvoeren. Dit zal voornamelijk het geval zijn bij gymzalen.

Een andere ontwikkeling die kansen biedt voor de verduurzamingsopgave is de clustering van sportparken. Er wordt momenteel gewerkt aan het vrijspelen van het Wethouder Horstman sportpark. Dit biedt kansen voor de aanleg van een zonnepark en daarmee het duurzaam opwekken van energie voor onze vastgoedobjecten. De mogelijkheden hiervoor vergen echter nog wel het nodige technische, interne en financieel onderzoek.

03. We onderzoeken voor de resterende wijk- en buurtcentra hoe we invulling kunnen geven aan de exploitatie

We hebben nog drie gebouwen met een wijkfunctie in onze portefeuille: Dorpshuis Lonneker, aanhuur Helmerhoek en De Magneet. Deze worden bekostigd vanuit het product Exploitatiebedrijf Maatschappelijk Vastgoed (EMV). We bekijken hoe we de exploitatie van deze panden zo optimaal mogelijk kunnen maken of dat verkoop/verhuur aan een andere partij aan de orde is. Vanuit het Sociaal Domein wordt inmiddels gewerkt aan integraal accommodatiebeleid

op het gebied van Sport, Cultuur, Welzijn, Wijkwijzers, etc. Hierin wordt de positie van de wijkcentra meegenomen. En wordt aangesloten bij de raadsopdracht te komen tot 10 wijkwijzers en de doorontwikkeling van 5 ervan tot wijkwijzers XL. De centrale vraag die beantwoordt moet worden is welke gebouwen nodig zijn om de gewenste resultaten op het gebied van sociale participatie te behalen en welke partijen en budgetten hier aan bij kunnen dragen.

1.02 Doelmatige, efficiënte en duurzame inzet huisvesting en accommodaties

We onderzoeken op welke wijze we de huisvesting voor ambtenaren toekomstbestendig en goedkoper kunnen maken. Daarbij sluiten we aan op de organisatie ontwikkelingen.

Acties 2022

Aantal acties: 1

01. We implementeren het strategische plan voor ambtelijke huisvesting.

Begin 2019 is besloten in te zetten op toekomstbestendige gemeentelijke huisvesting; investeren in Stadskantoor en Stadhuis en afstoten en herhuisvesten Servicecentra conform het nieuwe concept "werken in de wijk". Servicecentrum Zuid, Oost en West zijn inmiddels afgestoten. Voor onze ambtelijke collega's is andere huisvesting in de wijk gevonden. Voor het servicecentrum Noord loopt het proces nog. Er wordt ingezet op herhuisvesting van onze ambtelijke collega's en daarmee het afstoten van het servicecentrum Noord in 2022. We gaan Hybride werken: we doen het werk op de plek waar dat het beste kan. De Noordmolen wordt afgeschaald als ambtelijke huisvesting en wordt betrokken bij de herontwikkeling van Centrum Kwadraat.

1.03 Voldoen aan de wettelijke zorgplicht voor adequate onderwijsgebouwen

We hebben de wettelijke taak te zorgen voor voldoende adequate huisvesting voor leerlingen in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs. We maken een plan om het verouderde gebouwenbestand duurzaam te vernieuwen en kijken daarbij naar de mogelijkheden voor de wijk en haken aan bij de dynamische investeringsagenda (DIA).

Acties 2022

Aantal acties: 1

01. We voeren het vervangingsplan voor de onderwijsgebouwen uit.

Vanaf 2021 is er gestart met de uitvoering van het integraal huisvestingsplan (IHP). De komende 30 jaar zullen we het hele gebouwenbestand voor primair- speciaal en voortgezet onderwijs en het bewegingsonderwijs (ver)nieuwbouwen dan wel renoveren. De gebouwen worden energieneutraal en flexibel ingericht, zodat fluctuaties in leerlingenaantallen goed opgevangen kunnen worden. Bij de bouw/renovatie hebben we oog voor de verbinding met de wijk en de aansluiting met de Dynamische Investeringsagenda (DIA). Concreet wordt er in 2022 gewerkt aan verdere planvorming voor (ver)nieuwbouw van het BonhoefferCollege, locatie van der Waalslaan en de basisscholen in Tweekelerveld. Voor de uitvoering van de plannen is het IHP en de door de raad vastgestelde verordening leidend. De verwachting is dat er eind 2021 nieuwe wet- en regelgeving komt die daarna verwerkt wordt in deze verordening. Er wordt ingezet om vanaf 2022 te komen tot een Twentse modelverordening voor alle veertien Twentse gemeenten.

1.04 Wendbare flexibele organisatie gericht op organisatievraagstukken

Met het vaststellen van het bestuurs- en managementconcept (Enschede Ontwikkelt) is onze ambitie bevestigd: Wij willen werken aan een lerende, flexibele en talentvolle organisatie. Wij willen een gemeente zijn waar medewerkers de kans krijgen zich te blijven ontwikkelen om zo een bijdrage te leveren aan de opgaven waar we als gemeente voor staan. En wij willen dat medewerkers zich blijven ontwikkelen om goede kansen te houden op werk binnen en buiten de gemeente.

We geven verdere invulling aan de motie van de gemeenteraad, gericht op het ontwikkelen van modern werkgeverschap. In co-creatie met medewerkers en management vinden we

nieuwe manieren om de beschikbare capaciteit flexibel binnen de organisatie in te zetten. We streven naar een op lange termijn evenwichtige leeftijdsopbouw van het personeel.

Acties 2022

Aantal acties: 3

01. Organisatieontwikkeling, we passen strategisch personeelsmanagement (SPM) toe

Met strategisch personeelsmanagement (SPM) brengen we centraal en per organisatieonderdeel de interne en externe ontwikkelingen in kaart, vertalen dit in de gevolgen voor de afdelingen, teams en functies en bepalen welke formatie en kwaliteiten nodig zijn. Dit past bij de flexibele, wendbare en hoogwaardige organisatie die we willen zijn. Daarvoor is het nodig dat we goed zicht hebben op onze toekomstige personele behoefte (hoeveel medewerkers en met welke kwaliteiten), op onze in- door- en uitstroom en op de kwaliteiten en het ontwikkelpotentieel van onze huidige medewerkers. In 2022 voeren we de talentontwikkelings- en wervingsactiviteiten uit op basis van de in 2021 geactualiseerde SPM-inzichten. We evalueren het SPM-instrument met als doel het structureel in de jaarcyclus op te nemen.

02. Organisatieontwikkeling, we investeren in talentontwikkeling medewerkers

Een wendbare, flexibele organisatie vraagt om medewerkers die vanuit eigenaarschap werken, in staat zijn opgavegericht te werken en gericht zijn op blijvend leren en continu verbeteren. Om onze medewerkers hiervoor goed toe te rusten, investeren we in het neerzetten van een goed leerklimaat, voldoende ondersteuning in individuele ontwikkeling en een cultuur van continu verbeteren. Dat doen we – naast met het structurele leiderschapsprogramma en het programma van de Enschedese en Twentse School – met de al ingezette Talentmanagementaanpak. Hiermee blijven we investeren in een aantrekkelijke werkomgeving om talentvolle (jonge) medewerkers te behouden en aan te trekken.

03. Organisatieontwikkeling, we implementeren onze arbeidsmarktcommunicatiestrategie

We implementeren onze arbeidsmarktcommunicatiestrategie. Deze is gericht op het neerzetten van een onderscheidend werkgeversmerk, vergroten van de bekendheid van de gemeente Enschede als werkgever en het optimaal gebruikmaken van moderne wervingskanalen. We zien ons geconfronteerd met moeilijk in te vullen vacatures, forse uitstroom door pensionering en een steeds krapper arbeidsmarkt. Als overheidswerkgever moeten we extra investeren om in de sterk concurrerende arbeidsmarkt aantrekkingskracht op nieuw talent uit te oefenen. We blijven dus investeren in de uitvoering en doorontwikkeling van onze gekozen arbeidsmarktcommunicatiestrategie. In 2022 bouwen de inzet van externe bureaus af als gevolg van de in 2021 op sterkte gebrachte recruitmentseenheid. We bouwen ons werkgeversmerk in 2022 verder uit op relevante platforms en onze nieuwe werken-bij-Enschede-webomgeving. Als onderdeel van de recruitmentseenheid richten we een actieve loketfunctie in voor stagiairs, afstudeerders, alumni, zij-instromers en andere in onze organisatie geïnteresseerde talenten.

1.05 Optimale inzet van beschikbare data op ontwikkelingen in de stad

Data wordt steeds meer gezien als een essentieel bedrijfsmiddel waar we net zo zuinig op moeten zijn als op de andere bedrijfsmiddelen (personeel, financiën). Data is een democratisch recht. Hoe beter wij onze inwoners en bedrijven goed kunnen informeren over regelingen, besluiten en initiatieven, hoe meer we in een gelijkwaardige positie terecht komen en hoe beter inwoners en bedrijven zichzelf kunnen redden. We streven naar een hierbij passend niveau van ontsluiting van data en systemen en koppelen deze met elkaar waar dat kan. Steeds met als uitgangspunt de basis op orde.

Acties 2022

Aantal acties: 1

01. Wij maken slimmer gebruik van de beschikbare informatie en ICT

Het werken aan en sturen op de opgaven van de stad kan niet zonder betrouwbare data-informatie-kennis. Door data meer en meer te gebruiken als basis voor ons handelen, maar zonder gevoel uit te sluiten, krijgen we meer richting over de mogelijke effecten van onze acties

op de middellange en lange termijn. We combineren eigen data met publiek toegankelijke (open) data en data van andere instanties voor strategische sturing en besluitvorming. Daarnaast zetten we data in voor het verbeteren van onze processen waardoor onze dienstverlening verbetert, zoals open- en bereikbaar zijn met voldoende bezetting o.b.v. gedrag van inwoners. We houden ons hierbij aan geldende wet- en regelgeving en voor de ethische afweging bij inzet van data en nieuwe technologie hebben we een ethische commissie die gevraagd en ongevraagd kan reflecteren. We vormen ons steeds meer als kennisorganisatie en vormen daarbij gaande weg een ethische afwegingsmethode. Voorbeelden van projecten waarin we op innovatieve wijze processen en diensten anders vormgeven: i4 Sociaal en Strategische Investerings Afwegingskader (SIA).

1.06 Continu voldoen aan wet- en regelgeving rondom informatievoorziening

Rond informatievoorziening, digitale veiligheid en privacy is wet- en regelgeving belangrijk. We implementeren nieuwe wet- en regelgeving en zorgen voor bewustwording bij onze medewerkers met behulp van campagnes, training, en certificering.

Acties 2022

Aantal acties: 2

01. We doen mee aan de verplichte audits op bestaande wetgeving ten aanzien van informatievoorziening en sluiten aan bij de verplichte landelijke voorzieningen

Het verplichte audit regime onder de noemer ENSIA zorgt voor controle op de uitvoering. Het (audit) regime op de informatiehuishouding wordt strenger met de komst van de wet open overheid (Woo). Deze wet richt zich op het actief en passief openbaar maken van alle overheidsinformatie. We hebben activiteiten -waaronder het programma BRIDGE- opgestart die er voor gaan zorgen dat bij het ontstaan van gegevens deze direct toegankelijk zijn volgens de bepalingen vanuit de Woo. Voor de Woo is een speciaal adviescollege gevormd dat zal toezien op de informatiehuishouding van het rijk en decentrale overheden. Er wordt verwacht dat dit toezicht vorm gaat krijgen binnen het ENSIA regime.

02. We verhogen de digitale weerbaarheid

Tijdens de coronaperiode is onze manier van werken sterk veranderd, we werken veel meer thuis en mobiel. Dit vergt een andere wijze van beschikbaar stellen van applicaties en inrichting van digitale weerbaarheid van de medewerkers. Naast de BIO maatregelen en de bewustwordingscampagnes implementeren wij momenteel een nieuw beveiligingskader (programmatuur en richtlijnen) dat behalve de centrale beveiliging vooral is gericht op het beveiligen van mobiele hardware zoals laptops en smartphones. Voor de uitvoering hiervan zijn structurele middelen nodig die in deze gemeentebegroting zijn opgenomen als nieuw knelpunt, zie hiervoor hoofdstuk 2 Middelenkader.

1.07 Optimaal gedigitaliseerde bedrijfsvoeringsprocessen

We zetten ons in om waar mogelijk onze processen te digitaliseren. En sluiten daarbij aan op actuele ontwikkelingen waarbij we de focus houden op basis op orde.

Acties 2022

Aantal acties: 2

01. We digitaliseren ons inkoop- en verkoopproces

Het implementeren van het systeem ter ondersteuning van de P2P processen loopt achter door personele krapte en technische problemen. Om te kunnen bepalen hoe er wordt doorgestart met het faciliteren en digitaliseren van de processen inkopen tot en met betalen, wachten we het externe advies af.

02. We maken onze financiële processen toekomstbestendig

We gaan op basis van geactualiseerde sturingsprincipes en concernkaders onze planning &

controlprocessen verder professionaliseren en inrichten. We hebben in 2021 onze financieel administratieve processen geïnventariseerd en doorgelicht op de verdere mogelijkheden voor vereenvoudiging, uniformering en digitalisering. Op basis van deze doorlichting zijn de eerste processen aangepast. Daar gaan we verder mee door in 2022. Bij deze doorontwikkeling zal ook ingezet worden op verdere digitalisering, het gebruik van data van onze keten- en samenwerkingspartners en onze eigen data voor de verdere ontwikkeling van databedreven werken.

1.08 Optimaal applicatielandschap en slimme informatie infrastructuur

Het applicatielandschap is de verzameling van alle in gebruik zijnde systemen. We streven ernaar het aantal applicaties te verminderen om te komen tot een betere beheersbaarheid, betere onderlinge koppelingen en verlaging van de kwetsbaarheid.

Acties 2022

Aantal acties: 3

01. We richten applicatieportfoliomanagement verder in ter sturing op het applicatielandschap

In 2021 is een start gemaakt met het inrichten van het vakgebied 'applicatieportfoliomanagement' om met elkaar nog meer op tijd te kunnen sturen in het applicatielandschap. Dit applicatielandschap zal in de komende 8-10 jaar sterk veranderen door de komst van Cloud-oplossing en Common Ground (initiatief en richting voor nieuw gegevenslandschap van de VNG). In 2022 gaan we hier mee verder en wordt ook de combinatie gelegd met (applicatie)contractmanagement. In deze combinatie zijn we nog beter in staat om ons applicatieportfolio te beheersen.

02. Transitiestrategie Common Ground

Gemeenten werken samen aan een nieuwe moderne, veilige en flexibele informatievoorziening voor het uitwisselen van gegevens (common ground). In 2021 is een transitiestrategie op hoofdlijnen geformuleerd hoe we hier in onze processen en diensten in de komende 8-10 jaar in willen bewegen. In 2022 sturen we in de projecten (waar mogelijk en relevant) op het hergebruik van landelijke ontwikkelde componenten en standaarden die zijn ontwikkeld en beschikbaar zijn gesteld door andere gemeenten ter opschaling onder de vlag 'common ground'. Denk dan aan standaarden voor ophalen basisregistraties rechtstreeks uit de landelijke registratiebron, of aan componenten die worden ingezet voor de moderne en toegankelijke persoonlijke dienstverlening als een Mijn Gemeente (hergebruik van Mijn Amsterdam resulteert uiteindelijk in een Mijn Enschede omgeving). Enschede werkt landelijk nauw samen met de VNG-Realisatie en andere gemeenten om op landelijke schaal de common ground te realiseren als onderdeel van het programma Gemeenschappelijk Gemeentelijke Uitvoering (GGU).

03. We ondersteunen de organisatie bij volledig digitalisering en waar mogelijk automatisering van de werkprocessen

Wij zetten bij herontwerp van processen waar dat kan in op volledige slimme automatisering van taken. Het analyseren van data om continu te kunnen monitoren en bijsturen, krijgt steeds meer vorm zoals blijkt uit het project digitaal luisteren en de digitale rekenhulp voor inwoners bij uitkeringen. We houden ons hierbij aan geldende wet- en regelgeving. Voor de ethische afweging bij inzet van data en nieuwe technologie is de ethische commissie beschikbaar die gevraagd en ongevraagd kan reflecteren en dit ook samen met inwoners doet. Het ondersteunen en mogelijk maken van deze nieuwe manieren van werken loopt via projectenportfolio om vorm te geven aan de doelen en opgaven voor de stad. De samenleving verandert snel en de wijzigingen die nodig zijn in ons handelen zijn ingrijpend en volgen elkaar in hoog tempo op. Het vraagt van onze organisatie continue alert zijn en aanpassingsvermogen aan te wenden. De druk op de systemen en medewerkers neemt toe en dat vraagt in 2022 om het maken van keuzes in wanneer we wat op kunnen en willen pakken.

1.09 Strategische heroverweging diensten voor externe organisaties

De gemeente Enschede levert diverse diensten aan externe organisaties (waaronder

salarisadministratie, IT ondersteuning en publieksdienstverlening). De afweging om te bepalen of we wel/niet willen en kunnen leveren aan derden vindt plaats op basis van individuele beoordeling van de leidinggevende. Het gevolg hiervan is een omvangrijk aantal Dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) en diverse randvoorwaarden. Dit vraagt om een strategische heroverweging met een afwegingskader zodat het aangaan of voortzetten van DVO's weloverwogen gebeurt.

Acties 2022

Aantal acties: 0

1.10 Optimale bedrijfsvoering (link paragraaf bedrijfsvoering)

In deze gemeentebegroting is een aparte paragraaf bedrijfsvoering opgenomen (paragraaf 4.5). In de paragraaf gaan we per bedrijfsvoeringsdiscipline/aspect in op hoe wij bedrijfsvoering in onze organisatie vormgeven. Door middel van onderstaande actiepunten geven we extra focus aan bedrijfsvoeringsonderdelen.

Acties 2022

Aantal acties: 1

01. We herijken de bedrijfsvoeringsapplicaties

In 2022 bereiden we ons verder voor op het naar de Cloud brengen van applicaties, inclusief de bedrijfsvoeringsapplicaties. Daarbij wordt de in 2021 geogoste vereenvoudiging van de inrichting van de financiële applicaties verder doorgevoerd in reductie van het aantal koppelingen, sterke uniformering en het opleveren van managementdashboards. In het uitwerken van de Cloudstrategie in een uitvoeringsprogramma wordt bepaald welke applicaties wanneer aan de beurt gaan zijn. Dit programma is omvangrijk en complex voor ons als gehele organisatie. Voor de uitvoering van deze Cloud-strategie is een incidenteel budget van 1 miljoen euro benodigd. Dit is als nieuw knelpunt opgenomen, zie hiervoor hoofdstuk 2 Middelenkader. Daarnaast zijn ook structurele middelen benodigd. Deze worden de komende periode in beeld gebracht en worden al knelpunt betrokken bij de zomernota/coalitieakkoord van volgend jaar.

Bijdrage verbonden partij: Dimpact

Maatschappelijk rendement:

Wij zijn lid van de coöperatieve vereniging Dimpact om samen met andere gemeenten ICT oplossingen te ontwikkelen. Dit verlaagt de kwetsbaarheid en versterkt lobby- en inkoopkracht van onze bedrijfsvoering. Gemeentelijke uitgaven voor Dimpact zijn tot medio 2023 deels inkomsten voor de IT afdeling omdat de gemeente Enschede ook betaalde werkzaamheden verricht voor het Dimpact – verband. In 2023 lopen 2 contracten af voor belangrijke bedrijfsvoeringsapplicaties. Dimpact heeft hiertoe een vervangingsstrategie ontwikkeld voor de jaren 2021 t/m 2023 die ook van Enschede inspanning vraagt om te komen tot een nieuw applicatielandschap.

2. Een betrouwbare en voor lange termijn houdbare financiële huishouding

De financiële positie van Enschede is nog steeds kwetsbaar. Vanaf 2008 hebben wij te maken met bezuinigingsopgaven. Ook het meerjarenperspectief bevat een uitdaging voor een sluitende meerjarenbegroting. Het is daarom nodig scherpe keuzes te maken. We moeten kijken welke vraagstukken de grootste prioriteit hebben en hier onze inzet op richten. Dat betekent ook dat we andere activiteiten niet meer of later doen. Op de onderdelen waar dat mogelijk is wordt de begroting flexibeler gemaakt. Daarmee zijn wij wendbaarder in het werken aan onze opgaven en kansen die zich voordoen. Verder willen we de rentelasten en kosten betalingsverkeer voor de gemeente minimaliseren.

2.1 De gemeente Enschede is een gezonde financiële organisatie en daarmee goed toegerust op de ondersteuning van uitvoering en beleid.

Om tegenslagen het hoofd te kunnen (blijven) bieden streven we naar een weerstandsvermogen groter dan 1. We voeren realistisch en degelijk financieel beleid. Daarom speculeren we niet op onzekere inkomsten. Structurele uitgaven dekken we met structurele middelen. Tegenvallers worden binnen het eigen domein opgelost, de inzet van baten uit meevallers wordt integraal afgewogen. We zetten ons spaarprogramma voort. Op deze manier blijven we ook in de toekomst in staat om onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen. We sturen stevig op het realiseren van bezuinigingen. We blijven bij het Rijk aandacht vragen voor de financiële en sociale situatie van onze stad. We beschrijven nauwkeurig welke financiële risico's we onderscheiden. Daarbij beperken we ons niet tot statische risico's, maar nemen we ook langjarige, flexibele risico's mee. We maken scenario's inzichtelijk en bereiden ons hier zoveel mogelijk op voor.

Acties 2022
Aantal acties: 4
01. We treffen voorbereidingen voor een rechtmatigheidsverklaring door het college Vanaf 2021 moeten overheidsorganisaties zelf een rechtmatigheidsverklaring overleggen. In 2022 wordt de rechtmatigheidscontrole zo uitgevoerd, zodat het college over het begrotingsjaar 2022 een rechtmatigheidsverklaring kan afgeven.
02. We implementeren de wijziging gemeentefondsmethodiek De verwachte wijziging heeft in 2021 vertraging opgelopen, mede als gevolg van Corona en landelijke verkiezingen. De verwachting is dat deze wijziging eind 2021 door het Rijk is vastgesteld. Implementatie vindt plaats in 2022 in onze begroting 2023-2026.
03. We evalueren de begroting en doelenboom In opmaat naar de verkiezingen en de nieuwe bestuursperiode worden de indeling en de indicatoren van de gemeentebegroting geëvalueerd. De nieuwe gemeenteraad krijgt voor het zomerreces een herijkte indeling van de gemeentebegroting ter besluitvorming voorgelegd, waarin de uitkomst van de evaluatie is verwerkt. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de opbrengst van de herijking van en gewenste sturing op de strategische opgaven, zoals genoemd onder het programma Samenleving en Bestuur.
04. We maken een financiële foto Begin 2022 maken we een financiële foto van de financiële positie van de gemeente Enschede. Deze financiële foto is bruikbaar bij de formatie van een nieuw bestuur.
Bijdrage verbonden partij: Bank Nederlandse gemeenten <u>Maatschappelijk rendement:</u> De BNG Bank is de huisbankier van de gemeente. Daarnaast is de gemeente aandeelhouder van de BNG Bank. Door de lage kosten voor het gemeentelijke betalingsverkeer en de jaarlijkse dividenduitkering draagt zij bij aan een houdbare financiële huishouding. Daarnaast draagt de bank door het verstrekken van laagrentende leningen bij aan het realiseren van investeringen in de stad die de inwoner ten goede komen tegen aanvaardbare kosten.
Bijdrage verbonden partij: Enexis <u>Maatschappelijk rendement:</u> Enexis is de eigenaar van het netwerk voor gas en elektra in de stad. Het streven is om het netwerk betaalbaar, betrouwbaar en veilig te houden. Hiermee draagt Enexis ook bij aan het Energieakkoord en daardoor ook tegelijkertijd aan de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van duurzaamheid. De gemeente is aandeelhouder van Enexis. De jaarlijkse dividenduitkering draagt bij aan een houdbare financiële huishouding.
Bijdrage verbonden partij: Gemeentelijk Belastingkantoor Twente <u>Maatschappelijk rendement:</u> Door de wettelijke taak belastinginning en heffingen te laten verzorgen door het GBT wordt op een effectieve en efficiënte manier uitvoering gegeven aan deze taak. Op deze manier wordt de gemeente Enschede in de gelegenheid gesteld om zich te richten op de ontwikkelingen van de

Twentse samenleving.

Bijdrage verbonden partij: Voormalig Essent

Maatschappelijk rendement:

Hierbij gaat het om diverse Bv's die zijn ontstaan uit het verkoopproces van de aandelen die gemeente had in Essent NV. Deze Bv's worden binnen enkele jaren opgeheven. De destijds niet uitgekeerde delen van de verkoopopbrengst zijn grotendeels uitgekeerd. Er zijn slechts nog kleine uitkeringen te verwachten in de komende jaren.

Wettelijk verplichte indicatoren

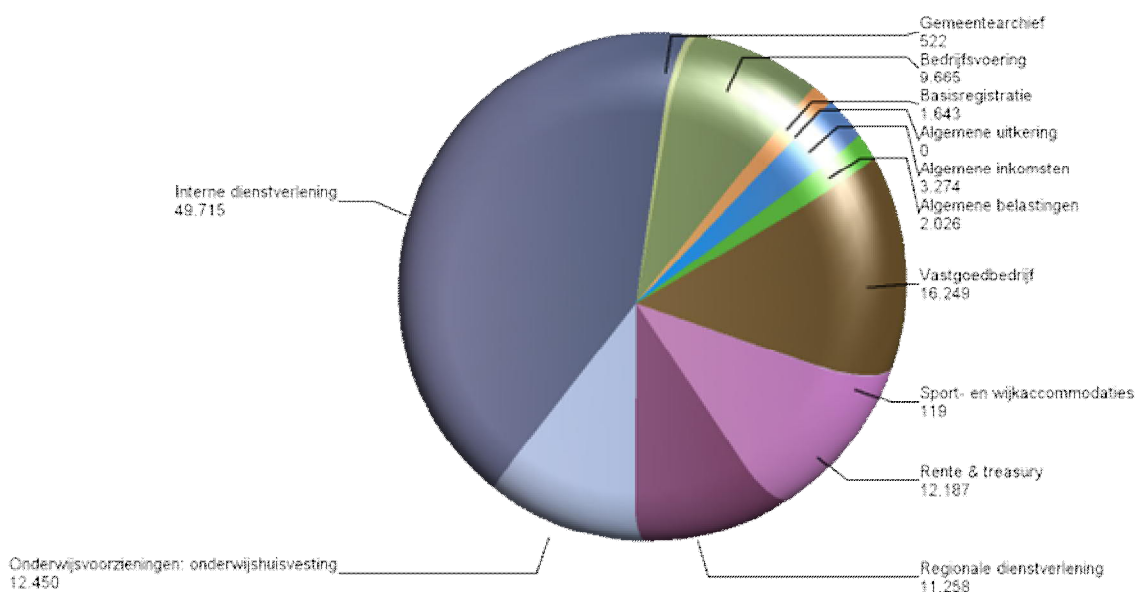
Op grond van het Besluit begroting en verantwoording zijn onderstaande indicatoren opgenomen. De indicatoren gelden voor iedere gemeente en zijn bedoeld om gemeenten met elkaar te kunnen vergelijken. Dit is mogelijk via www.waarstaatjegemeente.nl.

	Beleidsveld	Naam indicator	Eenheid	Jaar	Score	Bron
1.	0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2022	8.41	Eigen gegevens
2.	0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2021	8.75	Eigen gegevens
3.	0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner, in euro's	2022	829	Eigen Begroting
4.	0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2022	12%	Eigen Begroting
5.	0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	2022	8,2%	Eigen Begroting
35.	8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2020	194	CBS
36.	8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2019	7,2	BAG
37.	8. Vhrosv	Demografische druk	%	2021	48,1%	CBS
38.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In euro's	2021	818	COELO
39.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In euro's	2021	852	COELO

Wat mag het kosten?

Om de gestelde doelen te bereiken zijn per doel lasten begroot voor 2021. Deze bedragen worden ingezet voor het realiseren van de acties (onder 'Wat gaan we doen') maar ook voor het realiseren van de reguliere werkzaamheden. Onderstaande grafiek geeft per product inzicht in de beschikbaar gestelde budgetten.

Financien en organisatie: Lasten per product in 1.000 euro

Onderstaande tabel geeft inzicht in de meerjarige ontwikkeling van de lasten, baten en reserve mutaties.

Financien en organisatie Bedragen x 1.000 euro	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Lasten	114.853	119.109	120.566	123.995	133.402
Baten	498.227	512.373	499.505	501.143	507.521
Saldo van baten en lasten	-383.374	-393.264	-378.939	-377.148	-374.120
Storting reserves	25.598	32.945	26.063	25.808	25.498
Onttrekking reserves	38.413	33.522	28.009	26.573	26.491
Resultaat	-396.189	-393.841	-380.885	-377.913	-375.113

Toelichting

De begrote lasten nemen in 2022 toe met 4,2 miljoen euro.

- Het Vastgoedbedrijf begroot lagere uitgaven aan kapitaallasten (0,7 miljoen euro). Dat betekent ook dat de begrote onttrekking aan de reserve Vastgoedbedrijf in 2022 lager is.
- Bij Regionale Dienstverlening nemen de lasten toe met 0,7 miljoen euro met name als gevolg van het feit dat Enschede vanaf 2022 de dienstverlening van het IT-platform van de Regio Twente overneemt en deze factureert aan de deelnemende gemeenten.
- Bij Interne Dienstverlening stijgen de lasten. Met name als gevolg van uitgaven die gekoppeld zijn aan het IT-transitiefonds (1,0 miljoen euro, zie toelichting in hoofdstuk 2 financieel middelenkader). Ook nemen de uitgaven toe als gevolg van genomen beveiligingsmaatregelen voor de IT-systemen (0,3 miljoen euro). Daarnaast worden extra kosten gemaakt voor het op orde brengen van het archief ter voorbereiding op

de invoering van de Wet Open Overheid als onderdeel van het uitvoeringsprogramma Bridge (0,5 miljoen euro).

- Bij het product Algemene Inkomsten neemt het budget toe vanwege het eenmalig afschaffen van de opschalingskorting door het Rijk en vanwege de invulling van de taakstelling op de organisatie (2,4 miljoen euro).

De begrote baten nemen in 2022 toe met 14,1 miljoen euro.

- De Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds is in 2022 8,4 miljoen euro hoger dan 2021 en is een vertaling van de verschillende circulaire van de afgelopen jaren. Hiervan is reeds 6,7 miljoen euro verwerkt in eerdere begrotingen. In de Meicirculaire van dit jaar is de uitkering verlaagd met 1,7 miljoen euro. De septembercirculaire laat een verhoging van de Algemene Uitkering zien van 3,4 miljoen euro. Dit is opgenomen in het middelenkader van deze begroting (zie hoofdstuk 2).
- De inkomsten uit Algemene Belastingen stijgen 0,8 miljoen euro en is met name een gevolg van een stijging van de OZB vanwege indexering en een toename van het aantal woningen.
- Bij Regionale Dienstverlening nemen de baten toe met 1,8 miljoen euro met name als gevolg van het feit dat Enschede vanaf 2022 de dienstverlening van het IT-platform en het onderdeel Twentse Kracht van de Regio Twente overneemt en deze factureert aan de deelnemende gemeenten.
- Als gevolg van een technische correctie nemen zowel de baten als de mutatie in de reserve bij het Vastgoedbedrijf met 3,1 miljoen euro toe. Deze noodzakelijke correctie is budgetneutraal binnen het Vastgoedbedrijf.

De stortingen zijn in 2022 7,3 miljoen euro hoger dan in 2021.

- In 2022 vindt een incidentiele dotatie plaats voor de vorming van een IT-transitiefonds van 3,2 miljoen euro. Voor een nadere toelichting hierop wordt verwezen naar het middelenkader in hoofdstuk 2.2. Van dit bedrag wordt in 2022 1,0 miljoen euro onttrokken.
- Voor het uitvoeringsprogramma Bridge wordt 0,5 miljoen euro gedoteerd en onttrokken; per saldo neutraal.
- Als gevolg van een technische correctie nemen zowel de baten als de mutatie in de reserve bij het Vastgoedbedrijf met 3,1 miljoen euro toe. Deze noodzakelijke correctie is budgetneutraal binnen het Vastgoedbedrijf.
- Bij Onderwijshuisvesting is sprake van een hogere storting van 0,5 miljoen euro ten behoeve van het Integraal Huisvestingsplan (IHP).

De onttrekkingen zijn in 2022 4,9 miljoen euro lager dan in 2021.

- In 2022 wordt een bedrag van 1,0 miljoen euro onttrokken aan het in deze begroting ingestelde IT-transitiefonds (zie de toelichting bij de stortingen).
- Voor het uitvoeringsprogramma Bridge wordt 0,5 miljoen euro gedoteerd en onttrokken; per saldo neutraal.
- Voor uitgaven op het gebied van implementatie van diverse wet- en regelgeving op het gebied van informatievoorziening wordt 0,5 miljoen euro meer onttrokken dan in 2021.
- De begrote onttrekking aan de reserve weerstandsvermogen is in 2022 6,8 miljoen euro lager dan in 2021 met name als gevolg van de verbetering van het middelenkader.

Meer info	Klik hier voor meer informatie over reguliere werkzaamheden en beleidsnota's .
Portefeuillehouders	June Nods, Jeroen Diepemaat, Niels van den Berg
Concerndirecteuren	Kees Meijer

4. Paragrafen

Dit hoofdstuk bestaat uit 8 paragrafen. De onderwerpen zijn belangrijk voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente. De informatie over deze onderwerpen is vaak versnipperd in de begroting opgenomen. De paragrafen zijn daarom eigenlijk dwarsdoorsnedes van de verschillende programma's. Ze zijn om verschillende redenen opgenomen in de gemeentebegroting:

- Het onderwerp heeft mogelijk een grote financiële impact;
- Het onderwerp heeft een grote politieke betekenis;
- Het onderwerp is van belang voor de uitvoering van de programma's;
- Het is noodzakelijk dat de raad beschikt over een overzicht van deze onderwerpen voor de uitvoering van haar taken.

Wat is het verschil tussen programma's en paragrafen?

De programma's in de vorige hoofdstukken zijn direct gericht op burgers, de paragrafen indirect. De paragrafen zijn namelijk de kaders die de raad voor het college stelt voor het beheer en de uitvoering.

Welke paragrafen zijn er?

De onderwerpen van de paragrafen zijn voorgeschreven door het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Zeven paragrafen zijn verplicht:

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Treasury
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid

Daarnaast is de paragraaf 'doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken' opgenomen, omdat wij het van belang vinden om deze onderwerpen in samenhang te presenteren.

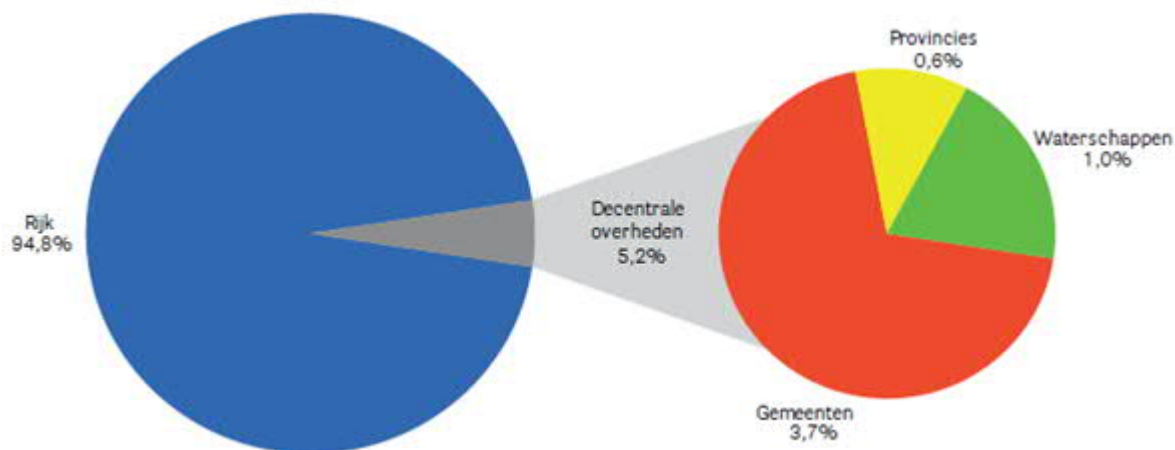
4.1. Lokale heffingen

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Deze heffingen zijn een van de inkomstenbronnen die vooral inwoners moeten opbrengen. De lokale belastingen onderscheiden we in heffingen waarvan de besteding gebonden is en in heffingen waarvan de besteding ongebonden is.

Ongebonden belastingen:	Gebonden belastingen:
Hondenbelasting	Afvalstoffenheffing
Onroerende-zaakbelastingen	Bijdrage Bedrijven Investering Zone
Parkeerbelastingen	Leges en Rechten
Precariobelasting	Rioolheffing
Reclamebelasting	
Toeristenbelasting	

Ongebonden belastingen rekenen we tot de algemene dekkingsmiddelen, omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden belastingen verantwoorden we op het betreffende programma en rekenen we niet tot de algemene dekkingsmiddelen.

Van elke euro die huishoudens en bedrijven in Nederland aan belastingen en sociale premies betalen gaat in 2021 3,7% naar de gemeenten. De decentrale overheden nemen samen 5,2% voor hun rekening, de rijksoverheid 94,8%. Het aandeel van de gemeente Enschede aan ontvangen belastingen en retributies bedraagt in dit geheel 105 miljoen euro.

Grafiek: uit Coelo-atlas overzicht van de lokale lasten 2021

Inkomsten lokale heffingen

Omschrijving lokale lasten voor de burger bedragen in euro's	Raming 2020	Realisatie	Raming 2021	Raming 2022
Huwelijk en geregistreerd partnerschap	172.000	144.000	172.000	143.000
Legitimatie- en reisdocumenten en rijbewijzen	1.376.000	1.332.000	1.469.000	1.443.000
Uittreksel Burgelijke stand	63.000	62.000	63.000	40.000
Verstrekken inlichtingen BRP	48.000	34.000	48.000	61.000
Overige publiekszaken (VOG, Naturalisatie etc.)	288.000	328.000	259.000	440.000
Overige verrichtingen archief	0	400	0	0
Leges telecommunicatie (%)	111.000	98.000	112.000	113.000
Vergunningen	3.630.000	3.948.000	3.525.000	4.571.000
Kort parkeren, garages, abonnementen en vrijuitrijkaarten (niet fiscaal)	8.838.000	5.812.000	8.852.000	9.028.000
Fiscale vergunningen	780.000	901.000	780.000	806.000
Fiscaal straat- en terreinenparkeren	3.100.000	2.456.000	3.100.000	3.200.000
Fiscalisering (naheffing)	800.000	301.000	816.000	832.000
Begraafrechten (exclusief onderhoud gedenkparken)	548.000	541.000	555.000	561.000
Havengelden	46.000	76.000	46.000	47.000
Marktgeden	249.000	257.000	249.000	264.000
Afvalstoffenheffing (netto)	15.660.000	15.567.000	16.345.000	16.877.000
Afvalstoffenheffing - kwijschelding	-2.300.000	-2.598.000	-2.300.000	-2.400.000
Afvalstoffen - oninbaar	-240.000	-347.000	-240.000	-240.000
Rioolheffing (netto, inclusief grootverbruik)	16.917.000	16.899.000	17.892.000	18.154.000
Rioolheffing - kwijschelding	2.445.000	-2.572.000	-2.570.000	-2.676.000
Rioolheffing - oninbaar	-169.000	-336.000	-271.000	-268.000
Hondenbelastingen	910.000	858.000	900.000	900.000
Precariobelastingen	255.000	50.000	315.000	315.000
Toeristenbelasting	300.000	220.000	600.000	600.000
Reclamebelasting	190.000	206.000	190.000	200.000
OZB woningen	21.830.000	22.000.000	22.320.000	22.900.000
OZB eigenaar niet-woningen	16.620.000	16.500.000	16.900.000	17.100.000
OZB gebruiker niet-woningen	11.961.000	12.400.000	12.150.000	12.201.000

Beleid ten aanzien van gemeentelijke heffingen

Ontwikkeling tarieven algemeen

Zonnepanelen

Bij de behandeling van het Belastingplan 2019 (fiscale vergroeningsmaatregelen 2019) in het najaar van 2018 is de regering bij motie (Lodders / Van Weyenberg1) verzocht een voorstel te ontwikkelen waarmee zonnepanelen standaard buiten de onroerendezaakbelasting (ozb)

gehouden worden en tevens te onderzoeken hoe vormen van verduurzaming in de toekomst niet ontmoedigd worden door middel van hogere lokale lasten. Minister Ollongren heeft begin 2021 hierover een brief verzonden aan de 2^e Kamer. Ollongren geeft hierin aan dat een wettelijke belastingvrijstelling via de OZB of de WOZ de nodige uitvoeringsproblemen kent. Een subsidie of 'groene' heffingskorting is volgens haar een beter oplossing. De groene heffingskorting kan worden vormgegeven door een vermindering van de verschuldigde belasting nadat het verschuldigde belastingbedrag (bijvoorbeeld voor ozb) is berekend. Een eventuele verplichte groene heffingskorting vraagt wel om een wetswijziging. De minister gaat met gemeenten in gesprek over hoe op lokaal niveau verduurzaming door huiseigenaren bevorderd kan worden en of een (verplichte) groene heffingskorting daar mogelijk aan bijdraagt.

Amendement Omtzigt

Op 30 november 2020 heeft minister Ollongren van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomst van het gesprek met de VNG over de toepassing van artikel 220f Gemeentewet (amendement Omtzigt). De minister schrijft nu in een brief aan de Tweede Kamer dat deze wettelijke bepaling voor gemeenten niet toepasbaar is. Om de bedoeling van de bepaling wel mogelijk te maken kan onderzocht worden hoe de gedachte achter de wettelijke bepaling het beste uitgevoerd kan worden. Ollongren is bereid om dit onderzoek op te starten. Dit onderzoek kan leiden tot een aanpassing van artikel 220f Gemeentewet (of een alternatieve bepaling of instrument die het doel beter bereikt). De keuze hiertoe is voorbehouden aan een nieuw kabinet. Wij volgen de ontwikkelingen en zolang er geen duidelijkheid is, is het advies vooralsnog geen gebruik te maken van de wetswijziging.

Ontwerpbesluit proceskosten bestuursrecht

De VNG heeft op 27 november 2019 een reactie gegeven op de voorgestelde wijzigingen van het Besluit proceskosten bestuursrecht. Zij zijn er niet van overtuigd dat de voorgenomen wijzigingen effectief zullen zijn en adviseren daarom het besluit niet te wijzigen. Het ontwerpbesluit verhoogt de proceskostenvergoeding die de burger krijgt als hij, bijgestaan door een rechtsbijstandsverlener, met succes een overheidsbesluit aanvecht bij de bestuursrechter. Ook krijgt de bestuursrechter een explicietere bevoegdheid om een hogere vergoeding toe te kennen dan het standaardbedrag als hij vindt dat de overheid in een concrete zaak 'kennelijk onredelijk' is geweest voor de burger. In een brief aan de minister voor Rechtsbescherming zet de VNG haar bezwaren tegen beide wijzigingen uiteen. De verhoging van de proceskostenvergoeding vindt de VNG met name voor belastingzaken zeer onwenselijk. Deze vergoeding is voor no cure no pay bureaus nu al vaak de belangrijkste aanleiding om te procederen over WOZ-beschikkingen. De minister is onlangs een onderzoek hiernaar gestart. Een verhoging van de vergoeding maakt het gemeenten moeilijker om bezwaren op een informele manier met inwoners op te lossen en zal de kosten voor gemeenten laten toenemen. De VNG geeft de minister in overweging om voor de Wet WOZ een andere regeling van toepassing te verklaren en geeft hiervoor in haar brief twee mogelijke oplossingen nl. uitsluiten van WOZ-zaken en een apart besluit proceskosten invoeren of aansluiten bij het financiële belang van zaken.

Afvalstoffenheffing

De grondslag voor de berekening van afvalstoffenheffing is niet wettelijk vastgelegd. De gemeente is in principe vrij deze grondslag zelf te bepalen. In de raadsvergadering van 18 april 2016 heeft de gemeenteraad besloten over te gaan tot tariefdifferentiatie (Diftar) op basis van een vast tarief en een variabel tarief. Tot en met 2016 werd tariefdifferentiatie gehanteerd op basis van het aantal personen per huishouden (één- en meerpersoonshuishouden). Vanaf 2017 betaalt elk perceel een vast bedrag met een opslag

al naar gelang de grootte van de restcontainer en het aantal aanbiedingen. De definitieve tarieven voor 2022 en verder worden in december 2021 door de gemeenteraad vastgesteld in samenhang met het aantal aanbiedingen.

Rioolheffing

De rioolheffing is een gebonden belasting (bestemmingsheffing). Daaruit vloeit voort dat de kostendekkendheid maximaal 100% mag zijn. De opbrengsten van de rioolheffingen mogen dus structureel niet hoger zijn dan de begrote kosten. De kostendekkendheid van de rioolheffing in de gemeente Enschede is 100%. De basis voor de ontwikkeling van het rioolheffing tarief ligt in het door de Raad vastgestelde Water- en Klimaatadaptatieplan Gemeente Enschede 2022-2026, "Verder bouwen aan een groen-blauw Enschede". In dit plan staat dat de stijging van de rioolheffing afvlakt van 5,1% naar 1,4% in 2022 en (maximaal) loon- en prijscompensatie plus 1% vanaf 2023. Het tarief voor 2022 is vastgesteld op 274,40 euro.

Parkeren

De definitieve tarieven voor 2022 en verder worden in december 2021 door de gemeenteraad vastgesteld.

Onroerende zaakbelasting

Gebruiksoppervlakte Wet WOZ

Met ingang van 2022 wordt voor alle woningen in de gemeente de gebruiksoppervlakte toegepast om de WOZ-waarde te bepalen. Tot 2022 was dat de bruto inhoud van een pand. De Waarderingskamer heeft gesteld dat alle woningen in Nederland op 1 januari 2022 gewaardeerd dienen te worden op basis van de gebruiksoppervlakte. Dit omdat veel andere instanties ook de gebruiksoppervlakte gebruiken, zoals makelaars, taxateurs en woningbouwverenigingen. Met de gebruiksoppervlakte wordt de grootte van de woningen bepaald. Alle professionele organisaties gebruiken hiervoor dezelfde meetinstructies (meetinstructie gebruikersoppervlakte woningen juli 2019) waardoor de onderlinge vergelijkbaarheid wordt vergroot.

Kwijtscheldingsmogelijkheden

Op dit moment is er geen bezwaar mogelijk tegen een beschikking uitstel van betaling. Tegen een beschikking kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is nu administratief beroep bij het college mogelijk. In de toekomst is in beide gevallen eerst bezwaar bij de invorderingsambtenaar mogelijk en is daarna de fiscale rechter bevoegd (rechtbank in eerste aanleg, gerechtshof in hoger beroep en Hoge Raad in cassatie). Wanneer deze landelijke wijziging in werking treedt is nog niet bekend.

Kostendekkendheid gebonden belastingen

Met ingang van 2017 moet conform de vereisten van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) de totale omvang van overhead in een centraal taakveld worden opgenomen. Concreet betekent dit dat er geen rechtstreekse lasten van overhead zijn opgenomen in de kosten voor leges en tarieven. De BBV schrijft wel voor dat een verdeelsleutel moet worden bepaald, hoe overhead wordt toegerekend aan de gebonden belastingen. Dit is ook conform de financiële verordening 2017. In onderstaande tabel is per legescategorie inzichtelijk gemaakt hoe de tarieven voor de gemeente Enschede worden berekend en wat de kostendekkendheid van deze leges is. Voor het berekenen van het aandeel overhead hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- Het totaal aan overhead bestaat uit 3 categorieën (voor een verdere uitsplitsing zie [paragraaf 5.2](#)):

- Facilitaire overhead (de PIOFACH-taken ten behoeve van het ondersteunen van de primaire processen);
 - Programmaoverhead, met name leidinggevende en ondersteunende functies binnen de verschillende programma's;
 - Bestuursondersteuning, de ondersteuning ten behoeve van het bestuur van de gemeente.
- De kosten voor bestuursondersteuning kennen geen (indirecte) relatie met de verschillende activiteiten van de gemeente waar leges voor worden geheven en rekenen wij derhalve niet toe aan onderstaande activiteitgroepen.
 - Voor de kosten van facilitaire en programmaoverhead geldt de hoofdregel dat wij het totaal van deze kosten toerekenen aan alle activiteiten van de gemeente op basis van de 'apparaatskosten' (alle kosten die noodzakelijk zijn voor het functioneren van de gemeente, met name personele inzet en directe materiële kosten);
 - Vervolgens zijn op basis van het aandeel apparaatskosten de overheadkosten toebedeeld aan de verschillende producten.

In onderstaande tabel en bijbehorende toelichting, wordt inzicht gegeven in de toerekening van de overhead, de totale lasten en baten en de daaruit voortvloeiende kostendekkendheid per taakveld.

Activiteitgroep Bedragen in 1.000 euro	Lasten Taakvelden	Over- head	BTW	Totale lasten	Heffingen (Baten)	Overige Baten	Totaal Baten	Kosten- dekkendheid
Afvalstoffenheffing (afvalstoffenverordening)	15.779	209	3.154	19.142	19.277	2.265	21.542	100%
Kwijtscheldingen Afvalstoffenheffing					-2.400		-2.400	
Rioolheffing	16.975	629	590	18.194	20.830	40	20.870	100%
Kwijtschelding rioolheffing					- 2.676		- 2.676	
Begraafplaatsrechten (exclusief onderhoud gedenkparken)	698		26	724	561	73	634	88%
Subtotaal Heffingen	33.452	838	3.770	38.060	35.592	2.378	37.970	100%

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing valt (gesaldeerd) uiteen in de volgende taakvelden:

- 7.3 afval -2.659.000 euro
- 0.4 ondersteuning organisatie 209.000 euro
- 2.1 verkeer en vervoer 50.000 euro
- 6.3 inkomensregelingen 2.400.000 euro

Rioolheffing

De rioolheffing valt (gesaldeerd) uiteen in de volgende taakvelden:

- 7.2 Riolering - 3.625.000 euro (betreft zowel de baten als de exploitatielasten, waaronder kapitaallasten, onderhoud, btw, etc.);
- 0.4 Ondersteuning organisatie 629.000 euro (betreft facilitaire overhead en programma overhead);
- 2.1 Verkeer en vervoer 320.000 euro (machinaal vegen);
- 6.3 Inkomensregelingen 2.676.000 euro (kwijtschelding).

Onderwerp legesverordening	Directe kosten	Loonkosten	Overhead	Totale kosten	Opbrengsten	kostendekkendheid
Titel 1 - Algemene dienstverlening						
Hoofdstuk 1 - Burgerlijke stand	97	219	46	362	143	40%
Hoofdstuk 2 - Reisdocumenten	322	822	155	1.299	864	67%
Hoofdstuk 3 - Rijbewijzen	299	699	144	1.142	579	51%
Hoofdstuk 4 - Verstrekkingen uit de Basisadministratie Persoonsgegevens	87	138	42	267	100	37%
Hoofdstuk 5 - Overige publiekszaken	124	545	232	901	440	49%
Hoofdstuk 9 - Leegstandswet	5	25	22	52	43	83%
Hoofdstuk 11 - Kansspelen	1	1	3	5	14	280%
Hoofdstuk 12 - Kabels en leidingen	0	62	41	103	98	96%
Hoofdstuk 13 - Verkeer en vervoer	1	7	2	10	13	130%
Hoofdstuk 15- Haven	327	0	0	327	47	14%
Diversen	6	9	25	40	37	93%
Totaal titel 1	1.269	2.527	712	4.508	2.378	53%
Titel 2 - Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunningen						
Hoofdstuk 2 - Schetsplan/beoordeling conceptaanvraag	34	169	76	279	93	33%
Hoofdstuk 3 - Omgevingsvergunning	530	2.624	383	3.537	4.206	118%
Totaal titel 2	564	2.793	459	3.816	4.299	113%
Titel 3 - Europese dienstenrichtlijn						
Hoofdstuk 1 - Horeca	8	206	38	252	85	34%
Hoofdstuk 2 - Organiseren evenementen	49	257	58	364	70	19%
Hoofdstuk 3 - Prostitutiebedrijven	0	12	1	13	10	77%
Hoofdstuk 5 - In deze titel niet benoemde aanvraag of afgifte	0	0	0	0	0	0%
Totaal titel 3	57	475	97	629	165	26%
Totaal	1.890	5.795	1.268	8.953	6.842	76%

Leges algemene Dienstverlening

De leges algemene dienstverlening bestaat voor het grootste deel uit het taakveld 0.2 Burgerzaken. Circa 70% van de inkomsten uit leges komen voort uit het verstrekken van paspoorten, ID kaarten en rijbewijzen. De leges hiervoor zijn door het rijk gemaximaliseerd

waardoor de kostendekkendheid voor die producten lager is dan 100%. Voor 2022 staat een herziening van de berekening van de kostendekkendheid binnen taakveld 0.2 op het programma.

Leges dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Op basis van de te verwachten realisatie 2021 en een doorkijk naar het komende jaar wordt de prognose voor 2022 naar 4.571.000 euro verhoogd t.o.v. begroting 2021.

Tijdens de coronacrisis in 2021 werd zichtbaar dat het aantal "kleine" bouwvergunningen sterk is gestegen. Dit zet zich voort in 2022. De verhoging van de leges in 2022 t.o.v. 2021 wordt veroorzaakt door een stijging van met name de grote bouwprojecten (o.a. projecten rond zonnepanelen). Daarnaast is de verwachting dat in 2022 weer vergunningen worden verstrekt in het kader van evenementen.

We hebben daarom de begrote legesinkomsten 2022 verhoogd naar 4.571.000 euro (was 3.525.000 euro in 2021). Dit is verdeeld in (titel 1 = 107.000 euro; titel 2 = 4.299.000 euro; titel 3 = 165.000 euro). Titel 3 bevat onder meer leges voor vergunningen voor evenementen.

Woonlastenontwikkeling

De hoogte van de gemeentelijke woonlasten krijgt regelmatig aandacht in de media. Onder woonlasten verstaan we: onroerende-zaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Hierin worden per gemeente de woonlasten van een woning vergeleken met een voor die gemeente gemiddelde waarde. De tariefsaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling voor 2022 en verder:

Woonlastenontwikkeling	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
OZB Eigenaar woning ¹	272,08	293,30	298,58	301,57	305,79	310,07	314,41	318,81
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	264,42	270,00	274,08	281,28	288,922	288,922	288,92 ²	288,92 ²
Rioolheffing	232,80	244,80	257,40	270,60	274,40	281,50	288,80	296,30
Totaal	769,30	808,10	830,06	853,45	869,11	880,49	892,13	904,03
Ontwikkeling woonlasten (%)	-0,03	5,0	2,6	2,8	1,8	1,3	1,3	1,3
Inflatiecorrectie (gemeentebegroting)	1,2	1,8	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Macronorm ³	3,1	4,0	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

¹ In de meerjarige reeks is rekening gehouden met de jaarlijkse inflatiecorrectie en de incidentele verhoging van de OZB van 6% in 2019.

² de opgenomen tarieven zijn voorlopige tarieven. Definitieve tarieven worden in de verordening op de heffing en invordering van reinigingsheffing 2022 in december 2021 door de gemeenteraad vastgesteld.

³ zie toelichting onder Onroerende zaakbelasting.

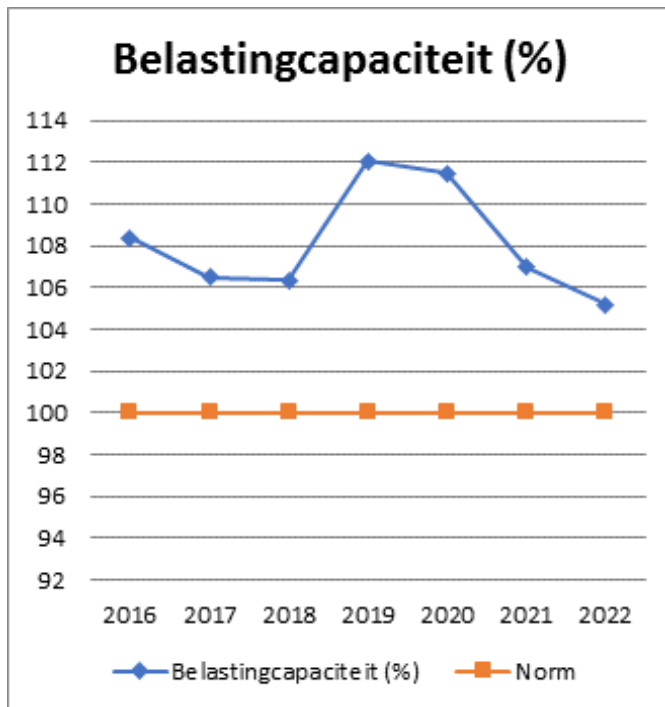
Vergelijking lokale lasten Twentse gemeenten

Lokale lasten Twentse gemeenten (bedragen in euro's)	Eén persoons huishouden 2020	Eén persoons huishouden 2021	Meer persoons huishoudens 2020	Meer persoons huishoudens 2021	% stijging t.o.v. 2020	% stijging t.o.v. 2020
Almelo	839	845	839	886	0,6	5,6
Borne	786	820	813	845	4,3	3,9
Dinkelland	752	773	778	797	2,7	2,4
Enschede	797	818	832	852	2,7	2,4
Haaksbergen	847	908	898	956	7,1	6,5
Hellendoorn	859	876	905	938	1,9	3,6
Hengelo	705	755	729	795	7,1	9,0
Hof van Twente	748	808	778	840	8,0	8,0
Losser	860	880	887	898	2,3	1,2
Oldenzaal	669	761	698	797	13,8	14,2
Rijssen-Holtten	590	594	632	636	0,8	0,7
Tubbergen	678	695	705	723	2,5	2,5
Twenterand	745	785	780	822	5,4	5,4
Wierden	755	798	781	825	5,7	5,7
Overijssel	737	764	766	796	3,7	3,9
Nederland	705	737	776	811	4,5	4,5

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven wordt gebruik gemaakt van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Voor de berekening van de belastingcapaciteit worden de woonlasten (meerpersoonshuishouden) van de gemeente Enschede afgezet tegen de gemiddelde woonlasten (meerpersoonshuishouden) in Nederland.

Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de belastingcapaciteit weergegeven. De forse stijging van 2018 naar 2019 is het gevolg van de extra OZB verhoging uit het coalitieakkoord. Daarna vlakt de ontwikkeling van de belastingcapaciteit weer af en daalt naar 105 in 2022.

4.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De uitgangspunten voor onze risicobeheersingsaanpak en bepaling van het weerstandsvermogen zijn niet gewijzigd. De focus in deze paragraaf ligt daarom op het actualiseren van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen. Deze geven inzicht in de financiële positie van de gemeente en maken duidelijk over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen.

Beleid

De wetgeving en het gemeentelijk beleid voor het weerstandsvermogen zijn vastgelegd in:

- het [besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten 2003](#) (BBV art. 9, 11 en 26);
- de [financiële verordening gemeente Enschede 2017](#) (art. 15);
- de [nota weerstandsvermogen en risicomangement 2012](#).

De financiële verordening en de nota weerstandsvermogen, met de daarin opgenomen uitgangspunten en spelregels, geven kaders voor de sturing op de financiële positie van de gemeente Enschede. In 2020 is een onderzoek gedaan naar deze spelregels en de betekenis daarvan voor de robuustheid en weerbaarheid van onze financiële positie. De resultaten zijn met de rekeningencommissie gedeeld en begin 2021 zijn de aanbevelingen besproken in de stedelijke commissie. De uitkomsten van deze politieke behandeling leiden tot aanpassingen van de financiële verordening en de nota weerstandsvermogen. Deze geactualiseerde beleidskaders worden naar verwachting in januari 2022 aan de raad voorgelegd. Deze begroting is nog opgesteld vanuit de kaders in de huidige financiële verordening en nota weerstandsvermogen.

Weerstandsvermogen

In onderstaande tabel is het verloop van de ratio weerstandsvermogen en de verschillende componenten over de meerjarenperiode weergegeven. Daaronder zijn deze cijfers nader toegelicht.

Verloop	2021	2022	2023	2024	2025
Ratio weerstandsvermogen, inclusief stille reserves	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4
Ratio weerstandsvermogen, exclusief stille reserves	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2
Algemene reserve (mln euro)	58,8	56,7	56,8	55,6	53,8
Stille reserve (mln euro)	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Beschikbare weerstandscapaciteit (mln euro)	68,8	66,6	66,8	65,5	63,8
Benodigde weerstandscapaciteit (mln euro)	45,9	45,9	45,9	45,9	45,9

Berekening weerstandsvermogen

Als we de beschikbare weerstandscapaciteit afzetten tegen de benodigde weerstandscapaciteit, komen we eind 2021 uit op een ratio van afgerond 1,5 inclusief stille reserves (of 1,3 exclusief stille reserves).

$$\text{Ratio 1,5} = \frac{68,8 \text{ miljoen euro}}{45,9 \text{ miljoen euro}}$$

De ratio bevindt zich hiermee boven de door de raad vastgestelde norm met een bandbreedte van 1,0 - 1,4. In deze berekening zijn de effecten van genomen raadsbesluiten verwerkt. Zo is het positieve rekeningresultaat na bestemming van 8,2 miljoen euro over 2020 aan de algemene reserve toegevoegd.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit eind 2021 / begin 2022 bedraagt in totaal 68,8 miljoen euro en is onderverdeeld in een algemene reserve van 58,8 miljoen euro en stille reserves van in totaal 10,0 miljoen euro. De beschikbare weerstandscapaciteit is ten opzichte van de jaarrekening 2020 gedaald met 27,7 miljoen euro. De voornaamste oorzaak hiervoor ligt in de uitname voor de strategische investeringsagenda.

Algemene reserve

De algemene reserve van 58,8 miljoen euro bestaat uit de reserve weerstandsvermogen van 49,1 miljoen euro en de reserve grondbedrijf van 9,7 miljoen euro. Hierbij is al rekening gehouden met de uitname van 3,8 miljoen euro gereserveerde RAR middelen voor het project Zuiderval (Wegener) en de uitname van 14,5 miljoen euro ten behoeve van de strategische investeringsagenda (8,8 miljoen euro uit de reserve weerstandsvermogen en 5,7 miljoen euro uit de reserve grondbedrijf). Er is nog geen rekening gehouden met een verwacht resultaat over 2021. Een nadere toelichting op de financiering van de strategische investeringsagenda wordt in een separaat raadsvoorstel opgenomen.

Stille reserves

In de nota weerstandsvermogen is opgenomen dat stille reserves onderdeel uitmaken van de beschikbare weerstandscapaciteit. Stille reserves betreffen overwaardes op gronden en panden, waarvan de inschatting wordt gemaakt dat deze op korte termijn liquide te maken zijn. De stille reserves van 10,0 miljoen euro hebben betrekking op objecten van het Vastgoedbedrijf voor 4,7 miljoen euro en op grondposities in het grondbedrijf voor 5,3 miljoen euro. De eerstvolgende actualisatie van de stille reserves vindt plaats bij de jaarrekening 2021. Het aandeel van de stille reserves binnen de beschikbare weerstandscapaciteit is 14 %.

In de afgelopen jaren zijn de risico's gedaald en is de algemene reserve versterkt. De algemene reserve is van voldoende omvang om hiermee de risico's op te vangen. De noodzaak om stille reserves mee te tellen is daarmee komen te vervallen. In de behandeling van de discussienota financieel beleid in de stedelijke commissie heeft de raad het voornemen uitgesproken om bij de actualisatie van de financiële verordening en nota weerstandsvermogen de stille reserves niet meer mee te nemen in de weerstandscapaciteit. Als we de stille reserves van 10,0 miljoen euro per eind 2021 niet in de ratioberekening meetellen, dan komt de ratio uit op 1,3.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt in totaal 45,9 miljoen euro en is onderverdeeld in de risico's van het grondbedrijf van 10,2 miljoen euro en de overige risico's van in totaal 35,7 miljoen euro. De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de jaarrekening 2020 gestegen met 4,8 miljoen euro. Hieronder wordt nader ingegaan op de belangrijkste wijzigingen.

Risico's grondbedrijf

De actualisatie van de risico's vindt eenmaal per jaar plaats als onderdeel van het jaarlijks op te stellen MPG, laatstelijk bij het MPG 2021 (10,2 miljoen euro). Daarbij zijn alle grondexploitaties grondig geanalyseerd en doorgerekend. Belangrijke wijzigingen in deze risico's als gevolg van recente raadsbesluiten hebben zich niet voorgedaan.

Overige risico's

De overige risico's zijn becijferd op 35,7 miljoen euro. Dat is een stijging van 4,8 miljoen euro ten opzichte van de jaarrekening 2020. Dit houdt vooral verband met het risico op mogelijke nadelige effecten van het Coronavirus. Hoewel het Rijk de gemeente in 2020 goed heeft gecompenseerd, het daar in 2021 ook naar uit ziet en de economie positief draait, hebben we hiervoor nog een buffer van 5 miljoen euro opgenomen. Dit om eventuele nakomende effecten op te vangen in zorgvraag of onverhoopte oploop in de bijstand als gevolg van het afbouwen van steunmaatregelen door het Rijk. Dit is een halvering ten opzichte van de coronabuffer die nog werd aangehouden in de jaarrekening 2020.

Hieronder volgt de tabel met de 10 belangrijkste overige risico's en een korte toelichting.

Onderwerp (bedragen x 1 miljoen euro)	Kans begroting 2022	Financieel gevolg begroting 2022	Kans jaarrekening 2020	Financieel gevolg jaarrekening 2020
Als gevolg van schommelingen in de conjunctuur, kunnen zowel aan de kosten- als de opbrengstenkant onvoorziene nadelig incidentele effecten optreden	90%	12,3	90%	12,3
Onvoorziene bijdragen aan de risico's van gemeenschappelijke regelingen (ADT / RBT) en overige verbonden partijen	90%	6,0	90%	6,0
FC Twente	30%	21,6	30%	21,7
Participatiewet, oa BUIG	53%	2,7	48%	2,5
De risico's van Jeugdhulp, Wmo en sport	diverse %	11,1	diverse %	18,4
Overige onvoorziene risico's, waaronder de projectrisico's op het gebied van aanbesteding, planning, bezwaarprocedures, prijsstijgingen en rente-effecten	50%	2,5	50%	2,5
Calamiteiten binnen de gemeente	10%	10,0	10%	5,0
Aan derden verstrekte geldleningen worden niet afgelost	10%	8,5	10%	8,6
Gewaarborgde geldleningen worden niet afgelost	10%	5,4	10%	6,1
AVG en datalekken	50%	0,7	50%	0,7

- Het conjunctuurrisico is gelijk gebleven. De inschatting van het conjunctuurrisico is gemaakt aan de hand van de 'Houdbaarheidstest gemeentefinanciën'. Deze test van de VNG is een stresstest waarmee de ombuigingsopgave in kaart kan worden gebracht, waarmee de gemeente te maken krijgt in een gestandaardiseerd slechtweer-scenario. Op basis van inzichten uit de recessie in 2008 worden in deze test daarvoor simulaties gedaan, die laten zien hoe voor de gemeente de inkomsten dalen en kosten stijgen in geval van een recessie. In onze weerstandsratio houden

- wij er nu rekening mee dat het eerste jaar van een recessie opgevangen kan worden vanuit de financiële positie, waarbij na dit eerste jaar wel moet worden bijgestuurd;
- Het risico verbonden partijen is gelijk gebleven en betreft vooral de risico's van de gemeenschappelijke regelingen ADT en RBT. Deze zijn bepaald op basis van de actualisatie van de grondexploitaties bij de jaarrekening 2020;
 - Het risico van de verstrekte en gewaarborgde leningen FC Twente is licht gedaald ten opzichte van de jaarrekening 2020. Voor de beoordeling van de kansinschatting wordt gebruikt gemaakt van objectieve criteria gebaseerd op het financiële beoordelingsstelsel van de KNVB (FRS) en het wel of niet voldoen aan de afgesproken financiële verplichtingen van de geldlening. De FRS-score wordt door de KNVB uitgevoerd op basis van door een accountant beoordeelde jaar- en prognosecijfers. FC Twente voldeed afgelopen jaar, ondanks de coronacrisis, nog steeds aan de criteria rondom de FRS score en afgesproken financiële verplichtingen. Daardoor is de kans van dit risico ongewijzigd gebleven;
 - Het risico rondom de participatiewet is licht gestegen. Dit komt onder andere doordat het risico op een nadelige verdeelsleutel voor de uitbetaling van Loonkostensubsidie is toegenomen en er een hogere risico-inschatting is op de open einderegeling schuldhulpverlening;
 - De risico's op het gebied van jeugdhulp, Wmo en sport zijn qua financiële omvang met 7,3 miljoen euro gedaald. Deze daling wordt vooral veroorzaakt door enerzijds het verevenen van een aantal openstaande taakstellingen op Jeugd met de extra ontvangen jeugdhulpmiddelen en anderzijds door een lager risico op resterende openstaande taakstellingen. Dit lagere risico ontstaat doordat de financiële verwachtingen van de lopende bezuinigings- en transformatieprojecten positiever uitvallen;
 - Het risico op calamiteiten is qua kans gelijk gebleven, echter qua omvang verhoogd van 5 naar 10 miljoen euro. Dit doordat recente ervaringen met cybercrime en hacks bij andere lokale overheden hebben laten zien, dat hiermee grote financiële gevolgen zijn gemoeid;
 - De risico's van de overige aan derden verstrekte leningen en gewaarborgde leningen zijn gedaald door jaarlijkse aflossingen.

Doorkijk prognose periode t/m 2025

In de tabel hieronder is de ontwikkeling van de weerstandsratio in de gemeentebegroting 2022 afgezet tegen de cijfers zoals deze nog waren opgenomen in de jaarrekening 2020.

Ratio	2021	2022	2023	2024	2025
Gemeentebegroting 2022, inclusief stille reserves	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4
Jaarrekening 2020, inclusief stille reserves	1,7	1,7	1,7	1,6	-
Gemeentebegroting 2022, exclusief stille reserves	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2
Jaarrekening 2020, exclusief stille reserves	1,5	1,5	1,5	1,4	-

Te zien is dat de weerstandsratio in de begroting lager ligt dan bij de jaarrekening, met name als gevolg van het onttrekken van middelen voor de strategische investeringsagenda en de toegenomen tekorten in het middelenkader. Waar de algemene reserve bij de jaarrekening 2020 voor de jaren 2022 en verder nog om en nabij de 80 miljoen euro zat, ligt dit in deze begroting voor die jaren rond de 55 miljoen euro. Dit komt door de uitname van 14,5 miljoen euro voor de strategische investeringsagenda en de verslechtering in het saldo middelenkader voor die jaren. Aan de andere kant is het risicobeeld bij deze begroting ook met bijna 10 miljoen euro gedaald ten opzichte van de jaarrekening. Voornaamste oorzaak ligt hier in het halveren van de coronabuffer en het wegnemen van het risico dat onverhoopt

de extra jeugdelden van 3,6 miljoen euro, die bij de jaarrekening nog structureel waren ingeboekt, niet zouden komen.

Bovengenoemde prognose van de ontwikkeling van de ratio is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- De raad besluit tot 14,5 miljoen euro uitname voor de strategische investeringsagenda, bestaande uit 8,8 miljoen euro uit de algemene reserve en 5,7 miljoen euro uit de reserve grondbedrijf;
- Er is rekening gehouden met het risico van mogelijke nadelige effecten van het coronavirus, die niet langer door het Rijk vergoed worden. Hiervoor is 5 miljoen euro buffer aangehouden;
- De effecten als gevolg van het nieuwe verdeelmodel sociaal domein en de herziening van de algemene uitkering zijn nog niet meegenomen. Dit in lijn met de richtlijn vanuit de toezichthouder. Een herijking van het verdeelmodel kan aanzienlijke financiële consequenties met zich meebrengen, waarbij wel een ingroeipad is voorzien;
- Er wordt vanuit gegaan dat alle nog resterende taakstellingen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Scenario's

Ondanks een grondige aanpak blijft het inschatten van risico's en de waarde van (stille) reserves deels subjectief. Om een goed beeld te krijgen van de financiële weerbaarheid van de gemeente is het relevant te laten zien hoe de weerstandsratio zich ontwikkelt indien zich daadwerkelijk grote tegenvallers zouden voordoen. Denk daarbij aan mogelijke tegenvallers in de algemene uitkering, de transformatie in het sociale domein, dalende waarden van ons vastgoed- en grondbezit, het niet kunnen realiseren van taakstellingen bij verbonden partijen of een onverhoopt faillissement bij FC Twente, waardoor de gemeente haar vordering geheel af moet schrijven. Dit soort tegenvallers hebben invloed op de eerder gepresenteerde doorkijk. De gevolgen voor de algemene reserve en de ratio weerstandsvermogen zijn in onderstaande tabellen opgenomen om een beeld te geven hoe volatiel de weerstandsratio is. Daarbij zijn een viertal scenario's doorgerekend:

1. Een incidentele tegenvaller van 10 miljoen euro in 2022
2. Een incidentele tegenvaller van 20 miljoen euro in 2022
3. Een structurele tegenvaller van 5 miljoen euro vanaf 2022
4. Een structurele tegenvaller van 10 miljoen euro vanaf 2022

Ratio weerstandsvermogen, inclusief stille reserves	2022	2023	2024	2025
Incidentele tegenvaller van 10 miljoen euro in 2022	1,2	1,2	1,2	1,2
Incidentele tegenvaller van 20 miljoen euro in 2022	1,0	1,0	1,0	1,0
Structurele tegenvaller van 5 miljoen euro vanaf 2022	1,3	1,2	1,1	1,0
Structurele tegenvaller van 10 miljoen euro vanaf 2022	1,2	1,0	0,8	0,5

Ratio weerstandsvermogen, exclusief stille reserves	2022	2023	2024	2025
Incidentele tegenvaller van 10 miljoen euro in 2022	1,0	1,0	1,0	1,0
Incidentele tegenvaller van 20 miljoen euro in 2022	0,8	0,8	0,8	0,7
Structurele tegenvaller van 5 miljoen euro vanaf 2022	1,1	1,0	0,9	0,7
Structurele tegenvaller van 10 miljoen euro vanaf 2022	1,0	0,8	0,6	0,3

Algemene reserve	2022	2023	2024	2025
Incidentele tegenvaller van 10 miljoen euro in 2022	47	47	46	44
Incidentele tegenvaller van 20 miljoen euro in 2022	37	37	36	34
Structurele tegenvaller van 5 miljoen euro vanaf 2022	52	47	41	34
Structurele tegenvaller van 10 miljoen euro vanaf 2022	47	37	26	14

Naar aanleiding van deze doorrekening kan geconcludeerd worden dat een grote incidentele tegenvaller nog kan worden opgevangen, maar dat ook een kleine structurele tegenvaller maakt dat de weerstandsratio in een structureel dalende trend komt. Dit komt doordat de structurele ruimte in de meerjarenbegroting nog maar net positief is. In een dergelijk scenario is bijsturing nodig.

Financiële kengetallen

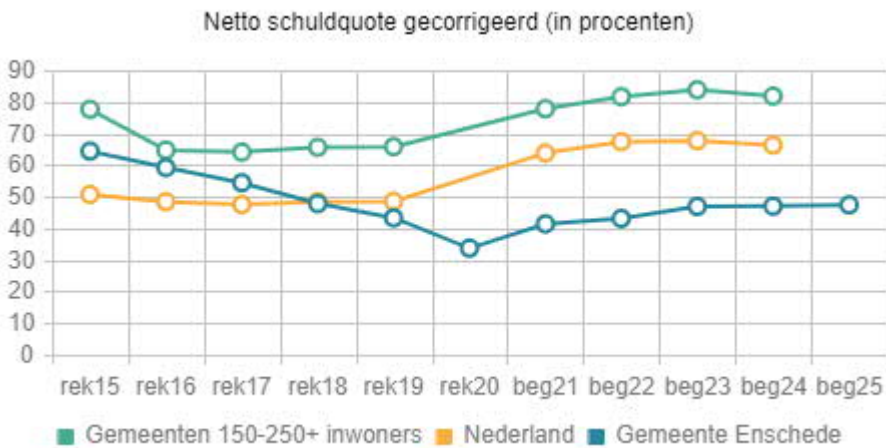
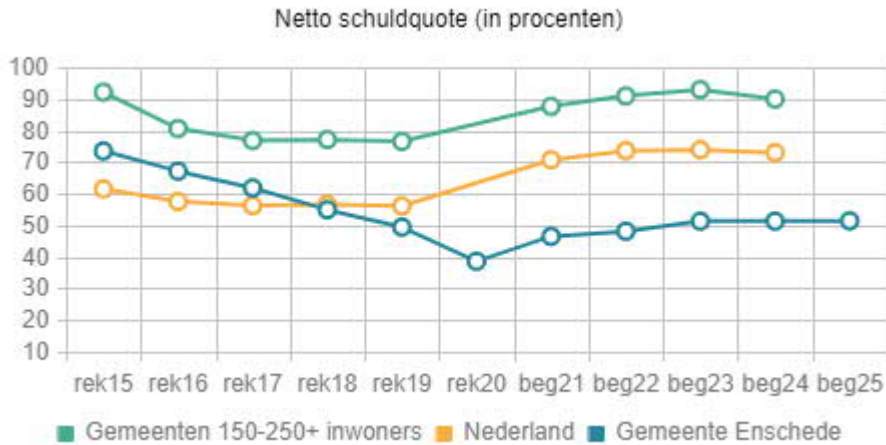
Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing - in aanvulling op de ratio weerstandsvermogen - een verplichte set van vijf financiële kengetallen wordt opgenomen. Deze staan in de tabel hieronder. Tezamen geven ze een volledig beeld van hoe de gemeente er financieel voorstaat.

		rek 2020	beg 2021	beg 2022	beg 2023	beg 2024	beg 2025
1A	netto schuldquote	39%	47%	48%	51%	51%	51%
1B	netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	34%	41%	43%	47%	47%	47%
2	solvabiliteitsratio	26%	23%	23%	23%	23%	23%
3	grondexploitatie	2%	4%	3%	3%	2%	2%
4	structurele exploitatieruimte	4,9%	-0,9%	0,4%	0,1%	0,2%	0,0%
5	belastingcapaciteit	107%	110%	107%	107%	107%	106%

We bekijken de kengetallen in hun onderlinge relatie en voorzien ze van een adequate toelichting om meer inzicht in de financiële positie te bieden. Bij de beoordeling ervan gaat het vooral om het volgen van de trendmatige ontwikkeling.

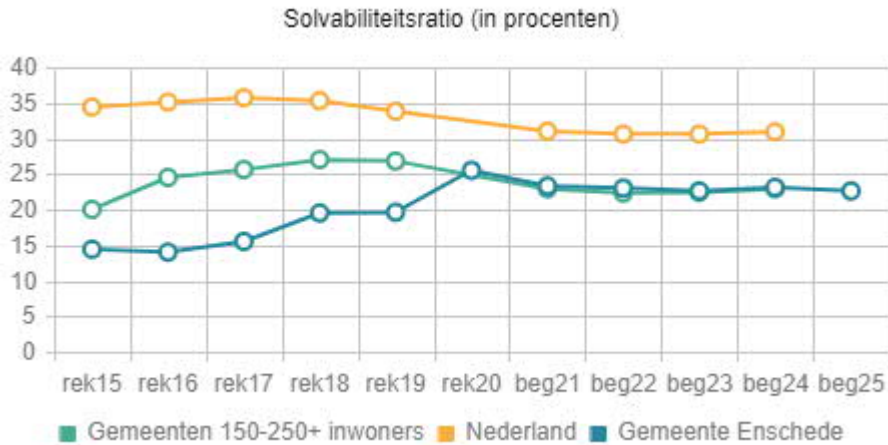
Netto schuldquote

De netto schuldquote laat het niveau van de schuldenlast zien, ten opzichte van de eigen middelen (baten). Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten op de exploitatie drukken. Omdat het onzeker is of alle leningen terug zullen worden betaald, berekenen we de netto schuldquote zowel in- als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk welk aandeel de door de gemeente verstrekte leningen in de exploitatie hebben en wat dat betekent voor de schuldenlast. Over de voorbije periode tot 2021 is een dalende trend van de netto schuldquote zichtbaar. Dit houdt vooral verband met de aflossingen van langlopende geldleningen en de toename van de eigen middelen (baten). De doorkijk van dit kengetal laat een positief beeld zien. De netto schuldquote in- en exclusief doorgeleende gelden bevindt zich alle jaren duidelijk beneden de door de VNG gehanteerde kritische waarde van 130%. Het beleid van de afgelopen jaren om schulden af te bouwen maakt dat in de begroting meer ruimte beschikbaar is om andere lasten op te vangen.

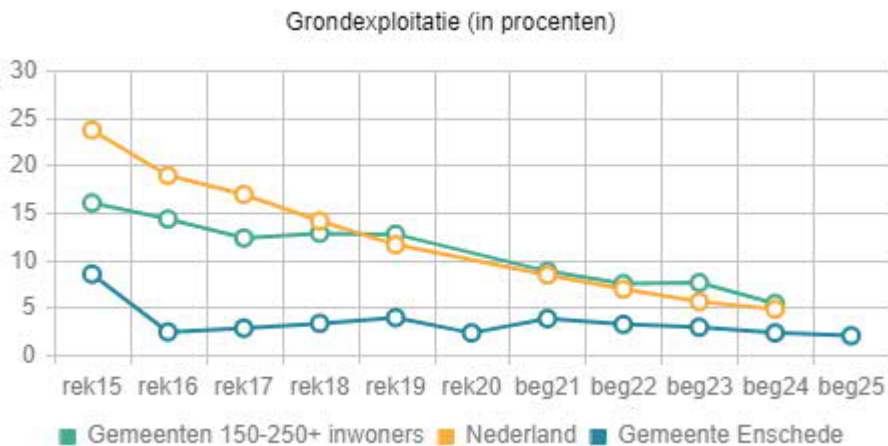
Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio is de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal en geeft inzicht in de mate waarin onze gemeente in staat is op de langere termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Bij een hoge solvabiliteit staat er veel eigen vermogen tegenover de schulden en is de kans groot dat de schulden worden afbetaald. Dit betekent tegelijkertijd dat veel eigen vermogen (reserves) wordt aangehouden dat niet wordt besteed. Wordt het eigen vermogen te klein, dan verslechtert de solvabiliteit. Enschede kent sinds de forse afboekingen op grondposities in 2012 een lage solvabiliteitsratio en zet sinds die tijd in op verbetering van de solvabiliteit. Hiervoor is een spaarprogramma opgenomen in de begroting waarmee jaarlijks de algemene reserve wordt versterkt. Tevens wordt bewust gestuurd op het verlagen van de schuldpositie. Over de periode tot 2020 is dan ook een stijgende trend zichtbaar richting de algemeen geldende minimumgrens van 20%. In 2020 zet deze stijging door naar 26% als gevolg van toenemende reserves en het forse jaarrekeningresultaat. De daling vanaf 2021 houdt onder andere verband met de forse tekorten in de meerjarenbegroting waarvoor de algemene reserve wordt ingezet om deze af te dekken.

Kengetal grondexploitatie

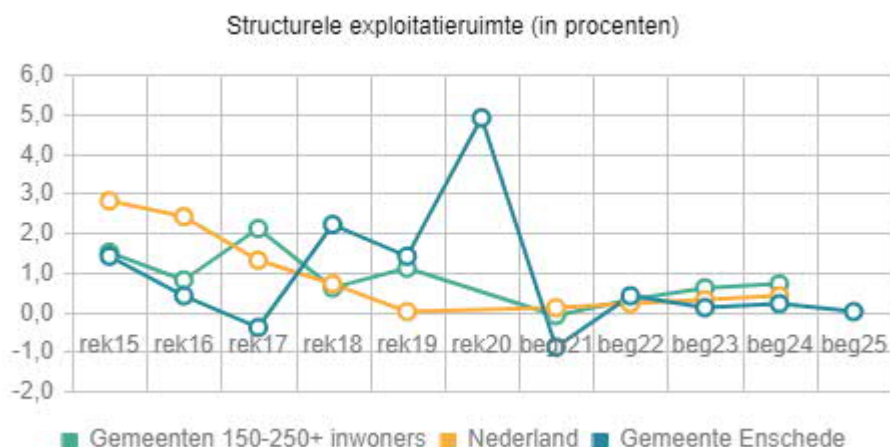
Dit kengetal geeft aan hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond (bouwgrond in exploitatie) is van belang, omdat deze waarde nog moet worden terugverdiend door verkopen. Voor de komende jaren moeten er bovendien nog kosten en opbrengsten gerealiseerd worden. Dat betekent dat de gemeente in de toekomst nog inspanningen moet verrichten en daaraan zijn risico's verbonden. De grafiek laat zien dat Enschede nog maar over een zeer beperkte grondpositie beschikt. Vanaf 2016 bevindt het kengetal zich zelfs nog slechts tussen 2 en 5%. Dit komt vooral doordat er sterk is ingezet op het verkleinen van de risico's en het verbeteren van de financiële positie. De raadsbesluiten Richting aan ruimte (heroverweging van projecten) en de Visie werklocaties (uitname van bedrijventerreinen) zijn hiervan het gevolg. De beperkte grondpositie, zeker in vergelijking met andere 100.000+ gemeenten, beïnvloedt wel de mogelijkheden om als stad naar de toekomst groei te realiseren.

Structurele exploitatieruimte

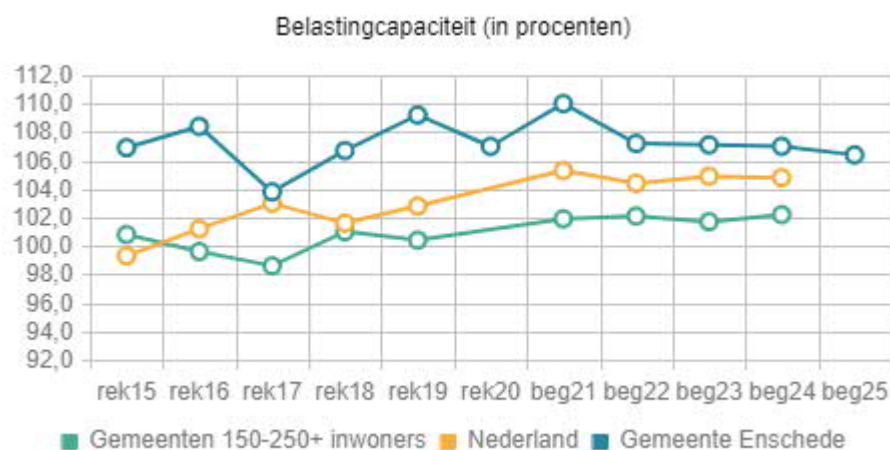
De netto schuldquote, solvabiliteitsratio en grondexploitatie zeggen vooral iets over de financiële conditie van de balans van de gemeente. Het is ook van belang om te kijken naar de financiële ruimte in de exploitatie, oftewel de structurele exploitatieruimte. Wanneer de structurele inkomsten niet groot genoeg zijn om de structurele lasten te dekken, zal de balans op termijn steeds verder verslechteren. Daarom is dit ook een kengetal waar de provincie in zijn rol als toezichhouder veel waarde aan hecht. In het lopende begrotingsjaar 2021 is er nog sprake van een negatief saldo, gevolgd door geringe positieve saldi in de

komende jaren. Indien dit saldo meerjarig negatief is, kan dit aanleiding zijn om de gemeente onder preventief toezicht te plaatsen.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk in onze gemeente zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde (=100%). De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Bij een percentage boven de 100 heb je gemiddeld gezien minder ruimte om de belastingen te verhogen dan bij een percentage beneden de 100. Onder de woonlasten verstaan we de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit in Enschede zit al jaren ruim boven het landelijk gemiddelde. Voor de komende jaren komt het kengetal uit rond 107%. In vergelijking met de Twentse gemeenten is Enschede overigens geen uitschieter (zie paragraaf lokale heffingen).

Als we de ontwikkeling van de ratio weerstandsvermogen en de kengetallen van de balans (schuldquote, solvabiliteit en grondexploitatie) over de afgelopen jaren in samenhang beschouwen, dan constateren we dat de financiële positie zich positief heeft ontwikkeld. Door beperkt investeren en bewust sturen op schuldenreductie is de schuldenpositie flink afgebouwd. Daarmee drukt de schuldenlast ook steeds minder zwaar op de begroting. De eigen reserves zijn toegenomen en risico's zijn afgebouwd. De solvabiliteit is verbeterd, hoewel deze nog wel lager ligt dan bij andere 100.000+ gemeenten. De algemene reserve is inmiddels weer van dien omvang dat de risico's daarmee kunnen worden afgedekt zonder de stille reserves te hoeven meetellen. Vooruitkijkend is de financiële positie kwetsbaar, met name vanwege de beperkte structurele ruimte in de exploitatie. In 2021 is sprake van een

negatief structureel saldo als gevolg van een fors gat in de financiële begroting. De komende jaren herstelt dit als de afgesproken taakstellingen gerealiseerd worden. In de meerjarenbegroting is nog geen rekening gehouden met het nieuwe verdeelmodel sociaal domein en de herziening van de algemene uitkering. Dit kan nog aanzienlijke financiële gevolgen hebben. Al met al kan geconcludeerd worden dat de balans inmiddels op orde is gebracht, maar er vooruitkijkend nog risico's (zowel negatief als positief) zitten in de meerjarenbegroting.

4.3. Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf gaan we in op de onderhoudstoestand en de kosten van kapitaalgoederen. Het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen beslaat een substantieel deel van onze begroting. Om de financiële positie van onze gemeente te kunnen beoordelen, is een goed overzicht dan ook van groot belang.

Wat betreft het beheer van de openbare ruimte is er een aantal kapitaalgoederen-categorieën waarop onderhoud van toepassing is:

- wegen en infrastructurale kunstwerken
- havens
- riolering en water
- groen
- openbare verlichting
- parkeervoorzieningen
- vastgoed

Het onderhoud van de schoolgebouwen voor primair onderwijs en speciaal (voorgezet) onderwijs en van de sportaccommodaties zijn vanaf 1 januari 2015 respectievelijk 1 januari 2017 niet meer de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Wegen en infrastructurale kunstwerken

Kerncijfers 2021

Wegen, verhardingssoorten	M2
Asfalt	3.349.342
Elementen	4.405.004
Cementbeton	118.011
Onverhard	292.614
Totaal	8.164.971

Infrastructurale kunstwerken	Stuks
Bruggen, viaducten, Sturen, geluidswallen e.a.	190 stuks
Wegbermsloten buitengebied	79 ha

Het beleidskader

Het beleidskader wordt gevormd door het [Wegenbeleidsplan 2020 - 2023](#).

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Vanuit het wegenbeleidsplan zetten we in op de landelijke in ontwikkeling zijnde systematiek rond assetmanagement. Deze systematiek wordt onder de noemer "Beheersystematiek verhardingen (BSV)" opgezet door het landelijk erkende kennisinstituut CROW. Hierin worden prestaties, kosten en risico's zo goed mogelijk in evenwicht gehouden. Tot het moment dat deze nieuwe Beheersystematiek volledig is ontwikkeld, volgen we de landelijk vastgestelde wegbeheersystematiek 2019 van het CROW, die ons meer passende maatwerkmogelijkheden biedt.

In het wegenbeleidsplan 2020 – 2023 leggen we nadrukkelijker de verbinding met de strategische opgaven van de stad. Zo zetten we in op duurzaamheid door bijvoorbeeld verharding waar dat kan te vervangen voor groen. Ook kiezen we voor een hogere kwaliteit van voet- en fietspaden in Enschede, vanuit het belang dat deze voet- en fietspaden hebben vanuit mobiliteit, een inclusieve stad en duurzaamheid.

We geven meer gewicht aan cultuurhistorie binnen het wegbeheer. Waarbij we onze partners zoals de Adviescommissie Cultuurhistorie, de Wmo Raad en de Fietsersbond een meer nadrukkelijke adviesrol hebben gekregen in het wegbeheerproces. Bij deze ontwikkelingen vinden we het tegelijkertijd belangrijk dat we ons wegbeheer zorgvuldig blijven uitvoeren: veiligheid voor de weggebruiker en geen kapitaalvernietiging blijven de basisuitgangspunten van ons wegbeheer. Bij het beheer en de vervangingen van infrastructurele kunstwerken zetten we ook in op assetmanagement.

Bij de reguliere inspectie van de wegen onderzoeken we de eventuele consequenties van het beleid op het comfort en aanzien van de weg. In de praktijk betekent dit dat we kijken of de balans tussen kleinschalig onderhoud en groot onderhoud nog op orde is en of hier op termijn bijsturing op nodig is. Dit mede als invulling van de Motie "Onderzoek naar compenseren bezuinigingen". In samenwerking met marktpartijen en instellingen zetten we in op zetten we gezamenlijk in op innovatie bij het wegbeheer en zo veel als mogelijk hergebruik van materialen.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het lastenbudget voor wegonderhoud (inclusief weginrichting zoals belijning en verkeersborden) is circa 8,9 miljoen euro. Dit bedrag bestaat voor circa 0,2 miljoen euro uit apparaatskosten, 2,4 miljoen euro uit kapitaallasten, circa 5,1 miljoen euro uit kosten voor (groot)onderhoud en voor circa 0,8 miljoen euro uit overige kosten. Voor de infrastructurele kunstwerken is het lastenbudget circa 0,4 miljoen euro voor onderhoudskosten.

Het jaarlijkse investeringsbedrag voor reconstructiewerkzaamheden aan wegen is circa 2,0 miljoen euro met een afschrijvingstermijn van tien jaar.

Havens

Kerncijfers 2021

Havens	
Havenonderhoud (inclusief rijkswateren)	2 havenarmen
Damwanden, oevers en kades	6.300 meter

Het beleidskader

De "[Binnenhavenvisie Twentekanalen 2017-2030](#)" met bijbehorend uitvoeringsprogramma geeft richting aan de ontwikkelingen van de binnenhavens aan de Twentekanalen tot 2030. Visie en uitvoeringsprogramma zijn opgesteld door de Twentse havengemeenten.

Het op 14 december 2020 vastgestelde

Het op 14 december 2020 vastgestelde [Meerjarenplan Onderhoud en Vervanging Haveninfrastructuur 2021-2024](#) (MJOV) omschrijft hoe wij het beheer en groot onderhoud van de damwanden, taludverdediging en steigers (de zogenaamde civiele kunstwerken) en de bodem in de haven van Enschede uitvoeren binnen de wettelijke en financiële kaders en de bestuurlijke doelen. Dit doen we om het goederenvervoer via het water en de economische functie van de havengebieden te faciliteren.

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Vanuit de vastgestelde binnenhavenvisie en het bijbehorende uitvoeringsprogramma zetten we in Enschede de komende tijd in op doorontwikkeling van het gemeenschappelijk beheer van de binnenhavens van de gemeenten Hengelo, Almelo, Enschede, Hof van Twente en Lochem) aan de Twentekanalen.

Vanuit het [Meerjarenplan Onderhoud en Vervanging Haveninfrastructuur 2021-2024](#) werken we aan risicogestuurd onderhoud van de damwanden, taludverdediging en steigers. De maatregelen worden uitgevoerd op basis van de technische staat en de gevolgen van deze staat voor het gebruik, de veiligheid en de kosten. Dit is via een inspectie en risicocriteria in het MJOV beoordeeld en in de planning van maatregelen verwerkt.

Net als de afgelopen jaren stemmen we de werkzaamheden af met Rijkswaterstaat mbt met de verruiming van de Twentekanalen.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het lastenbudget voor de havens is ongeveer 327.000 euro, bestaande uit 127.000 euro aan materiële kosten voor het dagelijks onderhoud van de havens en 200.000 euro voor groot onderhoud.

Hieraan gekoppeld is er een voorziening groot onderhoud Havens.

Riolering

Kerncijfers 2021

Riolering	Km
Vrij-verval riolering	863
Drukriolering	216

Voorzieningen	Stuks
Kolken	49.336
Putten	20.303
Randvoorzieningen	20
Pompunits	1.010
Gemalen	85

Het beleidskader

Het huidige beleidskader wordt gevormd door het in 2021 vastgestelde Water- en Klimaatadaptatieplan (WeK) 2022-2026, "Verder bouwen aan een groen blauw Enschede".

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

De opwarming van de aarde leidt tot extremer weer, met vaker en meer wateroverlast, droogte en hitte-stress tot gevolg. In het WeK hebben we beschreven hoe we ons hierop willen voorbereiden en hoe we willen werken aan een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Het WeK geeft inzicht in hoe de gemeente omgaat met de zorgplichten voor afvalwater, regenwater en grondwater. Zowel in het beheer, denk bijvoorbeeld aan rioolvervanging, als in de aanpak van (grond) waterknelpunten. En ook hoe zij wateroverlast, droogte en hitte-stress wil bestrijden om de gemeente klimaatbestendiger te maken. Om onze werkzaamheden beter af te kunnen stemmen op andere ontwikkelingen (o.a. energietransitie) gaan we bovendien nog meer gebiedsgericht aan de slag. En gaan we meer inzetten op klimaatadaptatie. Op openbaar en op particulier terrein. Dit laatste door bijvoorbeeld

communicatie, bewustwording en door bijdrageregelingen voor o.a. afkoppelen en de aanleg van groene daken. Ook zetten we voor klimaatadaptatie in op ontharden en vergroenen en het versterken van de biodiversiteit. Zo maken we alle gebieden waar we aan de slag gaan klimaatbestendiger en leefbaarder. Naast onze eigen gemeentelijke inzet vraagt klimaatadaptatie om een gebiedsoverstijgende aanpak. Daarom werken we aan verdere versterking van de samenwerking met o.a. het Waterschap Vechtstromen, Provincie Overijssel en de Twentse gemeenten om zo samen meer te bereiken op dit gebied.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De instandhoudingskosten voor het rioleringsysteem worden gedekt door de inkomsten van de rioolheffing. Het tarief van de heffing nemen we op in deze gemeentebegroting 2022-2025. Daarna wordt de heffing verwerkt in de Belastingverordening 2022.

Groen

Kerncijfers 2021

Groen	Ha
Openbaar groen	740
Wegbermen buitengebied	132

Het beleidskader

Het beleidskader wordt gevormd door het Groenambitieplan Enschede, die nog in de gemeenteraad wordt behandeld. Totdat het Groenambitieplan is vastgesteld blijven we werken conform de [Kaders beheer en onderhoud van het openbare groen 2018 – 2021](#).

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

In 2022 werken we het Groenambitieplan verder uit. Dit mede vanuit de keuzes van de Raad gemaakt bij de vaststelling van het plan. Het gaat daarbij zowel om het uitwerken van de benodigde instrumenten als de daadwerkelijke doorvertaling naar de realisatie van het groen buiten.

We werken daarbij aan het verder kwalitatief vergroenen van Enschede in samenhang met de strategische opgaven en ander beleid. Dit willen en kunnen we niet alleen, maar doen we samen met bewoners, ondernemers, instellingen. Bijvoorbeeld via initiatieven als de [Groene Loper Enschede](#), [Groenblauw Enschede](#) en het met de provincie Overijssel uitvoering geven aan een Natuur voor Elkaar gemeenteplan voor Enschede.

Rond het gemeentelijke groen zorgen we vanuit de gemeente voor de realisatie van de met de gemeenteraad afgesproken kwaliteitsniveaus voor het onderhoud. Bewoners, ondernemers en instellingen kunnen via participatie of eigen inzet zorgen voor een plus. Schoon, heel en veilig blijft daarbij altijd gelden als ondergrens voor het beheer en onderhoud van het openbare groen.

Doorkijk eikenprocessierups

Bij de zomernota 2021 zijn diverse moties en een amendement ingediend op het gebied van groen en bomen in Enschede. Rond de eikenprocessierups zijn via een brief de “Resultaten aanpak eikenprocessierups 2021” over 2021 gedeeld. Ook is hierin een doorkijk gegeven van de aanpak voor 2022 en verder. Op basis van de resultaten en eerdere ervaringen verwachten we na 2022 € 500k jaarlijks nodig te hebben voor de korte termijn aanpak van de eikenprocessierups. Waarbij de aanpak leidend is boven het budget. Het gaat hier dus

nadrukkelijk om een gemiddelde verwachting. Voor de lange termijn nemen we de benodigde inzet op via het groenambitieplan vanuit het kwalitatief vergroenen van Enschede.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het lastenbudget voor groenonderhoud is circa 6,3 miljoen euro, bestaande uit apparaatskosten en uitbesteed werk.

Vervangingsinvesteringen

Conform BBV-voorschriften wordt vanaf 2017 ook de investeringen in maatschappelijk nut geactiveerd, hieronder vallen ook de investeringen in groen. De afschrijvingstermijnen zijn vastgesteld in de meest recente financiële verordening van de Gemeente Enschede.

Openbare verlichting

Kerncijfers 2021

Openbare verlichting	Stuks
Lichtmasten	30.583
Armaturen	32.137
Overige aansluitingen, stadsplattegronden, verkeersborden, etc.	1.766

Openbare verlichting	GWh/jaar
Energieverbruik	4,9 GWh

Het beleidskader

Het beleidsplan openbare verlichting 2022-2025 ligt in najaar 2021 voor aan de raad. Het uitgangspunt van de beleidslijnen voor verlichting is “niet verlichten tenzij...”, om een teveel aan kunstlicht in de openbare ruimte en de natuur te voorkomen. Het “tenzij” wordt bepaald door het doel van de openbare verlichting: de verkeersveiligheid, sociale veiligheid en leefbaarheid. Als wegbeheerder heeft de gemeente een wettelijke zorgplicht om de verlichting in een goede en veilige staat van onderhoud te houden. Naast de veiligheid en leefbaarheid draagt openbare verlichting ook bij aan belangrijke ambities op het gebied van milieu en duurzaamheid.

Lichtmasten vervangen wij als zij defect of onveilig zijn. Lichtasten hoger dan 6 meter krijgen hiervoor na het 40^e levensjaar een 6-jaarlijkse stabiliteitstest.

Sinds 2016 vervangen we de oude lamp-armaturen bij een leeftijd van 20 jaar voor duurzamere dimbare ledarmaturen. De ledarmaturen worden allemaal om 22.30 uur gedimd, dan wordt de hoeveelheid licht met 30% verminderd. In het nieuwe beleidsplan stellen wij voor om in woonstraten de dimtijd te vervoegen naar 20.30 uur.

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

De armaturen worden na 20 jaar vervangen door armaturen met ledverlichting. Het armatuur wordt in de verkeersluwe tijd, tussen 22.30 en 06.00 uur, gedimd met 30%. Voor een woonstraat is dit van 3 Lux naar 2 Lux, tussen 20.30 en 06.00 uur. In bestaande en nieuwe situaties wordt zoveel mogelijk de Richtlijn Openbare Verlichting 2011 (ROVL-2011) gevolgd.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het budget voor openbare verlichting, voor beheer en onderhoud bedraagt 1,78 miljoen euro per jaar, en is als volgt opgebouwd.

Het lastenbudget voor kapitaallasten is 374.000 euro, voor personeel 164.000 euro en voor materieel budget (regulier onderhoudsbudget, energie etc.) 1.240.000 euro.

Vervangingsinvesteringen

Voor de vervanging van de armaturen (na 20 jaar) en lichtmasten (aan het einde levensduur) is een vervangingsplan voor 10 jaar opgesteld. Hiervoor is voor de periode 2022-2025 krediet verstrekt. Voor de voorziene vervangings-piekaantallen vanaf 2026 is de 'Reserve kapitaallasten openbare verlichting' ingesteld.

Parkeervoorzieningen

Kerncijfers 2021

Parkeervoorzieningen	Stuks
Parkeergarages	4
Fietsstallingen	5

Het beleidskader

We continueren de lijn die is vastgesteld in de *Programmabegroting 2015-2018*.

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

De kosten van groot onderhoud van de parkeergarages en fietsstallingen worden ten laste van de voorziening onderhoud parkeergarages/fietsstallingen gebracht. Dit op basis van de meerjarenprognose parkeren (MJOP). Correctief en preventief onderhoud wordt rechtstreeks ten laste van de parkeerexploitatie gebracht, vervangingsinvesteringen worden geactiveerd.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De onderhoudsvoorziening heeft een begroot saldo van 2 miljoen euro per 1-1-2022. In 2022 wordt er voor een bedrag van 0,6 miljoen euro ten laste van de onderhoudsvoorziening gebracht.

In 2022 is er een totaalbedrag voor onderhoud (correctief en preventief) in de begroting opgenomen van 0,8 miljoen euro. Voor vervangingsinvesteringen is in 2022 een bedrag van 1,9 miljoen euro begroot. Deze investeringen worden via activering ten laste van de parkeerexploitatie gebracht.

Vastgoed

Kerncijfers 2021

Segment	Aantal panden
Ambtelijk	5
Maatschappelijk	95
Nader uit te werken	9
Verkoop	10
Totaal	119

Het beleidskader/onderhoudssystematiek

In Enschede wordt onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen al enige jaren gepland en gepleegd volgens de NEN 2767. Naast technische aspecten, worden bijvoorbeeld ook gebruikers- en duurzaamheidsaspecten meegenomen.

Het onderhoud is als volgt onder te verdelen:

- Planmatig onderhoud aan ambtelijk en maatschappelijk cq beleidsondersteunend vastgoed. Deze panden, die doorgaans langere tijd (meer dan 10 jaar) in eigendom van de gemeente blijven, worden conform de hierboven beschreven NEN 2767 onderhouden.
- Onderhoud aan het segment nader uit te werken en verkoop. Gezien het tijdelijke karakter worden deze gebouwen niet planmatig onderhouden, maar afhankelijk van de beoogde toekomst van het pand. Dit kan bijvoorbeeld sloop zijn of verkoop op korte termijn.

Programma van het begrotingsjaar

Totaal is 5,10 miljoen euro (excl. BTW) aan onderhoud begroot voor 2022. Aan de gebouwen voor ambtelijke huisvesting is totaal 1,02 miljoen euro begroot en aan de gebouwen met een maatschappelijke functie 3,85 miljoen euro. Ten behoeve van de gebouwen in het segment nader uit te werken en verkoop is totaal 0,23 miljoen euro begroot.

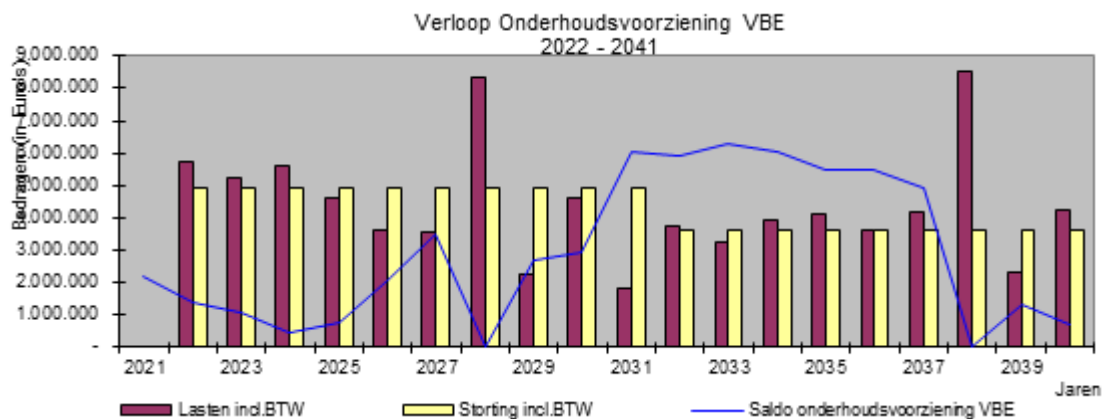
Het programma voorziet onder meer in groot onderhoud en vervanging regeltechniek, verdeelkasten, diverse technische installatie onderdelen, revisie van de liften en aanpassing vervangen sanitaire groep in het Stadhuis en Stadskantoor.

Voor het Nationaal Muziekkwartier staat onder andere vervangen audio en theater apparatuur, groot onderhoud/revisie van diverse liften, vervangen stoombevochtigers en vuilwaterpompen gepland en het vervangen van de verlichting in de foyer.

Voor de maatschappelijke panden staat het buitenschilderwerk van diverse objecten gepland, renovatie/groot onderhoud gymzaal, diverse onderhoudswerkzaamheden aan installaties met daaraan gekoppeld verduurzaming van de Pathmoshal en de Diekmanhal gepland.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De geplande onderhoudsuitgaven voor de komende jaren zijn hieronder grafisch weergegeven. Op basis van deze planning is de storting in de onderhoudsvoorziening bepaald.

4.4. Financiering

In deze paragraaf staan de onderdelen die zijn vastgelegd in de financiële verordening van onze gemeente. Daarnaast rapporteren we, zoals voorgeschreven in de Wet Financiering decentrale overheden ([Fido](#)), over de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Omslagrente

In de onderstaande tabel is de berekening van de omslagrente terug te vinden (conform de BBV-voorschriften):

Omschrijving	Begroting 2022
Externe rentelasten korte en lange financiering	11.052.114
Externe rentebaten	-1.128.236
<i>Totaal door te rekenen externe rente</i>	<i>9.923.878</i>
Rente aan grondexploitaties	-1.980.961
Rente projectfinanciering (Van Heek parkeergarage)	-1.775.637
<i>Saldo toe te rekenen externe rente</i>	<i>6.167.280</i>
Rente over eigen vermogen	0
Rente over voorzieningen	887.299
<i>Toe te rekenen rente</i>	<i>7.054.579</i>
Toegerekende rente aan boekwaarden	-7.065.144
Resultaat omslagrente	-10.565
<i>Omslagrente - onafgerond</i>	<i>1,680%</i>

Op basis van de bovenstaande berekening komt de omslagrente onafgerond uit op 1,68% voor de begroting 2022. Afgerond blijft de omslagrente gehandhaafd op 1,5% voor 2022.

De rekenrente voor de grondexploitaties bedraagt 2,25% (2,5% in Gemeentebegroting 2021). Deze rente is hoger dan de omslagrente, doordat hiervoor een andere rekenmethode van toepassing is. Bij de renteverrekening op de Bouwgronden in Exploitatie is altijd sprake van een nacalculatie in de gemeenterekening op basis van de werkelijke rente.

Resultaat rente en treasury

Het totale resultaat op rente en treasury bedraagt 356.000 euro in 2022 waarin 1,250 miljoen euro aan dividendopbrengsten uit de gemeentelijke deelnemingen is opgenomen. Het saldo rentebaten wijkt af van het saldo in de tabel van de omslagrente omdat hier nog andere kosten in zijn opgenomen die geen deel mogen uitmaken van de berekening van de omslagrente.

Het resultaat van het product Rente & Treasury wijkt minimaal af van het resultaat over 2021 (279.000 euro in Gemeentebegroting 2021). Dit is voornamelijk het gevolg van de gelijkblijvende omslagrente. Daarnaast dalen de rentelasten verder vanwege de aanhoudende lage rentestanden. Daar staat echter een beperkte daling van de dividendopbrengsten tegenover doordat naar verwachting de dividenduitkering van Enexis zal wegvallen.

Rentevisie

De rente op geld- en kapitaalmarkten in Nederland is nog steeds erg laag. Nadat het leek dat het coronavirus was bedwongen, steeg de rente. Ondertussen is de rente al weer gedaald nu

de aantallen besmettingen toch weer stijgen. De economie lijkt echter aan te trekken dus wordt wel een beperkte stijging van de rente verwacht.

De korte (3-maands) rente is al een lange periode negatief. De voorspelling dat de 3-maands rente rond 0,4% negatief zou liggen per eind 2021 lijkt niet uit te komen (de rente bedraagt momenteel 0,55% negatief). Voor eind 2022 wordt een aanhoudend negatieve rente verwacht van 0,3% tot 0,5% negatief. Overigens is wel sprake van een stijgende inflatie waardoor de ECB kan besluiten tot verhoging van de rente waardoor ook deze rente hoger zal worden.

De lange (10-jarige) rente zal per eind 2021 lager liggen dan de verwachte 0,3% (momenteel 0,2%). Voor eind 2022 wordt slechts een lichte stijging verwacht naar 0,3%.

Kasgeldlimiet

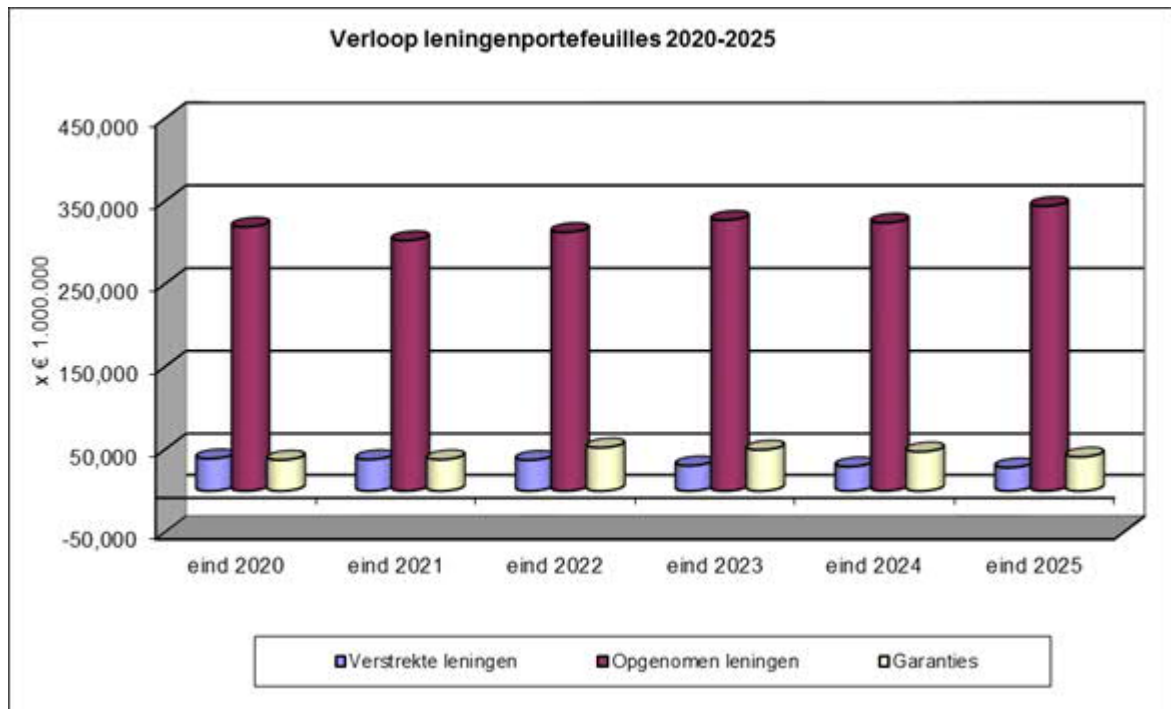
In de Wet financiering decentrale overheden (Fido) is bepaald dat de gemeente maximaal 8,5% van het begrotingstotaal aan kortlopende schulden mag hebben. De gemeente is verplicht te rapporteren over deze limiet in de begroting. De gemeente mag niet onbeperkt haar kortlopende schulden aanhouden, maar wordt gedwongen een goede verdeling aan te houden tussen de korte en lange schulden. Onderstaande tabel laat de kasgeldlimiet voor de jaren 2022 tot en met 2025 zien.

Berekening kasgeldlimiet (x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
1. Begrotingstotaal (grondslag van berekening kasgeldlimiet)	729.932	695.556	695.301	704.417
2. Vastgesteld percentage	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
3. Kasgeldlimiet (1.x 2.)	62.044	59.122	59.101	59.875

Financiering en schuldpositie

De hoofdlijn van de financieringsstrategie van de gemeente Enschede is dat maximaal kortlopend wordt gefinancierd binnen de grenzen van de Wet Fido. De rente op korte schulden is normaliter ruim lager dan de rente van langlopende financiering. De laatste jaren is deze korte rente zelfs negatief waarmee door maximaal kort te financieren voordelen worden behaald. Door deze handelwijze worden de rentelasten van de gemeente geminimaliseerd. Overigens worden de renteontwikkelingen nauwgezet gevolgd zodat we wanneer nodig deze financieringsstrategie kunnen aanpassen.

Op basis van de meerjarige liquiditeitsplanning moet jaarlijks in 2022 tot en met 2025 wisselend tussen 15 miljoen euro en 30 miljoen euro worden geleend. Deze financieringsbehoefte is verwerkt in het renteresultaat en in de onderstaande ontwikkeling van de leningenportefeuilles:

De gemeente streeft in het kader van het risico-reductieprogramma naar reductie van de schulden. Daarmee wordt ook de druk van rentelasten in de begroting verkleind. In de afgelopen jaren zijn de leningenportefeuilles gestaag gedaald, doordat minder is geïnvesteerd en diverse bezittingen (o.a. vastgoed en aandelen) zijn verkocht. De portefeuille met opgenomen geldleningen zal echter in de komende jaren weer (beperkt) stijgen als gevolg van de hogere investeringsuitgaven.

De portefeuille met de verstreckte leningen daalt ook gestaag door het beleid uit 2018 om in te zetten op het verstrekken van garanties/borgstellingen in plaats van leningen aan derden. Het vervroegd aflossen van leningen door derden wordt ook gestimuleerd. Er worden slechts zeer beperkt nog leningen verstrekt. Hierbij gaat het slechts nog om de zogenaamde duurzaamheidsleningen aan sportverenigingen. Het Waarborgfonds van de Sport staat daarvoor 100% dus is het risico voor de gemeente nihil.

De portefeuille met uitstaande garanties stijgt echter verder vanuit het beleid om geen lening maar gemeentegaranties te verstrekken. Zo is onlangs besloten garant te staan voor de financiering die Sportaal (maximaal 17 miljoen euro) aan zal trekken voor de bouw van een nieuw zwembad. Deze garantstelling is al opgenomen in de grafiek. Er wordt slechts ingestemd met nieuwe garantstellingen als duidelijk is dat deze geen risico vormen (bijvoorbeeld door afdoende onderpand) en geheel voldoen aan de beleidsregels voor leningen en garanties. Op deze wijze is geen weerstandsvermogen benodigd voor deze garantstellingen en hebben deze verstreckte garantstellingen geen invloed op de weerstandsratio.

Verstreckte lening en garantstelling FC Twente

Ook in seizoen 2020/2021 heeft het coronavirus grote impact gehad op FC Twente. Zo is vrijwel het gehele seizoen gespeeld zonder publiek. FC Twente heeft een verlies geleden van 1,736 miljoen euro over seizoen 2020/2021. Bij de halfjaarcijfers 2020/2021 werd nog een verlies verwacht van 3,872 miljoen euro. Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door het hoger uitvallen van ontvangsten uit de diverse rijksregelingen voor de gevolgen van Covid-19. Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door het hoger uitvallen van ontvangsten uit de

diverse rijksregelingen voor de gevolgen van Covid-19. Er wordt frequent afgestemd met FC Twente zodat we tijdig op de hoogte zijn van ontwikkelingen en de mogelijke impact hiervan op hun financiële positie.

De bijgestelde begroting voor seizoen 2021/2022 komt uit op een verlies van 978.000 euro. Naar verwachting wordt het verlies omgebogen naar een winst door hogere horecabaten dan nu is geraamd. Nu al is sprake van aanzienlijk hogere omzetten tijdens de wedstrijden dan was begroot nu weer volledige bezetting is toegestaan.

Vanwege de aanhoudende druk op de liquiditeitspositie van FC Twente door de achterblijvende inkomsten vanwege corona, heeft zij net als in 2020 verzocht om uitstel van betaling van de risicopremie. Op 22 juni 2021 heeft het college ingestemd met uitstel van betaling tot uiterlijk 31 december 2021 van de risicopremie van 400.000 euro die per 1 juli 2021 verschuldigd zou zijn. De liquiditeitspositie per einde seizoen 2020/2021 bleek echter beter te zijn dan ingeschat en is op 30 juni 2021 de helft van de verschuldigde risicopremie, dus 200.000 euro voldaan. Vervolgens heeft FC Twente de overige 50% tijdig begin oktober betaald.

Het risico voor de verstrekte lening en borgstelling is separaat opgenomen in Naris en is terug te vinden in de top 10 risico's in de paragraaf weerstandsvermogen. Uit de meest recente rapportages van FC Twente blijkt dat de kans op het voordoen van het risico kan worden gehandhaafd op 30% actualiseren op basis van de jaarcijfers over seizoen 2020/2021. Voor de het FRS-systeem van de KNVB worden ruim voldoende punten behaald op basis van deze jaarrekening en de prognose voor het lopende seizoen.

Achtervangpositie Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)

Enschede neemt een achtervangpositie in bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) voor verstrekte leningen aan corporaties. Op 6 juli 2021 heeft het college ingestemd met de nieuwe achtervangovereenkomst die per 1 augustus 2021 is ingegaan. Naar verwachting zal de achtervangpositie van Enschede hierdoor dalen als gevolg van de nieuwe verdeling op basis van de bezittingen van de woningcorporaties in de gemeente. Nu staat Enschede veelal in de achtervang voor financieringen die zijn benut voor bezit dat niet op het eigen grondgebied ligt. Corporaties lenen namelijk, net als de gemeente, integraal zonder dat sprake is van projectfinanciering dat toe te wijzen is aan elk separaat bouwproject. Gebleken is dat Enschede voor een deel in de achtervang staat voor bezit van de corporaties in omliggende gemeenten.

Renterisiconorm

Vanuit de Wet Fido moeten we in deze begroting rapporteren over de renterisiconorm. Deze norm geeft een kader voor de spreiding van de looptijden in de leningenportefeuille. Volgens de renterisiconorm mag in elk enig jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal geherfinancierd worden. Op die manier worden de renterisico's op de vaste schulden over de jaren gespreid. Uit onderstaande tabel blijkt dat de norm in de jaren 2022 tot en met 2025 niet zal worden overschreden.

Berekening renterisiconorm (x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
1. Begrotingstotaal	729.932	695.556	695.301	704.417
2. Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
3. Renterisiconorm (1. x 2.)	145.986	139.111	139.060	140.883
4. Aflossingen	21.458	8.925	18.259	4.801
5. Ruimte onder renterisiconorm (3. - 4.)	124.528	130.186	120.801	136.082

Beleidsvoornemens treasuryfunctie

In 2022 gaat de treasuryfunctie zich bezig houden met:

- De actualisatie van het Treasurystatuut dat in 2018 voor een laatste maal is vastgesteld door de raad. De beleidsregels voor leningen en garanties zijn onderdeel hiervan. Herijking is elke 4 jaren aan de orde.
- De invoering nieuwe contract met BNG Bank vanaf 1 januari 2022. Uit de aanbesteding bancaire dienstverlening (die gezamenlijk met GBTwente en gemeenten Enschede en Hengelo is uitgevoerd) is gekomen dat de BNG Bank ook de komende jaren de huisbankier is van de gemeente Enschede. In het nieuwe contract zijn nieuwe rentecondities opgenomen waarop dusdanig geanticipeerd moet worden dat de rentelasten geminimaliseerd worden. De rentecondities zijn mede gewijzigd als gevolg van de negatieve korte rente die nu ook geldt voor positieve banksaldi. Vanuit het nieuwe contract zal ook onderzocht of er mogelijkheden zijn voor verdere efficiency van het betalingsverkeer zoals bijvoorbeeld inzet nieuwe betaalinstrumenten.

Limieten 2022

In de financieringsparagraaf moeten jaarlijks de limieten worden vastgesteld voor het opnemen van kredieten in rekening-courant, het uitzetten van tijdelijk overtollige geldmiddelen en het aantrekken van langlopende geldleningen. De raad stelt hiermee de grenzen vast waarbinnen het college kan overgaan opereren.

Naam limiet	Toelichting omvang limiet	Omvang limiet 2022
Krediet in rekening-courant	110% van de kasgeldlimiet *)	68,2 miljoen euro
Uitzetten tijdelijk overtollige middelen	Drempelbedrag schatkistbankieren	1 miljoen euro
Aantrekken langlopende leningen	Verwachte financieringsbehoefte	50 miljoen euro

*) Deze limiet wordt tijdelijk overschreden. In de Wet Fido staat dat de kasgeldlimiet twee kwartalen achtereenvolgens overschreden mag worden. Omdat de rentestanden voor kortlopende leningen zeer laag zijn, maken we daar maximaal gebruik van.

De limiet voor het uitzetten van tijdelijk overtollige middelen wordt verlaagd naar 1 miljoen euro ondanks dat de wetgeving is aangepast waardoor het drempelbedrag voor het schatkistbankieren is verruimd. Op verzoek van de decentrale overheden is het drempelbedrag fors verruimd. Het doel hiervan was om minder terugboekingen te doen van tegoeden boven het drempelbedrag die bij de schatkist dienen worden aangehouden. Echter is nu ook voor de gemeente sprake van een negatieve rente over positieve banksaldi boven 1 miljoen euro. Daarom is besloten het meerdere bij de schatkist aan te houden aangezien daar een rente van 0% geldt.

4.5. Bedrijfsvoering

We organiseren deze bedrijfsvoering integraal waarbij wij de focus leggen langs drie lijnen namelijk (zie paragraaf 3.4 'wat willen we bereiken'):

1. Organisatieontwikkeling: arbeidsmarktstrategie- lerende, flexibele en talentvolle organisatie
2. Digitale transitie - kennisorganisatie & wetgeving
3. Veranderende sturing en verantwoording

De drie investeringslijnen zijn afzonderlijk en in onderlinge samenhang hard nodig om als organisatie te kunnen meegaan in de dynamiek van onze gemeente en maatschappelijke ontwikkelingen (met name ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en digitalisering). Ze verdienen het om expliciet genoemd te worden. Niet om op te bezuinigen maar om structureel te intensiveren. Bezuinigen heeft ons kwetsbaar gemaakt! Wij willen in staat zijn om te voldoen aan onze wettelijke taken en verplichtingen én te excelleren richting onze inwoners.

De mens voorop: organisatie ontwikkeling

We zijn als organisatie volop in beweging en willen vaak meer en harder dan mogelijk is. De loyaliteit en betrokkenheid is hoog en nieuwe taken worden opgepakt en erbij gedaan. Mensen werken met trots en plezier bij de gemeente Enschede: dat is voelbaar en ook meetbaar zoals het verbeteronderzoek laat zien.

De jaren van bezuinigen hebben hun sporen achtergelaten en dit leidt tot een ongezonde werkdruk, want ook dat blijkt uit het verbeteronderzoek. Dit leidt tot het niet kunnen leveren van wat nodig is én van wat er gevraagd wordt. Een groot risico want zonder een gezonde bedrijfsvoering en mensen, gaan we dit onherroepelijk merken in onze dienstverlening. De krappe arbeidsmarkt, leeftijdsopbouw van onze medewerkers, het ontdebellen van kennisdragers (solistische functies: 1 is geen!) en telkens een beroep doen op dezelfde mensen, is een extra stimulans om in te grijpen.

ICT in een andere positie: digitale transitie, kennisorganisatie & wetgeving

De positionering en organisatie van ICT als discipline moet kloppen. Letterlijk als het hart van de organisatie en figuurlijk als in de randvoorwaarden die hiervoor nodig zijn. ICT is weliswaar geen kerntaak maar zonder ICT wordt onze gemeenschap en organisatie niet gevoed, niet beschermd en kan deze ook niet groeien. Sterker nog zonder ICT valt het grootste deel van ons werk stil.

ICT is net als water vanzelfsprekend. Dat "het" het doet, veilig is, het leven makkelijker maakt. En dat vraagt om een ander perspectief. ICT kost geld maar is niet duur. ICT maakt mogelijk, bepaalt en innoveert. De transitie naar de Cloud, het programma Bridge (in verband met Wet Open Overheid), datagedreven werken zijn voorbeelden van respectievelijk onvermijdelijke technologie, wetgeving en klantvragen.

Weten door meten in de keten: veranderende sturing en verantwoording

Wij zijn één organisatie met dezelfde strategische opgaven. De menselijke maat, datagedreven werken, Lean filosofie, rechtmatigheidsverantwoording, Wet Open Overheid, ISO certificering, AVG: een greep uit het brede scala aan thema's en vakgebieden waar we ons mee bezig (moeten) houden. Al deze onderwerpen hebben één gemene deler en dat is dat ze benaderbaar zijn door een proces- en een data deur. Als we in staat zijn om daar informatie van te maken en met gezond verstand bepalen waar we de lat leggen (soms is voldoende ook goed), dan kunnen we stappen maken.

De koppeling tussen de groei en vraag vanuit van de organisatie, interne en externe ontwikkelingen (al dan niet exogeen) en de bedrijfsvoering is onvoldoende vertaald in een financieel mechanisme en afwegingskader. Hier moet een oplossing voor worden gevonden

om te voorkomen dat we achter de feiten blijven aanlopen. Inzicht in de financiële huishouding en aard en omvang van de diensten binnen de bedrijfsvoering tak is essentieel.

Tot slot

We zijn geen doel op zich als bedrijfsvoering. Om in een dynamische omgeving te kunnen sturen en het juiste te kiezen is zicht en grip op processen cruciaal, een absolute randvoorwaarde. Als we begrijpen hoe onze processen werken en op elkaar ingrijpen dan kunnen we een beweging naar voren maken. Zonder kennis van de keten wordt het een ongecontroleerde beweging. ICT is meer dan ooit de bron voor een kwalitatief hoogwaardige dienstverlening aan onze inwoners door optimalisatie van processen en draagt tevens bij aan innovatie hiervan.

Als organisatie moeten we meer de verbinding zoeken door samen de keuzes te maken aan welke vraag/behoefte we in volgorde van prioriteit gaan werken. De toerenteller staat in het rood en er moeten harde keuzes gemaakt worden langs een aantal lijnen:

- Vertragen: stoppen van een deel van de lopende projecten/initiatieven/taken
- Verduidelijken: focus aanbrengen op prioritair werk (afstemmen concern breed)
- Versterken: capaciteitsproblemen oplossen (span of control issues én onderbezetting portfoliomanagement)
- Verduurzamen: problemen bij de bron aanpakken, oplossen en borgen

4.6. Verbonden partijen

Lijst met verbonden partijen

De informatie in deze paragraaf is een aanvulling op de informatie die over de verbonden partijen is opgenomen in de diverse programma's. In de programmateksten is informatie opgenomen hoe en waar de verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente en welk maatschappelijk rendement zij leveren.

Beleid verbonden partijen

Het Beleidskader verbonden partijen wordt eind 2021, begin 2022 geactualiseerd. Goed bestuur vraagt om een gemeente die zich kan aanpassen aan de opgaven uit de stad en kan samenwerken met de stad. De hernieuwde definitie Good governance luidt dan ook:

*De Gemeente organiseert een vanzelfsprekende samenhang tussen de wijze van sturing, beheersing, toezicht **en samenwerking** gericht op maatschappelijk rendement voor Enschede.*

Voorop zal blijven staan dat wij sturen op het maatschappelijk rendement van onze verbonden partijen. Dit doen wij door het maken van duidelijke afspraken en het stellen van indicatoren in onze opdrachtgeversrol. Daarnaast investeren we meer in onze samenwerkingsrelatie met de verbonden partij en gaan we uit van de kracht en verantwoordelijkheden die passen bij de verbonden partij. In de rol van bestuurder/opdrachtnemer en aandeelhouder werken wij aan een solide organisatie die de taken van opdrachtgever zo efficiënt en goed mogelijk uitvoert.

Wij blijven inzetten op goede informatievoorziening. Tussen college en raad en tussen gemeentebestuur en verbonden partij. Van het college mag de raad, net als voorgaande jaren, verwachten dat de rekeningencommissie de begrotingen 2023 en de jaarrekeningen 2021 van de gemeenschappelijke regelingen tijdig integraal ter bespreking en advies aangeboden krijgt. Zodat een goede afweging kan worden gemaakt of die kaders passen binnen de door de gemeente gestelde financiële ruimte, de Twentse spelregels over o.a. reserves en de beleidsdoelstellingen. Wij zien een rol voor het Twents griffiersoverleg om ook het brede Twentse politieke inzicht te geven ten aanzien van ingediende zienswijzen.

Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

Op 1 juni 2021 heeft de Tweede kamer een gewijzigde Wgr aangenomen. Ten tijde van het schrijven van deze tekst, is de Wgr in behandeling in de Eerste kamer. De wijziging beoogt de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen te versterken. Hiertoe geeft de wet nieuwe instrumenten:

1. Versterken van de positie van gemeenteraden bij besluitvorming gemeenschappelijke regelingen door verruiming mogelijkheden zienswijzen, introductie gemeenschappelijke adviescommissie (facultatief), verplichte afspraken over Participatie (keuze om geen participatie toe te passen), actieve informatieplicht en de introductie van een vergoeding voor lidmaatschap gemeenschappelijke adviescommissies en adviseurs.
2. Aanvullende controle-instrumenten voor gemeenteraden door de introductie van een gemeenschappelijk onderzoeksrecht en verduidelijking van de onderzoeksbevoegdheid lokale rekenkamers richting bestuur gemeenschappelijke regeling.
3. Verbeteren van de positie van gemeenteraden met betrekking tot het functioneren van de regeling door verplichte afspraken over evaluatie, aanscherping afspraken uittreding en een betere aansluiting begrotingscyclus gemeenschappelijke regeling op gemeentelijke cyclus.

Een aantal van deze instrumenten wordt opgenomen in het te actualiseren Beleidskader verbonden partijen. En ook leidt deze wetswijziging tot aanpassing van de teksten van de regelingen. Daarover worden in Twente goede procesafspraken gemaakt.

Wijzigingen en actualiteiten verbonden partijen

Dataland: De activiteiten van Dataland worden per 1 januari 2022 beëindigd. De kennisbank en de opleidingen zijn al overgenomen door de VNG. De overige werkzaamheden worden voortgezet door het Kadaster.

Omgevingsdienst Twente: Medio 2021 is met een vaststellingsovereenkomst het jarenlange geschil tussen de Omgevingsdienst Twente en de gemeente Enschede beëindigd. Enschede wordt financieel gecompenseerd over de afgelopen jaren en zal per 1 januari 2022 – gelijk aan de overige deelnemers - ook de overige milieutaken inbrengen bij de Omgevingsdienst Twente. Bovendien wordt vanaf 2022 door de OD Twente gewerkt met een outputfinanciering en wordt de overhead niet langer gebaseerd op inwonertal.

Regio Twente: Deze gemeenschappelijke regeling is in 2021 aangepast en verworden tot het Openbaar Lichaam Gezondheid. Daarnaast zijn de taken op het gebied van sociaal economische structuurversterking overgegaan naar de bestuursovereenkomst en de Stichting Twente Board. De taken ten aanzien van de recreatieve voorzieningen zijn overgegaan naar de bedrijfsvoeringsorganisatie Recreatieschap Twente. De taken op het vlak van de Arbeidsmarkt heeft Enschede weer terug ontvangen. En Enschede treedt per 1 januari 2022 in zijn geheel op als gastheerorganisatie van de coalitions of the willing Twentse Kracht en IT Platform. Het jaar 2022 zal een jaar worden van het implementeren van de nieuwe structuur en cultuur. Met als doel het beter samenwerken aan de gezamenlijke opgaven. De verbonden partij Regio Twente is dus opgeheven en daarvoor zijn een drietal verbonden partijen in de plaats gekomen zijnde: Openbaar Lichaam Gezondheid, GR Recreatieschap Twente en de Stichting Twente Board. Begin juli 2021 is nog een programmabegroting 2022 vastgesteld voor de bestaande entiteit Regio Twente. Voor de 3 nieuwe entiteiten waren nog geen separate begrotingen beschikbaar. Daarom is de informatie in de lijst met de verbonden partijen ook niet volledig.

Technology Base:

Aan het eind van het eerste kwartaal komt het rapport over de vervroegde evaluatie van Technology Base beschikbaar. De aanleiding voor die evaluatie was de moeilijke situatie waarin met name de luchthaven zich sinds eind 2020 bevindt. De evaluatie bevat een scan en externe reflectie op de ingezette ontwikkeling van het gebied. Onderdeel daarvan is toetsing van de huidige perspectieven/scenario's aan de bestuurlijke uitgangspunten. De evaluatie levert mogelijk bouwstenen op voor aanpassing of continuering van de huidige koers. Ook biedt het aanknopingspunten voor een nieuwe bestuursovereenkomst tussen provincie en gemeente over deze gebiedsontwikkeling. De betrokkenheid van de omgeving (triple helix) is cruciaal voor de ontwikkeling van Technology Base en krijgt in de evaluatie een centrale plek krijgen. Afhankelijk van de aanbevelingen, kunnen we vervolgfases starten, zoals het schrijven van een nieuwe bestuursovereenkomst, verdiepend inhoudelijk onderzoek naar wijziging van het profiel inclusief de betekenis daarvan de (wijziging van) het bestemmingsplan en/of wijzigingen in de governance.

Stichting Gebiedsorganisatie Kennispark:

Dit is een nieuwe verbonden partij die de deelnemers Universiteit Twente, ondernemers en de gemeente Enschede in 2021 hebben opgericht. Het is een slagvaardige en financieel

zelfstandige uitvoeringsorganisatie voor de gebiedsontwikkeling van Kennispark. De stichtingsvorm past qua structuur en organisatie bij de door de deelnemers omarmde Governance Kennispark. De gemeente Enschede en UT hebben een samenwerkingsovereenkomst opgesteld gericht op realisatie van de gewenste ontwikkelingen op Kennispark. Die overeenkomst bevat ook een afspraak om deze gebiedsorganisatiestichting voor een periode van vier jaar financieel te ondersteunen. Het college van B&W is vertegenwoordigd in de Raad van Toezicht van de stichting. Het college heeft afgesproken dat deze vertegenwoordiger niet tevens de bestuurlijk opdrachtgever voor Kennispark kan zijn, uit het oogpunt van de gewenste machtenscheiding.

Dimpact

Wij hebben contracten met Dimpact voor de afname van de E-suite en I Burgerzaken. Deze contracten eindigen (na 14 jaar) op 1 juli 2023 en kunnen niet meer worden verlengd. Daarom heeft Dimpact een continuïteitstrategie gepresenteerd om de continuïteit van deze functionaliteiten te garanderen. Ook het komende jaar zullen wij samen met Dimpact deze strategie verder vorm geven.

Onderhoud Enschede:

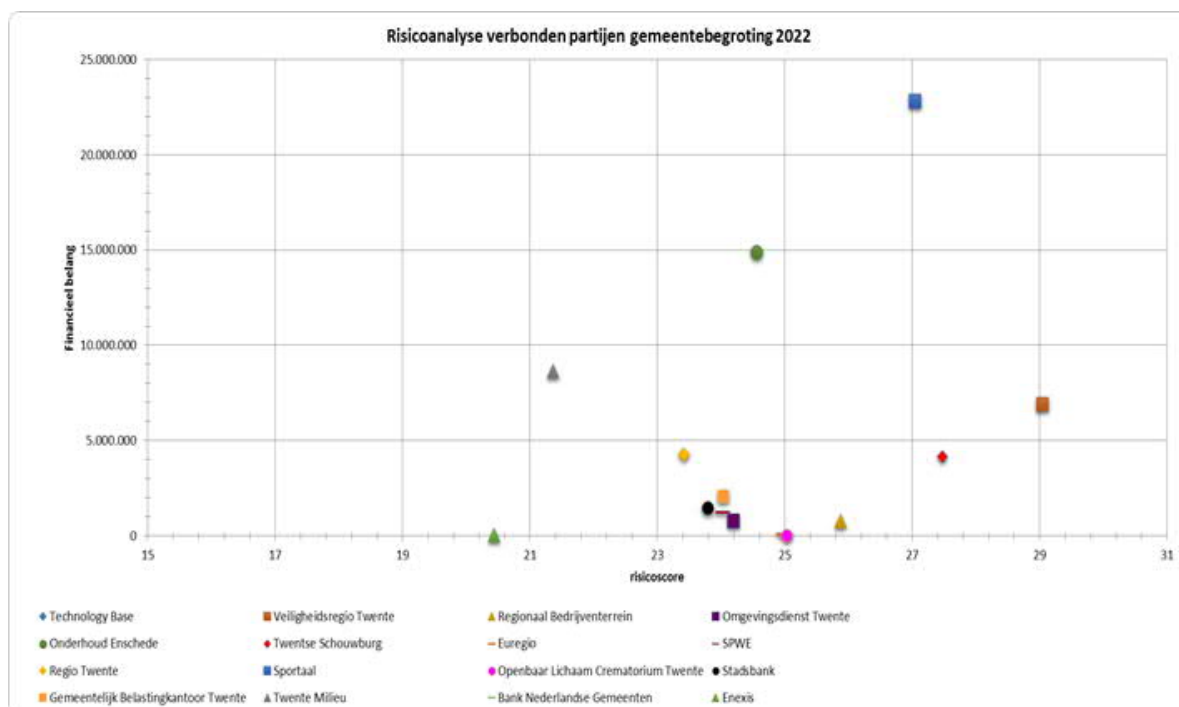
Onderhoud Enschede evalueert het strategisch businessplan met als onderzoeksvragen in hoeverre de doelen, zoals gesteld bij oprichting, worden behaald en in hoeverre de bedrijfsvoering voldoende robuust is en blijft. Hierbij wordt ook gekeken naar staatsteunaspecten. Resultaten van de evaluatie zullen in 2022 in ieder geval leiden tot actualisatie van de dienstverleningsovereenkomst tussen gemeente en Onderhoud Enschede.

Beheer verbonden partijen

De risicoanalyse van de verbonden partijen is wederom uitgevoerd met behulp van het pakket Naris Self Assessment. Hierbij werken we samen met de gemeente Almelo, Dinkelland, Hengelo en Tubbergen. Vanaf 2022 sluit ook de gemeente Losser zich aan. De risico's voor de verbonden partijen worden geïnventariseerd met behulp van een gestandaardiseerde vragenlijst. De vragen worden samengevat in acht indicatoren, die gezamenlijk een beeld geven van het risicoprofiel. De indicatoren zijn: directie/bestuur, eigenaarsbelang, marktomgeving, flexibiliteit, contracten, opdrachtgeversrelatie, governance, control en kwaliteit. Dit jaar is wederom een open vraag gesteld over de mogelijke gevolgen van het aanhoudende coronavirus bij de verbonden partij. Daarnaast is een nieuwe open vraag gesteld over de stand van zaken van de invoering en mogelijke gevolgen van de Wet bestuur en toezicht die vanaf 1 juli 2021 geldt bij privaatrechtelijke verbonden partijen. En de publiekrechtelijke partijen is de vraag gesteld of ze voorbereidingen treffen voor de invoering van de Wet Open Overheid.

Het financieel belang is gebaseerd op een brede definitie. Dat betekent dat er onder meer rekening wordt gehouden met de exploitatiebijdrage, de boekwaarde van aandelen, dividenden, subsidies en verstrekte leningen en garanties. Zie hiervoor ook de informatie in de lijst met verbonden partijen verderop in deze paragraaf. Bij de berekening van het financieel belang in Naris Self Assessment worden niet de benoemde bijdragen in geheel bij elkaar opgeteld. In geval van het meest negatieve scenario, een faillissement van de verbonden partij, moet de waarde van het aandelenkapitaal en de verstrekte leningen en garanties als verloren worden beschouwd (als niet sprake is van voldoende onderpand). Ook het begrote dividend zal niet worden gerealiseerd. De bijdrage aan de exploitatie (zijnde de inkoop van goederen en diensten door de gemeente) en de subsidie wordt echter in termijnen betaald door de gemeente. Daarvoor geldt dat het nog beschikbare resterende budget kan worden ingezet voor de inkoop van de benodigde goederen en diensten bij een andere

organisatie. Als rekenregel wordt toegepast dat het verlies 50% van de begrote bijdrage is. In de onderstaande grafiek zijn de uit de vragenlijsten gekomen risicoscores opgenomen:

In de onderstaande tabel is het totale risico aangegeven met stoplichtkleuren. De kleuren geven aan of het risico van de desbetreffende verbonden partij laag, middel of hoog is. De uitkomst is de totale weging van het financieel belang en de risicoscore vanuit de vragenlijsten. Deze risico-inschatting correspondeert vervolgens met het toezichtsregime (zie ook de link met achtergronddocument die bij de lijst met verbonden partijen is opgenomen). De verbonden partijen staan op volgorde van hoogste naar laagste totale risico in de tabel.

Naam verbonden partij	Risicoscore	Financieel belang	Totaal risico
Technology Base	Hoog	Hoog	Hoog
Veiligheidsregio Twente	Hoog	Hoog	Hoog
Omgevingsdienst Twente	Hoog	Gemiddeld	Hoog
Regio Twente	Midden	Hoog	Hoog
Twentse Schouwborg	Midden	Hoog	Hoog
Sportaal	Midden	Hoog	Hoog
Onderhoud Enschede	Midden	Hoog	Hoog
Twente	Laag	Hoog	Midden
Twente Milieu	Laag	Hoog	Midden
Stadsbank	Midden	Gemiddeld	Midden
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Midden	Gemiddeld	Midden
Regionaal Bedrijventerrein	Midden	Laag	Midden
SPWE	Midden	Laag	Midden
Openbaar Lichaam Crematorium Twente	Midden	Laag	Midden
Euregio	Midden	Laag	Laag
Enexis	Laag	Laag	Laag
Bank Nederlandse Gemeenten	Laag	Laag	Laag

De verbonden partijen met totaal risico hoog kwalificeren zich voor een meer indringend toezicht. Dit zijn ook meteen de partijen die doorgaans taken uitvoeren die niet slechts

uitvoerend zijn, maar ook beleidsrijke c.q. geen strategische activiteiten in portefeuille hebben. Aan deze partijen wordt dan ook meer aandacht besteed in het komende jaar dan de partijen die een lagere score hebben. De partijen met een totaalscore laag behoeven maar weinig toezicht aangezien hierbij sprake is van relatief kleine financiële belangen. De gemeente bezit doorgaans ook maar een gering aandeel in deze partijen en heeft dus weinig c.q. zeggenschap. De Regio Twente is nog beoordeeld op basis van de programmabegroting 2022 die zij heeft opgesteld. Er was niet tijdig voldoende informatie beschikbaar om de 3 nieuwe verbonden partijen (Openbaar Lichaam Gezondheid, GR Recreatieschap Twente en de Stichting Twente Board) separaat te beoordelen. Ook is nog geen risicoscore opgenomen van de Stichting Gebiedsorganisatie Kennispark. Volgend jaar zullen deze partijen wel onderdeel zijn van de risicobepaling via Self Assessment. In de Gemeenterekening 2020 was het toezichtregime voor het Regionale Bedrijventerrein al naar midden gezet vanwege de afgenomen omvang van het financieel belang. Nu blijkt ook de risicoscore niet meer hoog te zijn maar op midden uit te komen. Daarnaast is de risicoscore van Twente is gedaald van midden naar laag. Daarom is het toezichtregime hier verlegd naar midden.

In het gemeentebrede weerstandsvermogen is een financieel risico opgenomen voor de verbonden partijen. In de top tien van risico's staat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een risico van 6 miljoen euro opgenomen voor onvoorziene bijdragen aan verbonden partijen. Hierin zijn ook de risico's van het ADT en RBT verwerkt. Voor een verbonden partij wordt een financieel risico opgenomen als duidelijk is dat bijvoorbeeld een bezuinigingstaakstelling nog niet is ingevuld en wellicht tot nadelen leidt bij de gemeente, doordat een extra bijdrage moet worden betaald. Ook het niet voldoen aan de weerstandsnormen kan leiden tot het opnemen van een financieel risico voor een verbonden partij. Een organisatie bezit dan zelf niet voldoende middelen om haar risico's af te dekken. De gemeente kan ook hier worden gedwongen tot het doen van een extra bijdrage als meerdere risico's zich tegelijkertijd voordoen.

Lijst verbonden partijen

In de onderstaande lijst staan de verbonden partijen van de Gemeente Enschede met de conform de BBV verplichte informatie. Verdere algemene informatie per verbonden partij is te vinden [onder deze link](#).

Typ e	Naam en vestigingsplaats	Financieel belang gemeente 2022	Omvang eigen vermogen begin 2022	Omvang eigen vermogen eind 2022	Omvang vreemd vermogen begin 2022	Omvang vreemd vermogen eind 2022	Resultaat 2022
GR	Openbaar Lichaam Gezondheid <i>Enschede</i>	Bijdrage 7,584 miljoen euro op basis van begroting 2022 , 15.000 euro subsidie voor GGD Twente.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	0 euro
GR	Stadsbank Oost-Nederland <i>Enschede</i>	Bijdrage dienstverlening 2,549 miljoen euro, kapitaalbreng 171.000 euro.	Niet opgenomen in begroting 2022. Weerstandratio bedraagt 1,1 en ligt daarmee binnen de afgesproken bandbreedte van	1,088 miljoen euro	Niet opgenomen in begroting 2022.	14,828 miljoen euro	0 euro

			1,0 tot 1,4.				
GR	Openbaar Lichaam Crematoria Twente <i>Enschede</i>	Begroot dividend bedraagt voor 2022 nog 0 euro. Vanaf 2023 is het zogenaamde basisdividend weer geraamd.	1,579 miljoen euro Weerstandsvermogen is voldoende.	1,579 miljoen euro	0 euro	0 euro	359.538 euro
GR	Gemeentelijk Belastingkantoor Twente <i>Hengelo</i>	Bijdrage 4,165 miljoen euro.	Niet opgenomen in begroting 2022. Deelnemers GBTwente hebben gekozen om zelf weerstandsvermogen aan te houden. GBT beschikt niet over voldoende weerstandsvermogen om alle risico's op te vangen.	685.000 euro	Niet opgenomen in begroting 2022.	7,282 miljoen euro	0 euro
GR	Regionaal Bedrijventerrein <i>Almelo</i>	Verliesvoorziening van 791.215 euro.	5,412 miljoen euro (bestemmingsreserves) Beschikt niet over eigen vermogen. Deelnemers houden voldoende verliesvoorziening aan.	5,171 miljoen euro (bestemmingsreserves)	106,237 miljoen euro	102,112 miljoen euro	163.402 euro negatief
GR	Technology Base <i>Enschede</i>	Verliesvoorziening van 9,834 miljoen euro.	Beschikt niet over eigen vermogen. Deelnemers houden voldoende verliesvoorziening aan.		48,020 miljoen euro	50,983 miljoen euro	196.938 euro negatief
GR	Veiligheidsregio Twente <i>Enschede</i>	Bijdrage 13,827 miljoen euro	2,025 miljoen euro Weerstandsratio bedraagt 0,76 en ligt daarmee boven afgesproken minimum van 0,7.	675.000 euro	58,809 miljoen euro	67,804 miljoen euro	0 euro
GR	Omgevingsdienst Twente <i>Almelo</i>	Bijdrage 1,525 miljoen euro	918.865 euro Weerstandsratio bedraagt 1,11 en ligt daarmee binnen afsproken niveau tussen 1,0 en 1,4.	630.742 euro	1,417 miljoen euro	1,362 miljoen euro	0 euro
GR	Recreatieschap Twente <i>Enschede</i>	Bijdrage 736.000 euro	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

NV	Twentse Schouwborg <i>Enschede</i>	7,246 miljoen euro totaal subsidies, 532.508 euro verstrekte lening, 1 euro aandelenkapitaal	1,271 miljoen euro Het eigen vermogen voldoet niet aan de afgesproken omvang.	1,284 miljoen euro	4,786 miljoen euro	4,171 miljoen euro	498.000 euro negatief
BV	Sportaal <i>Enschede</i>	7,671 miljoen euro exploitatiebijdrage, 19 miljoen euro verstrekte garantstelling (inclusief gemeentegarantie voor nieuw zwembad), 96.000 euro subsidie.	481.000 euro	656.000 euro	6,572 miljoen euro	6,172 miljoen euro	175.000 euro
BV	Onderhoud <i>Enschede Enschede</i>	16,3 miljoen euro inkoop, 6,726 miljoen euro verstrekte garantstelling, 1 euro aandelenkapitaal	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
NV	Twente Milieu <i>Enschede</i>	16,699 miljoen euro inkoop, 281.000 euro aandelenkapitaal	11,328 miljoen euro	11,878 miljoen euro	15,506 miljoen euro	15,186 miljoen euro	589.000 euro
BV	Twence <i>Hengelo</i>	8,8 miljoen euro inkoop (Inclusief communale samenwerking Münster), 1 miljoen euro dividend, 1 euro aandelenkapitaal	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
NV	Bank Nederlandse Gemeenten <i>Den Haag</i>	250.000 euro dividend, 455.000 euro aandelenkapitaal, ongeveer 35.000 euro inkoop bancaire dienstverlening	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
NV	Enexis, <i>Den Bosch</i>	27.000 euro aandelenkapitaal, geen dividendopbrengst begroot	4.141 miljoen euro	4.141 miljoen euro	5.098 miljoen euro	5.098 miljoen euro	99 miljoen euro
BV	Voormalig Essent <i>Den Bosch</i> :						

	Publiek Belang Elektriciteitsproductie	43 euro aandelenkapitaal	1.499.395 euro	0 euro	5.000 euro	0 euro	0 euro
	CSV Amsterdam	43 euro aandelenkapitaal	292.593 euro	0 euro	25.000 euro	0 euro	100.000 euro negatief
CO	Dimpact <i>Enschede</i>	2 miljoen euro inkoop, 1,75 miljoen euro opbrengsten	2.118.948 euro	1.840.394 euro	n.n.b.	n.n.b.	9.889 euro
OV	Euregio <i>Gronau</i>	Bijdrage ruim 46.000 euro (0,29 euro per inwoner op peildatum 1 januari).	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
OV	Stichting Werkgeverstaken P-wet <i>Enschede Enschede</i>	Bijdrage 2,364 miljoen euro	150.000 euro	150.000 euro	150.000 euro	150.000 euro	0 euro
OV	Stichting Twente Board <i>Enschede</i>	Bijdrage 1,439 miljoen euro	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
OV	Stichting Gebiedsorganisatie Kennispark <i>Enschede</i>	Bijdrage 150.000 euro	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

4.7. Grondbeleid

In deze gemeentebegroting in hoofdstuk 3.2 Duurzaam wonen, leven, werken worden o.a. de door het grondbedrijf te bereiken doelen en de uit te voeren acties beschreven. Voor recente gedetailleerde informatie over het grondbeleid verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid in de jaarrekening 2020.

De nota grondbeleid zelf is recent geactualiseerd. Een bestuurlijke afwegingskader gebiedsontwikkeling is onderdeel van het proces om een gemeentelijk investeringsfonds te vormen. Het grondbedrijf zal zich richting de toekomst gaan voorbereiden op de omgevingswet en de gevolgen daarvan voor het grondbeleid.

4.8. Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken

In de gemeentebegroting 2019 zijn de ambities voor de komende vier jaar vastgelegd en de wijze waarop de maatschappelijke effecten (doeltreffendheid) en de inzet van middelen (doelmatigheid) worden gemonitord. In alle vanaf 2014 op te stellen beleidsplannen worden afspraken vastgelegd inzake tussentijdse monitoring en evaluatie van het beleid na 4 jaar. Ook in 2022 worden de jaarlijkse evaluaties gedaan als onderdeel van het reguliere proces. In 2021 is een onderzoek uitgevoerd naar de doelmatigheid van het toezicht op de zorgaanbieders. Voor het komend jaar is op dit moment nog geen 213a onderzoek benoemd.

5. Financiële begroting

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten ([BBV](#)) bestaat de financiële begroting uit een overzicht van baten en lasten (per programma en per taakveld) en een uiteenzetting van de financiële positie van de gemeente, aangevuld met een toelichting. We starten met de grondslagen waarop de financiële begroting is gebaseerd.

5.1. Grondslagen

Voor de begroting 2022 hebben we de volgende grondslagen en uitgangspunten gehanteerd:

Omschrijving	Grondslag
Lonen en sociale lasten	1,5%
Prijzen	1,4%
Algemene uitkering	Septembercirculaire
Onroerendzaakbelasting	WOZ-waarde en tariefindex 1,8%
Overige lokale heffingen: - Afvalstoffenheffing - Overige heffingen	- Kostendekkend - Zie paragraaf 4.1 Lokale heffingen
Tarieven	Kostendekkend
Omslagrente	1,5%
Aantal inwoners	159.732
Aantal woningen (exclusief recreatie)	75.925

5.2. Overzicht baten en lasten

Hieronder zijn totaaloverzichten van alle lasten, baten en reservemutaties opgenomen. Deze overzichten kennen een nieuwe indeling conform de vernieuwde wetgeving BBV. We presenteren de vier programma's naast de algemene dekkingsmiddelen, overhead, heffing vennootschapsbelasting (Vpb) en het bedrag voor onvoorzien. Hierdoor wijken de programmatotalen in hoofdstuk 3 (incl. overhead, etc.) af van de hieronder gepresenteerde totalen (exclusief overhead, etc.).

Programma	Realisatie 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Samenleving en bestuur	35.860	7.173	28.687	39.792	8.228	31.564	36.650	4.880	31.770
Duurzaam wonen, leven en werken	164.311	102.353	61.958	174.666	102.128	72.539	164.901	87.336	77.566
Vitaal en sociaal	430.713	156.251	274.462	426.468	135.808	290.659	408.371	125.534	282.837
Financien en organisatie	42.991	22.478	20.513	36.089	19.328	16.760	36.788	22.432	14.356
Subtotaal	673.875	288.255	385.621	677.015	265.492	411.523	646.710	240.182	406.528
Algemene dekkingsmiddelen	14.202	484.351	-470.149	12.163	468.918	-456.755	12.187	478.153	-465.966
Overhead	67.963	18.854	49.110	68.927	9.981	58.947	72.278	11.788	60.491
Heffing VPB	75	0	75	256	0	256	257	0	257
Onvoorzien	0	0	0	2.000	0	2.000	-1.500	0	-1.500
Subtotaal	82.240	503.205	-420.965	83.347	478.899	-395.552	83.222	489.941	-406.719
Saldo baten en lasten	756.115	791.460	-35.344	760.362	744.391	15.971	729.932	730.122	-191
Samenleving en bestuur	977	273	704	0	740	-739	0	0	0
Duurzaam wonen, leven en werken	11.155	2.665	8.489	6.006	6.092	-86	7.761	11.635	-3.874
Vitaal en sociaal	12.837	10.610	2.227	451	2.781	-2.330	8.848	4.206	4.642
Financien en organisatie	40.787	16.863	23.924	25.598	38.413	-12.815	32.945	33.522	-577
Saldo van mutaties reserves	65.755	30.411	35.344	32.055	48.026	-15.971	49.554	49.363	191
Resultaat	821.871	821.871	0	792.417	792.417	0	779.486	779.486	0

Meerjaren begroting

Programma	Begroting 2023			Raming 2024			Raming 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Samenleving en bestuur	36.507	4.739	31.768	37.945	6.353	31.592	37.878	6.353	31.525
Duurzaam wonen, leven en werken	146.080	74.579	71.501	143.563	73.832	69.730	145.296	76.252	69.044
Vitaal en sociaal	391.492	116.831	274.661	388.880	115.752	273.129	386.916	115.062	271.855
Financien en organisatie	41.156	19.694	21.462	46.366	19.264	27.102	55.891	19.444	36.447
Subtotaal	615.236	215.843	399.393	616.754	215.201	401.553	625.981	217.111	408.871
Algemene dekkingsmiddelen	12.430	468.905	-456.474	12.638	471.814	-459.176	12.885	477.998	-465.112
Overhead	69.133	10.907	58.226	67.152	10.066	57.086	66.793	10.080	56.713
Heffing VPB	257	0	257	257	0	257	257	0	257
Onvoorzien	-1.500	0	-1.500	-1.500	0	-1.500	-1.500	0	-1.500
Subtotaal	80.321	479.811	-399.491	78.547	481.879	-403.333	78.435	488.077	-409.642
Saldo baten en lasten	695.556	695.654	-98	695.301	697.081	-1.780	704.417	705.188	-771
Samenleving en bestuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duurzaam wonen, leven en werken	2.692	2.910	-218	2.353	1.366	987	2.353	1.160	1.193
Vitaal en sociaal	2.641	378	2.262	1.836	278	1.557	821	250	571
Financien en organisatie	26.063	28.009	-1.946	25.808	26.573	-765	25.498	26.491	-993
Saldo van mutaties reserves	31.395	31.297	98	29.997	28.218	1.780	28.672	27.901	771
Resultaat	726.952	726.952	0	725.298	725.298	0	733.089	733.089	0

Voor uitgebreide financiële informatie zie de bijlage in hoofdstuk 6.4, Wat mag het kosten?

Algemene dekkingsmiddelen

Onderstaand geven we een beeld van de algemene dekkingsmiddelen (gesaldeerd: lasten en baten).

Bedragen x 1.000 Euro's	Begroting 2022
OZB	52.248
Hondenbelasting	910
Precariorechten	320
Reclamebelasting	152
Belastingopbrengsten	53.630
Algemene uitkeringen	411.031
Dividend	1.250
Saldo financieringfunctie	-426
Overige algemene dekkingsmiddelen	482
Overige dekkingsmiddelen	412.337
Saldo	465.966

Overhead

Om de Raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, is wettelijk voorgeschreven om vanaf 2017 de kosten van de overhead apart te presenteren. In de programma's zijn alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.

Overhead bevat alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Wij onderscheiden hierin 3 categorieën:

1. Facilitaire overhead: alle kosten van de ondersteunende taken binnen de zogenaamde PIOFACH-functies;
2. Bestuurszaken en bestuursondersteuning: de ambtelijke ondersteuning en beleidsadvies van de burgemeester en het College van B&W;
3. Programmaoverhead: alle kosten van leidinggevende en ondersteunende functies die binnen de programma's zijn georganiseerd.

In onderstaande tabellen geven we een beeld van de overhead (saldo: lasten en baten).

Bedragen in 1.000 euro's	Begroting 2022	Samenleving en bestuur	Duurzaam werken leven en wonen	Vitaal en sociaal	Financiën en organisatie
Facilitaire overhead	31.702		959		30.743
Bestuursondersteuning	2.491	2.491			
Programmaoverhead	26.297		919		25.378
Totaal	60.491	2.491	1.878		56.122

Binnen de begroting is sprake van gesloten systemen (rioleringen, afval, etc.). In deze gevallen blijft een deel van de overhead conform ons verdelingsprincipe toegerekend aan deze programma's. Daardoor is naast het programma Financiën en organisatie ook binnen Duurzaam werken leven en wonen overhead aanwezig voor 959.000 euro. Zie ook taakveld 0.4 Overhead in het taakvelden overzicht hierna.

De totale lasten voor het taakveld overhead vormen de basis voor de toerekening van de overhead aan leges en heffingen. Dit is opgenomen in paragraaf 4.1 lokale heffingen.

Incidentele baten en lasten

Voor de periode 2022 t/m 2025 zijn de volgende incidentele baten en lasten begroot:

Programma Bedragen in 1.000 euro's	2022		2023		2024		2025	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Samenleving en bestuur	0	100	0	0	0	0	0	0
Duurzaam wonen, leven, werken	275	3.192	0	925	0	510	0	0
Vitaal en sociaal	1.513	2.121	851	951	0	0	0	0
Financiën en organisatie	130	1.565	130	380	130	130	130	130
Totaal	1.918	6.978	981	2.256	130	640	130	130

Structurele reserveringen

Voor de periode 2022 t/m 2025 zijn de volgende structurele reservemutaties begroot:

Programma 1.000 Euro	Bedragen *	Onttrek- kingen 2022	Stor- tingen 2022	Onttrek- kingen 2023	Stor- tingen 2023	Onttrek- kingen 2024	Stor- tingen 2024	Onttrek- kingen 2025	Stor- tingen 2025
Duurzaam wonen, leven en werken		0	573	0	1	0	1	0	1
Financien en Organisatie		3.965	5.367	4.374	4.844	3.952	4.802	4.002	4.805
		3.965	5.940	4.374	4.845	3.952	4.803	4.002	4.806
Saldo mutatie structureel			1.975		471		851		804

Voor een nadere specificatie en toelichting op dit overzicht en het overzicht met beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves, verwijzen we naar de bijlage in hoofdstuk 6.1.

Taakvelden

Het volgende overzicht geeft inzicht in de geraamde baten en lasten per taakveld en het verdelingsprincipe van de taakvelden naar de programma's voor het begrotingsjaar 2022.

Bedragen in 1.000 euro's	S&B Lasten	S&B Baten	DWLW Lasten	DWLW Baten	V&S Lasten	V&S Baten	F&O Lasten	F&O Baten	Begroting 2022
0.1 Bestuur	7.259	0	0	0	0	0	0	0	7.259
0.2 Burgerzaken	4.859	2.009	0	0	0	0	726	18	3.558
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	11.429	13.495	-2.066
0.4 Ondersteuning organisatie	2.491	0	1.878	0	0	0	67.909	11.788	60.491
0.5 Treasury	0	0	0	0	0	0	12.187	13.010	-824
0.61 OZB woningen	0	0	0	0	0	0	1.874	39.892	-38.018
0.62 OZB- niet woningen	0	0	0	0	0	0	0	12.355	-12.355
0.63 Parkeerbelasting	0	0	6	4.032	0	0	0	0	-4.026
0.64 Belastingen Overig	0	0	0	0	0	0	141	1.382	-1.241
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	1.107	411.513	-410.406
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	-3.500	0	2.000	0	-1.500
0.9 Vennootschapsbelasting [VpB]	0	0	32	0	0	0	225	0	257
0.10 - Mutaties reserves	0	0	7.761	11.635	8.848	4.206	32.945	33.522	191

0.11 - Resultaat	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal - 0. Bestuur en ondersteuning	14.610	2.009	9.676	15.667	5.348	4.206	130.543	536.976	-398.680
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	13.855	0	0	0	0	0	0	0	13.855
1.2 Openbare orde en Veiligheid	4.307	2.821	1.480	0	271	0	0	0	3.237
Totaal - 1. Veiligheid	18.162	2.821	1.480	0	271	0	0	0	17.092
2.1 Verkeer en vervoer	0	0	26.099	5.695	0	0	0	0	20.405
2.2 Parkeren	0	0	12.082	9.833	0	0	0	0	2.249
2.3 Recreatieve Havens	320	0	0	0	0	0	0	0	320
2.4 Economische Havens en waterwegen	0	0	327	47	0	0	0	0	281
Totaal - 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	320	0	38.509	15.574	0	0	0	0	23.254
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	5.932	2.440	0	0	167	0	3.660
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	4.282	150	0	0	0	0	4.132
3.3 Bedrijfsloket en regelingen	0	0	1.683	286	0	0	0	0	1.397
3.4 Economische promotie	0	0	2.170	0	0	0	11	600	1.581
Totaal - 3. Economische zaken	0	0	14.067	2.875	0	0	178	600	10.770
4.2 Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0	12.110	1.354	10.756
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	17.018	12.484	340	0	4.873
Totaal - 4. Onderwijs	0	0	0	0	17.018	12.484	12.450	1.354	15.629
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	0	0	1.395	37	0	0	1.358
5.2 Sportaccommodaties	0	0	38	0	8.606	0	595	476	8.763
5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie	0	0	14.118	496	0	0	4.344	3.841	14.125
5.4 Musea	0	0	1.842	0	0	0	522	0	2.365
5.5 Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.6 Media	0	0	2.955	0	0	0	0	0	2.955
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	87	0	12.928	747	1.507	0	0	0	13.775
Totaal - 5. Sport, cultuur en recreatie	87	0	31.881	1.243	11.508	37	5.462	4.317	43.340
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.055	50	0	0	19.361	823	0	0	22.543
6.2 Wijkteams	168	0	0	0	11.041	0	0	0	11.209
6.3 Inkomensregelingen	433	0	0	-5.076	118.891	99.951	0	0	24.449
6.4 Begeleide participatie	0	0	0	0	40.262	7.266	0	0	32.996
6.5 Arbeidsparticipatie	380	0	0	0	17.447	1.325	0	0	16.502
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	419	0	0	0	6.837	92	0	0	7.164
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	44.022	1.970	0	0	42.052
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	50.421	0	0	0	50.421
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	52.147	1.513	0	0	50.634
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	11.013	0	0	0	11.013
Totaal - 6. Sociaal domein	5.454	50	0	-5.076	371.442	112.940	0	0	268.983
7.1 Volksgezondheid	0	0	0	0	8.045	0	0	0	8.045

7.2 Riolering	0	0	17.245	20.870	0	0	0	0	-3.625
7.3 Afval	0	0	25.244	27.533	0	0	0	0	-2.289
7.4 Milieubeheer	0	0	1.969	0	0	0	0	0	1.969
7.5 Begraafplaatsen	0	0	637	561	87	73	0	0	90
Totaal - 7. Volksgezondheid en milieu	0	0	45.094	48.964	8.132	73	0	0	4.189
8.1 Ruimtelijke ordening	254	0	3.743	200	0	0	3.038	2.648	4.188
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	0	0	15.192	14.883	0	0	0	0	309
8.3 Wonen en bouwen	254	0	14.929	4.640	0	0	384	0	10.927
Totaal - 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vern	509	0	33.864	19.723	0	0	3.422	2.648	15.423
Totaal	39.141	4.880	174.572	98.971	413.718	129.740	152.054	545.895	1

In het totaaloverzicht baten en lasten aan het begin van deze paragraaf zijn de algemene dekkingsmiddelen, overhead, heffing Vpb en onvoorzien afzonderlijk gepresenteerd. De algemene dekkingsmiddelen betreffen de lasten en baten uit de taakvelden 0.5 treasury (saldo financieringsfunctie), en de baten voor de taakvelden 0.61 OZB woningen, 0.62 OZB niet-woningen, 0.64 Belastingen overig en 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds. Overhead betreft het taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie. Heffing Vpb betreft taakveld 0.9 Vennootschapsbelasting. Het bedrag voor 'onvoorzien' betreft het taakveld 0.8 Overige baten en lasten.

5.3. Uiteenzetting financiële positie

Deze paragraaf bevat een prognose van de balans en het EMU-saldo. Daarnaast zal aandacht worden besteed aan de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, de investeringen, de financiering, het verloop van de reserves en het verloop van de voorzieningen (art. 20 BBV).

Geprognosticeerde balans

De prognose van de balans betreft het begrotingsjaar, het voorliggende jaar en de 3 jaren volgend op het begrotingsjaar.

Activa bedragen in 1.000 euro's	Eind 2021	Eind 2022	Eind 2023	Eind 2024	Eind 2025	Passiva	Eind 2021	Eind 2022	Eind 2023	Eind 2024	Eind 2025
						Eigen vermogen	142.283	142.474	142.572	144.352	145.123
(Im)materiele vaste activa	448.423	459.775	474.084	480.434	489.128	Voorzieningen	29.958	28.678	27.990	26.679	27.028
Financiële vaste activa	42.928	42.190	35.430	34.257	33.117	Vaste schulden	302.680	312.621	327.296	324.037	344.236
Totaal Vaste activa	491.351	501.965	509.514	514.691	522.245	Totaal Vaste passiva	474.921	483.773	497.858	495.068	516.388
Voorraden	30.042	24.295	21.037	16.626	15.053						
Vorderingen (uitzettingen)	45.543	51.254	57.070	51.289	53.204	Viottende Schulden	102.965	102.331	99.242	97.211	92.543
Liquide middelen			0	0	9.180	Overlopende passiva	32.323	32.953	34.047	33.108	33.369
Overlopende activa	43.272	41.544	43.527	42.781	42.618						
Totaal Viottende activa	118.857	117.094	121.634	110.696	120.055	Totaal Viottende passiva	135.288	135.285	133.290	130.319	125.913
Totaal Activa	610.208	619.058	631.148	625.387	642.300	Totaal Passiva	610.208	619.058	631.148	625.387	642.300

Toelichting

(Im)materiële vaste activa

Deze balanspost is geprognosticeerd door de jaarrekening 2020 als uitgangspunt te nemen. Hier zijn de toekomstig geplande investeringen, die ook zijn opgenomen onder het kopje 'Investeringen' verderop in deze paragraaf, aan toegevoegd.

En de begrote afschrijvingen over de reeds geactiveerde activa en de afschrijvingen over de investeringen in de jaren 2022 tot en met 2025 zijn hierop in mindering gebracht.

Financiële vaste activa

De prognose voor de financiële vaste activa is opgesteld op basis van de gegevens uit de [leningenadministratie](#).

Vorraden

De balanspost voorraden bestaat uit twee categorieën, te weten bouwgrond in exploitatie en grond- en hulpstoffen. De prognose voor de balanspost voorraden is opgesteld op basis van het [MPG 2021](#).

Vorderingen

De prognose voor de vorderingen is gebaseerd op het gemiddelde van de drie voorliggende jaren.

Liquide middelen

De liquide middelen bevat normaal gesproken het positieve netto effect van alle overige geprognosticeerde activa- en passivaposten (voor deze balans is deze [sluitpost](#) opgenomen onder de vlottende schulden).

Overlopende activa

De prognose voor de vorderingen is gebaseerd op het gemiddelde van de drie voorliggende jaren.

Eigen vermogen

De balanspost reserves is meerjarig begroot op basis van de gegevens uit de begrotingsadministratie (conform besluitvorming van de raad). Een specificatie van deze post is terug te vinden in hoofdstuk 6.2 van deze gemeentebegroting.

Voorzieningen

De balanspost voorzieningen is begroot op basis van de gegevens uit de begrotingsadministratie (conform verwachte dotatie/besteding). Een specificatie van de voorzieningen is terug te vinden in hoofdstuk 6.3 van deze gemeentebegroting.

Vaste schulden

De prognose voor de financiële vaste passiva is opgesteld op basis van de gegevens uit de [leningenadministratie](#).

Vlottende schulden

De prognose voor de vlottende schulden is gebaseerd op het gemiddelde van de drie voorliggende jaren. Daarnaast bevatten de Vlottende schulden het negatieve netto-effect van alle overige geprognosticeerde activa- en passivaposten ([sluitpost](#) voor de jaren 2021 tot en met 2025).

Overlopende passiva

De prognose voor de overlopende passiva is gebaseerd op het gemiddelde van de drie voorliggende jaren.

Berekening EMU-saldo

In het Verdrag van Maastricht is afgesproken dat het EMU-tekort van een bij de euro aangesloten land maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Het

EMU-saldo wordt bepaald door een gezamenlijk saldo van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen. Gemeenten dienen in de begroting een raming van het eigen EMU-saldo op te nemen. De Nederlandse gemeenten mogen gezamenlijk maximaal 0,38% van het tekort veroorzaken. Dit is vastgelegd in de [Wet Houdbare Overheidsfinanciën](#).

In de onderstaande tabel is het [EMU-saldo](#) van Enschede berekend. In de septembercirculaire 2021 zijn de individuele referentiewaarden per gemeente opgenomen. Het EMU-saldo voor 2022 blijft ruimschoots onder de referentiewaarde voor Enschede dat 28,526 miljoen euro bedraagt.

Berekening EMU-saldo	2021	2022	2023	2024	2025
Exploitatiesaldo voor toevoegingen c.q. onttrekkingen aan de reserves	15.971	191	98	1.780	771
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	19.311	25.735	27.183	26.424	27.045
Dotaties aan voorzieningen	13.827	13.691	13.429	13.988	14.014
Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	31.692	37.087	41.492	32.774	35.739
Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	7.896	8.300	6.750	7.600	6.850
Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	11.609	-7.989	-2.802	-1.760	-2.863
Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	11.534	13.102	9.906	9.256	7.483
Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	15.642	15.110	14.230	15.450	13.759
Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0	0	0
Verkoop van effecten: de verwachte boekwinst bij verkoop	0	0	0	0	0
Totaal	-22.346	833	-1.158	9.064	3.802

Verloopoverzicht reserves

Programma Bedragen * 1.000 Euro	Stand 31- 12-2021	Stortin- gen 2022	Onttrek- kingen 2022	Eind- stand 2022	Eind- stand 2023	Eind- stand 2024	Eind- stand 2025
Samenleving en Bestuur	971	0	0	971	971	971	971
Duurzaam wonen, leven en werken	44.492	6.162	7.760	42.894	40.942	39.930	39.125
Vitaal en Sociaal	15.628	8.847	4.206	20.269	22.530	24.087	24.657
Financien en Organisatie	81.192	34.545	37.397	78.340	78.129	79.364	80.371
Totaal	142.283	49.554	49.363	142.474	142.572	144.352	145.123

We hebben in hoofdstuk 6.2 een specificatie opgenomen waarin de reserves zijn onderverdeeld naar de programma's. Daarnaast lichten we de belangrijkste reserves met een mouse-over toe. In dit verloopoverzicht staat een kolom waarin het onderscheid naar soort reserve is opgenomen (Alg: algemene reserve, BR: bestemmingsreserve met een nadere onderverdeling van reserves kapitaallasten, reserves egalisatie tarieven en overige bestemmingsreserves (BR Kap, BR Egal en BR Ov). Hieronder treft u hiervan een totaaloverzicht aan.

Subcode Reserve	Stand 31-12-2021	Stortingen 2022	Onttrekkingen 2022	Eindstand 2022	Eindstand 2023	Eindstand 2024	Eindstand 2025
Algemene reserve							
Algemene Reserves	77.185	22.590	28.603	71.172	71.281	70.099	68.394
Subtotaal	77.185	22.590	28.603	71.172	71.281	70.099	68.394
Bestemmingsreserve							
- Egalisatie	10.168	0	262	9.906	9.640	9.371	9.097
- Kapitaallasten	15.119	12.476	8.901	18.694	19.252	21.686	24.267
- Overige	39.811	14.488	11.597	42.702	42.399	43.196	43.365
Subtotaal	65.098	26.964	20.760	71.302	71.292	74.253	76.729
Totaal - Generaal	142.283	49.554	49.363	142.474	142.572	144.352	145.123

Bestemmingsreserves met egalisatiemotief zijn ingesteld om ongewenste schommelingen op te vangen in de tarieven die aan derden in rekening worden gebracht. De bestemmingsreserves kapitaallasten dienen ter dekking van kapitaallasten van investeringen. De overige bestemmingsreserves betreffen middelen waaraan de gemeenteraad uiteenlopende bestemmingen heeft gegeven. Aan bestemmingsreserves kan een andere bestemming gegeven worden, maar niet zonder gevolgen voor het uit te voeren beleid.

Verloopoverzicht voorzieningen

Programma Bedragen * 1000 Euro	Stand 31-12-2021	Bestedingen 2022	Stortingen 2022	Eindstand 2022	Eindstand 2023	Eindstand 2024	Eindstand 2025
Samenleving en bestuur	7.298	300	680	7.678	8.059	8.443	8.829
Duurzaam wonen, leven en werken	7.079	8.556	7.715	6.238	5.264	4.029	3.448
Vitaal en Sociaal	458	0	0	458	458	458	458
Financien en organisatie	15.123	6.293	5.474	14.304	14.208	13.749	14.293
Totaal	29.958	15.148	13.869	28.678	27.990	26.679	27.028

Voor een specificatie per voorziening verwijzen we naar hoofdstuk 6.3 Staat van Voorzieningen.

Investerings

In onderstaand overzicht staan per programma zowel de uitbreidings- als vervangingsinvesteringen voor de jaren 2022 t/m 2025. Deze zijn ingedeeld in:

- Investerings met economisch nut: Hiervan is sprake als de investering leidt tot een goed dat in de markt verhandelbaar is (gebouwen, auto's) of waarmee middelen worden gegenereerd (riolering);
- Investerings met maatschappelijk nut: Dit zijn investeringen in de openbare ruimte die maatschappelijk nut genereren en niet verhandelbaar zijn. Voorbeelden zijn wegen en openbare verlichting.

Het is niet de bedoeling dat met het vaststellen van deze gemeentebegroting alle in deze paragraaf opgenomen investeringen worden goedgekeurd. De goedkeuring betreft alleen de vervangingsinvesteringen voor de jaarschijf 2022, waarvoor we verwijzen naar hoofdstuk 6.5 Staat van vervangingsinvesteringen. Voor uitbreidingsinvesteringen zoals onderwijshuisvesting, riolering en mobiliteit worden separate voorstellen

voorgelegd. Daarnaast is in hoofdstuk 6.6 Ruimtelijke projecten, een actueel inzicht gegeven in de lopende majeure stedelijke investeringsprojecten en mobiliteitsprojecten.

Investeringsoverzicht per programma 2022-2025 (Bedragen in 1.000 euro)	2022	2023	2024	2025
<i><u>Economisch nut</u></i>				
Riolering	16.296	16.732	15.987	11.448
Mobiliteit	15.718	13.218	15.162	5.334
Parkeerbedrijf	1.919	790	40	0
Binnenstad	2.252	6.660	977	5.627
Overige (vervangings)investeringen	1.055	1.050	1.050	1.050
<i><u>Maatschappelijk nut</u></i>				
Openbare verlichting	1.300	1.300	1.300	1.300
Beheer wegen	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal Duurzaam wonen, leven, werken	40.540	41.750	36.516	26.759
<i><u>Economisch nut</u></i>				
Investeringsfondsen DCW	300	300	300	300
Totaal Vitaal en sociaal	300	300	300	300
<i><u>Economisch nut</u></i>				
ICT-meerjarenplan	3.528	2.779	2.899	3.499
Huisvesting & services	546	273	623	853
Vastgoedbedrijf	6.000	6.000	6.000	6.000
Onderwijshuisvesting	10.926	10.926	10.926	10.926
Totaal Financien en organisatie	21.000	19.978	20.448	21.278
Totaal investeringen - economisch nut	58.540	58.728	53.964	45.037
Totaal investeringen - maatschappelijk nut	3.300	3.300	3.300	3.300

Arbeidskostengerelateerde verplichtingen

Voor [arbeidskostengerelateerde verplichtingen](#) van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen in de balans. Dekking hiervan is in de meerjarenraming voorzien. Deze personele lasten worden via de exploitatie verantwoord in het jaar waarin de uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan overlopende (spaar)verlofaanspraken. Vakantiedagen en verlofsaldi leiden in principe niet tot een uitbetaling, tenzij medewerkers uit dienst gaan. De waarde van de verlof saldi bedraagt circa 4 miljoen euro (gemiddeld over de afgelopen 4 jaar).

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen waarvan het jaarlijkse bedrag geen gelijk volume heeft, is een voorziening gevormd c.q. een verplichting opgenomen in de balans. Voorbeeld hiervan is de pensioenvoorziening.

Financiering

Voor het onderdeel financiering verwijzen wij naar hoofdstuk 4.4 Financiering.

5.4. Subsidies

Gesubsidieerde instellingen

De invulling van de maatschappelijke doelstellingen van de Gemeente Enschede wordt mede vormgegeven door het verstrekken van subsidies. Instellingen kunnen op basis van een verordening of de begroting een subsidie aanvragen. De procedure hiervoor is vastgelegd in de (Algemene) Subsidieverordening. Tijdens de looptijd van de subsidie worden de instellingen bevoorschot. De definitieve vaststelling vindt in het algemeen achteraf plaats. De vaststelling kan om uiteenlopende redenen lager uitvallen dan de verlening. In dat geval vordert Gemeente Enschede teveel uitbetaalde voorschotten terug. Bij de aanvraag vindt een inhoudelijke en financiële toets plaats. Voor de materiële subsidies volgt de gemeente tijdens de looptijd van de subsidie de instelling, zowel inhoudelijk als financieel.

Subsidieplafond 2022

Onder subsidieplafond wordt verstaan: “het bedrag dat gedurende een bepaald tijdvak ten hoogste beschikbaar is voor de verstrekking van subsidies krachtens een bepaald wettelijk voorschrift” (artikel 4:22 Awb). Door het instellen van een subsidieplafond wordt voorkomen dat een subsidieregeling een open einde karakter heeft.

Voorgaande jaren werden de subsidieplafonds voor subsidieverordeningen vastgesteld door ze op te nemen in deze programmabegroting. Bij nadere beschouwing van de geldende delegatie- en mandaatregels bleek echter dat dat niet de juridisch correcte weg is. Subsidieplafonds worden door het college vastgesteld (uiteraard binnen de financiële kaders die door de raad zijn bepaald) en zullen voortaan dan ook in een verzamelvoorstel aan B&W worden voorgelegd. Door de gekozen formulering in de Subsidieverordening Sport is dat de enige verordening waarvoor de gemeenteraad het subsidieplafond vaststelt.

Het subsidieplafond 2022 voor de Subsidieverordening Sport bedraagt 705.105 euro. Dit bedrag wordt onder de aanvragers verdeeld aan de hand van een verdeelsleutel op basis van het aantal actieve leden en voorrangscores per wijk.

Hieronder geven we per programma een overzicht van de te verstrekken subsidies. Een specificatie van deze subsidies is opgenomen in hoofdstuk 6.7.

Programma	Bedragen * 1000 euro	Begroting 2021	Begroting 2022
Samenleving en bestuur		181	184
Duurzaam wonen, leven en werken		19.368	19.466
Vitaal en sociaal		86.132	85.844
Financien en organisatie		100	110
Totaal		105.782	105.604

6. Bijlagen

6.1. Incidentele baten en lasten

A. Incidentele baten en lasten

Programma Toelichting/omschrijving <small>(bedragen in 1.000 euro)</small>	2022		2023		2024		2025	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Samenleving en bestuur								
Vervolg wegwerken archiefachterstanden		50						
Achterblijven afbouw DDC icm opbouw TIB		50						
<i>Subtotaal Samenleving en bestuur</i>		100						
Duurzaam wonen, leven en werken								
Ondergronds brengen hoogspanningskabels	75	550						
Duurzaamheid	200							
Plankosten Duurzaamheid		200						
Zero emissie binnenstad		105		50		235		
Implementatie Omgevingswet		850		150				
Ondersteuning evenementenbranche		217						
Frictiekosten gevolgen wet Wkb		150		75				
Aanpak onzelfstandige bewoning		135						
Impuls Groenherstel (Bedrijven)		300		200				
Plankosten beleidsmedewerker Economie		75		75				
Intensivering Economie - Technology Base		110						
Intensivering Economie - Talent - Samenwerking Kennisinstellingen		100		100				
Intensivering Economie - Binnenstad		125						
Intensivering Economie - Foundersbijdrage Novel-T		275		275		275		
<i>Subtotaal Duurzaam wonen, leven en werken</i>	275	3.192	0	925	0	510	0	0
Vitaal en sociaal								
Project Menzis	35	35						
Zwembad		608		100				
LHBTI emancipatiebeleid	20	20						
Nationaal Programma Onderwijs	1.458	1.458	851	851				
<i>Subtotaal Vitaal en sociaal</i>	1.513	2.121	851	951	0	0	0	0
Financiën en organisatie								
Informatie Investerings Plan		950						
Uitgaven ivm wet- en regelgeving	130	480	130	380	130	130	130	130
IT Applicatiebeheer		135						
<i>Subtotaal Financiën en organisatie</i>	130	1.565	130	380	130	130	130	130
Totaal	1.918	6.978	981	2.256	130	640	130	130

Incidentele reservemutaties

Programma	2022		2023		2024		2025	
	Onttrekkingen	Storting en	Onttrekking en	Storting en	Onttrekking en	Storting en	Onttrekking en	Storting en
Samenleving en bestuur	0	0	0	0	0	0	0	0
Duurzaam wonen, leven en werken	7.760	5.589	2.645	692	1.366	353	1.160	353
Vitaal en sociaal	4.206	8.847	379	2.640	279	1.835	250	820
Financiën en organisatie	33.432	29.178	23.900	23.219	22.621	23.006	22.489	22.693
Totaal	45.398	43.614	26.924	26.551	24.266	25.194	23.899	23.866

Toelichting

Samenleving en Bestuur

Vervolg wegwerken archiefachterstanden

In 2021 is voor 2021 en 2022 incidenteel geld beschikbaar gesteld om het analoge archief van 700m2 strekkende meter te bewerken.

Achterblijven afbouw DDC i.c.m. opbouw TIB

In 2021 is voor 2021 en 2022 is respectievelijk 100.000 en 50.000 euro beschikbaar gesteld. Door alle ontwikkelingen is er veel personeelsverloop geweest, zijn er knelpunten ontstaan en is het afbouwen van formatie bij DDC gestagneerd. We zijn hierdoor gedwongen om, via inhuur, voor de korte termijn in voldoende formatie te voorzien. Dit om de continuïteit van de gehele organisatie te borgen.

Anderzijds moeten we weer bouwen aan een kwalitatief structurele bezetting van beide teams TIB en DDC. Vervolgens moeten we de transformatie van het informatiebeheer weer opnieuw oppakken met de nieuwe teams, een uitdagend programma voor de komende jaren.

Duurzaam wonen, leven, werken

Ondergronds brengen hoogspanningskabels

Het Rijk heeft aangegeven het grootste gedeelte van de kosten voor het ondergronds brengen van de hoogspanningskabels in Enschede West (door Tweekelerveld, langs de (bedrijfs-)woningen aan de IJsbaanweg en op industrieterrein Westerval Noord) voor haar rekening te willen nemen. De provincie en gemeente moeten dan wel het resterende bedrag beschikbaar stellen. De provincie heeft al groen licht gegeven en middelen vrijgemaakt. Met de bijdrage van de gemeente van in totaal 550.000 euro wordt een investering mogelijk gemaakt van circa 8 miljoen euro.

Duurzaamheid/Plankosten Duurzaamheid

In de begroting zijn incidentele middelen opgenomen voor de begeleiding van de particuliere duurzaamheidsinitiatieven (die de stempel kansrijk al hebben gehad, gebiedsgericht en wind). Tegenover de baten staan lasten in de vorm van de te maken uren vanuit de gemeente.

Zero emissie binnenstad

In de begroting zijn incidentele middelen voor het invoeren van een Zero Emissie zone op het Stads erf opgenomen in 2022 105.000 euro, in 2023 50.000 euro en in 2024 235.000 euro. Dit leidt tot minder en schoner verkeer en is in lijn met het klimaatakkoord waarin is vastgelegd dat de 30 tot 40 grootste gemeentes van Nederland zero emissie stadlogistiek moeten hebben.

Implementatie Omgevingswet

In de Begroting 2017 t/m 2022 zijn incidentele middelen opgenomen voor de implementatie van de omgevingswet (2022: 300.000 euro). In de zomernota 2020 zijn vervolgens middelen toegekend voor de frictiekosten voor het wegvallen van leges (2022: 250.000 euro en 2023: 150.000 euro). Aanvullend zijn in de zomernota 2021 middelen toegekend voor de implementatie van o.a. de omgevingsvisie en -plan en stijlontwikkeling (300.000 euro).

Ondersteuning evenementenbranche

Als gevolg van de coronacrisis is het onduidelijk of in 2022 een volwaardig evenementenseizoen gedraaid kan worden. Daarom zijn in de zomernota 2021 extra middelen voor 2022 beschikbaar gesteld om het tekort op de legesopbrengsten niet te hoeven door te rekenen aan de evenementenbranche (217.000 euro).

Frictiekosten gevolgen wet Wkb

Door de invoering van de wet Kwaliteitsborging (Wkb) per 1-7-2022 zullen werkzaamheden verschuiven van de gemeente naar de markt. In de zomernota 2020 zijn voor de frictiekosten middelen toegekend voor de jaren 2022 (150.000 euro) en 2023 (75.000 euro).

Aanpak onzelfstandige bewoning

In de zomernota 2021 zijn voor de aanpak van de onzelfstandige bewoning extra middelen beschikbaar gesteld. Naast de structurele middelen is voor 2022 incidenteel extra budget beschikbaar gesteld voor twee projecten rond brandveiligheid en handhaving illegale kamerverhuur (135.000 euro).

Impuls groenherstel (bedrijven)

In de Zomernota 2021 is besloten om 200.000 euro voor impuls groenherstel toe te kennen voor 2022 en 2023 en 100.000 euro voor impuls groenherstel bedrijven toe te kennen voor 2022.

Plankosten beleidsmedewerker economie

In de Zomernota 2021 is besloten om 75.000 euro incidenteel toe te kennen voor een beleidsmedewerker economie, met aandachtsgebied Technology Base en Kennispark.

Intensivering Economie

In het coalitieakkoord 2018-2022 is afgesproken extra te gaan investeren in de economische ontwikkeling van Enschede. In de Zomernota 2021 is besloten om enkele van deze budgetten 1 of 2 jaar langer toe te kennen.

Vitaal en sociaal

Project Menzis

Dit betreft het project "Sporten op Rezappt" waarin de gemeente Enschede, Sportaal en zorgverzekeraar Menzis hun krachten bundelen, als onderdeel van de lokale werkagenda Gezond Meedoen.

Zwembad

Deze posten vloeien voort uit het besluit van de raad voor de nieuwbouw zwembad. Dat voorziet de komende jaren in voldoende zwemwater voor de verschillende doelgroepen. Hierbij is sprake van een incidenteel knelpunt voor frictiekosten. Dit betreft de frictiekosten als gevolg van de afboeking van de boekwaarde van het Aquadrome voor 608.000 euro in 2022 en frictiekosten personeel voor 100.000 euro in 2023.

LHBTI-emancipatiebeleid

De gemeente Enschede is een regenboogstad, waarbij we samen werken aan het vergroten van de sociale acceptatie en veiligheid van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transpersonen, mensen met een interseksuele conditie (LHBTI+). Voor verlenging van het LHBTI-beleid is in de septembercirculaire 2019 een bijdrage beschikbaar gesteld.

Nationaal Programma Onderwijs

Het Nationaal Programma Onderwijs is er voor herstel en ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na corona. Enschede krijgt voor de jaren 2021 tot en met 2023 in totaal 2,9 miljoen euro. Gemeenten krijgen deze middelen voor hun rol in voorschoolse educatie, primair en voortgezet onderwijs.

Financiën en organisatie

Informatie Investerings Plan

Incidenteel zijn middelen beschikbaar gesteld als cofinanciering voor informatie-investeringsprojecten.

Uitgaven ivm wet- en regelgeving

Incidenteel zijn middelen beschikbaar gesteld voor de implementatie van nieuwe wet- en regelgeving. Daarnaast ontvangt de gemeente middelen voor de implementatie van de Wet open overheid. De implementatie van deze wet start in 2022.

Applicatiebeheer IT

In het middelenkader is incidenteel budget beschikbaar gesteld om de komende jaren het applicatiebeheer efficiënter vorm te kunnen geven. Veranderingen in de bedrijfsvoering zijn de laatste jaren in een stroomversnelling geraakt. Een van de oorzaken hiervan is het tempo waarin IT zich is gaan ontwikkelen en de mate waarin nieuwe technologieën worden ingezet binnen de gemeente. Voor de komende jaren is extra capaciteit benodigd om zowel kwantitatief als kwalitatief te kunnen aansluiten op veranderingen in de bedrijfsvoering.

B. Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Programma	Reserve	Onttrekkingen 2022	Stortingen 2022	Onttrekkingen 2023	Stortingen 2023	Onttrekkingen 2024	Stortingen 2024	Onttrekkingen 2025	Stortingen 2025
Duurzaam wonen leven en werken	Kapitaalslasten	0	573	0	1	0	1	0	1
Financiën en organisatie	IT Gemeentebrede software	274	752	420	353	571	353	557	353
Financiën en organisatie	Vervanging ICT	2.235	2.232	2.539	2.107	2.038	2.060	2.136	2.060
Financiën en organisatie	H&S Werkplekinrichting	797	531	797	532	725	534	720	534
Financiën en organisatie	Kostprijsdekkende huur	0	1.342	0	1.342	0	1.342	0	1.342
Financiën en organisatie	Kapitaalslasten vervangingsinvesteringen sport	83	0	83	0	83	0	54	0
Financiën en organisatie	Kapitaalslasten Brede Scholen	576	510	535	510	535	513	535	516
		3.965	5.940	4.374	4.845	3.952	4.803	4.002	4.806
Saldo mutatie structureel		1.975		471		851		804	

6.2. Staat van reserves

Bedragen x 1.000 Euro	Soort reserves	Stand 31-12-2021	Stortingen 2022	Onttrekkingen 2022	Eindstand 2022	Eindstand 2023	Eindstand 2024	Eindstand 2025
Samenleving en Bestuur								
Integraal Veiligheidsplan	BR Ov	21	0	0	21	21	21	21
Raadsimpulsen	BR Ov	100	0	0	100	100	100	100
Reserve Wederopbloei	BR Ov	597	0	0	597	597	597	597
Reserve wijkbudgetten	BR Ov	253	0	0	253	253	253	253
Totaal Samenleving en Bestuur		971	0	0	971	971	971	971
Duurzaam wonen, leven en werken								
Gebiedsontwikkeling	BR Ov	1.234	150	0	1.384	1.534	1.684	1.834
Herstel opgebroken bestrating	BR Ov	154	0	0	154	154	154	154
Landinrichting	BR Ov	110	0	0	110	110	110	110
Majeure investeringsopgaven	BR Ov	943	0	0	943	943	943	943
Nog uit te voeren werkzaamheden	BR Ov	5.488	0	460	5.028	5.028	5.028	5.028
Res exploitatieresult bouwvergunning	BR Ov	376	0	0	376	376	376	376
Reserve duurzaamheid	BR Ov	632	0	250	382	382	382	382
Reserve grondbedrijf	Alg	15.428	4.194	4.782	14.840	14.662	14.484	14.305
Reserve kapitaallasten	BR Kap	1.494	573	0	2.067	2.068	2.069	2.070
Reserve mobiliteit	BR Ov	14.912	1.245	2.004	14.153	12.495	11.781	11.276
Reserve Monumentenbeleid	BR Ov	71	0	2	69	67	67	67
Reserve Muziekfonds	BR Ov	21	0	0	21	21	21	21
Reserve parkeren	BR Egal	3.366	0	262	3.104	2.839	2.569	2.295
Reserve stadsverfraaiing	BR Ov	265	0	0	265	265	265	265
Totaal Duurzaam wonen, leven en werken		44.492	6.162	7.760	42.894	40.942	39.930	39.125
Vitaal en Sociaal								
Dienstreserve DCW	BR Ov	473	0	66	407	340	274	207
Egalisatiereserve Beschermde Wonen	BR Egal	6.802	0	0	6.802	6.802	6.802	6.802
Gezond Meedoen convenant Menzis	BR Ov	26	0	25	1	1	1	1
Integratie AZC in de wijk	BR Ov	102	0	102	0	0	0	0
LEA	BR Ov	299	0	0	299	299	299	299
Re-Integratie en Inburgering	BR Ov	600	0	100	500	400	300	200
Res Gemeentelijken sociale huisvesting	BR Ov	239	0	30	209	180	150	121
Res Maat. opvang en verslavingzorg	BR Ov	2.037	0	0	2.037	2.037	2.037	2.037
Reserve herv.agenda	BR Ov	0	8.847	2.000	6.847	9.487	11.322	12.142

expl.ontw.jeugd									
Reserve Sociaal Fonds	BR Ov	1.810	0	1.800	10	-90	-90	-90	
Reserve TOZO	BR Ov	450	0	0	450	450	450	450	
Reserve Vrouwenopvang	BR Ov	2.488	0	0	2.488	2.488	2.488	2.488	
Vervangingsinvestering sport	BR Kap	302	0	82	219	136	54	0	
Totaal Vitaal en Sociaal		15.628	8.847	4.206	20.269	22.530	24.087	24.657	
Financien en Organisatie									
Flankerend beleid	BR Ov	4.859	0	2.812	2.047	910	633	533	
H&S - Leegstandsreserve	BR Ov	1.064	0	0	1.064	1.064	1.064	1.064	
H&S - Werkplekinrichting	BR Kap	1.337	531	797	1.072	807	616	431	
Implementatie wetgeving informatie	BR Ov	0	995	995	0	0	0	0	
Investering externe activiteiten	BR Ov	188	3.250	950	2.488	2.488	2.488	2.488	
IT - Gem.brede software	BR Kap	627	752	274	1.106	1.039	820	616	
Onderwijshuisvesting	BR Kap	2.435	4.444	3.730	3.148	4.212	5.685	7.093	
Vastgoed	BR Kap	5.897	3.945	1.784	8.058	8.396	9.826	11.519	
Vervanging ICT	BR Kap	3.028	2.232	2.235	3.025	2.594	2.616	2.539	
Weerstandvermogen	Alg	61.757	18.396	23.821	56.333	56.619	55.616	54.089	
Totaal Financien en Organisatie		81.192	34.545	37.397	78.340	78.129	79.364	80.371	
Totaal - Generaal		142.283	49.554	49.363	142.474	142.572	144.352	145.123	

Toelichting op de reserves

De doelstellingen van de reserves zijn toegelicht met behulp van zogenaamde mouse-overs op de [website](#). De mutaties van de verschillende reserves komen in hoofdstuk 3 en 6.4 aan de orde, bij de toelichting op het onderdeel "Wat mag het kosten?"

6.3. Staat van voorzieningen

Bedragen * 1000 Euro	Stand 31-12-2021	Bestedingen 2022	Stortingen 2022	Eindstand 2022	Eindstand 2023	Eindstand 2024	Eindstand 2025
Samenleving en bestuur							
Voorziening MST	757	0	160	917	1.079	1.242	1.408
Vrz. oud wethouders (pensioen)	6.541	300	520	6.761	6.981	7.201	7.421
Totaal Samenleving en bestuur	7.298	300	680	7.678	8.059	8.443	8.829
Duurzaam wonen, leven en werken							
Onderhoud havens	1.065	554	200	711	-196	0	197
Onderhoud parkeergarages	2.089	643	402	1.848	1.652	1.606	753
Voorz Grondwatermonitoring	545	0	0	545	545	545	545
Voorziening Afvalstoffen	2.257	419	0	1.838	1.723	108	0
Voorziening Riolering	79	40	0	40	71	87	58
Voorziening vervanging Riolering	116	6.900	6.900	116	116	116	116
Vz gr onderh infrastruct kunstwerken	426	0	213	639	852	1.065	1.278
Verliesvoorziening Particulier GREX	502	0	0	502	502	502	502
Totaal Duurzaam wonen, leven en werken	7.079	8.556	7.715	6.238	5.264	4.029	3.448
Vitaal en Sociaal							
Voorz DCW	400	0	0	400	400	400	400
Voorziening vv Zuid-Eschmarke	59	0	0	59	59	59	59
Totaal Vitaal en Sociaal	458	0	0	458	458	458	458
Financien en organisatie							
Voorziening ADT	9.825	0	-9	9.816	9.800	9.784	9.784
Voorziening RBT	822	0	30	852	876	900	900
Vrz. personeel	859	243	270	886	969	1.091	1.235
H&S vrz. onderhoud	1.253	317	258	1.194	1.303	1.365	1.428
Voorziening Onderhoud VBE	2.365	5.734	4.924	1.557	1.261	609	945
Totaal Financien en organisatie	15.123	6.293	5.474	14.304	14.208	13.749	14.293
Totaal	29.958	15.148	13.869	28.678	27.990	26.679	27.028

Toelichting voorzieningen

De doelstellingen van de belangrijkste voorzieningen zijn toegelicht met behulp van zogenaamde mouse-overs op de [website](#).

6.4. Wat mag het kosten?

Onderstaande tabellen geven per programma inzicht in de verdeling van de baten en de lasten van de producten voor de jaren 2021 t/m 2025. De toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves spelen hierbij een belangrijke rol en zijn daarom ook opgenomen. Waar de baten en de lasten binnen één product niet aan elkaar gelijk zijn, ontstaat een resultaat. Dit resultaat kan positief of negatief zijn en komt, rekening houdend met reservemutaties op dit product, uiteindelijk ten gunste of ten laste van de algemene middelen van de gemeente Enschede.

Samenleving en bestuur

Bedragen x 1.000 euro	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Publieksdienstverlening	4.634	4.510	4.351	6.034	6.034
Verkiezingen	798	350	350	350	350
College van B&W	2.229	2.254	2.254	2.254	2.254
Ondersteuning College van B&W en directie	4.340	4.220	4.220	4.220	4.220
Raad en commissies	2.362	2.385	2.385	2.385	2.385
Bezwaar en beroep	2.086	1.995	1.995	1.995	1.995
Klachtencommissariaat	296	300	300	300	300
Stadsdeelsgewijs werken	4.381	4.374	4.355	4.110	4.110
Regionale samenwerking	211	592	592	592	525
Openbare orde en veiligheid	21.108	18.162	18.198	18.198	18.198
Totaal Lasten	42.446	39.141	38.999	40.437	40.370
Publieksdienstverlening	2.172	2.009	1.868	3.482	3.482
Stadsdeelsgewijs werken	50	50	50	50	50
Openbare orde en veiligheid	6.006	2.821	2.821	2.821	2.821
Totaal Baten	8.228	4.880	4.739	6.353	6.353
Saldo van baten en lasten	34.218	34.261	34.260	34.084	34.017
Storting reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	740	0	0	0	0
Resultaat	33.479	34.261	34.260	34.084	34.017

Toelichting

Publieksdienstverlening

Lasten

De lasten van het product publieksdienstverlening dalen in 2022 ten opzichte van 2021 met 124.000 euro. Deze daling wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- lagere lasten door het bezuinigen van leidinggevenden en de herverdeling van taken (4.000 euro);
- hogere lasten voor prijs- en looncompensatie (51.000 euro);
- lagere lasten door een verminderde omzet van rijbewijzen en ID kaarten en afdracht aan het Rijk (173.000 euro)

Baten

De baten van het product publieksdienstverlening dalen in 2022 ten opzichte van 2021 met 163.000 euro. Deze daling wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- meer baten door een lichte stijging in de omzet van paspoorten (20.000 euro) en minder baten door een verminderde omzet van rijbewijzen en ID kaarten (183.000 euro).

Ontwikkeling meerjarenbegroting

Een opvallende meerjarige trendbreuk is dat er vanaf 2024 fors meer reisdocumenten zijn begroot. Hierdoor stijgen de lasten en baten van het product publieksdienstverlening vanaf 2024. Dit komt door het 10 jaren termijn van reisdocumenten waardoor er rond 2024 veel reisdocumenten verlopen en opnieuw moeten worden aangevraagd.

Verkiezingen

Lasten

De lasten van het product verkiezingen dalen in 2022 ten opzichte van 2021 met 448.000 euro. Deze daling wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- lagere lasten omdat er in 2022 geen extra kosten zullen zijn voor tweede-kamer verkiezingen (195.000 euro);
- lagere lasten omdat er in 2022 geen budget nodig is om tweede-kamer verkiezingen 'coronaproof' te organiseren (234.000 euro);
- lagere lasten omdat er in 2022 geen kosten zullen zijn voor het experiment centrale stemopneming (24.000 euro);
- hogere lasten voor prijs- en looncompensatie (5.000 euro).

College van B&W

De lasten van het product college van B&W stijgen in 2022 t.o.v. 2021 met 25.000 euro. Deze stijging wordt veroorzaakt door het toekennen van loon- en prijscompensaties.

Ondersteuning College van B&W en directie

De lasten van het product college van B&W dalen in 2022 t.o.v. 2021 met 120.000 euro. Deze daling wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- Als gevolg van een bijdrage aan de taakstelling rendement op de organisatie is de directie gekrompen van 4 fte naar 3 fte en is het lastenbudget verlaagd met 165.000 euro.
- Het budget stijgt vanaf 2022 met 55.000 euro door het toekennen van loon- en prijscompensaties.

Raad en commissies

De lasten van het product raad en commissies stijgen in 2022 t.o.v. 2021 met 23.000 euro. Deze stijging wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- Als gevolg van het toekennen van loon- en prijscompensaties neemt het lastenbudget toe met 35.000 euro.
- Door een budgetoverheveling naar interne dienstverlening voor ICT middelen daalt het budget vanaf 2022 met 12.000 euro.

Bezwaar en Beroep

Het totaalbudget voor Bezwaar en Beroep is vanaf 2022 91.000 euro lager.

- Voor 2021 was een eenmalig budget van 120.000 euro beschikbaar gesteld vanuit de jaarrekening 2020 voor het wegwerken van achterstanden.
- Het budget vanaf 2022 is met 29.000 euro opgehoogd voor loon- en prijscompensaties.

Klachtencommissariaat

De lasten van het product stijgen in 2022 t.o.v. 2021 met 4.000 euro door het toekennen van loon- en prijscompensaties.

Stadsdeelsgewijs werken

De lasten van het product Stadsdeelsgewijs werken dalen in 2022 t.o.v. 2021 met 7.000 euro. Deze daling wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- Als gevolg van de toegekende incidentele middelen ten aanzien van de 'impuls op Samenlevingsgericht werken en participatie' stijgen de lasten in 2022 (en 2023) met 250.000 euro ten opzichte van 2021;
- Als gevolg van een in te vullen taakstelling dalen de lasten met 38.000 euro ten opzichte van 2021;
- Als gevolg van het amendement 'wijkbudgetten ook vanaf 2018 op peil houden', is van de onderbesteding in 2020 278.000 euro aangewend voor de wijkbudgetten van 2021. Hierdoor vallen de lasten in 2022 lager uit ten opzichte van 2021;
- Het restant (59.000 euro) betreft met name het toekennen van loon- en prijscompensaties hierdoor stijgen de lasten in 2022 ten opzichte van 2021;

Regionale samenwerking

De lasten van het product regionale samenwerking stijgen in 2022 t.o.v. 2021 met 381.000 euro.

Deze stijging betreft een herschikking van budgetten uit andere producten binnen de Gemeentebegroting vanwege de transitie van de Regio Twente naar de drie verschillende verbonden partijen (Twenteboard, Gezondheidszorg en Recreatieve voorzieningen). Daarnaast zijn er diverse samenwerkingsverbanden (coalitions of the willing) in ontwikkeling, waarbij de verwachting is dat er mogelijk aanloop- en frictiekosten gaan ontstaan. Bij de begroting 2023 wordt de definitieve stand opgemaakt.

Openbare Orde en Veiligheid

De lasten van het product Openbare Orde en Veiligheid dalen in 2022 t.o.v. 2021 met 2.946.000 euro

- Een verhoging van het budget van 368.000 euro in 2022 ten aanzien van de bijdrage aan de verbonden partij Veiligheidsregio Twente (VRT) voor loon- en prijscompensatie en dekking voor Functioneel Leeftijdsontslag (Brandweer);
- In 2021 was er eenmalig een budget beschikbaar van 107.000 euro voor aanpak woonoverlast (zie hieronder de reserve nog uit te voeren werkzaamheden)
- Als gevolg van een incidentele subsidie dalen de lasten in 2022 met 3.185.000 euro. Dit betreft incidentele middelen voor het Riec, waar de gemeente Enschede een beheerorganisatie voor is en zijn verkregen vanuit de subsidie 'Versterking aanpak ondermijning'. Deze subsidie is toegekend aan het Riec en hierdoor zijn de zowel de uitgaven als de inkomsten in 2021 verhoogd en budget neutraal in de begroting van Enschede opgenomen. Op dit moment is nog niet bekend of het RIEC hiervoor in 2022 ook extra gelden gaan ontvangen.
- Als gevolg van het toekennen van loon- en prijscompensaties stijgen de lasten.

De baten zijn in 2022 ten opzichte van 2021 met 3.185.000 euro gedaald, welke gelijk staan aan de daling van de lasten van het RIEC.

RESERVES

Reserve wijkbudgetten

In 2021 is ten behoeve van het product Stadsgedeels Werken 278.0000 euro onttrokken aan de reserve 'Reserve wijkbudgetten', dit betreft de onderbesteding van 2020 dat aangewend werd voor de wijkbudgetten van 2021. Voor 2022 is dit niet voorzien.

Reserve nog uit te voeren werkzaamheden

In de begroting 2020 waren diverse activiteiten opgenomen om verschillende doelen te realiseren, vanwege de coronacrisis zijn deze activiteiten vertraagd en daarom heeft de raad in december 2020 besloten om deze gelden eenmalig doort te schuiven naar 2021. Voor 2022 is dit niet voorzien.

- Achterstanden bezwaar en beroep 120.000 euro
- Aanpak woonoverlast, personen met verward gedrag 107.000 euro
- Verkiezingen coronaproof organiseren 234.000 euro

Duurzaam wonen, leven, werken

Bedragen x 1.000 euro	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Cultuur, Evenementen en Citymarketing	24.802	20.860	20.743	20.645	20.645
Duurzaamheid	510	706	25	25	25
Bestemmen, Vergunnen, Toezicht en Handhaving	11.342	12.511	11.354	11.129	11.100
Stedelijke ontwikkeling	4.200	1.811	1.800	1.700	1.700
Grondbedrijf	29.590	19.406	8.011	6.398	7.453
Locatieontwikkeling	3.373	5.751	6.065	6.065	6.065
Parkeerbeheer	12.101	12.423	12.200	12.578	12.956
Begraafplaatsen	1.142	1.163	1.163	1.163	1.163
Verkeersinfrastructuur en beleid	8.738	10.836	7.632	6.748	6.303
Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	29.392	29.491	28.889	28.970	29.369
Riolering	17.892	18.194	18.647	19.237	19.826
Afvalstoffen	25.568	25.503	25.949	25.949	25.949
Dienstverlening aan ondernemers	922	1.024	1.029	764	764
Versterken economische structuur	7.024	7.133	4.492	4.119	3.911
Totaal Lasten	176.595	166.811	147.999	145.488	147.229
Cultuur, Evenementen en Citymarketing	823	496	381	284	284
Bestemmen, Vergunnen, Toezicht en Handhaving	3.890	4.771	4.770	4.770	4.772
Stedelijke ontwikkeling	2.070	70	70	70	70
Grondbedrijf	29.130	15.033	7.848	6.235	7.290
Parkeerbeheer	13.492	13.865	14.239	14.613	14.987
Begraafplaatsen	555	561	561	561	561
Verkeersinfrastructuur en beleid	4.472	4.319	50	50	50
Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	2.405	2.433	2.433	2.433	2.832
Riolering	17.892	18.194	18.647	19.237	19.826
Afvalstoffen	25.203	25.133	25.580	25.580	25.580
Dienstverlening aan ondernemers	36	36	0	0	0
Versterken economische structuur	2.159	2.425	0	0	0
Totaal Baten	102.128	87.336	74.579	73.832	76.252
Saldo van baten en lasten	74.467	79.475	73.420	71.656	70.977
Storting reserves	6.006	7.761	2.692	2.353	2.353
Onttrekking reserves	6.092	11.635	2.910	1.366	1.160
Resultaat	74.381	75.601	73.202	72.643	72.170

Toelichting

Cultuur, Evenementen en Citymarketing

Lasten

De lasten in 2022 zijn in totaal 3.942.000 euro lager ten opzichte van 2021. De oorzaken hiervoor zijn:

- lagere lasten door de in 2021 opgenomen middelen t.b.v. de verordening Wendbaar & Weerbaar. Dit betreffen de extra Coronamiddelen t.b.v. cultuur (3.095.000 euro);
- lagere lasten door de in 2021 overgehevelde middelen t.b.v. onder andere 4&5 mei (75 jaar) en Tolle Woche (200.000 euro);
- hogere lasten door voornamelijk het toepassen van loon- en prijscompensatie (187.000 euro);
- lagere lasten door lager begrote kosten Creatieve Broedplaatsen in 2022 (327.000 euro);
- lagere lasten door toevoeging corona middelen vanuit Rijk bij de septembercirculaire 2021 (507.000 euro).

Baten

De baten in 2022 zijn in totaal 327.000 euro lager ten opzichte van 2021. Dit wordt in z'n geheel veroorzaakt door lagere baten voor de ontvangen subsidie t.b.v. Broedplaatsen van de Provincie.

Reserve

In 2022 vinden er geen stortingen of onttrekkingen plaats. In 2021 waren er twee onttrekkingen (bestemmingsvoorstellen vanuit de gemeenterekening 2020), namelijk voor evenementen (200.000 euro) en cultuur (1.450.000 euro).

Duurzaamheid

Lasten

De lasten in 2022 zijn in totaal 196.000 euro hoger ten opzichte van 2021 door:

- hogere lasten door een toevoeging aan het beschikbaar gestelde budget voor zon op daken (300.000 euro);
- De structurele vergoeding (23.000 euro) voor de regio Twente inzake de overeenkomst MDA (milieu, duurzaamheid, afval) is toegevoegd aan dit budget.
- lagere lasten door een lager begrote jaarschijf fonds duurzame ontwikkeling (127.000 euro).

Reserve

In 2022 wordt, net zoals in 2021, 250.000 euro onttrokken uit de reserve duurzaamheid. Dit geldt als dekking voor de opgenomen lasten.

Ontwikkeling meerjarenbegroting

De laatste jaarschijf van duurzaamheid is in 2022. Vanaf 2023 zal er eerst weer budget beschikbaar moeten worden gesteld. Vanaf 2023 zijn alleen de structurele lasten overeenkomst MDA opgenomen.

Bestemmen, Vergunnen, Toezicht en Handhaving

Lasten

De lasten in 2022 zijn in totaal 1.169.000 euro hoger ten opzichte van 2021 door:

- het toekennen van loon- en prijscompensatie bij BVTH (132.000 euro voordelig);
- hogere lasten als gevolg van een hogere heffing leges in 2022. Hierdoor is de prognose voor de kostendekkendheid leges 2022 verhoogd (997.000 euro);
- hogere incidentele lasten voor 2022 voor het tekort op de legesopbrengsten uit de evenementenbranche (217.000 euro);
- hogere incidentele lasten voor 2022 voor de implementatie van de omgevingswet (300.000 euro);
- hogere incidentele lasten voor 2022 voor de frictiekosten legesinkomsten en overheveling van werk van gemeente naar markt (Wet Kwaliteitsborging) a.g.v. de invoering van de Omgevingswet (400.000 euro);
- hogere incidentele lasten voor 2022 voor de aanpak van onzelfstandige bewoning (135.000 euro);
- hogere structurele lasten voor de aanpak van onzelfstandige bewoning (70.000 euro);
- hogere structurele lasten voor de uitbreiding van de capaciteit BOA's (650.000 euro);
- vervallen van de incidentele lasten voor de implementatie van lokale ICT-applicaties in het kader van de omgevingswet (250.000 nadelig);
- vervallen van de incidentele lasten uit de gemeenterekening 2020 (bestemmingsvoorstel) voor de implementatie van de omgevingswet in 2021 (498.000 euro nadelig);
- vervallen van de incidentele lasten uit de gemeenterekening 2020 (bestemmingsvoorstel) voor de kerkensie (75.000 euro nadelig);
- vervallen van de incidentele lasten voor de bijdrage aan de Omgevingsdienst Twente (327.000 nadelig);
- vervallen van de incidentele middelen uit de gemeenterekening 2020 (bestemmingsvoorstel) voor de uitbreiding van de capaciteit BOA's (459.000 nadelig);
- vervallen van de incidentele lasten voor handhaving quarantaine uit de september circulaire 2021 (120.000 euro nadelig);
- vervallen van de incidentele lasten voor handhaving energielabel gebouwen uit de september circulaire 2021 (13.000 euro nadelig);
- kleine technische wijzigingen (10.000 euro voordelig).

Baten

De baten in 2022 zijn in totaal 881.000 euro hoger ten opzichte van 2021 door:

- hogere baten voor de heffingen leges 2022 (997.000 euro);
- het toekennen van loon- en prijscompensatie bij vergunnen (50.000 euro voordelig);
- vervallen subsidie voor de onderzoeksfase geluidsanering (128.000 euro nadelig);
- kleine technische wijziging in bijdrage applicaties Omgevingswet voor BVTH (36.000 euro nadelig).

Reserve

In 2022 wordt 2.000 euro van de reserve monumenten onttrokken. Dit zijn kapitaallasten voor de Jozefkerk.

Het verschil tussen 2022 en 2021 wordt veroorzaakt door onttrekkingen in 2021 (bestemmingsvoorstellen vanuit de gemeenterekening 2020) voor de implementatie van de Omgevingswet (498.000 euro), de kerkensie (75.000 euro) en uitbreiding van de BOA's (459.000 euro).

Ontwikkeling meerjarenbegroting

De invoering van de omgevingswet op 1 juli 2022 zal gevolgen hebben voor de legesinkomsten. In de zomernota 2020 is invulling gegeven aan het knelpunt van frictiekosten voor 2023 (150.000 euro). Daarnaast zorgt de wet Kwaliteitsborging voor overheveling van werk van gemeente naar markt. In de begroting zijn hiervoor frictiekosten opgenomen voor 2023 (75.000 euro).

Stedelijke ontwikkeling

Lasten

De lasten in 2022 zijn in totaal 2,4 miljoen euro lager ten opzichte van 2021 door:

- lagere lasten, doordat de woningcorporaties in 2021 een bijdrage hebben gedaan voor het gezamenlijk werkbudget van de Dynamische InvesteringsAgenda (150.000 euro);
- lagere lasten, doordat bij de Zomernota 2020 voor het jaar 2021 middelen beschikbaar gesteld waren gesteld voor de proceskosten integrale wijkaanpak warmtetransitie (600.000 euro);
- lagere lasten, doordat bij de Zomernota 2020 voor het jaar 2021 middelen beschikbaar gesteld waren gesteld voor het opstellen van een warmtevisie en daarmee samenhangende kosten (200.000 euro);
- lagere lasten, doordat in 2021 een incidentele subsidie (Regeling Reductie Energiegebruik) is ontvangen (ca. 1,9 miljoen euro);
- hogere lasten door verhoging van de beleidscapaciteit voor wonen en zorg (100.000 euro);
- hogere lasten door verhoging van het budget voor opgaven en instrumenten Visie Landelijk Gebied (350.000 euro).

Baten

De baten zijn in 2022 2 miljoen euro lager ten opzichte van 2021. Dit wordt veroorzaakt doordat in 2021 er een incidentele subsidie (Regeling Reductie Energiegebruik) van bijna 1,9 miljoen euro is ontvangen. Dit project is in 2021 uitgevoerd. Daarnaast is er in 2021 een bijdrage ontvangen voor het gezamenlijk werkbudget van de Dynamische InvesteringsAgenda van 150.000 euro.

Grondbedrijf

De lasten zijn in 2022 10,2 miljoen euro lager dan in 2021. Dit wordt veroorzaakt doordat in 2022 minder kosten in het MPG worden verwacht dan in 2021. Dit betreffen vooral de projecten Eschmarke, Roombeek, Hoog en Droog, Zuiderval en Hornbach. In het project De Kop worden juist meer kosten verwacht in 2022 dan in 2021.

De baten zijn in 2022 14,1 miljoen euro lager dan in 2021 en dat wordt voor 18,0 miljoen euro veroorzaakt door de mutatie in de boekwaarde van de voorraad grondpositie. De projectbaten zijn in 2022 3,9 miljoen euro hoger dan in 2021 en dat wordt voor 9,0 miljoen euro veroorzaakt door bijna alle grondexploitatie projecten. Daarentegen zijn de baten in het complex gronden materiële vaste activa en de particulieren grexen 5,1 miljoen euro lager.

In de dotaties en onttrekkingen vindt in 2022 een mutatie plaats van 3,8 miljoen euro als gevolg van een onttrekking uit de Algemene Reserve vanuit het raadsvoorstel RAR/BBV ten gunste van de Reserve Grondbedrijf. Deze middelen worden vervolgens vanuit de Reserve

Grondbedrijf gestort in de verliesvoorziening Onderhanden Werk ter dekking van verlieslatende complexen.

Ontwikkelingen meerjarig:

Tot en met 2024 nemen zowel de lasten als de baten verder af als gevolg van minder begrote projectactiviteiten in de grondexploitaties. In 2025 is weer een lichte stijging zichtbaar.

Locatieontwikkeling

Lasten

De lasten zijn in 2022 2,3 miljoen euro hoger dan in 2021. Dat wordt veroorzaakt door:

- 1,2 miljoen euro hogere lasten voor plankosten AD Gefinancierde Organisatie en Kerntaken, waarvan 950.000 euro is toegekend bij de zomernota 2021;
- 1,6 miljoen euro hogere kapitaallasten als gevolg van toegekend budget ten behoeve van de investeringsagenda, toegekend bij de zomernota 2021;
- 500.000 euro lagere lasten als gevolg van het aflopen van de verplichting tot bijdragen aan het RBT.

Reserve

In de dotaties en onttrekkingen vindt in 2022 een mutatie plaats van 3,8 miljoen euro als gevolg van een onttrekking uit de Algemene Reserve vanuit het raadsvoorstel RAR/BBV ten gunste van de Reserve Grondbedrijf.

Ontwikkelingen meerjarig:

Vanaf 2023 wordt het lastenbudget 300.000 euro hoger als gevolg van hoger budget voor plankosten AD Gefinancierde Organisatie en Kerntaken.

Parkeerbeheer

Zie bijlage 6.8.

Begraafplaatsen

Geen afwijkingen die groter zijn dan 50.000 euro of 5%.

Verkeersinfrastructuur en beleid

De cijfers zijn gebaseerd op de projecten waarvoor de gemeenteraad voor 2022 middelen beschikbaar heeft gesteld op basis van de raadsvoorstellen "aanvraag budget mobiliteitsprojecten en meerjarige doorkijk".

De toekenning van budget voor nieuwe projecten voor 2022 e.v. vindt plaats via een separaat raadsvoorstel in de loop van het jaar, niet bij vaststelling van de Gemeentebegroting.

Lasten

Het verschil (2.098.000 euro) in de lasten tussen de begrotingsjaren 2022 en 2021 wordt veroorzaakt door:

- ophoging budget te ontvangen subsidiebedragen (29.000 euro);
- ophoging budget kapitaallasten (1.551.000 euro);
- verlaging budget voor materiële uitgaven (46.000 euro);
- hogere onttrekking reserve mobiliteit (893.000 euro);
- verlaging budget interne verrekeningen (329.000 euro).

Baten

Het verschil in de baten (153.000 euro) tussen de begrotingsjaren 2022 en 2021 wordt veroorzaakt door:

- ophoging budget te ontvangen subsidiebedragen (29.000 euro);
- verlaging budget overige posten (182.000 euro).

In de bovenstaande cijfers is 1.285.000 euro aan budget voor 2022 toegevoegd. Dit als onderdeel van de besluitvorming in de zomernota 2021.

Ontwikkeling meerjarenbegroting

Door de gemeenteraad is in de zomernota 2021 besloten structureel budget toe te voegen aan het product verkeersinfrastructuur en beleid op basis van de vastgestelde mobiliteitsvisie en parkeervisie. Dit is een oplopende reeks van 1.180.000 euro in 2022 tot 1.795.000 euro in 2025. Daarnaast is besloten voor zero emissie binnenstad incidenteel budget toe te voegen in 2022 van 105.000 euro, in 2023 is dit 50.000 euro en in 2024 is dit 235.000 euro.

Beheer en Onderhoud Openbare ruimte

Dit product is opgebouwd uit meerdere deelproducten. Hieronder per deelproduct de toelichting op de afwijkingen indien het verschil per deelproduct groter is dan 50.000 euro of 5%.

Beleid en uitvoering milieu bodem

Lasten

De lasten in 2022 zijn in totaal 748.000 euro lager ten opzichte van 2021 door:

- hogere lasten voor loon- en prijscompensatie (15.000 euro);
- lagere lasten door incidentele ontvangen gelden voor bodembescherming in 2021 (1,029 miljoen euro);
- lagere lasten door incidentele ontvangen gelden voor suppletie-uitkering bommenregeling in 2021 (284.000 euro);
- hogere incidentele lasten voor ondergronds brengen van hoogspanningskabels in Tweckelerveld (550.000 euro).

Onttrekking reserves

Door incidenteel 410.000 euro bij te dragen aan de Zomernota 2021 (aanpak kamerverhuurpanden en ondergronds brengen hoogspanningskabels en duurzaamheid).

Beheer Wegen

Lasten

De lasten in 2022 zijn in totaal 251.000 euro hoger ten opzichte van 2021 door:

- hogere lasten voor areaaluitbreiding vanaf 2022 (68.000 euro);
- hogere lasten door de investeringen van het project Centrumkwadraat fase 1 (103.000 euro);
- hogere lasten voor loon- en prijscompensatie (80.000 euro).

Ontwikkeling meerjarenbegroting

Vanaf 2024 zijn de lasten weer hoger door de rest investeringen (kapitaallasten) van het project Centrumkwadraat fase 1 (79.000 euro).

Openbare verlichting

Reserve

Het verschil in de storting in de reserve kapitaallasten wordt veroorzaakt door 750.000 euro die als een kasschuif is ingezet in de Gemeentebegroting 2018 en in 2021 weer teruggestort is in de reserve kapitaallasten Openbare Verlichting.

Stadsdeelbeheer

Lasten

De lasten in 2022 zijn in totaal 596.000 euro hoger ten opzichte van 2021 door:

- hogere lasten door loon- en prijscompensatie (221.000 euro);
- hogere lasten voor het kwalitatief vergroenen en het herstel van het natuurlijk evenwicht (300.000 euro);
- hogere lasten voor ondersteuning om het Volkspark te vernieuwen (50.000 euro);
- hogere lasten door het onderhoudsniveau van de openbare ruimte op peil te brengen (100.000 euro);
- lagere lasten, doordat bij de behandeling van de gemeenterekening 2020 incidenteel middelen beschikbaar waren gesteld voor 2021 om de motie "Middelen reserveren voor de lindes van de Lasondersingel" uit te voeren (75.000 euro).

Reserve

In 2021 is er 75.000 euro van de algemene reserve onttrokken als gevolg van de instemming met het bestemmingsvoorstel "Middelen reserveren voor de lindes van de Lasondersingel" (gemeenterekening 2020).

Riolering

De budgetten zijn gebaseerd op het door de Raad vastgestelde Water- en Klimaatadaptatieplan Gemeente Enschede 2022-2026.

De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van 2021 zijn de verlaging van de rente op de boekwaarde, de aanpassing in het investeringsplan waardoor de kapitaallasten lager zijn en we vlakken de stijging van de rioolheffing af.

Afvalstoffen

In de vergadering van 18 april 2016 heeft de raad besloten om per 2017 over te gaan tot de invoering van tariefdifferentiatie. Als vervolgstap is in de vergadering van 5 november 2019 door de raad besloten tot invoering van het keuzemodel bij laagbouw en invoering inzameling GFE bij hoogbouw per 2021.

Lasten

De lasten in 2022 zijn in totaal 65.000 euro lager ten opzichte van 2021 door:

- lagere lasten voor materiele uitgaven (80.000 euro);
- hogere lasten voor kapitaallasten (6.000 euro);
- hogere lasten interne gemeentelijke doorrekening (9.000 euro).

Baten

De baten in 2022 zijn in totaal 70.000 euro lager ten opzichte van 2021 door:

- hogere baten afvalstoffenheffing (532.000 euro);
- lagere baten afvalstromen (602.000 euro).

De afvalstoffenheffing is vanaf 2017 gesplitst in een vast deel en een variabel deel. Definitieve tarieven 2022 worden voor 1 januari 2022 door de raad vastgesteld.

Dienstverlening aan ondernemers

Lasten

De lasten in 2022 zijn in totaal 102.000 euro hoger ten opzichte van 2021 door:

- toekenning van loon- en prijscompensatie (12.000 euro voordelig);
- een lagere storting in de reserve flankerend beleid (90.000 euro voordelig).

Reserve

Bij de zomernota van 2020 is in 2021 een storting van 90.000 euro in de reserve flankerend beleid begroot. Voor 2022 (125.000 euro) en 2023 (265.000 euro) is een onttrekking begroot. Met de in 2019 gestorte 150.000 euro en de in 2020 begrote 150.000 euro is deze beweging meerjarig neutraal. Hiermee wordt de reserve flankerend beleid ingezet als remweg voor het realiseren van de brede taakstelling binnen het fysieke en economische domein voor het deel ondernemersloket.

Ontwikkeling meerjarenbegroting

- Voor 2021-2023 is de brede taakstelling voor het fysieke domein (2021: 75.000 euro, 2022: 200.000 euro, 2023 en verder 300.000 euro) met name gerealiseerd door de reserve flankerend beleid in te zetten als remweg. Vanaf 2024 is de restant taakstelling 265.000 euro.
- Afloop van de BIZ Euregio subsidie zorgt vanaf 2023 voor een verlaging van de lasten en de baten met 36.000 euro.

Versterken Economische Structuur

Lasten

De lasten zijn in 2022 109.000 euro hoger dan in 2021. Dit wordt veroorzaakt door:

799.000 euro hogere lasten (besloten bij de zomernota 2021):

- 200.000 euro impuls groen herstel;
- 100.000 euro impuls groen herstel bedrijven;
- 223.000 euro extra plankosten vertrekkend personeel en cockpit;
- 50.000 euro lasten samenwerking kennisinstellingen;
- 60.000 euro plankosten technology base;
- 166.000 euro lasten inzake uitvoering Regio Deal.

690.000 euro lagere lasten:

- 417.000 euro, lagere lasten inzake Regio Twente budgetten als gevolg van herverdeling;
- 53.000 euro, vervallen budget Actieplan internationaal;
- 100.000 euro, vervallen budget Intensivering Economie Toplocaties;
- 75.000 euro, vervallen budget Intensivering Economie Kwartiermaker Stadscampus;
- 45.000 euro, lagere lasten inzake Gebiedsontwikkeling Kennispark.

Baten

De baten zijn 266.000 euro hoger als gevolg van hogere subsidie in 2022 ten opzichte van 2021 en dat wordt veroorzaakt door een hogere subsidie vanuit de Regiodeal middelen.

Reserves

De onttrekkingen uit de reserve zijn 53.000 euro lager in 2022 ten opzichte van 2021 en dat wordt veroorzaakt doordat de budgetten van Actieplan Internationaal wegvallen.

Ontwikkeling meerjarig:

Vanaf 2023 zijn zowel de lasten als baten ca. 2 miljoen euro lager als gevolg van het aflopen van de Regiodeal middelen.

Vanaf 2024 valt voor 375.000 euro lastenbudgetten weg voor de plankosten van economisch beleid en van de groen herstel impulsen.

Vanaf 2025 valt voor 275.000 euro het lastenbudget voor de foundersbijdrage van Novel-T weg.

Vitaal en sociaal

Bedragen x 1.000 euro	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Sport en Gezondheid	16.549	16.573	15.587	15.367	15.255
Jeugdhulp	57.857	63.769	61.690	61.694	61.694
Onderwijs	16.040	15.846	8.580	7.812	7.118
Ondersteuning lokaal (WMO)	52.239	52.850	53.011	52.783	52.783
Ondersteuning centrumtaken (WMO)	57.004	52.147	52.148	52.162	52.178
Algemene bijstand levensonderhoud	115.644	106.076	106.076	106.076	106.072
Inkomensondersteuning	16.275	12.815	12.889	13.175	13.174
Schuldhelpverlening	3.798	3.691	3.317	3.154	3.154
Arbeidsmarktparticipatie	25.795	19.852	17.722	18.080	17.915
Sociale Werkvoorziening en Nieuw Beschut	36.077	34.211	32.850	31.243	30.267
Algemene Maatschappelijke Voorzieningen	15.355	17.055	14.170	13.882	13.861
Ondersteuning wijkteams	13.835	13.486	13.452	13.452	13.444
Stelpost onderuitputting Vitaal & Sociaal	0	-3.500	-3.500	-3.500	-3.500
Totaal Lasten	426.468	404.871	387.992	385.380	383.416
Sport en Gezondheid	438	110	100	100	100
Onderwijs	9.215	10.393	2.931	2.081	1.390
Ondersteuning lokaal (WMO)	1.980	1.982	1.982	1.982	1.982
Ondersteuning centrumtaken (WMO)	2.040	1.861	1.861	1.861	1.861
Algemene bijstand levensonderhoud	108.592	99.341	99.341	99.341	99.341
Inkomensondersteuning	879	609	609	609	609
Arbeidsmarktparticipatie	4.188	3.416	2.376	2.376	2.376
Sociale Werkvoorziening en Nieuw Beschut	7.921	7.266	7.076	6.847	6.847
Algemene Maatschappelijke Voorzieningen	555	555	555	555	555
Totaal Baten	135.808	125.534	116.831	115.752	115.062
Saldo van baten en lasten	290.659	279.337	271.161	269.629	268.355
Storting reserves	451	8.848	2.641	1.836	821
Onttrekking reserves	2.781	4.206	378	278	250
Resultaat	288.329	283.979	273.423	271.186	268.926

Toelichting

Sport en Gezondheid

Dit product bestaat uit de onderdelen Sport (subsidies aan sportverenigingen en de exploitatiebijdrage aan Sportaal BV) en Preventie GGZ/JGZ (waaronder de bijdrage aan het Openbaar Lichaam Gezondheid voor de GGD) en hangt samen met de doelen 1.01 en 2.01 uit Vitaal & Sociaal.

De afwijking van de begrote lasten in 2022 ten opzichte van de begroting 2021 is marginaal. Een aantal belangrijke ontwikkelingen zijn:

- hogere lasten als gevolg van loon -en prijscompensatie (0,2 miljoen euro);
- hogere lasten als gevolg van de incidentele afboeking van het Aquadrome conform raadsbesluit zwembaden (0,6 miljoen euro);
- de verwerking van de effecten van het middelenkader 2022-2025 (Zomernota 2021) leidt tot een daling van 130.000 euro als gevolg van het inleveren van structurele ruimte voor het middelenkader (0,3 miljoen euro), intensivering combifunctionarissen (70.000 euro) en compensatie voor later realiseren van de taakstelling clustering sportaccommodaties (0,1 miljoen euro);
- lagere lasten als gevolg van het vervallen van de incidentele bijdrage MFA De Tweede (0,2 miljoen euro);
- lagere lasten als gevolg van vervallen uitgaven voor Sportakkoord, impuls gelden Corona en Actieprogramma Grip op verwardheid, zie ook bij baten (0,3 miljoen euro);
- lagere lasten als gevolg van het teruglopen van de intensiverings gelden voor sport uit coalitieakkoord (0,1 miljoen euro);
- hogere lasten als gevolg van hogere uitgaven voor Rijksvaccinatieprogramma HPV voor mannen (middelen septembercirculaire en de transitie van de regio Twente (43.000 euro);
- lagere lasten die vorig jaar incidenteel gefinancierd werden uit een reserve voor uitgaven clustering sport en hogere overige kleine verschillen (89.000 euro).

De baten nemen in 2022 af met 0,3 miljoen euro als gevolg van afnemende rijksbijdragen voor het Sportakkoord, Actieprogramma Grip op verwardheid en de impuls gelden als gevolg van corona.

Opvallende trendbreuken zijn de vervallen eenmalige afboeking van het Aquadrome (0,6 miljoen euro), een lagere bijdrage aan Sportaal vanwege de taakstelling op de zwembaden (240.000 euro) en de taakstelling op de clustering van sportaccommodaties (0,2 miljoen euro).

Jeugdhulp

Dit product bestaat uit de onderdelen Consultatie & Diagnostiek, Ondersteuningsbehoeften Jeugdhulp, Wonen & Verblijf, Maatregelenhulp, Beschikbaarheidsvoorzieningen, Landelijk Transitie Arrangement, Onderwijs Jeugdhulp Arrangement en Vervoer maatschappelijke deelname. Het product hangt samen met de subdoelen 1.01, 1.02 en 1.04 uit Vitaal & Sociaal.

De lasten nemen in 2022 toe met 5,9 miljoen euro ten opzichte van 2021. Deze toename wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- hogere lasten door de invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel in 2022, waardoor cliënten met een voogdij- of verblijfssituatie buiten Enschede nu ook voor rekening van de verwijzende gemeente (Enschede) komen (4,4 miljoen euro);

- hogere lasten door een onttrekking aan de reserve "hervormingsagenda en exploitatieontwikkeling jeugdhulp" (2,0 miljoen euro). Het gaat hierbij om een eerste indicatie van benodigde kosten ten behoeve van de invoering van de landelijke hervormingsagenda jeugdhulp;
- lagere lasten door het vervallen van incidentele rijksmiddelen 2021 voor o.a. wachtlijst- en lichte jeugdzorgproblematiek (6,0 miljoen euro);
- hogere lasten door het ongedaan maken van niet haalbare taakstellingen op jeugd en toenemend zorgvolume (3,5 miljoen euro). Dit op basis van de analyse en uitkomsten van het rapport van AEF. De dekking van deze lasten komt uit het middelenkader 2022-2025;
- hogere lasten door het oplossen van knelpunten voogdij/18+ (nadeel woonplaatsbeginsel) en het herstellen van de indexering voor de subsidie aan de SMD (1,3 miljoen euro);
- hogere lasten als gevolg van het toekennen van loon- en prijsindexatie (0,7 miljoen euro).

De 'opvallendste' meerjarige trendbreuk is het vervallen van de onttrekking aan de reserve "hervormingsagenda en exploitatieontwikkeling jeugdhulp" in 2023. Daardoor dalen de totale lasten met 2 miljoen euro.

Onderwijs

Dit product bestaat uit de onderdelen Onderwijsachterstandenbeleid, Lokaal Educatieve Agenda, Leerlingenvervoer, Leerplicht RMC, Voortijdig schoolverlaten (VSV) en Handhaving Kinderopvang. Het product hangt samen met de subdoelen 1.03, 1.06 en 1.07 uit Vitaal & Sociaal.

De lasten dalen met 0,2 miljoen euro ten opzichte van 2021. Deze daling wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- lagere lasten door de afloop van de eenmalige extra middelen voor het RMC voor het jaar 2021 (0,3 miljoen euro);
- hogere lasten als gevolg van loon- en prijscompensatie (0,1 miljoen euro);
- lagere lasten door de afloop van de LEA-middelen periode 2019-2022 (0,1 miljoen euro);
- hogere lasten door het opnemen van een budget voor Kansengelijkheid (0,1 miljoen euro, amendement Zomernota 2021);
- de vrijgave van onderwijsmiddelen (ruimte in bestaande middelen bij gelijkblijvende activiteiten) aan het middelenkader 2022-2025 leidt tot lagere lasten (0,8 miljoen euro).
- lagere lasten Voorschoolse Voorziening Peuters als gevolg van de verdeelsystematiek van het Rijk (0,2 miljoen euro);
- lagere lasten door het vervallen van het steunpakket corona, o.a. bijdrage noodopvang kinderen, Perspectief voor Jongeren (0,5 miljoen euro);
- het toevoegen van incidentele middelen Nationaal Programma Onderwijs (NPO) van 1,5 miljoen euro. Deze middelen zijn bedoeld voor voorschoolse educatie in primair en voortgezet onderwijs tijdens en na corona;
- het toevoegen van (aanvullende) middelen voor toezicht en handhaving gastouderopvang (0,1 miljoen euro).

De baten stijgen met 1,2 miljoen euro ten opzichte van 2021. Deze stijging wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- afloop van de eenmalige extra middelen voor het RMC voor het jaar 2021 (0,3 miljoen euro);
- het toevoegen van incidentele middelen Nationaal Programma Onderwijs (NPO) van 1,5 miljoen euro. Deze middelen zijn bedoeld voor voorschoolse educatie in primair en voortgezet onderwijs tijdens en na corona.

Ondersteuning lokaal (Wmo)

Dit product bestaat uit de onderdelen Consultatie & Diagnostiek, Ondersteuningsbehoefte, Wonen & Verblijf, Vervoer maatschappelijke deelname, CVV-vervoer, Ondersteuning huishouden en Hulpmiddelen & aanpassingen. Dit product hangt samen met de doelen 2.02 en 2.03 uit Vitaal & Sociaal.

De begrote lasten nemen in 2022 per saldo toe met 0,6 miljoen euro ten opzichte van 2021. Deze stijging wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- hogere lasten door loon- en prijscompensatie (0,7 miljoen euro);
- hogere lasten door de verwerking van de effecten van het middelenkader 2022-2025 bij de Zomernota 2021 (0,2 miljoen euro); Het gaat hierbij om structurele ruimte waarvoor nog geen verplichtingen zijn aangegaan (-/- 0,5 miljoen euro), reguliere volume stijging Wmo (+0,3 miljoen euro) en de bijdrage uit de algemene middelen ten behoeve van het knelpunt hulpmiddelen (+ 0,4 miljoen euro);
- hogere lasten door de gedeeltelijke realisatie (vanwege fasering van de maatregelen) van de taakstelling transformatie Huishoudelijke Ondersteuning (0,3 miljoen euro);
- lagere lasten vanwege het vervallen van incidentele coronamiddelen (0,4 miljoen euro, Meicirculaire 2021, Ondersteuning psychisch kwetsbaren en (verstandelijk) beperkten);
- lagere lasten als gevolg van een verlaging van het rijksbudget (septembercircularie 2021) voor nacalculatie mobiliteitshulpmiddelen WLZ (0,1 miljoen euro);
- lagere lasten door de inzet van voorliggende algemene voorzieningen (0,1 miljoen euro).

De 'opvallendste' meerjarige trendbreuk is de realisatie van de taakstelling van 0,5 miljoen euro op ondersteuning huishouden vanaf 2024.

Ondersteuning centrumtaken (Wmo)

Dit product bestaat uit de onderdelen Beschermd wonen, Maatschappelijke opvang en Vrouwenopvang en hangt samen met de doelen 1.04, 2.03 en 4.02 uit Vitaal & Sociaal.

De begrote lasten dalen in 2022 t.o.v. 2021 met 4,9 miljoen euro. Deze daling wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- lagere lasten als gevolg van een verlaging van het rijksbudget (septembercircularie 2021) voor cliënten die van beschermd wonen naar de WLZ overgaan en waardoor de kosten voor deze cliënten evenredig afnemen (4,0 miljoen euro);
- hogere lasten als gevolg van volume en- en prijsindexatie voor beschermd wonen (1,1 miljoen euro)
- lagere lasten als gevolg van een overdracht van cliënten beschermd wonen naar de Wlz (0,9 miljoen euro); zie ook bij de baten;
- lagere lasten door het vervallen van middelen voor brede aanpak dak- en thuisloosheid (0,6 miljoen euro);
- lagere lasten door het vervallen van incidentele middelen (0,2 miljoen euro, Meicirculaire 2021, extra begeleiding dak- en thuislozen);

- hogere lasten als gevolg van loon- en prijscompensaties voor Maatschappelijke Opvang (0,2 miljoen euro) en Vrouwenopvang (0,1 miljoen euro);
- lagere lasten als gevolg van budgetoverdracht taken voor toegang maatschappelijke opvang naar Werk & Inkomen (0,2 miljoen euro);
- lagere lasten Vrouwenopvang als gevolg van vervallende rijksbijdragen (0,2 miljoen euro);
- lagere lasten door het vervallen van de onttrekking aan de bestemmingsreserve voor indexatie en overige kleine verschillen (0,2 miljoen euro).

De baten nemen af met 0,2 miljoen euro ten opzichte van 2021. Deze afname wordt veroorzaakt door:

- een daling als gevolg van een lagere geraamde eigen bijdrage van cliënten beschermd wonen als gevolg van de overdracht van deze cliënten naar de Wlz (0,9 miljoen euro nadelig);
- een gewijzigde systematiek van de raming van loon-prijscompensatie regiogemeenten voor Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang (0,7 miljoen euro voordelig).

Een opvallende trendbreuk is de bijdrage aan de Bed, bad en brood-regeling van 0,1 miljoen euro die na 2022 afloopt.

Algemene bijstand levensonderhoud

Dit product bestaat uit de onderdelen Algemene bijstand levensonderhoud, Loonkostensubsidie en Besluit Bijstand voor Zelfstandigen en hangt samen met het subdoel 3.01 uit Vitaal & Sociaal.

Per saldo is er in 2022 sprake van een afname van de lasten met 9,6 miljoen euro ten opzichte van 2021. Deze afname ontstaat door:

- lagere lasten door het wegvallen van de in 2021 incidenteel ontvangen Rijksmiddelen voor de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) (8,8 miljoen euro);
- lagere lasten als gevolg van de taakstellende bijsturingmaatregelen uit de Zomernota 2019 (0,9 miljoen euro);
- hogere lasten door de toekenning van loon-en prijscompensatie (0,1 miljoen euro);
- voor de raming van de lasten van Algemene bijstand levensonderhoud is uitgegaan van een prognose van 5.929 uitkeringen per ultimo 2021 (ultimo 2020: 6.228 uitkeringen). Het CPB verwacht voor 2022 een werkloosheidspercentage van 3,6% mede als gevolg van de naweeën van de Coronacrisis. Op basis van de huidige trendontwikkeling van ons bijstandsbestand en de raming van het CPB is een afname van het bijstandsbestand geraamd van 2%. Daarnaast wordt, mede vanuit landelijke ontwikkelingen, een verlaging van het macrobudget met 3% verwacht. De verlaging van het macrobudget en de aanpassing van de loonkostensubsidie worden nu nog niet in deze begroting gewijzigd. Dit vindt plaats na publicatie van de nieuwe budgetten en zal worden verwerkt in de Zomernota 2022. Afgezet tegen het nader voorlopig budget 2021 laat de prognose van onze bijstandsuitgaven een voorlopig voordeel zien van ca. 1,1 miljoen euro. Gelet op de onzekerheid van de ontwikkeling van het Rijksbudget is in de begroting vooralsnog geen rekening gehouden met dit mogelijke voordeel. Op basis van deze uitgangspunten denken we uit te kunnen komen met de Rijksmiddelen.
De ontwikkelingen worden nauwgezet gemonitord en naar aanleiding van nieuwe

informatie en de eigen bestandsontwikkeling vindt zo nodig aanpassing van de begroting plaats.

De baten nemen af met 9,2 miljoen euro. Dit is het gevolg van het wegvallen van de incidenteel door het Rijk beschikbaar gestelde middelen (8,8 miljoen euro) voor de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO) en door een vrijval uit de voorziening TOZO (0,45 miljoen euro). De vrijval is het gevolg van het technisch omzetten van de voorziening TOZO naar de reserve TOZO. Een bevinding uit de accountantscontrole van de jaarrekening 2020 vormde hiervoor de aanleiding.

Inkomensondersteuning

Dit product bestaat uit de onderdelen Bijzondere inkomensvoorzieningen, Individuele bijzondere bijstand en uit middelen voor de collectieve ziektekostenverzekering. Dit product hangt samen met het doel 3.02 uit Vitaal & Sociaal.

De lasten nemen ten opzichte van 2021 af met 3,5 miljoen euro. Deze afname wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- een verlaging vanwege het vervallen van incidentele Rijksmiddelen voor de uitvoering van de regeling Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijk Kosten (TONK), 3,3 miljoen euro);
- een incidentele verlaging ten behoeve van het middelenkader 2022-2025 (Zomernota 2021, 0,4 miljoen euro). Het betreft incidentele ruimte afhankelijk van de veronderstelde groei van het bereik zoals opgenomen in de nota Rondkomen met je inkomen;
- een verhoging door de toekenning van loon-en prijscompensatie (0,2 miljoen euro).

De baten nemen ten opzichte van 2021 af met 0,3 miljoen euro. Deze afname wordt veroorzaakt door een verlaging vanwege het vervallen van de bijdrage van externe middelen voor het project Vroeg erop af (0,1 miljoen euro) en een bijdrage aan het CIMOT (0,2 miljoen euro).

De 'opvallende' meerjarige trendbreuken zijn de ophoging van de lasten met 0,3 miljoen euro in 2024 ten opzichte van 2023 als gevolg van de verwachte toename van het bereik, zoals opgenomen in de nota *Rondkomen met je inkomen*.

Schuldhelpverlening

Dit product hangt samen met het doel 3.03 uit Vitaal & Sociaal.

De lasten voor het product Schuldhelpverlening nemen in 2022 ten opzichte van 2021 af met 0,1 miljoen euro. Deze afname wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- een verlaging vanwege het vervallen van incidentele middelen vanuit de Coronasteunpakketten (0,2 miljoen euro);
- een verhoging door de toekenning van loon-en prijscompensatie (50.000 euro);
- een verhoging vanuit de nota Rondkomen met je inkomen voor aanvullende maatregelen ten behoeve van schuldhelpverlening (Collectief Schulden regelen) (40.000 euro).

De meerjarige trendbreuken zijn het vervallen van middelen uit een Coronasteunpakket in 2023 ten opzichte van 2022 (0,4 miljoen euro). Daarnaast als gevolg van de afloop van maatregelen uit de nota Rondkomen met je inkomen is er een verlaging in 2024 ten opzichte

van 2023 (0,2 miljoen euro). Het betreft het Jongeren Perspectieffonds en de Nazorg en coaching. Evaluatie van deze maatregelen vindt plaats in 2023. Afhankelijk van de evaluatie kan de inzet van deze middelen gecontinueerd worden.

Arbeidsmarktparticipatie

Dit product hangt samen met het doel 4.01 uit Vitaal & Sociaal.

De lasten van het product Arbeidsmarktparticipatie nemen in 2022 ten opzichte van 2021 af met 5,9 miljoen euro. Deze afname wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- een verlaging vanwege incidentele middelen vanuit de Coronasteunpakketten (2,5 miljoen euro); Deze middelen zijn door het Rijk toegekend voor re-integratie dienstverlening bijstandsgerechtigden;
- een verlaging vanwege het vervallen van incidentele middelen voor crisisdienstverlening vanuit de Coronasteunpakketten (1,9 miljoen euro); Deze middelen zijn door het Rijk in de decembercirculaire 2020 toegekend aan gemeente Enschede als centrumgemeente voor de bestrijding van werkloosheid door de arbeidsmarktregio's;
- een verlaging vanwege het vervallen van een deel van de subsidie voor het Twents Fonds voor Vakmanschap (0,9 miljoen euro); Dit wordt veroorzaakt doordat een deel van de subsidie is uitbetaald in 2021 en naar verwachting zal het resterende deel in 2022 uitbetaald worden;
- de effecten van taakmutaties voor maatschappelijke begeleiding vanuit verschillende circulaire's leiden tot een verlaging (0,2 miljoen euro);
- een structurele verlaging van de lasten ten behoeve van het middenkader 2022-2025 (Zomernota 2021, 0,5 miljoen euro); Het betreft structurele ruimte op het budget voor nieuwe initiatieven waar nog geen verplichtingen voor zijn aangegaan, zoals vrijval huurderiving en vrijval van WIW/ID banen;
- door de invulling van met name de taakstelling op de organisatie dalen de lasten (0,3 miljoen euro);
- een verlaging voor de bijdrage aan het regieteam Asiel en Integratie, door het wegvallen van de reserve Asiel en Integratie (0,2 miljoen euro);
- een verhoging door de toekenning van loon-en prijscompensatie (0,3 miljoen euro);
- een verhoging vanwege de toekenning van middelen voor de uitbreiding van de doelgroep (voormalig WAJONG en SW) uit de decembercirculaire 2017 (0,3 miljoen euro).

De baten van het product Arbeidsmarktparticipatie nemen in 2022 ten opzichte van 2021 af met 0,8 miljoen euro. Deze daling wordt veroorzaakt door het vervallen van een deel van de subsidie voor het Twents Fonds voor Vakmanschap (zie ook de toelichting bij lasten) (0,9 miljoen euro). Daarnaast wordt voor de uitvoering van arbeidsmarkt taken ontvangen van andere regio gemeenten (0,1 miljoen euro).

De 'opvallende' meerjarige trendbreuk is een daling van de baten. Deze daling wordt veroorzaakt door het wegvallen van middelen als gevolg van de beëindiging van het Twents Fonds voor Vakmanschap. De baten dalen hierdoor met 1,0 miljoen euro.

Sociale werkvoorziening en Nieuw beschut

Dit product bestaat uit de onderdelen SW Beschut werk, SW Detachering, SW Begeleid werken en Nieuw beschut en hangt samen met doel 4.01 uit Vitaal & Sociaal.

De lasten van het product Sociale Werkvoorziening en Nieuw Beschut nemen in 2022 af met 1,9 miljoen euro ten opzichte van 2021. Deze afname ontstaat door de volgende ontwikkelingen:

- lagere loonkosten van SW-medewerkers als gevolg van het krimpende personeelsbestand van de 'oude' SW leiden tot een verlaging (1,8 miljoen euro);
- overige effecten, zoals lagere transitievergoedingen, wegvallen van ESF middelen, toename ambtelijke loonkosten door groei van Nieuw Beschut en toename van loonwaarde afdrachten aan de Stichting Werkgeverstaken P-wet Enschede, leiden per saldo tot een verlaging (0,1 miljoen euro).

Vanaf 2023 is sprake van enerzijds een daling van de lasten door de blijvende afname van de SW-populatie en anderzijds een stijging vanwege de instroom van Nieuw beschut. De afname van de oude SW-populatie is echter groter dan de nieuwe instroom, waardoor de lasten per saldo verder afnemen.

De baten van het product Sociale Werkvoorziening en Nieuw beschut nemen in 2022 af met 0,7 miljoen euro:

- de omzet neemt naar verwachting af vanwege de krimp van de SW-populatie en neemt toe als gevolg van de nieuwe instroom van Nieuw Beschut (0,4 miljoen euro). Per saldo neemt de omzet af;
- door het wegvallen van een ESF-subsidie nemen de baten af (0,2 miljoen euro);
- een verlaging van de baten door het wegvallen van detacheringsofbrengst van ambtelijk personeel (0,1 miljoen euro).

De verwachting is dat jaarlijks de omzet afneemt omdat de uitstroom van de SW-populatie groter is dan de instroom van Nieuw Beschut.

Algemene Maatschappelijke Voorzieningen

Dit product bestaat uit de onderdelen Welzijn, Mantelzorg, Transformatie, Vrijwilligerswerk, Integratie, Jongerenwerk, Opvoedondersteuning, Speeltuinwerk en Overige voorliggende voorzieningen. Dit product hangt samen met de doelen 1.01, 1.02, 2.02 en 4.02 van Vitaal & Sociaal.

De lasten van het product Algemeen Maatschappelijke Voorzieningen stijgen in 2022 ten opzichte van 2021 met 1,7 miljoen euro. Deze daling wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- een verlaging vanwege het vervallen van incidentele middelen (Meicirculaire 2021, o.a. 'bestrijden eenzaamheid ouderen', 'mentale ondersteuning' 'activiteiten en ontmoetingen', 0,7 miljoen euro);
- als gevolg van het toekennen van loon- en prijscompensaties stijgen de lasten (0,2 miljoen euro);
- een stijging van de lasten (0,8 miljoen euro) ten behoeve van het deelproduct Transformatie als gevolg van een saldo van een onttrekking van 0,9 miljoen euro uit de reserve en dekkingsbijdrage van 0,1 miljoen euro uit de Zomernota voor wonen en zorg;
- een stijging van de lasten door het vervallen van de "taakstelling scherpe keuzes sociaal domein" (0,5 miljoen euro);
- een toename van de lasten binnen Asiel & integratie: via circulaire is 0,5 miljoen euro overgeheveld vanuit het Rijk voor de uitvoering van de nieuwe Wet Inburgering. Daarnaast wordt 0,2 miljoen euro beschikbaar gesteld vanuit de reserves ter

- bekostiging van het regieteam en kosten voor een verkenning naar mogelijke toekomstige flexibele opvangcapaciteit (0,7 miljoen euro);
- de verwerking van de effecten van het middelenkader 2022-2025 (Zomernota 2021) leidt tot een verhoging van de lasten (per saldo 0,3 miljoen euro); dit betreft het inleveren van structurele ruimte mantelzorg (150.000 euro), intensivering voor onderhoud speeltuinen (360.000 euro), extra incidentele middelen voor het Stroinkshuis en emancipatie (105.000 euro);
- een stijging van de lasten voor extra inzet van voorliggende algemene voorzieningen (0,1 miljoen euro).

De 'opvallende' meerjarige trendbreuken zijn wegvallen middelen (incidenteel toegekend in Zomernota 2021) speeltuinen, Stroinkshuis, emancipatie in 2023 (0,4 miljoen euro) en de vervallen onttrekking aan de reserve Transformatie (1,7 miljoen euro) en wegvallen GIDS-middelen (Gezond in de stad) vanuit het rijk (0,6 miljoen euro).

Ondersteuning Wijkteams

Dit product bestaat uit de taken van de wijkteams, de werkbudgetten voor beleid en uitvoering, de regionale taken / bijdrage voor Jeugd en Gezin en hangt samen met de doelen 1.02, 1.04, 2.02, 2.04 en 4.02 uit Vitaal & Sociaal.

De lasten van het product Ondersteuning wijkteams dalen in 2022 ten opzichte van 2021 met circa 0,3 miljoen euro. Deze afname ontstaat door de volgende ontwikkelingen:

- een stijging van de lasten als gevolg van de toekenning van loon- en prijscompensatie (0,2 miljoen euro);
- een verlaging van de lasten (0,1 miljoen euro) door de verwerking van de effecten van het middelenkader 2022-2025 (Zomernota 2021); dit betreft vrije ruimte op materiële werkbudgetten;
- het vervallen van een incidentele subsidie aan de SMD voor certificering wijkteams (0,4 miljoen euro).

Stelpost onderuitputting Vitaal & Sociaal

In de Zomernota 2021 is een stelpost bij Vitaal & Sociaal opgenomen van 3,5 miljoen euro. Deze is ingesteld om te anticiperen op onderuitputting op budgetten binnen het begrotingsprogramma Vitaal & Sociaal.

Reserves

Hieronder wordt een toelichting gegeven op de verschillen die optreden tussen de begrotingsjaren in de mutatie(s) van de reserves. Per saldo nemen de reserves toe met 7,0 miljoen euro.

De mutatie op stortingen (+ 8,4 miljoen euro) in de reserves t.o.v. 2021 betreffen:

- Reserve hervormingsagenda en exploitatieontwikkeling Jeugdhulp (+ 8,8 miljoen euro)
Een dotatie van de extra ontvangen rijksmiddelen Jeugdhulp na verrekening van de bijdrage uit de algemene middelen en knelpunten uit het middelenkader (8,8 miljoen euro);
- Reserve TOZO (- 0,4 miljoen euro)
Naar aanleiding van een bevinding uit de accountantscontrole van de jaarrekening 2020 diende de voorziening TOZO in 2021 technisch omgezet te worden naar een reserve TOZO.

De mutatie op onttrekkingen (- 1,4 miljoen euro) aan de reserves t.o.v. 2021 betreffen:

- Sport & Gezondheid (+ 0,3 miljoen euro)
De mutatie in de reserve Sport betreft onder andere de incidentele investeringsbijdrage MFA De Zweede;
- Ondersteuning Centrumtaken Wmo (+ 0,1 miljoen euro)
Het betreft de reserves Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang en Beschermd Wonen. De mutatie ten opzichte van 2021 betreft een mutatie in de reserve Vrouwenopvang. Het gaat om de onttrekking voor loon- en prijscompensatie voor 2021;
- Schuldhulpverlening (+ 0,2 miljoen euro)
Een onttrekking als gevolg van het instemmen met het bestemmingsvoorstel gemeentelijke schuldenbeleid (jaarrekening 2020);
- Inkomensondersteuning (+ 0,1 miljoen euro)
Een onttrekking als gevolg van het instemmen met het bestemmingsvoorstel bijzondere bijstand (jaarrekening 2020);
- Arbeidsmarktparticipatie (+ 1,0 miljoen euro)
Het betreft een eenmalige onttrekking (0,1 miljoen euro) voor het regieteam Asiel en integratie en een onttrekking (0,9 miljoen euro) als gevolg van het instemmen met het bestemmingsvoorstel re-integratie dienstverlening bijstandsgerechtigden (jaarrekening 2020);
- Algemeen Maatschappelijke voorzieningen (- 1,1 miljoen euro)
Transformatie (1,0 miljoen euro)
Een onttrekking aan de reserve Sociaal Fonds voor de transformatieprojecten in 2021. Deze reserve is bedoeld voor investeringen in projecten ter voorkoming van kosten bij met name de Wmo en Jeugdhulp en wordt gemonitord in het Huis van Sturing;
Asiel en Integratie (0,1 miljoen euro)
Een eenmalige onttrekking aan de reserve integratie AZC in de wijk voor de kosten van een verkenning naar mogelijke toekomstige flexibele opvangcapaciteit;
- Reserve hervormingsagenda en exploitatieontwikkeling Jeugdhulp (- 2,0 miljoen euro)
Dit betreft een onttrekking ten behoeve van investeringen voor de implementatie van de landelijke hervormingsagenda Jeugdhulp.

Financiën en organisatie

Bedragen x 1.000 euro	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Sport- en wijkaccommodaties	119	119	119	119	119
Vastgoedbedrijf	16.997	16.249	15.555	14.033	13.951
Onderwijsvoorzieningen: onderwijshuisvesting	12.517	12.450	12.702	12.485	12.741
Regionale dienstverlening	10.535	11.258	10.347	9.507	9.521
Bedrijfsvoering	9.340	9.665	9.650	9.572	9.572
Gemeentearchief	516	522	472	472	472
Basisregistratie	1.621	1.643	1.643	1.644	1.644
Interne dienstverlening	47.226	49.715	47.487	46.417	46.037
Algemene inkomsten	881	3.274	8.134	15.082	24.433
Algemene uitkering	938	0	0	0	0
Algemene belastingen	1.999	2.026	2.026	2.026	2.026
Rente & treasury	12.163	12.187	12.430	12.638	12.885
Totaal Lasten	114.853	119.109	120.566	123.995	133.402
Vastgoedbedrijf	14.720	17.812	15.294	14.865	15.045
Onderwijsvoorzieningen: onderwijshuisvesting	1.343	1.354	1.133	1.133	1.133
Regionale dienstverlening	11.253	13.002	12.121	11.280	11.294
Bedrijfsvoering	1.143	1.143	1.143	1.143	1.143
Basisregistratie	166	166	166	166	166
Interne dienstverlening	85	143	143	143	143
Algemene inkomsten	564	482	472	484	460
Algemene uitkering	402.670	411.031	401.847	405.169	411.648
Algemene belastingen	53.352	54.230	54.230	54.230	54.230
Rente & treasury	12.932	13.010	12.956	12.531	12.260
Totaal Baten	498.227	512.373	499.505	501.143	507.521
Saldo van baten en lasten	-383.374	-393.264	-378.939	-377.148	-374.120
Storting reserves	25.598	32.945	26.063	25.808	25.498
Onttrekking reserves	38.413	33.522	28.009	26.573	26.491
Resultaat	-396.189	-393.841	-380.885	-377.913	-375.113

Toelichting

Sport en wijkaccommodaties

Geen afwijkingen op het product sport en wijkaccommodaties.

Vastgoedbedrijf

Het Vastgoedbedrijf is een zogenoemd "gesloten systeem", dat betekent dat het saldo van de baten en de lasten over langere tijd neutraal moet zijn. Tussentijdse resultaten worden verrekend met de reserve vastgoed, die fungeert als vermogensbuffer. Hierdoor zullen de storting en onttrekking aan de reserve een wisselend beeld laten zien. In 2022 wordt er per saldo 1,7 miljoen euro onttrokken uit de reserve Vastgoed. De lasten voor het vastgoedbedrijf zijn in 2022 met loon- en prijsindex aangepast.

Onderwijsvoorzieningen

De kosten voor onderwijshuisvesting bestaan voor het grootste gedeelte uit kapitaallasten. Ieder jaar worden de feitelijke kapitaallasten begroot en deels gedekt uit de exploitatie en deels uit een onttrekking aan de egaliseringsreserve. Vanaf 2021 wordt er uitvoering gegeven aan het door de raad vastgestelde Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting 2021-2055. Jaarlijks zijn er voor het realiseren van duurzame, energie neutrale, wijkgerichte en flexibele onderwijsgebouwen investeringen van ruim 10 miljoen euro gepland.

Regionale dienstverlening

Het product regionale dienstverlening omvat alle dienstverlening op het gebied bedrijfsvoering voor derden (waaronder Losser, Dimpact en het Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)).

De lasten stijgen in totaal met 0,7 miljoen euro in 2022 ten opzichte van 2021.

- Per 2022 voert de Gemeente Enschede de diensten uit voor het IT Platform regio. De lasten en daarbij behorende opbrengsten uit deze dienstverlening bedragen structureel 0,5 miljoen euro.
- De dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Losser is uitgebreid met 80.000 euro.
- De overige lasten (waaronder voor dienstverlening aan Dimpact) nemen toe met ongeveer 0,1 miljoen euro.

De baten stijgen met 1,7 miljoen euro in 2022 ten opzichte van 2021.

- De hiervoor genoemde stijging van de lasten voor dienstverlening wordt een op een doorbelast en leidt tot een even grote stijging van de baten van 0,7 miljoen euro.
- In 2022 neemt Enschede de activiteiten van Twentse Kracht over van de Regio Twente. De lasten hiervan bedragen 1,0 miljoen euro en worden doorbelast aan de deelnemende gemeenten. De baten zijn verantwoord onder het product regionale dienstverlening. De lasten die hier tegenover staan worden verantwoord onder het product interne dienstverlening.

Bedrijfsvoering

Vanaf 2017 wordt de programma- en afdelingsoverhead verzameld binnen het programma Financiën en organisatie onder het product Bedrijfsvoering. Wettelijk is namelijk voorgeschreven dat vanaf 2017 alleen de kosten van het primaire proces in de programma's worden opgenomen.

Gemeentearchief

De lasten van het product gemeentearchief stijgen in 2022 ten opzichte van 2021 met 6.000 euro door hogere lasten voor prijs- en looncompensatie. Voor het wegwerken van de archiefachterstanden is er in 2020 incidenteel geld beschikbaar gesteld van 150.000 euro en wordt onttrokken uit de reserve 'Nog uit te voeren werkzaamheden'. Dit budget is gelijkmatig verdeeld over 2020-2022. Vanaf 2023 is dit budget niet meer beschikbaar.

Basisregistratie

Dit product bestaat uit de deelproducten GBA en Basisregistratie vastgoed. De lasten van het product basisregistraties stijgen in 2022 ten opzichte van 2021 met 22.000 euro door hogere lasten voor prijs- en looncompensatie verdeeld over de deelproducten.

Algemene inkomsten

Via dit (administratieve) product worden concern brede mutaties in het middenkader verwerkt, zoals toekomstige loon- en prijsstijgingen en spaarprogramma's ten behoeve van het weerstandsvermogen.

De mutatie tussen 2021 en 2022 is met name te verklaren door:

- Voor 2021 en 2022 heeft het Rijk (septembercirculaire) besloten om de opschalingskorting te laten vervallen van respectievelijk 1,6 en 2,8 miljoen euro. Voor 2022 gaat het dus om een bedrag dat 1,2 miljoen euro hoger is dan het bedrag voor 2021.
- De financiële (technische) vertaling van de taakstelling rendement op de organisatie is via dit product verwerkt in deze begroting en is ten laste gebracht van diverse producten binnen de gemeentelijke begroting.

Interne Dienstverlening

Interne dienstverlening omvat alle gemeentelijke geconcentreerde taken voor bedrijfsvoering (onder meer IT, personeelszaken, financiële administratie, huisvesting, facilitaire diensten en inkoop). De lasten nemen per saldo met 2,5 miljoen euro toe. De stijging is als volgt te verklaren.

- Vanaf 2022 komen de activiteiten van Twente Kracht over van Regio Twente. De hogere lasten hiervan bedragen 1,0 miljoen euro (de hogere baten worden onder het product regionale dienstverlening verantwoord).
- In 2022 wordt 1,0 miljoen euro besteed uit het in deze begroting ingestelde IT-transitiefonds (zie hoofdstuk 2 middenkader voor een toelichting op dit fonds).
- Voor uit het uitvoeringsprogramma Bridge wordt 0,5 miljoen euro beschikbaar gesteld (zie hoofdstuk 2 middenkader voor een toelichting op dit programma).
- Voor IT-security wordt 0,3 miljoen euro extra uitgegeven.
- Voor de uitvoering van informatiseringprojecten wordt vanuit de reserve IIP 0,2 miljoen euro aan de exploitatie toegevoegd.
- Als gevolg loon-en prijsindexatie nemen de lasten toe (0,2 miljoen euro).
- De bijdrage aan de taakstelling op de organisatie heeft een verlaging van de lasten opgeleverd (-0,7 miljoen euro).

Algemene uitkering

De uitkomsten van de septembercirculaire 2021 zijn verwerkt in het resultaat. Zie ook de nadere toelichting in hoofdstuk 2 financieel middenkader.

Algemene belastingen

De lasten van het product algemene belastingen stijgen in 2022 t.o.v. 2021 met 27.000 euro. Deze stijging wordt veroorzaakt door het toekennen van loon- en prijscompensaties.

De baten zijn in 2022 met 0,9 miljoen euro gestegen. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door indexering en uitbreiding van het areaal.

Rente en treasury

Het resultaat van het product Rente & Treasury wijzigt met 54.000 euro als gevolg van de gelijkblijvende omslagrente nauwelijks in 2022 t.o.v. 2021. Voor verdere informatie verwijst ik u naar hoofdstuk 4.4 Paragraaf financiering.

Reserves

De stortingen zijn in 2022 7,3 miljoen euro hoger dan in 2021

- In 2022 vindt een incidentiele dotatie plaats voor de vorming van een IT-transitiefonds van 3,2 miljoen euro. Voor een nadere toelichting hierop wordt verwezen naar het middelenkader in hoofdstuk 2. Van dit bedrag wordt in 2022 1,0 miljoen euro onttrokken (zie onttrekkingen).
- Voor het uitvoeringsprogramma Bridge wordt 500.000 euro gedoteerd en onttrokken; per saldo neutraal
- Als gevolg van een technische correctie nemen zowel de baten als de mutatie in de reserve bij het Vastgoedbedrijf met 3,1 miljoen euro toe. Deze noodzakelijke correctie is budgetneutraal binnen het Vastgoedbedrijf.
- Bij Onderwijshuisvesting is sprake van een hogere storting van 0,5 miljoen euro ten behoeve van het Integraal Huisvestingsplan (IHP).

De onttrekkingen zijn in 2022 4,9 miljoen euro lager dan in 2021

- In 2022 wordt een bedrag van 1,0 miljoen euro onttrokken aan het in deze begroting ingestelde IT-transitiefonds (zie de toelichting bij de stortingen)
- Voor het uitvoeringsprogramma Bridge wordt 0,5 miljoen euro gedoteerd en onttrokken; per saldo neutraal
- Voor uitgaven op het gebied van implementatie van diverse wet- en regelgeving ten aanzien van informatievoorziening wordt 0,5 miljoen euro meer onttrokken dan in 2021
- De begrote onttrekking aan de reserve weerstandsvermogen is in 2022 6,8 miljoen euro lager dan in 2021 onder andere als gevolg van de verbetering van het middelenkader

6.5. Staat van vervangingsinvesteringen

Met deze begroting wordt de raad gevraagd in te stemmen met onderstaande vervangingsinvesteringen voor de jaarschijf 2022. Voor deze investeringen is dekking beschikbaar in de kapitaallastenbudgetten van de programma's. Een meerjarig overzicht van alle investeringen is opgenomen in hoofdstuk 5.3 (onderdeel Investerings).

Programma	Omschrijving	Kredietbedrag (in 1.000 euro's)
<u>Duurzaam wonen, leven en werken</u>		
	Openbare verlichting	1.300
	Riolering	16.296
	Beheer wegen	2.000
	Stadsdeelbeheer (groen etc)	1.000
	Handhaving openbare ruimte	5
	Begraafplaatsen	50
	Parkeerbedrijf	1.919
	Versterken Economische structuur extra Regiodeal middelen *1)	300
	Subtotaal	22.870
<u>Vitaal en sociaal</u>		
	Sociale werkvoorziening en nieuw beschut werken	300
	Subtotaal	300
<u>Financiën en organisatie</u>		
	VBE: Raamkrediet	550
	VBE: Wettelijke en duurzame investeringen *)	5.450
	H&S: Raamkrediet	100
	H&S: Vervangingsinvesteringen	446
	IT-Bedrijf: Investerings met 0-jaarsafschrijving	735
	IT-Bedrijf: Investerings met 3-jaars afschrijving	1.306
	IT-Bedrijf: Investerings met 5-jaars afschrijving	1.487
	Onderwijshuisvesting **)	10.926
	Subtotaal	21.000
Totaal		44.170

*1) Voor 300.000 euro extra subsidie ontvangen vanuit de Regiodeal middelen. Hierdoor wordt het investeringskrediet met 300.000 euro verhoogd, maar dit leidt netto niet tot kapitaallasten als gevolg van de ontvangen subsidie.

6.6. Ruimtelijke projecten

Bij de behandeling van de raadsenquête "Grip op grond" in 2012 is gevraagd om een integraal overzicht op te stellen van de financiële positie van risico's van ruimtelijke projecten van binnen en buiten het grondbedrijf. Dit zijn MPG-, MSI-, mobiliteits- en vastgoedprojecten. Met het opnemen van onderstaande bijlage (bij zowel de gemeentebegroting als bij de jaarrekening) geven we invulling aan het verzoek van de raad.

MPG-projecten

Zie de gemeenterekening 2020 en het MPG 2021 voor de meest actuele weergave van de MPG-projecten.

Vanaf eind 2018 hebben de raadsleden twee keer per jaar een digitale projectenrapportage over de grondexploitatieprojecten tot hun beschikking. Deze projectenrapportage "Projectview" is sterk visueel met behulp van een dashboard.

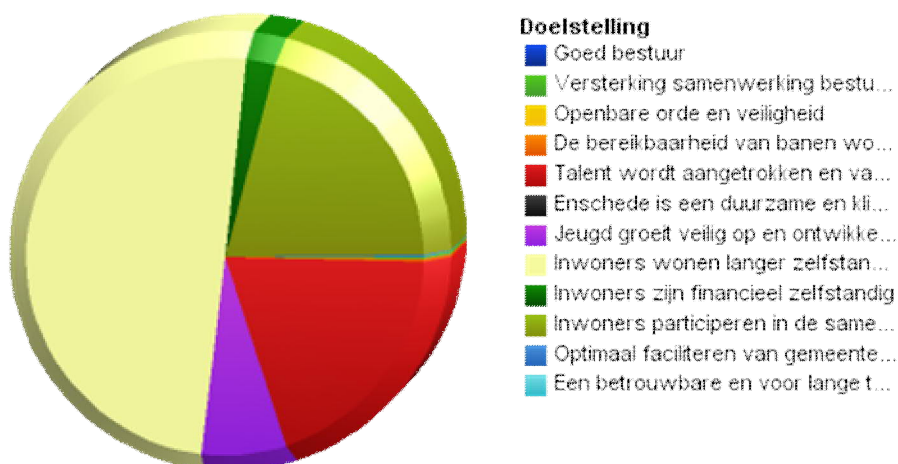
Mobiliteitsprojecten

Investeringsprojecten	Totaal krediet/begroting	Gerealiseerde kosten	Gerealiseerde opbrengsten	Nog te realiseren kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Eind resultaat (nominaal)	Risico (bedrag obvriscioanalyse)
Mobiliteit							
Fiets	465.366	451.598	445.303	13.769	20.063	0	
Euregio fietspad	2.500.000	2.197.059	1.469.939	302.941	1.030.061	0	
Subtotaal fiets	2.965.366	2.648.657	1.915.242	316.710	1.050.124	0	
Studies	48.526	30.863	30.863	17.663	17.663	0	
Openbaar vervoer	35.000	12.232	24.700	22.769	10.300	0	
Vereffeningreserve	1.161.558	221.625	221.615	939.933	939.944	0	
Verkeersprojecten overig	1.544.701	1.414.780	1.431.141	129.921	113.561	0	
Mobiliteitsplan jaarschijf 2015	354.437	236.379	227.793	118.058	126.644	0	
Mobiliteitsplan jaarschijf 2017	109.800	79.311	73.574	30.489	36.226	0	
Mobiliteitsplan jaarschijf 2018	9.902.824	3.357.747	2.308.183	6.545.077	7.594.641	0	
Mobiliteitsplan jaarschijf 2019	7.010.855	3.065.780	3.527.252	3.945.075	3.483.603	0	
Mobiliteitsplan jaarschijf 2020	1.799.296	571.986	303.254	1.227.310	1.496.042	0	
Mobiliteitsplan jaarschijf 2021	5.224.129	451.219	17.000	4.772.910	5.207.129	0	
Mobiliteitsvisie 2019-2023	19.456.262	3.394.314	3.350.951	16.061.948	16.105.311	0	
Herinrichting Gronausestraat	796.000	521.525	0	274.475	796.000	0	
Totaal mobiliteit	50.408.754	16.006.417	13.431.567	34.402.337	36.977.188	0	

De risico's bij mobiliteitsprojecten worden per project door de projectleider gemonitord. Dit geldt vooral voor de grotere projecten (> 100.000 euro per project). De overige projecten worden in totaliteit beoordeeld. De risico's zijn beperkt door strikte sturing op kosten en opbrengsten. Indien sprake is van afwijkende kosten/opbrengsten (ten opzichte van het door de raad gevoteerde krediet, dan wordt dit verrekend met een vereffeningrekening conform de afspraken in het raadsbesluit 2006.

6.7. Subsidies

Onderstaand een inzicht in het totale subsidiebudget dat beschikbaar is en de verdeling daarvan naar de doelen van stad. Opgemerkt wordt dat verstrekte subsidies in gevallen bijdragen aan meerdere doelen, maar om wille van het voorkomen van dubbeltelling in deze weergave enkel zijn meegenomen bij het doel waar de subsidie hoofdzakelijk toe bijdraagt.

Bedragen in 1.000 euro's

Doelstelling	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2022 Percentage
Programma: Samenleving en bestuur	181	184	0%
Versterking samenwerking bestuur/samenleving	181	184	0%
Programma: Duurzaam wonen, leven en werken	19.368	19.466	18%
De bereikbaarheid van banen wordt vergroot	261	261	0%
Talent wordt aangetrokken en vastgehouden	19.107	19.205	18%
Programma: Vitaal en sociaal	86.132	85.844	81%
Jeugd groeit veilig op en ontwikkelt talenten	12.555	14.196	13%
Inwoners wonen langer zelfstandig	50.153	48.599	46%
Inwoners zijn financieel zelfstandig	2.266	2.288	2%
Inwoners participeren in de samenleving	21.158	20.760	20%
Programma: Financien en organisatie	100	110	0%
Optimaal faciliteren van gemeentelijke taken passend bij primaire proces	100	110	0%
Totaal	105.782	105.604	100%

Een subsidie kan alleen worden verstrekt als er een juridische grondslag voor is. De meeste subsidies worden verstrekt op grond van een bijzondere subsidieverordening. De algemene wet bestuursrecht staat ook toe dat een subsidie wordt verstrekt op grond van de begroting. Daarvoor moet de (beoogde) subsidieontvanger met naam en het maximaal beschikbare subsidiebedrag in de begroting zijn opgenomen (Awb, artikel 4:23, lid 3 sub c). Vandaar dat hieronder een specifieke subsidiestaat op het niveau van subsidieontvangers is opgenomen. De subsidiepartijen die zijn genoemd hebben niet automatisch recht op dit bedrag want er

moet eerst nog worden voldaan aan andere subsidie eisen, zoals het indienen van een aanvraag met begroting en activiteitenplan.

In de subsidiestaat is te zien dat ten tijde van de begroting een aanzienlijk deel van de beschikbaar zijnde subsidiebudgetten nog niet is gelinkt aan individuele ontvangers maar nog op verzamelsubsidies staan. Dat maakt ook dat op het niveau van individuele subsidieontvangers niet altijd een goed vergelijk tussen 2021 en 2022 mogelijk is. Voor 2021 heeft inmiddels verlening vanuit de verzamelsubsidies plaatsgevonden, maar voor 2021 is dat nog niet gebeurd. Vergelijk over meerdere jaren op het niveau van individuele instellingen is pas echt mogelijk als voor al deze jaren de definitieve toekenning is afgerond.

Bedragen in 1.000 euro's

Hoofdproduct	Subsidie	Begroting 2021	Begroting 2022
S&B: Doel - Versterking samenwerking bestuur/samenleving		181	184
Stadsdeelsgewijs werken	Kinderboerderij Noord	114	116
	Erve 't Wooldrik	67	68
Totaal product: Stadsdeelsgewijs werken		181	184
Totaal programma: Samenleving en bestuur		181	184
DWLW: Doel - De bereikbaarheid van banen wordt vergroot		261	261
Versterken economische structuur	Space53	75	75
Totaal product: Versterken economische structuur		75	75
Dienstverlening aan ondernemers	Stichting Ondernemersfonds	150	150
	BIZ Euregio I	36	36
Totaal product: Dienstverlening aan ondernemers		186	186
DWLW: Doel - Talent wordt aangetrokken en vastgehouden		19.107	19.205
Stedelijke ontwikkeling	Stichting Stawel	52	52
Totaal product: Stedelijke ontwikkeling		52	52
Cultuur, Evenementen en Citymarketing	Verzamel-subsidie: Amateurkunst 2021 2 jaar	277	281
	Verzamel-subsidie: Amateurkunst 2021 PROJECTSUBSIDIE	46	47
	Verzamel-subsidie: Onderhoud evenementen citymarketing	0	
	Verzamel-subsidie: Verordening 2014 Cultuur	116	117
	Verzamel-subsidie: Verordening: Enschede studentenstad	36	36
	Verzamel-subsidie: Verordening: Evenementen (programma)	480	485
	AKI ArtEZ Academie voor Art & Design	27	27
	Atak	0	
	Concordia Kunst & Cultuur	1.110	1.083
	Enschedeese Carnavalsraad	5	5

	FEM Enschedese Muziekvereniging	12	
	Fotogalerie Objektief	17	17
	Jazz, stichting	22	23
	Koninginnedag Lonneker	1	1
	Kaliber Kunstenschool	1.983	1.911
	Openbare Bibliotheek Enschede	2.913	2.955
	Oranjecomite Boekelo	1	1
	Orkest van het Oosten	80	81
	Prinses Christina Concours	8	8
	Sint Nicolaas Comité	6	6
	Sonnevanck, Jeugdtheater	39	40
	Twentse Schouwburg nv	6.605	6.699
	Villa de Bank	45	45
	Volksfeest Glanerbrug	1	1
	Literaire Manifestaties Enschede	10	10
	Planet Art, Stichting	72	73
	Kunstbende Overijssel	2	2
	Museumfabriek	1.593	1.616
	Stichting Piano Competition	7	7
	St. Herdenking gevallen ZO Azie 41	3	3
	Tetem	400	406
	Artist in Residence	32	32
	Lonneker Kunstroute	4	4
	Step Enschede promotie	1.569	1.592
	Cultuurcoach	76	77
	Oranjevereniging	2	2
	Popronde Nederland / St Popwaarts	7	8
	Valerius Ensemble	11	11
	Rijks Museum Twente	75	76
	Stichting Kunst Non Stop	10	11
	Poppodium Twente	1.279	1.297
	4 en 5 mei Enschede	10	10
	Saxion Hogeschool	49	31
	Muziekfonds	14	14
Totaal product: Cultuur, Evenementen en Citymarketing		19.055	19.152
Totaal programma: Duurzaam wonen, leven en werken		19.368	19.466
V&S: Doel - Jeugd groeit veilig op en ontwikkelt talenten		12.555	14.196
Jeugdhulp	Avanti Wilskracht afd. voetbal	59	
	Jarabee	0	717
	Stg Leger des Heils Welz en Gezondh	832	
	Stichting Maatschappelijke Dienstver	429	435

	Stichting Intermetzo	0	1.243
	Cooperatie ontmoetingsclusters Enschede	200	
Totaal product: Jeugdhulp		1.519	2.395
Sport en Gezondheid	Verzamel-subsidie: Sport-algemeen:subs. sportvereniging	843	705
	GGD Twente	15	15
	Stichting Maatschappelijke Dienstverlening	51	52
	Tactus Verslavingszorg	142	144
	Mediant	185	188
Totaal product: Sport en Gezondheid		1.237	1.105
Onderwijs	Verzamel-subsidie: Nationaal Programma Onderwijs	0	1.458
	Verzamel-subsidie: OCW Integratie uitkeringen	311	576
	Verzamel-subsidie: Onderwijsachterstandenbeleid	160	6.854
	Verzamel-subsidie: Onderwijsbegeleiding OAB	5	
	Verzamel-subsidie: Peuterspeelzaalwerk algemeen	443	740
	AKI ArtEZ Academie voor Art & Design	9	
	Bonhoeffer College	20	
	Concordia Kunst & Cultuur	48	
	Stichting Consent	385	
	Gemeente Almelo	463	463
	Gemeente Haaksbergen	49	49
	Gemeente Hengelo	230	230
	Gemeente Losser	47	47
	Gemeente Oldenzaal	118	118
	KOE Katholiek Onderwijs Enschede st	775	
	Vereniging Christelijk Onderwijs	153	
	Kaliber Kunstenschool	33	16
	Openbare Bibliotheek Enschede	28	
	Orkest van het Oosten	50	13
	SKE Kinderopvang	3.404	
	Sonnevanck, Jeugdtheater	14	14
	Stedelijk Lyceum	12	
	Tactus Verslavingszorg	50	
	Twentse Schouwburg nv	13	13
	Victoria '28, voetbalvereniging	20	
	Museumfabriek	29	9
	Mediant	50	
Kinderdagverblijf Hebbes	1.182		

	Sportaal	224	96
	Columbus Junior B.V.	1.323	
	FPS	10	
	Onderwijsbegeleiding Oost Nederland	42	
	Simonscholen / Al Ummah	46	
	Poppodium Twente	20	
	Buro EGO	4	
	De Tubanters	20	
	Stichting Jeugdeducatiefonds	8	
Totaal product: Onderwijs		9.798	10.697
V&S: Doel - Inwoners wonen langer zelfstandig		50.153	48.599
Ondersteuning lokaal (WMO)	Stichting Humanitas Onder Dak Twente	78	
	Stg Leger des Heils Welz en Gezondh	448	
Totaal product: Ondersteuning lokaal (WMO)		526	
Ondersteuning centrumtaken (WMO)	Verzamel-subsidie: BW regelen toegang	1.365	130
	Verzamel-subsidie: BW ZIN wonen subsidie	25.200	24.000
	Verzamel-subsidie: MO ambulante begel. alg. was 6501051	18	18
	Verzamel-subsidie: MO Brede aanpak dak- en thuislooshei	604	
	Verzamel-subsidie: MO dagbesteding algemeen was 6501072	1.884	1.912
	Verzamel-subsidie: MO inloopvoorziening alg.was 6501067	2.302	2.336
	Verzamel-subsidie: MO opvangvoorzieningen was6501062	4.549	4.616
	Verzamel-subsidie: MO preventie algemeen was 6501043	371	376
	Verzamel-subsidie: MO verhoging middelen AWBZ	796	633
	Verzamel-subsidie: MO zorg (toeleiding) alg.was 6501054	1.675	1.700
	Verzamel-subsidie: Sociaal Domein WMO Beschermde wonen	2.291	4.372
	Verzamel-subsidie: VO Uitstapprogramma prostituees	144	107
	Verzamel-subsidie: VO verhoging middelen AWBZ	187	190
	Verzamel-subsidie: VO/HG activering algem.was 6501207	81	83
	Verzamel-subsidie: VO/HG ambulante beg.alg. was 6501189	117	119
	Verzamel-subsidie: VO/HG preventie algemeen was 6501184	592	601
Verzamel-subsidie: VO/HG vrouwenopvang alg. was 6501204	5.791	5.724	

	Verzamel-subsidie: VO/HG zorg(toeleid.) alg was 6501196	806	818
	Stichting Humanitas Onder Dak Twente	153	156
	Stg Leger des Heils Welz en Gezondh	362	368
	Tactus Verslavingszorg	235	239
	RIBW Groep Overijssel	91	91
	Stichting Helmgras	11	11
Totaal product: Ondersteuning centrumtaken (WMO)		49.627	48.599
V&S: Doel - Inwoners zijn financieel zelfstandig		2.266	2.288
Inkomensondersteuning	Verzamel-subsidie: Armoedebestrijding (o.a. Kinderen)	40	42
	Verzamel-subsidie: Empowerment	85	85
	Verzamel-subsidie: Sociaal maats. participatie jongeren	47	72
	Stichting Fonds Bijzondere Noden	186	188
	Stichting Maatschappelijke Dienstver	56	
	Stichting Van Harte	30	30
	Stichting Leergeld Enschede	1.429	1.468
	Stichting Present Enschede	33	37
	Stichting Voedselbank Enschede	45	46
	Stg Weekendschool Toppers op Zondag	38	39
	Stichting Kledingbank Enschede	97	98
	Stichting Vakantiefonds Twente	10	10
Totaal product: Inkomensondersteuning		2.095	2.115
Schuldhelpverlening	Verzamel-subsidie: Voorl.training finan.vaardigh jong	0	
	Stichting Maatschappelijke Dienstver	171	173
Totaal product: Schuldhelpverlening		171	173
V&S: Doel - Inwoners participeren in de samenleving		21.158	20.760
Arbeidsmarktparticipatie	Stichting Alifa	69	70
	M-Pact	68	69
Totaal product: Arbeidsmarktparticipatie		136	138
Algemene Maatschappelijke Voorzieningen	Verzamel-subsidie: Bemoeizorg WMO	0	565
	Verzamel-subsidie: Flexibel budget burgerkracht	11	11
	Verzamel-subsidie: Ouderen Alifa was 6501144	299	
	Verzamel-subsidie: Plaatselijke ouderenorg. was 6500252	23	24
	Verzamel-subsidie: Specifiek jongerenwerk was 6500281	359	1
	Verzamel-subsidie: Verz subs AV; begeleid participatie	732	742

	Verzamel-subsidie: Verz subs AV; dagbesteding	2.263	2.357
	Verzamel-subsidie: Verz subs AV; ondersteun huishouden	18	19
	Verzamel-subsidie: Verz subs AV; regel dagelijkse zaken	244	247
	Verzamel-subsidie: Vrijwilligers jeugdwer was 6500268	35	36
	Art. 1 Overijssel	117	118
	IVN Ver natuur en milieueducatie	2	2
	KBO Enschede, Kath. Bond v. Ouderen	3	3
	LOGE Lokaal Overleg Gehandicape E'de	3	3
	NIVON Enschede	4	5
	PCOB Protestants Christ. Ouder. Bond	3	3
	Stichting SES Activiteiten	674	1.044
	Stichting Intercultureel Vrouwencent	53	54
	Stichting Maatschappelijke Dienstver	287	297
	Tactus Verslavingszorg	278	
	Vluchtelingenwerk Enschede, st.	84	86
	HALT Twente	57	57
	Stichting Dierenopvangcentr Enschede	267	271
	Stichting Alifa	2.654	2.691
	MEEReizen	9	9
	Mediant	278	
	Zorgbelang Overijssel	6	6
	Stichting Leendert Vriel	16	16
	RIBW Groep Overijssel	0	
	Vereniging Humanitas, District Oost	472	478
	Stichting Helmgras	0	
	Rode Kruis Enschede	6	6
	Slamat Datang	3	3
	Ned Hindoe Ouderenbond	3	3
	Aveleijn	26	27
	M-Pact	724	780
Totaal product: Algemene Maatschappelijke Voorzieningen		10.014	9.964
Ondersteuning wijkteams	GGD Twente	176	179
	Slachtofferhulp Nederl. Regio Twente	43	44
	Stichting Maatschappelijke Dienstver	9.627	9.257
	Stichting Alifa	715	725
	Vereniging Humanitas, District Oost	446	453
Totaal product: Ondersteuning wijkteams		11.007	10.658

Totaal programma: Vitaal en sociaal		86.132	85.844
<i>F&O: Doel - Optimaal faciliteren van gemeentelijke taken passend bij primaire proces</i>		100	110
Interne dienstverlening	TV Enschede - FM	100	110
Totaal product: Interne dienstverlening		100	110
Totaal programma: Financien en organisatie		100	110
<i>Totaal</i>		<i>105.782</i>	<i>105.604</i>

Toelichting

De middelen Beschermd wonen (totaal 31,5 miljoen euro), Maatschappelijke Opvang (totaal 9,1 miljoen euro) en Vrouwenopvang (totaal 6,7 miljoen euro) ontvangt Enschede van het Rijk als zijnde centrumgemeente. Inzet van de middelen vindt plaats in overleg met de regiogemeenten. De middelen worden voor een groot deel ingezet via subsidies.

Deze subsidies voor Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang zijn in 2021 onder de diverse "verzamel-subsidies" opgenomen. Na ontvangst van de subsidieaanvragen volgt er een toekenning.

Verzamelsubsidies Beschermd Wonen betreffen onder meer: RIBW, Tactus, Leger des Heils, Humanitas Onder Dak Twente, JP van den Bent, Zekere Basis.

Verzamelsubsidies Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang betreffen onder meer: Humanitas onder Dak Twente, Jarabee, Leger des Heils, Surplus, Tactus, Veilig Thuis Twente, Coördinatiecentrum Mensenhandel, Avedan, Kadera, Mediant, Wijkkracht, Reclassering Nederland.

Daarnaast is voor 3,6 miljoen euro aan de verzamelsubsidies voor algemene voorzieningen opgenomen.

De taakstellingen efficiency subsidies Vitaal en Sociaal en niet indexeren van subsidies in programmabegroting 2018, samen 825.000 euro, is ingevuld binnen het Enschedse aandeel Wmo-Beschermd Wonen. De taakstelling op subsidies uit het coalitieakkoord en gemeentebegroting 2019-2020 van 1 miljoen euro (in de voorgaande begroting bijgesteld naar 500.000 euro) is nog niet toegewezen aan subsidieontvangers en is daardoor nog niet verwerkt in bovenstaande subsidiebedragen.

Een aantal subsidies zijn programma overstijgend. Deze zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Bedragen * 1000 euro

Omschrijving	Begroting 2021	Begroting 2022
Programmaoverstijgende subsidies		
Aveleijn	26	27
Concordia Kunst & Cultuur	1.157	1.083
GGD Twente	192	194
Gemeente Hengelo	230	230
Jarabee	0	717
M-Pact	792	849
Mediant	514	188
Museumfabriek	1.622	1.625
Orkest van het Oosten	130	94
RIBW Groep Overijssel	91	91
Sonnevanck, Jeugdtheater	54	54
Stichting Alifa	3.437	3.486
Stichting Maatschappelijke Dienstver	10.620	10.214
Tactus Verslavingszorg	706	383
Tetem	400	406
Twentse Schouwburg nv	6.619	6.712
Vereniging Humanitas, District Oost	918	931
Vluchtelingenwerk Enschede, st.	84	86
Totaal	27.591	27.370

6.8. Meerjaren Prognose Parkeerbeheer

Jaarlijks valt de doorkijk van de Meerjaren Prognose Parkeerbeheer (MPP) samen met de totstandkoming van de gemeentebegroting. De totale begrote omzet in 2022 bedraagt 13,9 miljoen euro.

1. Meerjaren Prognose Parkeren 2021

In de Meerjaren Prognose Parkeren (MPP) 2022 en verder, wordt rekening gehouden met een positief exploitatieresultaat van 1,7 miljoen euro over 2022. Dit positieve exploitatieresultaat is onderdeel van de algemene middelen.

Het verschil in de lasten tussen de begrotingsjaren 2021 en 2022 wordt veroorzaakt door:

- hogere kapitaallasten als gevolg van een hoger investeringsniveau (119.000 euro);
- hogere materiele uitgaven mede als gevolg van prijsindexatie (151.000 euro);
- hogere dotatie aan de voorziening onderhoud (7.000 euro);
- hogere zakelijke lasten (36.000 euro)
- hogere lasten overig (8.800 euro).

Het verschil in de baten tussen de jaren 2021 en 2022 wordt veroorzaakt door:

- hogere opbrengsten voor garage parkeren (230.000 euro);
- hogere opbrengsten voor straat parkeren (142.000 euro).

Het verschil in de mutaties op de reserve parkeren tussen de jaren 2021 en 2022 ontstaat door:

- Lagere dotatie aan de reserve parkeren (500.000 euro)
- Lagere onttrekking aan de reserve parkeren (11.000 euro)

2. Parkeerinkomsten 2022 ev

In het coalitie akkoord is de afspraak opgenomen om de parkeertarieven ieder jaar 0,10 euro te verhogen. Deze verhoging is vorig jaar (2021) niet doorgevoerd gezien de impact van corona op de stad. Om de in het middelenkader begrote opbrengsten voor 2022 te realiseren zou eigenlijk een correctie plaats moeten vinden door het tarief met 0,20 euro te verhogen. Dit is gezien de effecten van corona en de zware tijd die ondernemers op dit moment ondervinden niet wenselijk. Daarom wordt er voor gekozen om in 2022 de reguliere 0,10 euro te verhogen en in de jaren 2023 en 2024 nogmaals 0,10 euro per jaar te verhogen zodat structureel wel de begrote opbrengsten worden gerealiseerd. Door de dotatie groot onderhoud van het parkeerbedrijf in 2023 uit te stellen kan het tekort van het niet verhogen van 0,20 euro in 2023 worden opgevangen. In 2022 is er dan nog een eenmalig tekort dat opgenomen wordt in het middelenkader. Daarbij verwachten we, op basis van de meicirculaire 2021, dat het kabinet ook nog komt met aanvullende coronacompensatie voor inkomstenderving o.a. op parkeren.

3. Onderhoudsvoorziening parkeren

In 2021 wordt een bedrag van 356.000 euro toegevoegd aan de reserve en wordt een bedrag van 596.000 euro voor (groot) onderhoudswerkzaamheden aan de voorziening onttrokken. Op basis van contractuele afspraken wordt een deel van de onderhoudskosten en vervangingsinvesteringen in rekening gebracht bij partners.

4. Reserve.

In het raadsbesluit bij de PB2011-2024 zijn diverse deelreserves parkeren samengevoegd tot de reserve parkeren. Elk van de deelreserves hebben een eigen functie. Voor het opvangen van schommelingen in de parkeerexploitatie is 1.000.000 euro opgenomen.

5. Parkeren bezoekers MST in de H.J. van Heekgarage.

In het product parkeerbeheer worden de resultaten meegenomen uit de aanpassing van de H.J. van Heekgarage voor het Medisch Spectrum Twente (MST).

6. Fiscaliteit

Vanaf 2016 vallen de activiteiten van het parkeerbedrijf onder de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (vpb) voor zover sprake is van een fiscale onderneming. Over de fiscale winst die het parkeerbedrijf maakt met haar ondernemingsactiviteiten dient vennootschapsbelasting betaald te worden. Binnen het parkeerbedrijf is er sprake van uitoefening van overheidsactiviteiten (straat parkeren) en ondernemingsactiviteiten (garage parkeren). Straat parkeren en garage parkeren worden apart getoetst. Over de overheidsactiviteiten is weliswaar sprake van een fiscale onderneming, maar is geen vennootschapsbelasting verschuldigd, omdat een vrijstelling kan worden toegepast.

Voor het garage parkeren wordt jaarlijks beoordeeld of sprake is van een fiscale onderneming. Eén van de criteria is dat sprake moet zijn van 'winst'. Jaarlijks wordt er zowel op basis van de begroting als op basis van de realisatie een fiscale geactualiseerde winsttoets gedaan voor het garage parkeren. De uitkomst van de winsttoets op basis van de begroting 2016, 2017, 2018, 2019 en 2020 van het parkeerbedrijf laat zien dat er (nog) geen fiscale winst wordt behaald waarover vennootschapsbelasting verschuldigd is.

6.9. Aangenomen moties en amendementen

6.10. Overzicht dilemma's en externe effecten

Externe effecten

Gemeentefonds

In de Gemeentebegroting 2021-2024 was de stand van het Gemeentefonds berekend op basis van de septembercirculaire 2020. In deze zomernota is ook decembercirculaire 2020 meegenomen. Voor de meicirculaire wordt hieronder wel de doorrekening getoond. De meicirculaire is echter nog niet verwerkt in het saldo middelenkader en het college heeft hierop nog niet bijgestuurd. De redenen hiervoor zijn meerledig:

- De meicirculaire is dit jaar laat uitgekomen waardoor de doorrekening pas beschikbaar was vlak voor het moment waarop de zomernota in het college vastgesteld moest worden. Normaliter is dat geen probleem als de impact van de meicirculaire beperkt is. Deze meicirculaire bevat echter zo'n fors nadeel dat het niet meer gaat om kleine bijstellingen op alle voorbereidingen die zijn gedaan rondom de zomernota maar echt een nieuwe integrale afweging vraagt. Dat was op zo'n korte termijn niet meer mogelijk. Deze meicirculaire is daarmee opnieuw een voorbeeld van hoe grote schommelingen in de rijksuitkeringen het voor gemeenten erg lastig maken om te sturen. Voor nu is gekozen om de raad te informeren over de uitkomst van de meicirculaire maar nog niet bij te sturen in het middelenkader.
- Uit een historische analyse die is gedaan in het kader van een onderzoek naar ons financieel beleid blijkt dat kortingen in de meicirculaire vaak (deels) weer worden teruggedraaid bij de septembercirculaire. In de stedelijke commissie van 15 maart 2021 heeft de raad daarom ook al de voorkeur uitgesproken om, net als veel andere gemeenten, nog maar 1 keer per jaar bij te sturen op de verschillende circulaires die in een jaar uitkomen. Nu de meicirculaire voor kennisgeving aannemen en pas bij de begroting, als ook de septembercirculaire bekend is, op het saldo van deze circulaires bijsturen draagt daarmee bij aan het creëren van rust. Zowel bestuurlijk, politiek als in de stad.
- De komende maanden komt naar verwachting nog informatie beschikbaar die, naast de meicirculaire en septembercirculaire, nog grote impact kan hebben op het middelenkader. Zo wordt uitgekeken naar een besluit door het kabinet ten aanzien van het structureel beschikbaar stellen van extra jeugdgeden, komt er nieuw verdelvoorstel voor het gemeentefonds beschikbaar en zal een nieuw kabinet mogelijk een coalitieakkoord presenteren. Het is verstandiger om al deze ontwikkelingen in één keer te wegen en op één moment tot bijsturing in het middelenkader te komen.

Zoals in onderstaand overzicht te zien is valt de meicirculaire flink negatief uit. Dit komt omdat het rijk verwacht de komende jaren minder geld uit te geven door lagere loon- en prijsontwikkeling, lagere rentelasten en een lagere afdracht aan de EU. Daarbij valt het nadeel voor Enschede groter uit dan voor de referentiegroep van 100.000+ gemeenten omdat Enschede minder hard groeit.

Gemeentefonds in duizend euro	2022	2023	2024	2025
Decembercirculaire 2020				-2.099
Totaal accreswijziging gemeentefonds tov begroting 2021				-2.099
Meicirculaire 2021	-1.653	-2.862	-4.017	-4.126

Nog niet verwerkt in middelenkader	-1.653	-2.862	-4.017	-4.126
---	--------	--------	--------	--------

Indexatie lonen, prijzen, rente en ozb

Het middelenkader wordt jaarlijks aangepast op een aantal externe effecten, zoals ontwikkelingen op het gebied van lonen, prijzen, rente en ozb. Het betreft een actualisatie van ramingen, gebaseerd op cijfers van het CPB en andere parameters. In de onderstaande tabel zijn deze externe effecten benoemd.

Indexatie lonen, prijzen, rente en ozb in duizend euro	2022	2023	2024	2025
1. Prijsontwikkeling	-2.240	-2.240	-2.240	-2.240
2. Ontwikkeling loonkosten	-3.750	-3.750	-3.750	-3.750
3. Premiestijgingen pensioen	-250	-250	-250	-250
4. Loon- prijscompensatie Gemeenschappelijke Regelingen	-168	-168	-168	-168
5. Indexatie onderwijshuisvesting	0	0	0	-192
6. Dekking vanuit stelpost loon-prijscompensatie	6.400	6.400	6.400	6.400
7. Indexatie OZB	831	831	831	831
8. Treasury	478	835	857	347
Totaal	1.301	1.658	1.680	978

1. Prijsontwikkeling

Het CPB gaat in de prognoses uit van een inflatie van 1,4% in 2022. Dit leidt tot een stijging van de prijzen met 2,2 miljoen euro.

2. Ontwikkeling loonkosten

Het CPB gaat in de prognoses uit van een loonstijging van 1,5% vanaf 2022. Dit percentage is overgenomen en zorgt voor een kostenstijging van 3,8 miljoen euro. De nieuwe gemeente CAO moet nog worden vastgesteld. Het kan dus zijn dat van dit bedrag moet worden afgeweken.

3. Ontwikkeling premiestijging pensioen

Historisch gezien houden we gemiddeld genomen rekening met 1,4 % stijging. Omdat een forse premiestijging werd verwacht is vorig jaar rekening gehouden met een pensioenpremie stijging van 2%. Dit jaar wordt een percentage van 1% voorgesteld. Dat zorgt vanaf 2021 voor 500.000 euro aan extra lasten.

4. Loon- prijscompensatie Gemeenschappelijke Regelingen

In de raadsbrief over de ontwerpbegrotingen van gemeenschappelijke regelingen d.d. 11 mei 2021 bent u geïnformeerd over loon- prijscompensatie bij gemeenschappelijke regelingen. De dekking hiervoor vanuit de begrote stelpost voor loon- en prijscompensatie is niet voor alle organisaties afdoende. Dit heeft te maken met de afwijking tussen de vermelde percentages en de indexaties die vanuit twents verband toegevoegd worden aan de budgetten. Reden hiervoor is dat de gemeenschappelijke regelingen al vroeg in het jaar hun begrotingen opstellen en daarvoor de informatie gebruiken zoals deze is gepubliceerd op Prinsjesdag van het vorige jaar. De gemeente stelt pas later haar middelenkader op en benut de percentages die bij de voorjaarsnota van het rijk worden gepubliceerd. Dit is de reden dat de Regio Twente (98.000 euro) en de Veiligheidsregio (70.000 euro) zijn opgenomen voor loon- en prijscompensatie (totaal 168.000 euro).

5. Indexatie onderwijshuisvesting

Als dekking voor de kapitaallasten van gedane onderwijsinvesteringen is in 2011 afgesproken dat het product onderwijshuisvesting jaarlijks geïndexeerd wordt. Dit heeft in 2025 een last van 192.000 euro tot gevolg.

6. Dekking vanuit de stelpost loon-prijscompensatie

In de stelpost loon-prijscompensatie is voor 2022, 2023, 2024 en 2025 een bedrag van 6,4 miljoen euro beschikbaar voor het opvangen van loon- en prijsontwikkelingen vanaf 2021.

7. Indexatie OZB

Uitgaande van inflatie zorgt indexatie van de ozb en overige belastingen voor een extra opbrengst van 831.000 euro.

8. Treasury

Het positieve verschil t.o.v. de gemeentebegroting 2021-2024 ontstaat door lagere rentelasten als gevolg van neerwaarts bijstellen van de verwachte rentepercentages voor zowel de verwachte herfinanciering als voor de kortlopende financiering in deze jaren. Wel wordt rekening gehouden met een (beperkte) stijging van de rente in de komende jaren. Op dit moment is de rente al stijgende nu het lijkt dat de coronacrisis aflopend is en de economische groei weer aantrekt. De omslagrente is overigens ongewijzigd en blijft 1,5%. De rentebaten vanuit de kapitaallasten zijn naar beneden bijgesteld nu blijkt dat de omvang van de activa lager is dan waarmee eerder rekening is gehouden.

Overzicht dilemma's

Anders dan voorgaande jaren kiest het college er dit jaar niet voor om de Raad beleidswensen en knelpunten voor te leggen. In deze paragraaf worden de keuzes voor het middelenkader van de zomernota in de vorm van dilemma's voorgelegd. Gestart wordt met de onderwerpen die aan het middelenkader worden toegevoegd. Gevolgd door onderwerpen die in mindering worden gebracht op het middelenkader. Deze dilemma's (wat niet meer doen om een toegevoegd onderwerp te kunnen bekostigen) zorgen per saldo voor onderstaand resultaat. Dit saldo wordt toegevoegd aan het saldo van het middelenkader zoals opgenomen in de inleiding van dit hoofdstuk.

(x 1.000 euro)	2022	2023	2024	2025
Toevoeging aan middelenkader	15.059	12.430	11.720	11.041
Besparing op het middelenkader	-13.225	-12.854	-12.330	-12.330
Saldo	1.834	-424	-610	-1.289

De onderwerpen die worden toegevoegd zijn ingedeeld in de categorieën aflopende reeksen (taken waarvan de middelen stoppen of aflopen), wettelijke taak zonder voldoende middelen, onhaalbare taakstellingen en nieuw beleid en visies. Voor enkele onderwerpen zijn incidenteel middelen opgenomen (alleen in 2022 en/of 2023). Het college laat de keuze voor het continueren van deze onderwerpen (en het vinden van dekking) aan het nieuwe college. Alle onderwerpen uit onderstaande tabel worden toegevoegd aan het middelenkader. De toelichtingen op de onderwerpen staan onder de tabel. In bijlage 4 staan onderwerpen die op dit moment wel actueel zijn, maar door het college niet in het middelenkader zijn opgenomen.

Onderwerp in duizend euro	2022	2023	2024	2025
Aflopende reeksen				
1. Samenwerking kennisinstellingen	50	100	0	0
2. Vertrouwenspersoon en Cockpit	223	223	223	223
3. Formatie accountmanagement Technology Base	60	0	0	0
4. Areaaluitbreiding	81	81	81	81
5. Maatschappelijke huisvesting Stroinkshuis	80	0	0	0
6. Vervolg geven aan Bed, Bad, Brood	130	0	0	0
7. VPB reclame	200	200	200	200
8. Leges evenementen niet kostendekkend	217	0	0	0
9. Foundersbijdrage Novel-T	0	275	275	0
10. Combinatiefunctionaris sport in de stadsdelen en sportregisseurs	70	70	0	0
Wettelijke taak zonder middelen				
11. Invoering omgevingswet	300	0	0	0
12. Duurzaamheidsinitiatieven	200	pm	pm	pm
13. Zonne-energie op daken versnellen	300	pm	pm	pm
14. Budget Voogdij/18+	900	0	0	0
15. Indexering SMD uit budget Jeugdhulp	400	400	400	400
16. Volumestijging Wmo	300	300	300	300
17. Privacy Officer	170	85	85	0
18. Zero emissie binnenstad	105	50	235	0
19. Structureel tekort jeugdhulp	3.500	3.500	3.500	3.500
20. FLO kosten Veiligheidsregio Twente	100	100	100	100
Onhaalbare taakstellingen				
21. Betaald parkeren FC Twente	50	0	0	0
22. Inspanningsverplichting zwembad	0	160	160	160
23. Ondersteuning Huishouden	300	200	0	0
24. Minder promotie voor de regio	160	160	160	160
25. Clustering sportaccommodaties	300	233	183	99
Nieuw beleid en visies				
26. Investeren in mobiliteit basisscenario (excl. Centrumkwadraat)	1.045	1.045	1.045	1.045
27. Financiering 0 en 1 fase	750	750	750	750
28. Uitbreiding BOA's	650	650	650	650
29. Aanpak kamerverhuurpanden (incidenteel)	135	0	0	0
30. Aanpak kamerverhuurpanden (structureel)	70	70	70	70
31. Impuls Groen Herstel: kwaliteit binnenstad (planvorming en eerste aanpak in 2022)	200	200		
32. Kwalitatief vergroenen en herstel natuurlijk evenwicht	300	300	300	300
33. Beleidscapaciteit wonen en zorg	100	100	0	0

34. Ondergronds brengen hoogspanningskabels	550	0	0	0
35. Toename taken OZJT	63	63	63	63
36. Investeren in kanselijkheid	100	100	100	100
37. Impuls op samenlevingsgericht werken en participatie	250	250	pm	pm
38. Impuls groen herstel: toekomstbestendige bedrijventerreinen	100	0	0	0
39. Fietsvisie basis	135	375	750	750
40. Materieel budget opgaven en instrumenten visie Landelijk Gebied	350	350	350	350
41. Extra inzet voor vroeg-signalering schulden en nazorg detentie	140	140	140	140
42. Basisbaan	pm	pm	0	0
43. Kapitaallasten investeringsagenda	1.600	1.600	1.600	1.600
44. Emancipatie / inclusie-agenda	25	pm	pm	pm
45. Parkeerinkomsten 2022 en 2023	300	300	0	0
Totale toevoeging aan middenkader	15.059	12.430	11.720	11.041
46. Extra inkomsten gemeentefonds	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
47. Uitstel dotatie groot onderhoud parkeerbedrijf	0	-300	0	0
48. Bodem gelden 2016-2020	-410	0	0	0
49. Structurele ruimte Vitaal en Sociaal	-2.298	-2.298	-2.298	-2.298
50. Stelpost Sociaal Domein	-3.500	-3.500	-3.500	-3.500
51. Incidentele ruimte inkomensondersteuning	-385	-124	0	0
52. Incidentele ruimte transformatiereserve	-100	-100	0	0
53. Correctie loon- en prijscompensatie maatschappelijke- en vrouwenopvang	-532	-532	-532	-532
Totale besparing op het middenkader	-	-	-	-
	13.225	12.854	12.330	12.330

Toelichting op de toevoeging van het middenkader

1. Samenwerking kennisinstellingen

Voor Enschede heeft de samenwerking met de kennisinstellingen, als drager van nieuwe kennis en innovatie en economische groei in de regio, hoge prioriteit. Tegelijkertijd zijn er structureel geen middelen om te voorzien in de personele capaciteit om die samenwerking vanuit de gemeente succesvol gestalte te geven. Voor continuering van het convenant met de vier kennisinstellingen zijn eveneens middelen nodig 50.000 euro structureel.

2. Vertrouwenspersoon en Cockpit

Binnen de beleidsafdeling Strategie en Beleid is sprake van niet ad-gefinancierde inzet van beleidsadviseurs. Het gaat daarbij om taken waarbij gesproken wordt van nog te realiseren omzet. De taken worden wel verricht, de dekking ervoor is echter niet beschikbaar. Het gaat daarbij als eerste om de werkzaamheden voor de Cockpit. Dilemma is dat de Cockpit als onmisbaar wordt beschouwd in de advisering van Raad en college. Er is echter geen dekking (183.000 euro) voor de uitvoering van deze taak. De consequentie hiervan is dat uitvoering van deze werkzaamheden zou moeten stoppen. Tweede onderdeel betreft de

werkzaamheden van de interne vertrouwenspersoon. Deze kosten bedragen 40.000 euro per jaar.

3. Formatie accountmanagement Technology Base

Gezien de complexiteit van de ontwikkelingen bij Techbase is het wenselijk de inzet vanuit het team Economie in de rol van accounthouder/gedelegeerd opdrachtgever te continueren. Als hier geen middelen voor beschikbaar worden gesteld, komt adequate bestuursadvisering en interne coördinatie onder druk te staan.

4. Areaaluitbreiding

Betreft de jaarlijkse optelsom van uitbreiding en krimp van de openbare ruimte. De benodigde kosten voor beheer en onderhoud van alle assets betreffen materiële kosten, kosten inzet derden, kosten vanuit fte inzet eigen personeel en fte inzet vanuit Onderhoud Enschede BV.

5. Maatschappelijke huisvesting Stroinkshuis

Dit Doe-Mee-Huis is de afgelopen tien jaar gefinancierd, het contract met de Woningcorporatie loopt af. Verlenging is noodzakelijk totdat de visie maatschappelijk vastgoed gereed is.

6. Vervolg geven aan Bed, Bad, Brood

Dit is een voortzetting van de huidige voorziening naar 2022. Deze afweging wordt jaarlijks gemaakt.

7. VPB reclame

Per 1 januari 2016 is de vennootschapsbelastingplicht ontstaan voor overheidsondernemingen. Deze ondernemingen kunnen voor hun ondernemingsactiviteiten vennootschapsbelastingplichtig zijn. Toetsing van ondernemingsactiviteiten heeft ertoe geleid dat de gemeente Enschede voor een aantal activiteiten aangifte doet voor de vennootschapsbelasting waaronder Reclame openbare terreinen. Er speelt een uitvoerige landelijke discussie over de vennootschapsbelastingplicht van reclame. De Gemeente Enschede heeft het standpunt ingenomen dat de reclame niet leidt tot heffing van Vennootschapsbelasting. De Belastingdienst heeft echter een ander standpunt. Om te voorkomen dat 8% belastingrente in rekening wordt gebracht is besloten om reclame met ingang van 2016 toch in de aangifte op te nemen om vervolgens in bezwaar te gaan tegen de eigen aangifte. Op grond van de reclame inkomsten is de gemeente jaarlijks ongeveer 200.000 euro aan vennootschapsbelasting verschuldigd aan de fiscus. In de risicoparagraaf is een kans opgenomen dat ons bezwaar gegrond wordt verklaard.

8. Leges evenementen niet kostendekkend

Enschede ontwikkelt zich steeds verder tot een evenementenstad met een nationale uitstraling en aantrekkingskracht. Dit draagt bij aan de strategische doelen van de stad. Het is onduidelijk of er in 2022 weer sprake kan zijn van een volwaardig evenementenseizoen. Onze ambitie blijft onverkort overeind: we willen als evenementenstad verder groeien en daarmee bezoekers van buiten de regio trekken. Het aantal grote evenementen met bezoekersaantallen tussen de 10.000 en 50.000 zien wij toenemen. Veiligheid is daarbij een steeds groter thema geworden, waarbij de toetsing ook uitgebreider en diepgaander is geworden. Hierdoor maken wij al jaren gemiddeld veel meer kosten en zijn de leges niet kostendekkend. Het afgelopen jaar is in verband met de coronacrisis niet representatief geweest, maar de voorgaande jaren heeft de kostendekkendheid tussen de 15% en 20% geschommeld. Dat zorgt voor 217.000 euro extra kosten.

Voor 2021 heeft het college door onder meer covid-19 afgezien van de in de coronanota 2020

aangekondigde verhoging van de leges voor (commerciële) evenementen. 2022 is waarschijnlijk weer een normaal jaar voor de evenementen. De sector heeft een extra impuls nodig om weer op gang te komen. Dat verhoudt zich slecht met een legesverhoging specifiek voor deze sector. Daarom wordt gevraagd om een intensivering van 217.000 euro voor 2022.

9. Foundersbijdrage Novel-T

Voortzetting rol als Founder van Novel-T. Met directe beïnvloeding van inzet totale begroting van Novel-T. Met toenemende rol van Novel-T in clusterontwikkeling in m.n. Enschede (op Kennispark / in Connect-U) is aparte bekostiging vanuit Enschede nodig.

10. Combinatiefunctionaris sport in de stadsdelen en sportregisseurs

Het betreft de cofinanciering van de inzet van de sportregisseurs en de combinatefunctionarissen voor naschoolse sportactiviteiten in de stadsdelen, in relatie met de stadsdeelagenda's. Het vervolg na 2023 wordt bepaald aan de hand van de evaluatie en de nieuwe sportnota.

11. Invoering omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet leidt tot onvoorziene kosten, waarin het beschikbare structurele budget van 300.000 euro niet voorziet. Dat structurele budget loopt in 2022 af en gaat met name naar extra medewerkerscapaciteit (voorbereiding Omgevingsvisie/Omgevingsplan, verbetering werkprocessen en begeleiding van versnelling/invoering Digitaal Stelsel Omgevingswet).

Voor 2022 is er voor de verschillende onderdelen binnen de Omgevingswet extra geld nodig (o.a. in verband met de uitgestelde inwerkingtreding van de wet). Deze kosten niet voorzien en noodzakelijk voor een goede implementatie van de wet en optimalisatie van dienstverlening. Dit draagt met name bij aan het strategische doel Goed Bestuur en is ook van belang voor alle strategische doelen. Hernieuwd uitstel van de Omgevingswet of andere onverwachte ontwikkelingen kunnen tot een verdere kostenverhoging in 2022 en verder leiden (pm-post).

12. Duurzaamheidsinitiatieven

Duurzaamheidsinitiatieven worden middels een gebiedsgerichte aanpak zorgvuldig ingepast. Om dit op te pakken zijn middelen benodigd om in de opstartfase (0/1) begeleiding te geven aan alle (particuliere) duurzaamheidsinitiatieven waarbij het om de opwek van zonne- en windenergie gaat. Voor de overgangperiode naar de nieuwe coalitie wordt gevraagd hier in 2022 voor 200.000 euro beschikbaar te stellen. Ondertussen agenderen we de zoektocht naar fondsen en middelen voor de totale uitvoering van de energietransitie, zodat we ook na 2022 door kunnen met de begeleiding van duurzaamheidsinitiatieven.

13. Zonne-energie op daken versnellen

Het college wil aanvullend op de duurzaamheidsinitiatieven de duurzame energieopwekking op daken extra ondersteunen en faciliteren en stelt daar 300.000 euro extra voor beschikbaar. De focus op daken volgt uit de wens om het gebruik van het landelijk gebied voor energieopwekking zo veel als mogelijk te beperken en daarom maximaal gebruik te maken van toch al bebouwd gebied.

14. Budget Voogdij/18+

Vanuit het nacalculatie-effect op dit onderdeel van het budget Jeugdhulp is Enschede de laatste 2 jaar structureel gekort op dit budget. Voor 2021 was de afspraak om het effect (ruim 900.000 euro) op te vangen binnen geheel sociaal domein. Dit effect zou meegenomen

worden in het nieuwe verdeelmodel van het Gemeentefonds. De invoering hiervan is uitgesteld tot 2023. Dat betekent dat voor 2022 opnieuw incidenteel dekking nodig is.

15. Indexering SMD uit budget Jeugdhulp

De indexering van de subsidie aan de SMD ten behoeve van de wijkteams is bij de overgang van de nieuwe taken niet goed opgenomen in de begroting. Dat moet voor 400.000 euro hersteld worden.

16. Volumestijging Wmo

Dit betreft een autonome groei van het beroep op Wmo-voorzieningen die met name wordt veroorzaakt door vergrijzing. Voor dit knelpunt wordt een beroep gedaan op het accres van het Gemeentefonds.

17. Privacy Officer

Doordat het informatiebeveiliging- en privacybeschermingsdomein groeit en ook bewustwording op dit gebied toeneemt komt er meer werk op de organisatie af. Voor een goede borging van de privacybescherming is naast kennis van de AVG ook specifieke kennis van sectorale wet- en regelgeving nodig. Dat vraagt om een decentrale aanpak om de privacybescherming in alle domeinen van de gemeente te organiseren. Hiervoor zijn gezamenlijk 2 fte's nodig.

18. Zero emissie binnenstad

Conform motie 'Zero Emissie Binnenstad Distributie' en raadsvoorstel 'Zero Emissie Stadslogistiek en toegangsbeleid stadserf' zijn dit de investeringskosten voor het invoeren van een Zero Emissie zone op het Stadserf. Dit leidt tot minder en schoner verkeer en is in lijn met het klimaatakkoord waarin is vastgelegd dat de 30 tot 40 grootste gemeentes van Nederland zero emissie stadlogistiek moeten hebben.

19. Structureel tekort jeugdhulp

In 2020 heeft AEF in opdracht van het Rijk (ministeries van VWS, Financiën, BZK en JenV) en de VNG onderzocht of er structureel extra middelen nodig zijn voor de uitvoering van de Jeugdwet en welke maatregelen er genomen kunnen worden om de kosten te verlagen. Het onderzoek heeft aangetoond dat gemeenten al jaren onvoldoende middelen krijgen om de Jeugdwet uit te voeren. Dat constateren we ook in Enschede en daar maken we ons ook al jaren hard voor. We hebben een analyse uitgevoerd hoe groot het structurele tekort op jeugdhulp is dat we vooruitkijkend af te dekken hebben. We schatten dit in op 3,5 miljoen euro. Dit tekort bestaat uit 2 componenten:

- Lopende taakstellingen op Jeugdhulp niet haalbaar (1,7 miljoen euro). We hebben onze lopende taakstellingen afgezet tegen de 19 maatregelen uit het AEF rapport. Hieruit is op te maken dat 1,7 miljoen euro (van de in totaal 13,2 miljoen euro aan lopende taakstellingen in het sociaal domein) niet te realiseren zijn.
- Autonome ontwikkeling volume Jeugdhulp (1,8 miljoen euro). Uit de verdiepende analyse blijkt dat sprake is van een autonome groei van Jeugdhulp. Op basis van de toegenomen zorgvraag in de laatste 5 jaar gaat het om 16%. Dit blijkt ook uit de analyse van het AEF rapport. De verwachting is dat deze autonome groei zich de komende periode doorzet en dat dit zich vertaalt in 1,8 miljoen euro nadeel.

Vanzelfsprekend blijven we sturen op effectieve en efficiënte uitvoering van jeugdzorg en het omlaag brengen van gemiddelde kosten per client. Samen met het Rijk en de VNG werken we aan een hervormingsagenda welke moet leiden tot een beter beheersbaar stelsel waarin zorg beschikbaar is voor kinderen die dat echt nodig hebben.

20. Extra kosten Veiligheidsregio Twente

In het verleden zijn afspraken met de Brandweer gemaakt t.a.v. de financiering van personele voorzieningen, bijvoorbeeld de FLO (functioneels leeftijdsontslag). Wijzigingen in externe factoren en in de bekostigingssystematiek leiden tot aanpassing van de bijdrage.

21. Betaald parkeren FC Twente

Betreft een voornemen om met FC Twente nieuwe gebruiksovereenkomsten aan te gaan met huurpenningen voor het gebruik van de gemeentelijke parkeerterreinen tijdens voetbalwedstrijden. Mede door corona is 2021 niet haalbaar.

22. Inspanningsverplichting zwembad

De inspanningsverplichting van 160.000 euro zoals opgenomen in het raadsbesluit is niet te realiseren. Sportaal heeft met behulp van externe expertise een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd in samenspraak met vertegenwoordigers van gebruikers naar zwembad-configuraties en bijbehorende exploitatie (op basis van 'Total Cost of Ownership'). In de gekozen configuratie met de meest rendabele exploitatie is de 160.000 euro niet te besparen.

23. Ondersteuning huishouden

In het collegevoorstel met betrekking tot dit onderwerp is aangegeven dat de besparing pas na 2023 gerealiseerd kan worden. In 2022 en 2023 worden de besparingen al deels gerealiseerd.

24. Minder promotie voor de regio

Invulling van de taakstelling lijkt een onhaalbare zaak als we kijken naar de ontvlechting / herinrichting van de Regio. Bovendien is de inschatting dat de ondernemers eerder een impuls op promotie nodig hebben na deze coronacrisis. Alternatief zou zijn om de taakstelling in te vullen door verlaging van het budget van Enschede Promotie (EP). Die zijn afgelopen jaren bij bezuinigingen al gekort, op enig moment is toeristenbelasting ingevoerd om verdere kortingen op hun budget te voorkomen. De meeropbrengst van de toeristenbelasting was bestemd voor EP, maar dat is twee jaar geleden bij de zomernota teruggedraaid. Daarom wordt voorgesteld deze taakstelling te laten vervallen.

25. Clustering sportaccommodaties

Op basis van de huidige plannen in combinatie met de investeringen in Diekman-Oost en de Multifunctionele Sportaccommodatie Zuid is een gefaseerde besparing mogelijk van 201.000 euro. Een bedrag van 99.000 euro is daarmee niet te realiseren. Hiervoor zijn de investeringen in de Multifunctionele Sportaccommodatie in Zuid en Diekman-Oost noodzakelijk in combinatie met de kosten voor het slopen en het afboeken van activa die bij clustering overtollig worden. Deze worden in de investeringsagenda opgenomen

26. Investeren in mobiliteit basisscenario (excl. Centrumkwadraat)

Mobiliteit is cruciaal voor een leefbare, aantrekkelijke en bereikbare stad. De mobiliteitsopgave die we hebben is fors. En de beschikbare middelen zijn ontoereikend om het basisoniveau van doorstroming, verkeersveiligheid en onderhoud van verkeerslichten in stand te houden. Er is daarom behoefte aan structurele middelen hiervoor. De investeringsreeks voor het basisscenario loopt tot 2032 op van 250.000 euro tot een structurele last van 1,2 miljoen euro (exclusief het basisscenario fiets van 750.000 euro. Die is apart opgenomen in het middelenkader). Gemiddeld is een reeks van afgerond 1 miljoen euro voor mobiliteit aan het middelenkader toegevoegd.

Het restant van de structurele reeks welke in de beginjaren niet volledig benut wordt is aan het einde van de afschrijvingstermijn nodig om het tekort af te dekken. De reserve mobiliteit functioneert voor dit deel als een egaliseringsreserve vaste activa. Het niet benutte deel van deze reeks wordt in de reserve gestort en wordt onttrokken zodra de jaarlijkse kapitaallast boven de gemiddelde reeks komt. Deze werkwijze is conform BBV regels.

27. Financiering 0 en 1 fase

De gemeente heeft AD budget (algemene dekkingsmiddelen) voor het aanjagen, beoordelen en toetsen van nieuwe initiatieven. Dit kunnen initiatieven van derden zijn (projectontwikkelaars maar ook particulieren) en eigen initiatieven. De zogenoemde 0 en 1 (kaderstellende) fase van projecten. Deze fase doorloop je altijd bij alle nieuwe projecten en initiatieven en hoort bij de basistaken van de gemeente in de ruimtelijke ontwikkeling. Deze werkzaamheden (en de uren die we daar dus in maken) kunnen we niet via kostenverhaal of anderszins op de initiatiefnemer afwentelen. Voor 2021 is ruim 1,7 miljoen euro budget beschikbaar voor de 0 en 1 fase. Terwijl alle geplande initiatieven die drukken op het 0 en 1 budget vragen om 2,3 miljoen euro. 2021 is daarmee geen uitzondering, in 2020 zijn we ook al gestart met meer initiatieven dan we middelen en capaciteit hadden. Het beeld is dat dit de komende jaren niet anders zal zijn, integendeel, de investeringsagenda, zal een extra beroep betekenen op de middelen voor 0 en 1 werkzaamheden.

28. Uitbreiding BOA's

De maatschappelijke vraag naar handhaving voor diverse aandachtsvelden neemt toe (zoals voor een veilige openbare ruimte, overlast van jongeren, gebiedsverboden in de binnenstad, drugsafval en de naleving van de drank & horecawet). Dit hangt samen met de verschuiving van taken van politie naar gemeente. De gemeentebegroting biedt onvoldoende ruimte om de benodigde capaciteit van bijzondere opsporingsambtenaren (BOA's) op niveau te brengen en te houden. Daarom is structureel 650.000 euro nodig. Dit dilemma sluit aan bij het aangenomen amendement 'Borgen van veiligheid & preventie: aantal BOA handhavers op ('benchmark')niveau brengen en houden'.

29 en 30. Aanpak kamerverhuurpanden (incidenteel en structureel)

Eind 2019 is gestart met de evaluatie en herijking van het beleid voor kamerverhuurpanden. In het kader van 'de basis op orde' hebben we alle kamerverhuurpanden in Enschede in kaart gebracht. Dit vormt de basis voor het nieuwe beleid. In november 2020 heeft de Raad een nota besproken met welke stappen nodig zijn om tot een actueel en bruikbaar overzicht te komen van kamerverhuurpanden. Dit kunnen we niet binnen de huidige capaciteit doen en er zijn dus extra middelen nodig. Het gaat om acties in het kader van (1) brandveiligheid van circa 300 panden, (2) handhaving op circa 350 vermoedelijk illegale kamerverhuurpanden en (3) actueel houden van het overzicht van alle kamerverhuurpanden.

De eerste twee acties zijn incidenteel/projectmatig, waarvoor geen capaciteit beschikbaar is. Daarnaast is het actueel houden van het overzicht een structurele toevoeging van nieuwe werkzaamheden. Deze acties dragen bij aan een vermindering van woonoverlast, de veiligheid en leefbaarheid van de stad en daarmee aan een duurzaam woon- en leefklimaat.

31. Impuls Groen Herstel: kwaliteit binnenstad (planvorming en eerste aanpak in 2022)

Plan voor (herstel van) de binnenstad: proces en lobby (onder andere in het kader van de 100 miljoen euro voor herstel binnensteden en provinciale middelen), kwaliteitssprong en vergroening openbare ruimte, doorzetten stimuleringsfonds, experimenten om de leegstand tijdelijk te vullen en middelen voor extra marketingactiviteiten.

32. Kwalitatief vergroenen en herstel natuurlijk evenwicht

Er zijn structureel middelen nodig om grotere negatieve effecten van de verstening, verdichting en soortenvershraling in de stad tegen te gaan. De verstening in de stad leidt ook nu al tot problemen. De afname en het verdwijnen van diversiteit in plant- en diersoorten leidt tot een verstoord natuurlijk evenwicht en plagen, zoals de eikenprocessierups. Daarnaast zien we grote opgaven op het tegengaan van invasieve exoten (plant- en diersoorten die zich invasief gedragen, de biodiversiteit aantasten, economische schade aanrichten of gezondheidsklachten kunnen veroorzaken). Tegelijkertijd zijn de uitvoeringsmiddelen voor biodiversiteit inmiddels afgelopen, zijn er geen middelen voor de lange termijn aanpak van de eikenprocessierups (werken aan het herstel van het natuurlijk evenwicht in de stad en daarmee de weerbaarheid van de stad) en zijn de vervangingsgelden voor groen niet toereikend om te zorgen voor het kwalitatief vergroenen van de stad.

Voor de gemeentebegroting 2022 komen we met een groenambitieplan, als toegezegd aan de Raad. Daarin koppelen we definitief de urgentie en ambitie aan benodigde middelen. Het dilemma is dus: niet investeren in biodiversiteit leidt tot structureel hoge lasten voor het bestrijden van plagen en invasieve exoten. Dit heeft negatieve gevolgen voor het leef- en vestigingsklimaat en de gezondheid van onze inwoners.

33. Beleidscapaciteit wonen en zorg

Met de opdracht "meer wonen, minder zorg" wordt concreet vorm gegeven aan de huisvesting van mensen vanuit opvang en ter voorkoming van opvang in reguliere woonvormen, al dan niet met begeleiding. Deze opdracht loopt nu eind 2021 af en heeft nog een vervolg nodig alvorens het onderdeel kan zijn van het reguliere werk. Daarnaast is de opgave op het terrein van ouderenhuisvesting in toenemende mate in beeld en verwacht wordt dat de gemeente hier een grotere rol in zal gaan spelen. Dit zal allereerst zijn door het uitwerken van beleid op het gebied van wonen en zorg. Daarna in het verder vormgeven van de uitvoering daarvan. Om hier invulling aan te geven is vanaf 2022 ruimte binnen het begrotingsprogramma Duurzaam Wonen Leven Werken vrijgemaakt door herprioritering.

34. Ondergronds brengen hoogspanningskabels

Het Rijk heeft aangegeven het grootste gedeelte van de kosten voor het ondergronds brengen van de hoogspanningskabels in Enschede West (door Twekkelerveld, langs de (bedrijfs-)woningen aan de IJsbaanweg en op industrieterrein Westerval Noord) voor haar rekening te willen nemen. De provincie en gemeente moeten dan wel het resterende bedrag beschikbaar stellen. De provincie heeft al groen licht gegeven en middelen vrij gemaakt. Met de bijdrage van de gemeente van in totaal 550.000 euro wordt een investering mogelijk gemaakt van circa 8 miljoen euro.

35. Toename taken OZJT

Het betreft personele inzet als gevolg van de noodzakelijke versterking van het regionaal (strategisch) contractmanagement en het borgen van de financiële expertise ten behoeve van de uitvoering van contractmanagement.

36. Investeren in kansengelijkheid

Ten aanzien van kansengelijkheid is er een motie van de Raad ingediend. Om kansengelijkheid écht vorm te geven, stelt het college voor om de ambtelijke capaciteit uit te breiden met een programmamedewerker/kwartiermaker kansengelijkheid. Iemand met kennis en gezag voor een domein-overstijgende coördinatie- en trekkersrol, om met een brede aanpak te komen voor een "trendbreuk" en een 10-jarenplan. Qua inspiratie kan gedacht worden aan de integrale wijkaanpak in Rotterdam. Vooralsnog ramen we voor de uitvoering van dit plan een ton per jaar structureel. Hierbij verwachten we in de uitvoering ook uit

andere, bestaande budgetten te kunnen putten, omdat we een integrale benadering van het vraagstuk voorstaan.

37. Impuls op samenlevingsgericht werken en participatie

De komende jaren willen we meerdere vormen van participatie toepassen en in de stad gaan experimenteren vooral met de bedoeling om er samen (gemeente, politiek, stad) van te leren. En ook dat participatie echt en realiseerbaar is. 'Echt', dat wil zeggen dat inwoners en ondernemers daadwerkelijk samen de stad kunnen maken, eigen voorstellen, gesprekken en besluiten. En met 'realiseerbaar' wordt bedoeld dat we het als organisatie ook moeten inplannen en het een volwaardige plek geven in de 'opdrachtverlening' binnen de organisatie. Inclusief tijd, geld en expertise rond participatie. We nemen 2 jaar de tijd om met behulp van een concrete uitvoeringsagenda (met bijbehorende toolbox) te experimenteren, te leren, te borgen en te bepalen of en hoeveel structurele middelen vanaf 2024 nodig zijn.

38. Impuls groen herstel: toekomstbestendige bedrijventerreinen

Zeker een kwart van alle banen bevindt zich op onze bedrijventerreinen, waar de daar gevestigde bedrijven innovaties van de kennisinstellingen en startups doorontwikkelen, op de markt brengen of toepassen in bestaande productieprocessen. Het belang van de terreinen is dus groot. Echter: de meeste terreinen voldoen niet meer aan de moderne eisen. Diverse rapportages laten zien ze langzaam achteruit gaan, technisch en economisch. Ook liggen er grote opgaven op het gebied van energie en duurzaamheid. Samen met de georganiseerde ondernemersverenigingen hebben we gebiedsgerichte agenda's ontwikkeld per terrein. Om deze uit te voeren is, om te beginnen, 100.000 euro nodig. Dit voor het ondersteunen van ondernemersinitiatieven (zoals deelmobiliteit, veiligheid, verduurzamingsacties), verbeteren van verblijfskwaliteit en bereikbaarheid en aanjagen van fondsen voor herstructurering en revitalisering.

39. Fietsvisie basis

De Raad heeft in het voorjaar van 2021 unaniem de Fietsvisie Enschede 2030 vastgesteld. Deze visie zet in op drie doelen die sterk met elkaar samenhangen: 1) meer fietsbewegingen, 2) veilig op de fiets en 3) tevreden fietsers. Fietsen levert een belangrijke bijdrage aan de bereikbaarheid, de talentopgave, een duurzame groene stad en een inclusieve samenleving. We hebben in opdracht van de Raad in beeld gebracht wat uitvoering van het basisscenario van de fietsvisie kost. De investeringsreeks loopt op tot een structurele extra last van 750.000 euro. Naar aanleiding van het raadsbesluit Fietsvisie maken we deze kosten hier financieel apart zichtbaar; inhoudelijk horen ze thuis onder het basisscenario 'mobiliteit'.

40. Materieel budget opgaven en instrumenten visie Landelijk Gebied

In de conceptvisie Landelijk Gebied hebben we voor de komende tien jaar de ambities vertaald naar opgaven. Voor de realisatie van veel van deze opgaven zijn we afhankelijk van de inzet van anderen. Om dit mogelijk te maken, te ondersteunen en voor cofinanciering te zorgen is structureel meer materieel budget nodig. Voor een onderbouwing van de opgaven verwijzen we naar de conceptvisie.

41. Extra inzet voor vroeg-signalering schulden en nazorg detentie

Continueren van de tijdelijke inzet omtrent vroeg-signaleren mede als gevolg van veranderende wetgeving en het vormgeven van het beleid van nazorg na detentie.

42. Basisbaan

Uit verschillende adviesrapporten blijkt dat er aan de onderkant van de arbeidsmarkt behoefte is aan meer duidelijkheid en zekerheid voor de klant. De basisbaan wordt daar als een oplossing in genoemd. Op dit moment worden verschillende opties voor een basisbaan in

kaart gebracht. Het standpunt van het Rijk ten aanzien van de basisbaan is echter nog hoogst onzeker en daarmee ontbreekt ook het (financieel) perspectief op een duurzame oplossing. Omdat we juist een duurzaam perspectief willen bieden aan onze inwoners wachten we dit af en kunnen we dit perspectief inhoudelijk en financieel nog niet concreet maken.

43. Kapitaallasten investeringsagenda

In de investeringsagenda zijn diverse projecten opgenomen. Die projecten bestaan uit een mix van grondexploitaties en investeringsprojecten. Voor de investeringsprojecten geldt dat ze volgens de spelregels geactiveerd moeten worden. Activeren leidt tot een structurele kapitaallasten reeks in de begroting. In het middelenkader hebben we een kapitaallasten reeks opgenomen van 1,6 miljoen euro. Daarmee kunnen we de komende jaren al meerdere projecten uit de investeringsagenda oppakken. Dit bedrag is echter nog niet voldoende om de kapitaallasten van alle projecten in de investeringsagenda te dekken. Dat vraagt op middellange termijn dus mogelijk nog om een verdere ophoging van dit budget.

44. Emancipatie / inclusie-agenda

Het betreft de continuering van de gemeentelijke bijdrage voor het kunnen voortzetten van LHBTI-beleid in 2022. Voor continuering vanaf 2023 volgt een nieuwe afweging.

45. Parkeerinkomsten 2022 en 2023

In het coalitie akkoord is de afspraak opgenomen om de parkeertarieven ieder jaar 0,10 euro te verhogen. Deze verhoging is vorig jaar (2021) niet doorgevoerd gezien de impact van corona op de stad. Om de in het middelenkader begrote opbrengsten voor 2022 te realiseren zou eigenlijk een correctie plaats moeten vinden door het tarief met 0,20 euro te verhogen. Dit is gezien de effecten van corona en de zware tijd die ondernemers op dit moment ondervinden niet wenselijk. Daarom wordt er voor gekozen om in 2022 de reguliere 0,10 euro te verhogen en in de jaren 2023 en 2024 nogmaals 0,10 euro per jaar te verhogen zodat structureel wel de begrote opbrengsten worden gerealiseerd. Door de dotatie groot onderhoud van het parkeerbedrijf in 2023 uit te stellen kan het tekort van het niet verhogen van 0,20 euro in 2023 worden opgevangen. In 2022 is er dan nog een eenmalig tekort dat opgenomen wordt in het middelenkader. Daarbij verwachten we, op basis van de meicirculaire 2021, dat het kabinet ook nog komt met aanvullende coronacompensatie voor inkomstenderving o.a. op parkeren.

Toelichting op de besparing van het middelenkader

46. Extra inkomsten gemeentefonds

In de inleiding van hoofdstuk 3 is al toegelicht dat het meerjarenbeeld troebel is. Van diverse majeure ontwikkelingen is de impact op het middelenkader nog onduidelijk. Denk aan ontwikkelingen rondom extra gelden voor jeugdhulp, extra klimaatgelden, compensatie voor invoeren van de omgevingswet, de uitwerking van een nieuwe verdeelmodel voor het gemeentefonds, mogelijke afschaffing van de opschalingkorting, het beleid dat een nieuw kabinet nastaat en de impact van corona op de meerjarenbegroting. Deze onzekerheden bemoeilijken de begrotingsvoorbereiding 2022 en het opstellen van een nauwkeurig meerjarenbeeld.

Gemeenten moeten daarom aannames doen in het financiële kader. Te voorzichtig begroten leidt daarbij tot ingrijpende ombuigingsmaatregelen die het herstel uit de coronacrisis kunnen tegenwerken en op termijn mogelijk ook niet nodig blijken te zijn geweest. Te optimistisch begroten kan leiden tot het nemen van onverantwoorde risico's en de noodzaak om op lange termijn weer bij te sturen op de financiële positie. Het is zoeken naar een goede balans tussen prudent en offensief begroten.

De bereedeneerde inschatting is gemaakt dat we rekening houden met 800 miljoen euro structurele ophoging in het gemeentefonds. De doorrekeningen van de verkiezingsprogramma's voor de 2e kamer verkiezingen, de uitspraak van de arbitragecommissie op de tekorten rondom de Jeugdhulp en recente uitspraken van de demissionair Minister van Binnenlandse Zaken op het afschaffen van de opschalingskorting geven ons het vertrouwen dat we dat bedrag verantwoord op kunnen nemen.

In ons middelenkader was reeds rekening gehouden met 300 miljoen euro structurele compensatie voor jeugdhulp. Dat vertaalde zich voor Enschede in 3,6 miljoen euro structurele dekking in het middelenkader. Bij een ophoging naar 800 miljoen euro komt daarmee 6,0 miljoen euro extra dekking beschikbaar. We nemen hiermee een gecalculeerd risico. Vanuit voorzichtigheidsprincipe hebben we in onze weerstandsratio ook rekening gehouden met een risico dat het tegenvalt op onze aannames.

47. Uitstel dotatie groot onderhoud parkeerbedrijf

Door de dotatie groot onderhoud van het parkeerbedrijf uit te stellen kan 300.000 euro worden ingezet om het tekort van het verhogen van de parkeertarieven in 2023 met 0,10 euro in plaats van de eerder begrote 0,20 euro worden opgevangen.

48. Bodem gelden 2016-2020

Het bodemprogramma loopt bijna op zijn eind, een nieuw programma inclusief financiering vanuit het rijk is in de maak. Omdat het huidige programma bijna afloopt zien we dat daar ruimte is om enkele andere vraagstukken te financieren aangezien we voor het bodemprogramma zelf niet alle middelen nodig hebben.

49. Structurele ruimte Vitaal en Sociaal

Op basis van analyse van jaarrekening resultaten van de afgelopen jaren binnen het sociaal domein is voor 2,3 miljoen euro structurele ruimte vrij te spelen. Het is goed te beseffen dat deze begrotingsruimte niet leidt tot wijzigingen in het voorzieningenniveau en uit te voeren werkzaamheden ten opzichte van voorgaande jaren. Het betreft de volgende onderwerpen:

- Onderwijs (798.000 euro): Het betreft onderbesteding op de gemeentelijke inzet van de peuterarrangementen in het kader van onderwijsachterstanden bestrijding, combifunctionarissen en toezicht op kinderopvang.
- Sport & Gezondheid (300.000 euro): Het betreft onderbesteding op het budget voor sportsubsidies voor nieuwe initiatieven, innovatie, fusies en daarnaast onderbesteding op het uitvoeringsbudget voor gezondheid.
- Ondersteuning lokaal (Wmo) (500.000 euro): Financiële ruimte door het actualiseren van de begrotingsuitgangspunten op basis van de gemeenterekening 2020, rekening houdend met specifieke ontwikkelingen omtrent tarieven (Twents Ondersteuningsmodel, Ondersteuning huishouden) en effecten van het abonnementstarief.
- Algemeen maatschappelijke voorzieningen (150.000 euro): Mantelzorgondersteuning vindt met name plaats door structurele subsidiering van de maatschappelijke partners SMD en M-Pact waarvoor zij mantelzorgondersteuning geven in de vorm van informatie en ondersteuning. Dit mantelzorgbudget is complementair hierop en ondanks inspanningen voor extra aanvullende ondersteuning is gebleken dat er sprake is van structurele onderbesteding op dit budget.

- Arbeidsmarktparticipatie (450.000 euro): Het betreft structurele ruimte op het budget voor nieuwe initiatieven waar nog geen verplichtingen voor zijn aangegaan, vrijval huurderiving en vrijval van WIW/ID banen.
- Ondersteuning wijkteams (100.000 euro): Het betreft onderbesteding op het budget Centrum, Jeugd en Gezin en de Powers

50. Stelpost onderuitputting Vitaal en Sociaal

Hiervoor is al benoemd dat op basis van een analyse van de gemeenterekening resultaten van de afgelopen jaren binnen het sociaal domein voor 2,3 miljoen euro aan structurele ruimte is vrij te spelen. We gaan er daarnaast vanuit dat er 800 miljoen euro aan extra rijksmiddelen beschikbaar komen. Daarmee wordt ook het structurele tekort van 3,5 miljoen euro dat we hebben op de jeugdhulp afgedekt. Dat maakt dat dit tekort de komende jaren niet meer afgedekt hoeft te worden binnen de exploitatie van het sociaal domein. Gezien de (in absolute zin) positieve jaarrekening resultaten van de afgelopen jaren in het sociaal domein en omdat het college offensiever wil begroten is de verwachting dat aanvullend, dus bovenop de 2,3 miljoen euro structurele ruimte die al is benoemd, nog 3,5 miljoen euro ingezet kan worden voor de algemene afweging.

We stellen voor deze 3,5 miljoen euro op een stelpost onderuitputting op te nemen in het begrotingsprogramma Vitaal & Sociaal. Concreet betekent dit dat we de komende jaren anticiperen op onderuitputting op de budgetten in het begrotingsprogramma Vitaal & Sociaal. We kunnen deze onderuitputting op voorhand niet toewijzen aan concrete producten in de gemeentebegroting. Daarvoor zijn de uitkomsten in de jaarrekeningen op de diverse producten te grillig. Belangrijke oorzaken zijn wijzigingen in de rijksuitkeringen maar ook specifieke omstandigheden zoals de effecten van de corona-pandemie op de uitgaven en inkomsten van de gemeente.

Deze stelpost heeft een meerjarig karakter en bedraagt 3,5 miljoen euro. Gelet op het feit dat de geraamde onderbesteding niet te koppelen is aan een bestaand product binnen Vitaal en Sociaal wordt voorgesteld hiervoor een nieuw product toe te voegen in het begrotingsprogramma van de gemeentebegroting: "stelpost onderuitputting Vitaal & Sociaal". Deze stelpost wordt gedurende het begrotingsjaar 'gevuld' met voordelen die naar verwachting ontstaan op de verschillende producten. Binnen het programma Vitaal & Sociaal zal de stand van zaken van de invulling van de stelpost nauwlettend worden gemonitord. De actualisaties van de Zomernota zijn de momenten in de Planning & Control-cyclus waarover we over de invulling van deze stelpost zullen rapporteren aan de Raad. Bij de gemeenterekening vindt definitieve verantwoording plaats.

51. Incidentele ruimte inkomensondersteuning

Het betreft incidentele financiële ruimte afhankelijk van de veronderstelde groei van het bereik zoals opgenomen in de nota "Rondkomen met je inkomen".

52. Incidentele ruimte transformatiereserve

Het betreft de ruimte die ingezet wordt voor extra inzet op het terrein van wonen en zorg voor 2022 en 2023. De beleidscapaciteit ten behoeve van "Meer wonen, minder zorg" wordt gedekt uit de transformatiereserve Sociaal.

53. Correctie loon- en prijscompensatie maatschappelijke- en vrouwenopvang

De centrumtaken op het gebied van Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang worden bekostigd met decentralisatie uitkeringen. Deze uitkeringen worden niet geïndexeerd, de loon- en prijsaanpassingen dienen via het accres vanuit het gemeentefonds van alle deelnemende gemeenten opgehoogd te worden en niet alleen vanuit Enschede. De hiertoe strekkende afspraken zijn met deze gemeenten gemaakt.

6.11. Bezuinigingsmonitor

In deze bijlage volgt een update van de bezuinigingsmonitor. In onderstaande tabel is een samenvatting weergegeven. Op de volgende pagina's volgt een nadere toelichting per bezuiniging.

Onderwerp (x 1.000 euro)	2021	2022	2023	2024	2025
Ingevuld	14.367	14.162	16.209	16.084	16.084
In gang gezet	4.663	5.448	5.833	6.208	6.292
Onhaalbaar*	1.150	3.110	3.053	2.803	2.719
Totaal	20.180	22.720	25.095	25.095	25.095

*Vastgesteld bij de zomernota 2021 en te verwerken bij de begroting 2022-2025.

Leeswijzer

Dit betreft een overzicht van alle lopende taakstellingen die in het verleden zijn afgesproken. In de kolommen 2021, 2022, 2023, 2024 en 2025 is aangegeven of de taakstelling haalbaar is. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt in: taakstelling is reeds ingevuld (groen), in gang gezet (geel) en de taakstelling is niet meer te realiseren (paars). In kolom update worden de wijzigingen t.o.v. de zomernota weergegeven. De onhaalbare (paars gearceerde) taakstellingen zijn als nadeel in het middelenkader verwerkt.

Traject/Proces	2021	2022	2023	2024	2025	Update	Toelichting invulling en/of bijsturing
Normaliseren & inclusie	1.304	1.304	1.304	1.304	1.304	sept21	De financiële taakstelling behorende bij dit veranderthema is in grote mate gerealiseerd of verwachtten we de komende periode nog te realiseren. Dit is grotendeels het effect van het meer passend inzetten van zorg en ondersteuning, ontwikkelen en gebruik maken van lichtere alternatieven waaronder alternatieve woonvormen. De versnellingsopdracht Toegang tot ondersteuning en zorg in Enschede anders inrichten heeft tot doel meer ondersteuningsvragen naar het voorliggend veld door te leiden en minder naar de eerste en tweede lijn.
Ontwikkelen van algemene voorziening	609	618	550	550	550	sept21	Om meer ondersteuningsvragen in het voorliggende veld te kunnen onderbrengen, is het van belang dat professionals ook passende voorzieningen hebben om naar toe door te verwijzen. Ondanks verschillende mooie ontwikkelingen is het tempo waarin we dit willen te realiseren langzamer dan oorspronkelijk gedacht. Het rendement en de verwachting blijft als gevolg daarvan achter op de totale taakstelling. Dit heeft geleid tot een bijstelling van deze taakstelling in de zomernota 2021. Een vergelijkende gebiedsgerichte aanpak is noodzakelijk. Deze beweging krijgt verder vorm onder de versnellingsopdrachten Collectief arrangement dagbesteding en lichte ondersteuning, en Versterken Sociale input in de dynamische investeringsagenda. Daarmee verwachten we het verdere restant te kunnen invullen.
Scherpe keuzes in sociaal domein	500	600	600	600	600	sept21	In het coalitieakkoord is deze taakstelling afgesproken, Scherpe Keuzes, zoekrichting subsidie. De zoekrichting subsidie is in het debat over een andere taakstelling, verminderen van het totaal aan subsidies met 1 miljoen, opgedroogd. Dit heeft tot gevolg dat de scherpe keuzes op een ander onderwerp binnen het sociaal domein zullen moeten komen te vallen. In het gesprek tussen college met coalitiepartijen is niet ingestemd met het voorstel om deze financiële taakstelling als 'niet realiseerbaar' aan te merken. Dus deze taakstelling zal ergens anders moeten vallen binnen het sociaal domein. Daarom is voorgesteld om de invulling van deze taakstelling mee te nemen in het Zomernotaproces 2021. Dit heeft echter niet geleid tot een keuze waardoor deze taakstelling vooralsnog niet ingevuld kan worden.
Collectivering voorzieningen door alternatieve relaties aan te gaan met zorgaanbieders	198	50	50	50	50	sept21	Onder dit thema vallen de initiatieven die gericht zijn op het omzetten van individuele zorg naar meer groepsgerichte, collectieve zorg- en ondersteuningsvormen. Dit gaat meestal gepaard met een vorm van populatiefinanciering. Met de inzichten van nu verwachten we meer dan de helft van de taakstelling te realiseren maar is het volledig realiseren van de taakstelling niet haalbaar. Dit heeft geleid tot een bijstelling van deze taakstelling bij de zomernota met 600k. De realisatie en prognose is onder andere het gevolg van afspraken over het dichterbij organiseren van jeugdhulp op scholen en bij huisaanspraken. Verder verandering brengen we aan door afspraken te maken met aanbieders over het anders organiseren van meer specialistische lichte ondersteuning, specialistische zorg voor jongeren met zware problematiek en de ontwikkeling van alternatieve woonvormen.
Vroegsignering	150	200	200	200	200	sept21	Door er in een vroeg stadium bij te zijn, kan worden voorkomen dat problematiek zich opstapelt. Onder dit thema vallen o.a. initiatieven die gericht zijn op het vergroten van participatie en het verkleinen van schuldenproblematiek. De bestaande infrastructuur van de DCW wordt ingezet om de overgang naar passend (vrijwilligers) werk te faciliteren en vroegtijdige interventie voorkomen. Het maatschappelijk rendement van deze initiatieven is groot, het vaststellen van het financieel rendement is complex. Met deze initiatieven voorkom je problematiek op de lange termijn. Je voorkomt kosten die nu niet worden gemaakt. Ook op dit onderdeel is gekeken naar de verwachting in relatie tot de uitkosten van het rapport van AEF. Dit heeft geleid tot een bijstelling van de taakstelling met 150.000 euro.
Innovatie zorgveld	2.698	1.836	1.836	1.836	1.836	sept21	Door de inzet van nieuwe technieken, andere werkwijzen en anderszorgige afspraken met partijen werken we aan innovatie van het huidige aanbod van ondersteuning aan inwoners. Door professioneel en ander instrumentarium (o.a. leidende principes en doorbraakmethode) aan te reken in de beoordeling van benodigde inzet, zijn nieuwe initiatieven ontstaan en belangrijke doorbraken gerealiseerd. Het rendement daarvan is duidelijk zichtbaar. De taakstelling is in belangrijke mate al gerealiseerd of verwachten we de komende periode te realiseren.

Efficiency organisatie van zorg	275	275	275	200	200	sep21	Om efficiënte en effectieve in de organisatie van zorg en ondersteuning te vergroten, worden huidige werkwijzen en samenwerkingsverbanden opnieuw bekeken. Door verdere aanpassing en digitalisering van werkprocessen van aanbesteders en gemeente o.b.v. de lean methodiek wordt minder administratieve inzet gevraagd. De potentiële efficiencywinst wordt benut om wegvallende middelen en het stijgende volume aan wmo-olanten op te vangen.
Visueel BIJG middelen	170	170	170	170	170	sep21	Taakstelling ingevuld
Geen maatwerkvoorziening compensatie eigen risico	100	100	100	100	100	sep21	Taakstelling ingevuld
Verlengen subsidie DOO	50	50	50	50	50	sep21	Taakstelling ingevuld
Ruimte toelagen	115	115	115	115	115	sep21	Taakstelling ingevuld
Beperking Kinderopvang doelgroepouders	85	85	85	85	85	sep21	Taakstelling ingevuld
BIJG binnen Rijkmiddelen	900	1.800	1.800	1.800	1.800	sep21	De lijn 'BIJG binnen Rijkmiddelen' is feitelijk een waf bijzondere categorie in deze opstelling, het is namelijk geen harde taakstelling (we namen geen structureel budget af) maar een doelstelling om uit te komen met de bestaande rijkmiddelen. Het financiële beeld op de BIJG wordt vooral bepaald door grote schommelingen op het rijkbudget die we bij de begroting via een stelepoel weer sluitend maken. Dat rechtvaardigt een andere benadering waarbij het te overwegen is de doelstelling van de BIJG of de lijst met taakstellingen te verwijderen of apart te zetten. Dat kan veranderen indien op dit onderdeel heel specifieke taakstellingen/maatregelen worden opgelegd. Voor 2020 geldt dat op basis van de septemberbrief rondom het budget voor de BIJG de taakstelling ingevuld is.
Transformatie ondersteuning huishouden	500	300	300			sep21	Doel is dat de ondersteuning bij het huishouden zodanig wordt georganiseerd dat inwoners passende ondersteuning blijven ontvangen en de voorziening op termijn betaalbaar blijft, ondanks de recente beleidswijziging beperkende jurisprudentie. Door BIC is een onderzoek uitgevoerd naar de huidige OH-voorzieningen en in juni 2020 is het eind-rapport opgesteld. In de zomernota 2020 is aangegeven dat de taakstelling 2021 niet haalbaar is. De wmo-raad heeft op 31 december 2020 een positief advies uitgebracht op het conceptbesluit. Diverse politieke ontwikkelingen maakten dat het voorstel moest worden aangepast. Het raadsvoorstel staat nu voor de bespreking met de raad gepland op 27 september 2021 waarbij voorgesteld wordt de strijvoorziening uit te faseren en ondersteuning huishouden vanaf 1 januari 2023 als een gebiedsgerichte maatwerkvoorziening in te richten.
Verandert clusteren van sportvelden	166	300	233	183	99		
Exploitatiedragte zwenbaden			87	117	201	sep21	De lijn transformatieproject. Er is besloten tot een taakstelling op de exploitatiedragte zwenbaden en de clusterering van sportvelden vanuit de noodzaak de gemeentebegroting sluitend te maken, maar er is geen inhoudelijke relatie met de transformatie-opgave. De opgave voor het zwenbad is om in elk geval 240.000 euro (per jaar) te besparen, met een aanvullende inspanningsverplichting om met Sportlaad in gesprek te gaan om nog eens maximaal 160.000 euro (per jaar) te besparen. Inmiddels is duidelijk geworden dat de 160.000 euro niet te realiseren is en moet worden afgeboekt. Dit is ook doorgevoerd in de Zomernota 2021 en bevestigd in de garantstelling waar de gemeenteraad inmiddels toe besloten heeft. In september 2021 bespreekt de gemeenteraad het haalbaarheidsonderzoek van de clusterering sport. Hieruit blijkt dat op termijn 201.000 euro te realiseren moet zijn maar 99.000 euro niet. Dit is in de Zomernota 2021 opgenomen. De middelen voor de noodzakelijk investeringen moeten nog beschikbaar gesteld worden door de gemeenteraad. Zonder deze middelen is de 201.000 euro niet te realiseren.
Verhogen parkeerparkeuren	1.200	1.800	1.800	1.800	1.800	nov20	ingevuld door tariefverhoging
Verwijderen hup's	90	90	90	90	90	jan19	Besparing van 150.000 euro door verwijdering hup's, kosten 60.000 euro voor alternatief (afvalbakken), per saldo besparing van 90.000 euro.
Visueel middelen NOEK	225	225	225	225	225	jan19	
Verlengen formatie team ruimtelijke plannen	50	50	50	50	50	jan19	Opslepen bestemmingsplannen en overige besluiten met ruimtelijke impact (bv project eHijingsbesluiten)
Agenda voor Twente	640	640	640	640	640	sep10	Beperken Agenda voor Twente middelen tot 7,50 euro per inwoner ipv 12,50 euro

Bezuiniging op Ondernemerskist	250	250	250	250	250	jun20	Loopt samen met taakstelling 2019 Ondernemerskist. In 2020 en 2021 wordt bezuiniging incidenteel ingevuld
Parkeerparkeuren			300	300	300	jun19	Tariefverhoging 2021 wordt niet doorgevoert maar geplande afschrijven aan AD vanuit P&E blijven gewoon
Betaald Parkeren FC Twente	50	50	50	50	50	sep21	De opbrengst is nog onzeker. Voornemen is om met FC Twente nieuwe gebruiksovereenkomsten aan te gaan met huurprijzen per 01-01-2021 en 01-01-2023 voor het gebruik van de gemeentelijke parkeerterreinen tijdens voetbalwedstrijden. Mede door corona is 2021 sowieso niet haalbaar, en ook de uitvoerbaarheid is onzeker. De lijn
Lager kwaliteitsniveau wegen	100	100	100	100	100	jul19	Opgenomen in nieuwe wegenbeheersplan 2020-2023
Brede taakstelling op fysiek en economisch domein	75	300	300	300	300	sep21	Deel Ondernemerskist. Bij een krimp tot ruim 6,5 flie bij het Ondernemerskist (bijna een halvering van de capaciteit die het Ondernemerskist tot twee jaar geleden nog had), realiseert er nog steeds een taakstelling om in te vullen
Besparingen op budget leasid en griffe	55	55	55	55	55	nov20	Taakstelling ingevuld
Minder promotie voor de regio		166	166	166	166	apr21	Invoering van de taakstelling bij een prioritaire zaak als we kijken naar de ontvlechting / herontwikkeling van de Regio. Bovendien is de verwachting dat de ondernemers eerder een impuls op promotie nodig hebben na deze coronacrisis. Alternatief zou zijn om de taakstelling in te vullen door verlaging van het budget van Erachede Promote (EP). Die zijn afgelopen jaren bij bezuinigingen al gekort, op enig moment is toeristenbelasting ingevoerd om verdere kortingen op hun budget te voorkomen. De meeropbrengst van de toeristenbelasting was bestemd voor EP, maar dat is twee jaar geleden bij de zomernota teruggevoerd. Daarom wordt voorgesteld deze taakstelling te laten vervullen
Purchase to pay	200	200	200	200	200	sep21	De bezuiniging purchase to pay is samengevoegd met de bezuiniging voor hogere bezetting gemeentelijke panden en rendement investeren in organisatie. Het college heeft deze bezuiniging bijna in zijn geheel van invulling kunnen voorzien door diverse maatregelen te treffen.
Inkomsten toeristenbelasting	90	90	90	90	90	sep18	
Verhogen oib	4.100	4.100	4.100	4.100	4.100	sep18	
Toeristenbelasting op niveau brengen	300	300	300	300	300	nov19	Opbrengstafwijking wordt verwerkt in de tarieven. Naader onderzoek tarief kampeerplekken is daarin nog nodig. Inschatting is dat totale opbrengst wordt gehaald
Werkten voor derden minimaal loofendekend		80	80	80	80	nov20	Taakstelling is ingevuld
Hogere bezetting gemeentelijke panden	50	75	75	75	75	sep21	De bezuiniging purchase to pay is samengevoegd met de bezuiniging voor hogere bezetting gemeentelijke panden en rendement investeren in organisatie. Het college heeft deze bezuiniging bijna in zijn geheel van invulling kunnen voorzien door diverse maatregelen te treffen.
Netwerkstad	85	85	85	85	85	nov20	Nov20: Bijdrage voor 2020 is 85.000 waarmee de verhoging een flie is. Omzetten naar inzet in natura. Beleidswijziging met nog doorgevoerd worden. Het college heeft een besluit genomen om de bijdrage m.b.t. Netwerkstad van 130.000 euro naar 85.000 euro te verlagen. Als dit voorstel overgenomen wordt, dan is dat vanaf het jaar 2020.
Rendement investeren in organisatie	975	1.450	1.950	1.900	1.900	sep21	De bezuiniging purchase to pay is samengevoegd met de bezuiniging voor hogere bezetting gemeentelijke panden en rendement investeren in organisatie. Het college heeft deze bezuiniging bijna in zijn geheel van invulling kunnen voorzien door diverse maatregelen te treffen.
Afloop infatueringen na 2022			1.075	1.075	1.075	nov20	Nov20: Kosten worden in begroting inderdaad afgeboekt vanaf 2023. Taakstelling is daarmee gerealiseerd. Nov19: In 2020 monitoren of deze kosten inderdaad afgeboekt worden vanaf 2023. NB. Kapitaalkosten zijn geen onderdeel van deze dekkingmaatregel
Kleine gerealiseerde bezuinigingen GR19	80	80	80	80	80	dec19	

	2021	2022	2023	2024	2025
Ingevuld	14.367	14.162	16.209	16.084	16.084
In gang gezet	4.663	5.448	5.833	6.208	6.292
Onhaalbaar (en te verwerken in mk begroting '22)	1.150	3.110	3.053	2.803	2.719
Totaal	20.180	22.720	25.095	25.095	25.095